

ORDULU A R DURSUN AL AKINET
(Hayatı, Eserleri ve Sanatı)

FATMA HATUN ÜNLÜYOL

YÜKSEK L SANS TEZ

TÜRK D L VE EDEB YATI ANAB L M DALI

TÜRK HALK EDEB YATI B L M DALI

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORDULU ARA DURSUN AL AKINET
(HAYATI, ESERLER VE SANATI)

FATMA HATUN ÜNLÜYOL

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

AKADEMİK DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Ahmet DAĞLI

ORDU – 2014

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Bu çalışma jürimiz tarafından 14 / 07 / 2014 tarihinde yapılan sınav ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Şahin KÖKTÜRK

Üye : Doç. Dr. Salim KÜÇÜK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet DAĞLI (Danışman)

ONAY :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... /.... / 2014

Doç. Dr. Yeter DEMİR USLU
Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdür V.

B İLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam oldu unu ve her alıntıya, kullandığım başka yazarlara ait her özgün fikre kaynak gösterdiğimi bildiririm.

__ / __ / __

Fatma Hatun ÜNLÜYOL

ÖZ

[ÜNLÜYOL, Fatma Hatun]. [*Ordulu Halk Airi Dursun Ali AKINET (Hayatı, Eserleri ve Sanatı)*], [Yüksek Lisans Tezi], Ordu, [2014].

Halk iiri, halkın ortak duygu ve dü üncesini içinde barındıran en etkili halk edebiyatı ürünüdür. Ba langıcı slamiyet öncesi dönemlere kadar uzanan halk iiri, geni bir co rafya ve farklı dünya görü lerinin etkisiyle olu mu tur. Halk iiri yalınlı ı, içtenli i ve özgünlü ü nedeniyle yaygın kullanılan türdür. Bu türün kendine özgü ölçü, kafiye, nazım birimleri ile ekillenen nazım biçimleri ve ortak duyguları ifade eden nazım türleri mevcuttur. Bu ba lamda halk airi de içinde ya adı ı toplumun de erlerine, geleneklerine, törelerine, inanı larına ba lı kalarak halkın zengin hissiyatına samimiyetle ayna tutan ki idir. Halk airleri bu zengin kültür hazinesini geçmi ten günümüze gözü gibi korumu ; ku aktan ku a a aktararak bugünlere gelmesinde önemli rol üstlenmi tir.

Günümüzde modern hayatın sundu u imkânlar dâhilinde halk airleri evrensel temalı ürünlerle kültürümüze ve toplumumuza ı ık tutmayı sürdürmektedir. Ordulu halk airi Dursun Ali Akinet de bu ba lamda iirimizde önemli bir yere sahiptir.

Bu tezde, eserleri de erli bestekârlar tarafından bestelenen ve birçok sanatçı tarafından yorumlanan Dursun Ali Akinet'in hayatı, ahsiyeti, edebî ki ili ine dair bilgiler edinilip, iirleri ekil ve tema açısından incelenmi tir. Ayrıca çalı mamızın son kısmında bazı iirlerin hikâyelerine, bestesi yapılan iirlerin notalarına, röportaj bilgilerine, airin sanatına dair hatıralarına ve foto raflarına yer verilmi tir.

Anahtar Kelimeler: Halk airi, â iklik gelene i, halk türküsü, Dursun Ali Akinet, Ordu.

ABSTRACT

[ÜNLÜYOL, Fatma Hatun]. [*Minstrel Dursun Ali AKINET from Ordu (His life, Oeuvre and Art)*], [Master Thesis], Ordu, [2014].

Folk poetry is the most influential folk literature product which has common thought and feeling of the people in the host. Folk poetry is the common type due to its simplicity, sincerity and originality. There are available off-types expressing common feelings and formed by verse units, rhymes. In this context, folk poetry is the person who holds the mirror he lives in society's values, traditions and honor, adhering to the belief of the people sincerely, feeling, too. Folk poets preserved this rich culture treasure from past to present like the eye; today it has come to play an important role from generation to generation.

Today, within the facilities of modern life, people's poet with universal themed products continues to shed light on our culture and our society. Dursun Ali AKINET'in Ordu folk poet in this context has an important place in our poetry.

In this thesis, valuable works by composers composed and interpreted by many artists Dursun Ali AKINET's life, personality, information on literary personalities obtained and poetry are examined in terms of shapes and themes. By doing conversations and interviews privately, it was revealed unknown things about his life and poetries. Besides some stories of the poems it is given to place composing units the notes of poetry, knowledge of interview, the poet's art and photo memories.

Keywords: Minstrel, folk poem, folk song, Dursun Ali AKINET, Ordu.

ÖZGEÇM

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı:	Fatma Hatun ÜNLÜYOL
Doğum Yeri ve Tarihi:	Mersin 15.10.1982
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi:	OMÜ Ordu Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 1999-2003.
Yüksek Lisans Öğrenimi:	KTÜ SBE Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitim ABD 2006-2007.
Yüksek Lisans Öğrenimi:	ODÜ SBE Türk Dili ve Edebiyatı ABD 2012 (Bahar Dönemi) - ...
Bildiği Yabancı Diller:	İngilizce
Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar:	Ordu Birey Dershanesi (Ordu 2003-2004), Ordu Bilim Dershanesi (Ordu 2004-2006), Kültür Dershaneleri (Trabzon 2006-2007).
İletişim	
E-Posta Adresi:	fh.unluyol@yahoo.com.tr
Telefon:	
Ev:	0452 800 06 38
Cep:	0543 213 34 65
Tarih ve İmza:	

KISALTMALAR

OMÜ	: Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr.	: Yardımcı Doçent Doktor
Prof. Dr.	: Profesör Doktor
MÖ	: Milattan Önce
vb.	: ve benzeri
Akinet	: Dursun Ali AKINET
TV	: Televizyon
km	: kilometre
cm	: santimetre
s.	: sayfa
bkz	: bakınız
CD	: kompakt disk
H. brahim	: Halil brahim
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
SMS	: Kısa mesaj
a.g.e	: Adı geçen eser

ÖNSÖZ

Fatma Hatun ÜNLÜYOL

Halk iiri Dursun Ali Akınet ile 2002 yılında, OMÜ Ordu Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde lisans e itimi yaptı ım sıralarda tanıştım. Sayın Akınet, bölümümüzün hazırlad ı bir panele katılmı tı. Daha önce ismini hiç duymam ım ancak sonradan ona ait oldu unu ö rendi ım “Yolun Sonu Görünüyor” ve “Halil brahim” türkülerini severek dinlerdim. Halk iirine ve türkülere olan ilgim, bu duygu yüklü sevecen insanla tanışınca daha da arttı. Sonraları Ordu'da Dursun Ali Akınet adına düzenlenen çe itli etkinliklere bizzat katılarak iiri daha yakından tanıma fırsatı buldum. E i Sabiha Hanım ile de tanıştıktan sonra samimiyetimiz arttı ve görüşmelerimiz devam etti.

Bu çalı mada amacım; topluma mal olmu , halkın duygu ve dü üncelerine ayna tutmayı kendine ilke edinmi bir halk airinin, eserlerini bilim âlemine tanıtmak, hayatına ve eserlerine dair bilinmeyenleri gün yüzüne çıkarmaktır.

Çalı mamız giri , be bölüm ve eklerden oluşmaktadır. Giri kısmında halk iiri ve halk airlerinin yazının icadından önceki dönemlerden günümüze kadar geçirdi i evrelere kısaca değ indik.

Çalı mamızın asıl kısmını oluş turan be bölümde Akınet'in hayatı, edebî ahsiyeti, çalı ma hayatı, edebî faaliyetleri, sanatla, edebiyatla ilgili görüşlerine eserlerine yer verdik. Ayrıca airin eserlerinde yer alan iirleri tema, dil-üslûp ve ekil açısından analiz etmeye çalış tık.

Ekler bölümünde ise airin bazı iirlerinin hikâyeleri, sanatına dair hatıraları, bestesi yapılan bazı iirlerinin notaları, yayınlanmamı iirleri, röportaj bilgileri ve aire ait foto rafları yer almaktadır.

Çalı malarım esnasında yardımlarını, bilgi birikimlerini ve tecrübelerini benden esirgemeyen tez danış manım Sayın Yrd. Doç. Dr. Ahmet DA LI'ya ve ara tırmalarım sırasında bana yol gösteren Sayın Prof. Dr. Ali ÇEL K'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalı malarım sırasındaki görüşmelerimizde e iyle birlikte evinin kapısını her daim aralayan ve elinden gelenin en iyisini yapmada özveride bulunan Ordulu Halk

airi Dursun Ali AKINET ve güler yüzlü e i Sabiha AKINET'e de te ekkürlerimi sunarım.

Ç NDEK LER	<u>Sayfa</u>
TEZ B LG SAYFASI.....	I
Ç KAPAK/BA LIK SAYFASI.....	II
JÜR VE ENST TÜ ONAYI SAYFASI	III
B LD R M.....	IV
ÖZ/ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
ÖZGEÇM	VII
KISALTMALAR.....	VIII
ÖNSÖZ.....	IX
Ç NDEK LER.....	XI
G R	1
I. BÖLÜM.....	5
A. TAR H SÜREÇTE Â IKLIK GELENE	5
B. GÜNÜMÜZDE Â IKLIK GELENE	15
II. BÖLÜM.....	19
DURSUN AL AKINET' N HAYATI VE EDEBÎ AHS YET	19
1. airin Ailesi ve Do umu	19
2. Çocuklu u, Gençli i ve Evlili i.....	25
3. Edebî ahsiyeti.....	28
3.1 İlk Adımlar ve Arayı lar Dönemi.....	28
3.2 Olgunluk Dönemi	33
4. Sanat ve Edebiyatla İlgili Görü leri.....	35
4.1 airin Sanatla İlgili Görü leri.....	35
4.2 airin Edebiyatla İlgili Görü leri.....	36
4.2.1 iir.....	36
4.2.2 lham.....	38
4.2.3 Yürek.....	39
4.2.4 iir ve Okuyucu.....	40
4.2.5 air.....	41
4.2.6 sti'dat (Beceri-Kabiliyet) ve Zahmet.....	42
III. BÖLÜM.....	43
A R N ÇALI MA HAYATI VE EDEBÎ FAAL YETLER	43

1. Çalışma Hayatı.....	43
2. Eserleri	47
2.1 Asarkaya.....	47
2.2 Suyun Gözü.....	49
2.3 İmal Esintileri.....	50
IV. BÖLÜM.....	52
RLELERİN EKLEMEYİNDEN İZLENİMLERİ	52
1. Nazım şekli.....	52
1.1 Koşma, Koşma-arkı.....	53
1.2 Türkü.....	59
1.2.1 Bentlerin Dördüncü Dizesi Kavuşturan Türkü.....	60
1.2.2 Mani Dörtlükleriyle Kurulan Kavuşturan Türkü.....	61
1.2.3 Bentleri Üçlüklerle Kurulan, Kavuşturan Türkü ki Dizeden Oluşan Türkü	62
1.2.4 Bentleri Mani Dörtlüklerinden, Kavuşturan Türkü ki Dizeden Oluşan Türkü	62
1.2.5 Bentleri Dörtlükten, Kavuşturan Türkü Mani Dörtlüklerinde Oluşan Türkü	62
1.2.6 Bentleri Dörtlük Biçiminde, Başımları ki Mısradan Oluşan Türkü	63
1.2.7 Bentleri ve Başımları ki Mısradan Oluşan Türkü.....	63
1.2.8 Bentleri Üçlüklerle Kurulan Kavuşturan Türkü.....	63
1.2.9 Bentleri ve Kavuşturan Türkü Dört Mısradan Oluşan Türkü.....	63
1.3 Kafiye şekli Düzensiz Oluşan Şiirler.....	63
2. Nazım Birimi.....	64
3. Vezin (Ölçü) ve Duraklar.....	65
4. Kafiye.....	67
4.1 Yarım Kafiye.....	69
4.2 Tam Kafiye.....	70
4.3 Zengin Kafiye.....	70
4.4 Cinaslı Kafiye.....	71
5. Redif.....	72
5.1 Eklerle Yapılan Redifler.....	73
5.2 Kelimelerle Yapılan Redifler.....	74
5.3 Hem Ek Hem Kelime ile Yapılan Redifler.....	74

5.4 Mısra eklindeki Redifler.....	75
5.5 Sözde Redif.....	75
V. BÖLÜM.....	78
D. AL AKINET' N RLER NDE MUHTEVA, D L VE ÜSLUP.....	78
1. Muhteva.....	78
1.1 A k-Sevgi.....	78
1.2 Kaderden ikâyet-Sitem.....	80
1.3 Ayrılık-Ölüm	84
1.4 Tabiat.....	87
1.5 Toplumdaki Bozukluklar ve Adaletsizlikler.....	89
1.6 Hasret.....	90
1.7 Portre iirler.....	91
1.8 Di er Temalar.....	92
2. Dil ve Üslup.....	93
2.1 Aknet'in iirlerinde Kullandı ı Söz Sanatları.....	98
SONUÇ.....	101
EKLER.....	103
EK-1 Dursun Ali AKINET'in Sanat Hatıraları	103
EK-2 Bazı iirlerin Hikâyeleri.....	105
EK-2.1 Halil brahim.....	105
EK-2.2 Yolun Sonu Görünüyor.....	107
EK-2.3 Kızılkaya.....	109
EK-2.4 Bo Kovan.....	111
EK-2.5 Kos Pınarı.....	113
EK-2.6 Arma an.....	114
EK-2.7 Peymane.....	116
EK-2.8 ımbıl Esmeye.....	119
EK-2.9 Karayılan.....	121
EK-2.10 Gelin Kayası.....	123
EK-2.11 irvan.....	124
EK-2.12 Kazan Dere.....	126
EK-2.13 En Güzel Sen.....	127
EK-2.14 Sa ır smail.....	128

EK-2.15 Gv Kestane.....	130
EK-3 airin Bestesi Yapılan Bazı iirlerinin Notaları.....	132
EK-4 Bestesi Yapılan iirler, Bestecileri ve Seslendiren Sanatçılar.....	147
EK-5 airin Yayınlanmamı iirleri.....	149
EK-6 airle Yapılan Röportaj Bilgileri.....	175
EK-6 Foto raflar.....	196
KAYNAKÇA	203

G R

Türk edebiyatının mazisini yazının icadından önceki dönemlere kadar götürebiliriz. O zamanlar sözlü olarak kulaktan kulağa aktarılarak varlığını devam ettiren bu millî-sözlü edebiyat, yazının bulunması ve yayılmasından sonra da canlılığını koruyabilmiştir.

Edebiyatın sözlü olarak gerçekleştirildiği dönemlerde sihirbazlık, rakkaslık, musiki inaslık, hekimlik gibi birçok özelliğe sahip “ozan-baksı” adı verilen airler, “kopuz” adı verilen çalgı ile birlikte airlerini icra etmişlerdir. “Bu airler ‘sıır’ (sürgün avı) törenlerinde ‘ölen’ (büyük umumi ziyafetler) ve ‘yu’larda (cenaze törenleri) halkın da katılımıyla söylenirdi” (Banarlı 1998: 40). Ancak yazıdan yazıya, kulaktan kulağa aktarılan bu eserler o dönemlerde yazıya geçirilemediğinden de iklıklere maruz kalmıştır.

Miladi 329 yılında yazıldığı bilinen Türk iirinin en eski örneğine Çin yıllıklarında rastlanmıştır. Bu parça hece ölçüsüyle yazılmış ve düzgün uyaklı iki dizeden oluşmuştur.

“Bir baka parça ise Çin kaynağında tercümesine rastlandı için söylendiği zamanı ve sözleri bilinen Hunlara ait bir attır. Bu iir MÖ 119 yılında Hunlar savaşta toprak kaybettiği için söylenmiştir:

Yen-çi- an da mı yitirdik

Kadınlarımızın güzelliğini aldılar

Si-la- an yaylâsını yitirdik

Hayvanlarımızı üretecek yeri aldılar” (Banarlı 1998: 45).

Türk iiri hakkında bizi aydınlatan parçalar bunlarla sınırlı değildir. Kutadgu Bilig ile Divânü Lügati’t-Türk’teki manzum parçalar, savlar, Budizm ve Maniheizm çevrelerinde yazılan eserler eski Türk iiri hakkında bizleri büyük ölçüde bilgilendirmektedir.

XIII. yüzyıldan sonra Anadolu’da “ozan-baksı” kelimelerinin yanı sıra “âık” adına rastlansa da XVI. asırdan itibaren slâmî bir tabir olan “âık” kelimesi “ozan” sözcüğüne yerini almıştır.

“Âık; sazlı (telden), sazsız (dilden), doğaçlama yoluyla kaleme (yazarak) veya bu özelliklerin birkaçını birden taşıyan ve âıklık geleneğine bağlı olarak iir söyleyen halk

sanatçısıdır. Bu söyleme biçimine ‘â ıklık-â ıklama’; â ıkları yönlendiren kurallar bütününe de ‘â ıklık gelene i’ denmektedir” (Artun 2012: 1).

“Halk airlerinin â ık adını almaları tekke iiri de denilen Dînî Tasavvûfî halk iirinin etkisiyle XVI. yüzyılda olmu tur. slamiyet’i kabul edi imizle birlikte girdi imiz slâmi kültürünün de etkisiyle ozanlarımızın üstlendi i hekimlik gibi görevler kökçülere, din adamı ı imamlara, rakkaslık rakkaslara, falcılık ve büyüçülük falcılara, musiki inaslık sazandelere bırakılıp ozanlar ‘â ık’ adını almı , destan söyleyen kahramanlık hikâyelerini terennüm eden ki iler haline dönü mü ler” (Yardımcı 2011: 10-11).

“Ozanların çaldı ı kopuz da sonradan “karadüzen, bozuk, çö ür, ba lama ve saz” adını almı tır” (Aslan 1975: Önsöz). Â ıklar kervansaray, panayır, konak, kı la, saray, kahvehane gibi yerlerde; kırsal yörelerde, köy odalarında, dü ünlerde, toplantılarda, derneklere sazlarıyla iirler söylerdi.

“Saz airleri tarih boyunca kopuz, kara düzen, bozuk, tanbura vb. çe itli sazlar kullanmakla beraber XVII–XVIII. yüzyıllarda en çok ‘çö ür’¹ e li inde iir söylediklerinden â ık ve saz airi ile aynı anlamda ‘çö ürcü’ terimi de kullanılmı tır” (Batur 1998: 165).

“Ba langıcı XVI. yüzyıl olarak kabul edilen Â ık edebiyatı XVII. yüzyılda sınırları belirlenmi , gelenekleri olu mu , kendine özgü kuralları yerle mi bir olgunlukla kar ımıza çıkar. XVII. asır Türk saz airlerinin hükümdar saraylarında, askerî alaylarda, yeniçeri ocaklarında, serhat kalelerinde büyük ehemmiyet kazandı ı bir devirdir” (Eren 1952: Ba langıç).

Â ık tarzı halk iirinin altın ça ı olan XVII. yüzyılda â ıklık gelene i farklı kitlelere yayılır, ilgi alanını geni letir, â ık kahvesi ve fasıl gelene i olu ur. XVII. yüzyıl halk airlerinin Divan Edebiyatı’nın dil, zevk ve sanat anlayı ına özendikleri bir ça ı olarak dikkat çeker. Bu yüzden airlerin bir kısmı aruz vezniyle iir yazmayı dener.

XVIII. yüzyıl çok sayıda air yeti tirmesine ra men bu airler â ık tarzını bir önceki ve bir sonraki asırlarda yeti en sanatkârlar kadar güçlü temsil edememi lerdir. Bunun sebebi â ıkların XVII. yüzyılda ba layan klasik edebiyata özenme hareketini XVIII. yüzyılda daha ileri düzeye ula tırmalarıdır. Â ıklar tarzlarının dı ına çıkarak kendi alanlarını bo bırakmı lardır. Bunun yanı sıra özendikleri klasik iirde de yeterince ba arılı olamamı lardır.

¹ Çö ür: ri gövdeli kısa saplı bir Türk halk sazı.

XIX. yüzyılda yeniden yükselişe geçen âık tarzı, bu yüzyılda hece vezni ve sade Türkçe ile iir söyleyen âıkların yanı sıra aruzlu türleri kullanan güçlü temsilciler de yeti tirmi tir. “Osmanlı mparatorlu u’nun da ılma dönemine paralel olarak airler iirlerinde sosyal, siyasî ve tarihî olaylara da önemli ölçüde yer vermişlerdir” (Özdemir 2011: 132).

“Bu yüzyılın âıkları kalıcı eserler bırakmayı başarabilmişlerdir. Osmanlı Devleti’nin içinde bulunduğu koşullar âıkların etkilemiş, halk iirinde yeni konular ve biçimler ortaya çıkmıştır. Bu yüzyılın en önemli özelliklerinden biri de airlerin aruzlu türlere aırlık vermeleri ve klasik tarzda da iirler söylemeleridir. ‘Âık Kolu’ denilen usta-çırak ilişkileri gelişmiş âıklar yeni sanatçılar yeti tirmi tir” (Batur 1998: 166).

“XX. yüzyıl başlarına kadar âıkların özel tekilatları, kıyafetleri ve gelenekleri bulunmaktadır. Diyar diyar dola mak âıkların en önemli özelliklerinden biridir. Bu dönemlerde sazını eline alan âık u radı köy, kasaba ve ehirlere belli bir süre kalır, o yörenin âıklarıyla tanışır; halk huzurunda türkü icra eder, halk hikâyeleri anlatır. Rakipleri varsa atır, gezerek kendini tanıtır, eserlerini yayar. Bu yüzyılda âıkların halk arasında önemli bir yeri vardır. Halk kendi diliyle yazılmış olan bu iirleri beğenmektedir. O dönemlerde âık denilince ‘sazı elinde sözü dilinde’ sanatçı tipi akla gelmektedir” (Artun 2012: 3).

XX. yüzyıl başlarında âıklık geleneğini canlılığını kaybetmeye başlar. Bunun nedeni olarak bu dönemde gerçekleşen toplum yapısındaki değişimler, radyo, televizyon, sinema ve tiyatro gibi halkı âıklardan uzaklaştıran ve başka yönlere çeken unsurlar gösterilebilir. Ancak

“İstanbul ve çevresinde kaybolan âık edebiyatı Doğu Anadolu bölgesinde varlığını devam ettirmiş tir. Anadolu’da uzun kış gecelerinde ve özellikle ramazan aylarında kahvehanelerde her zaman dinleyici bulan ayrıca düünlerin en önemli konusu olan âıkların yurt çapında ilgiye ve sevgiye mazhar olarak geleneğin yeniden canlandırılmasında önemli rollerinin olduğunu yadsımamak gerekir” (Günay 1986: XXI).

“Gelenekten uzak kalınması sonucu günümüzde geleneği ya atmaya çalışılan âıklarımız tecnis, dudakde mez, yedekli koma vb. biçimleri unutmuş, âıklık geleneğinin temel taşı olan âık fasılları yapılmaz olmuş, âıkların çoğu yalnız düz koma dalında ürünler verir olmuşlardır. Geleneği ya atan âıklarımız önemli ölçüde azalmıştır” (Yardımcı 2011: 12).

Fakat ülkemizde her yörenin kendi kültürünü yansıtan önemli airler yeti mi tir. Ordu yöresi de kültürel dokusu ve sosyal yapısı içerisinde halk iirine önem vermiş ve birçok airiyle bu kültüre katkı sağlamıştır. Tıflı, Kemal Akata, Güzide Talano lu, Mehmet Çavuş o lu, Halil Gökkaya, Ozan Baba, Ünal Yıldırım Ordu ilinin yeti tirdi i önemli airlerdendir. Bununla beraber “halk içinde gün yüzüne çıkmamış ince yetene e sahip nice sanatçılar vardır ki bunlar hiç beklenmedik bir yer ve durumda toplumun ortak duygu ve düşüncelerini güzel bir şekilde ortaya koyar ve toplumun söyleyen dili duyan kula ı gören gözü olurlar” (Arı 2013: 133-144). Fatsalı air Dursun Ali Akınat de bu görevi üstlenen Ordulu airlerdendir.

Çalı mamıza konu olan Dursun Ali Akınat’ın halk tarafından tanınması; bestesi yapılan bazı iirlerinin Musa Ero lu, Zara, Kıvırcık Ali, ükriye Tutkun, Yavuz Bingöl, Muazzez Abacı, Mustafa Yıldızdoğan, Ali an gibi sanatçılar tarafından yorumlanması ile ivme kazanmıştır. Bu vesileyle airin iirleri yurt içinde dı nda geniş kitlelere ulaşmıştır.

airin; Halil brahim, Yolun Sonu Görünüyor, Tel Vurdu Beni, Kızılkaya, Sineye Turnam (Turnam Ba ım Darda Benim), Ak ama Kadar, Sarı Manoli gibi bestesi yapılan iirleri Anadolu halkının diline pelesenk olmu tur.

Bu çalı mamızda ahsiyetiyle ön plana çıkmak yerine eserleriyle hafızalarda yer etmek isteyen “ya ayan halk ozanlarının kuzeylisi”² olarak da adlandırılan Dursun Ali Akınat’ın hayatına, eserlerine, sanatına; bestesi yapılmış bazı iirlerinin notalarına ve bazı iirlerinin hikâyelerine yer vermek suretiyle bir edebi ahsiyet olarak onu edebiyat âlemine tanıtmaya çalışmıştır. Ayrıca çalı malarımız esnasında airin kendisiyle de i ik zamanlarda bizzat görüşerek ondan edindi imiz bilgileri tezimizde sık sık kullandık. Böylelikle halk iirinin toplum içerisindeki yeri ve önemine dikkat çekmek, airin hayatına daha yakından bakarak bir halk airinin Türk iirine sağladığı katkıları bizzat kendisinin fikirlerini de alarak açıklamaya çalışmıştır.

---

² Akınat’ın “Asarkaya” adlı iir kitabının arka kapa ında halk müzi i sanatçısı brahim Can air için bu tabiri kullanmıştır.

I. BÖLÜM

A. TAR H SÜREÇTE Â İKLIK GELENE

Kültür varlığımızın önemli bir bölümünü oluşturan “â iklik gelene i” ça lar süren tecrübelerle biçimlenmiş ; icrası, yapısı ve kurallarıyla Türk edebiyatımızın kendi özünü ekillendiren bir gelenektir. Bu gelene in kültürümüz içerisinde ekillenen uzun ve köklü bir mazisi vardır. “Sözlü kültür ortamına dayalı â ik tarzı; destan türü içerisinde yer alan savaş destanları, a ıtlar ve çe itli konularda destan parçaları XI. yüzyılda (1072) kaleme alınan Divanü Lügati't-Türk'te yer alı ndan da anlaşılmaktadır” (Yardımcı 2009; 3).

“Ozan-baksı veya destan gelene i diye adlandırabileceğimiz slâmiyet öncesi halk edebiyatı gelene i Anadolu'da slâmiyet kültür potasında ekillenerek yeni bir hayat anlayışı ve zevkine cevap verecek biçim ve öz kazanmıştır. Anadolu'da ozan-baksı gelene i yerini yeni bir kültürde oluşturan yeni sanatçı tipine ve kültürün be enisine cevap verecek ‘Â ik Edebiyatı’ olarak adlandırılan bir gelene e bırakmıştır” (Artun 1997: 41).

“Â ik tarzı iir gelene i ozanlık gelene inin güçlü bir devamı olarak XII. yüzyılda Horasan'da başlayıp Türk dünyasına yayılmıştır” (Yardımcı 2009: 3). XV. ve XVI yüzyıldan itibaren a ilet ve köy muhitlerinde başlayan bu yayılma ehir merkezlerinde de görülmeye başlanmıştır.

“Osmanlı devletinin önemli kültür merkezlerinde (İstanbul, Çankırı, Kastamonu, Erzurum, Konya) de varlığını sürdüren â ik tarzı iir gelene i ehir muhitlerinin temsilcilerini (Â ik Ömer, Gevherî gibi) de kapsamaktadır. ehir merkezlerinde mektep, medrese e itimi alan â iklar dil ve üslup açısından a ilet ve köy muhitlerinde yeti en â ikları etkilemiştir” (Açık ve di erleri 2009: 527).

Çıracılıktan ustalığa uzanan süreçte â ikların gelenek içerisinde geçirmesi gereken bazı amalar vardır. Â ikli a meraklı olan yetenekli gençler, öhretli â ikların etrafında toplanırlar; üstattan iirlerinde kullanacakları mahlası alıp â iklikte gereken edebî ve meslekî

terbiyeyi gördükten sonra fasıllara girmeye başlarlar. Daha sonra memleket içinde uzun seyahatlere çıkıp kendilerini tanıtırlar, atımlalarda bulunurlar ve nihayet âk olurlar.

“Çerçevesi gelenekle belirlenip bireysel yaratıcılıkla beslenen Âk edebiyatı usta-çırak ili kisiyle gelenekle i ta ryan usta âk ları dinleyen âk adaylarının usta malı deyi leri ve hikâyelerini do ru ö renip gelecek ku aklara aktarmalarıyla günümüze gelmi tir” (Günay 1992: 3-4).

Âk lık gelene in yayılmasında özellikle icra ortamları büyük rol üstlenmi tir. XVII. ve XVIII. yüzyıllarda ehir ve kasabalarda kahvehaneler, bozahaneler, meyhaneler gibi umumi yerler bulunmaktaydı. Âk lıklar belli mevsimlerde buralarda toplanırlar, sazları e li inde iirlerini icra ederlerdi. (bkz. Köprülü 1966: 175). Türklerin ya amında özellikle yerle ik ya ama geçtikten sonra kahvehanelerin önemli bir yer tuttu u bilinen bir gerçektir. “Üç âk kahvehaneleri” adı da verilen ortamlarda halk iiri sanatı ya atılmı , bu yerler uzun yıllar ileti im aracı olma özelli i görevini üstlenmi tir.

“Âk lık gelene i sadece saz e li inde türkülerin icra edildi i bir sanat dalı de ildir. Geçmi te ve hatta günümüzde bunu biliyoruz ki âk en saygın ve gitti i yerlerde ba kö elerde yer verilen kimselerdir. Bunun nedeni bir âk-bilge ki idir; yol gösterendir ifa da itandır, obadan obaya imdiki ileti im araçları olmadan önce haber ula tırandır. Zaman içinde bunu sazla sözle gördüklerini destanla tırarak bir hikâye içinde onun içine iirlerini türküle tirerek koyan ve ilden ile ta ıyandır. Bir yerde üzücü bir olayla kar ıla tı ı zaman onu a tları ile anlatan, bir yerde bir namerdin mert yi idi ezdi ini âlem içinde rüsva eden ve do runun yanında bulunandır. Hikâyeler tasnif eden onu anlatan ya adı ı insanların arasına samimi havalarla sıcaklık, birlik, dirilik; vatan, millet, bayrak a kını en iyi anlayan ve anlatan insandır” (Heziyeva 2010: 86).

“Bir kiinin âk olarak nitelenebilmesi için ça lar boyu geli en gelene e uyması gerekir” (Kaya 1994: 29). Bu gelenekte iki tip âk kar ımıza çıkar. Bunlardan ilki hak âk lıkları olarak da bilinen “badeli âk”lardır. “Bunlar rüya motifi sonucunda âk olmu lar ve tasavvufî konuların a rlıkta oldu u iirler söylemi lerdir” (Özdemir 2011: 133). Bu nedenle iirlerindeki ifadelerin ilahî kaynaklı oldu una inanılır. Ruhsatî, Kayıkçı Kul Mustafa, Karacao lan, Sümmani, Kulo lu, Kâtibi, Gedâ badeli âk lardandır.

ikinci tip âk lıklar ise; “kalem airleri” tabiri ile adlandırılan Türk halk iirinde saz çalmadan gelene e uygun (vezin, birim, tema bakımından) iirler yazan kiilerdir. Fuat Köprülü

“kalem airleri” söylemini u ekilde ifade eder: “Yüksek sınıfa mahsus iirler yazan klasik airler.” (1966: 171). Bunlar haricinde bir de “halk toplantılarında irticalen de iirler tertip eden ve onları sazları ile çalıp söyleyen saz airleri” (1966: 171) olan “meydan airleri” kavramı ile kar ıla maktayız. Mehmet Yardımcı ise â ıkların e itim durumlarına göre sınıflandırmı tır:

- 1) Ümmî â ıklar.³
- 2) Okuma yazma bilen â ıklar.
- 3) Kalem uarası (2011: 103).

Saim Sakao lu bu alanda yer alan ve kavram karga asına sebep olan bazı kelimelere u ekilde açıklık getirmeye çalı mı tır:

“**Â ık:** rticalen iir söyleyebilen, saz çalabilen ki idir; **Saz airi:** Â ık ile e manalı kullanılmı tır; **Ozan:** 16. yüzyıla kadar kullanılan bu kelime yerini e manalı olan ‘â ık’a bırakmı ve daha sonraları ‘geveze’, ‘herze söyleyen’ manalarına gelmi tir.” (1986: 249).

Sakao lu “ozan” kelimesinin son yıllarda iir yazan ve söyleyen herkes için kullanılmasını yanlı bulmaktadır ve bu kavram karga asına öyle açıklık getirmektedir.

“**Halk ozanı:** ‘Halk airi’ ifadesindeki ‘air’ kelimesinin sözde Türkçele tirilmesiyle türetilen yanlı bir adlandırmadır.

Sazlı ozan: Saz da çalan bazı airler için kullanılan bir addır. Pek yaygın de ildir.

Halk airi: Saz airi kar ılı ı olarak kullanılmaktadır. Sakao lu bu tabirin saz çalmasını bilmeyen ki iler için kullanılması gerekti ini savunur.

Hak airi: Dini konularda iirler söyleyen ki ilerdir.

Hak â ı ı: Hak airi ile aynı manadadır; bu terim biraz daha kuvvetli görünmektedir.

Badeli â ık: Rüyasında bir (üç) pir tarafından bade içirilen â ıktır. iir söylemeye ve saz çalmaya bundan sonra ba layacaktır.

Halk â ı ı: Dinî konulardan çok dünyevi konuları i leyen ki idir.

Meydan airi: Daha çok topluluk önünde çalıp söyleyen airlerdir. ‘Â ık’ ve ‘saz airi’ ile e manalı olarak kullanılmı tır.

³ Ümmî â ıklar: Sözlü gelenekte yeti en â ıklar olup ya çevrelerinde okul olmadı ından yahut görme özü gibi fiziksel durumları nedeniyle okuma yazma ö renememi â ıklardır.

Çöür airi: ‘Çöür’ adlı gövdesi büyük, sapı küçük olan sazı, vaktiyle çalanları günümüzde hatırlarken söylenen addır.

Kalem airi: *rticalen söyleyemeyen belki saz da çalamayan airlerdir*” (1986; 249).

Mehmet Yardımcı ise “kalem uarası” olarak adlandırdı ı “kalem airi” terimini öyle açıklamaktadır:

“Do açlamaları olmayan bu âıklar saz çalmayıp iirlerini masa baında olu turmaktadır. Bunlar:

- a) *Okuma yazma bilirler.*
- b) *Saz çalmasını bilmezler.*
- c) *yi örenim gördüklerinden hem hece hem de aruz ölçüsü ile yazarlar*” (2011: 103).

Âıklık geleneinin temsilcisi olan airler; toplumun sosyal ve kültürel yaşamına büyük etki yapan dinî inanıında bir ölçüyle önderli ini yapmı , yayılıp kökle mesine katkıda bulunmu tur.

“Âık her devirde içinde ya adı ı toplumun gelenek ve törelerinin dinî inanı la bütünle mesini sa lamı tur. Bunu yaparken de dinî inanı a ba lı ve saygılı kalmakla beraber bazı sert ve katı yönlerini yumu atmayı ve halka sevdirmeyi ba armı tur.” (Heziyeva 2010: 82).

Saim Sakao lu’na göre sözlü kültür ortamında âık sanatını usta çırak ili kisi içinde örenmeli ve gelene in istedi i u dört husustan en az üçünü yerine getirmi olmalıdır:

- 1) *rticalen (do açlama) iir söyleme,*
- 2) *Saz çalabilmek,*
- 3) *Atı ma yapabilmek,*
- 4) *Rüyada bade içti ini iddia ediyor olmak.”* (1986: 248). Bu maddeleri kısaca u ekilde açıklayabiliriz:

1) rticalen (do açlama) iir söyleme:

“Do açlama ve irtical aynı anlamlarda kullanılan kavramlar olup kültürel bir ürünün (iir söz ezgi hareket vb.) önceden hazırlanmaksızın anında ortaya konulması demektir” (Arvas 2009: 42)

2) Saz çalabilmek:

Â ıklık gelene inde â ıkların saz çalmaları adettendir. Â ıkların büyük ço unlu u saz çalar.

“Sazın tedavi etme, iyi ruhları ça ırma/kötü ruhları kovma, ulularla haberle me, ilhamı kuvvetlendirme, sözü daha etkili kılma, do maca söylerken â ıklara dü ünme imkânı verme, dinleyicileri hazırlama, iirin ölçüsünü ve türünü belirleme, bade içen â ık adayını rüyadan uyandırma ve dilinin çözülmesini sa lama gibi i levleri oldu u tespit edilmektedir. Bu i levler yanında ‘â ıklık simgesi’, ‘velîlik simgesi’ ve ‘ululuk simgesi’ kabul edilmesi de â ı ın dert orta ı olan sazın kutlu sayılmasını sa lamı tır.”
(Durbilmez 2010: 148).

Â ıklık gelene inde saz ve söz bütünle mi durumdadır. Â ıkların neredeyse tamamı saz çalar. Fakat bazı â ıkların do açlaması vardır, saızı yoktur; bazılarının ise ne saızı ne do açlaması vardır. Bu airler, ekil bakımından gelene e uygun biçimde iirler yazarak gelene i sürdürmeye çalı ırlar.

Bu ba lamda Fuat Köprülü, XIX. ve XX. asırlardaki bazı â ıkların saz çalamadıkları biliniyorsa da bunun daha çok meslekten yeti meyenlerde oldu unu belirtir. Aksi takdirde “meslekten yeti mi â ıklar arasında saızı olmayan saz çalmayı bilmeyenlerin olmaması tasavvur olunamaz” der (1966: 171).

3) Atı ma yapmak:

Saz airlerinin kar ılıklı olarak belli bir ayak üzerinde iirle söyle meleridir. Â ıklık gelene inde en çok hüner isteyen büyük ustalık gerektiren bir bölümdür. Â ıklar dinleyenler kar ısında atı ma yaparken birbirleriyle i neleyici fakat mizah çerçevesi içinde ta lama, muamma, lebde mez biçimlerinden ustalıklarına göre biri çerçevesinde atı tıkları gibi ikisi veya üçü çerçevesinde de atı ıp söyle irler. (bkz. Yardımcı 201: 162-164).

“Bu atı malarda belli kurallar olur ve â ık basamak hâlinde kar ıla arak üstat â ı a kadar gider. Kar ıla ma yapacak iki â ık büyükçe bir odada bulurlar. Oda meraklılarca tıklım-tıklım doludur. Bu i i bilen iki-üç saz â ı ı da müsabakayı idare edip gerekli yerlerde müdahale ederler. Gelenekler göz önüne alınarak söze önce ya lı â ık ba lar veya misafir olana söz hakkı verilir. Verilen ayak (kafiye) hedef alınarak söze ba layan â ık muhatabına bir dörtlük söyler ve cevap bekler. Kar ılıklı soru-cevap

atı ması sonunda cevabı veremeyen isteneni bulamayan â ik yenilgiyi kabul edip ortaya konulan ödülü kaybetti i gibi elindeki sazını da yenilgi delili olarak ortaya bırakıp gider” (Eke 2010: 79).

4) Bade içmek:

Â ıklık geleneklerinden birisi de bade içmedir. Bu durum â ıklıkta bir ölçüt olarak kabul edilir. Hatta ço u â ik için övünç kayna ıdır. Â ıklıkta çok önemli olan bu husus, â ik edebiyatı içerisinde yer alan â ıkların sınıflandırılmasında bile bir ölçüt olarak kullanılır (badeli â ik, badesiz â ik). Bade içen â ıklara, â ıklı ın Allah tarafından bah edildi i dü ünüldü ü için bade içmeyen â ıklar genellikle küçümsenir. Bade içme hadisesi öyle gerçektir:

“Mezarlıkta su yanında veya ıssız bir yerde uykuya dalan kahraman, rüyasında Hazreti Hızır’ı veya pirleri görür. Hazreti Hızır kahramana üç defa bade uzatır (veyahut duruma göre yiyecekler verir). Bunlardan birincisi Allah; ikincisi üçler, yediler, kırklar; üçüncüsü de bir güzelin a kınadır. Kahraman üçüncü badeyi içtikten sonra günlerce baygın yatar. Daha sonra bir saz sesiyle uyandırılır” (Alptekin 2002: 32).

“Bir uyku ve dü anında pir elinden dolu yani a k badesi içen madde dünyasından sıyrılıp mana âlemine ve gönül zenginli ine kavu an bir kimsenin dili çözülür, dursuz duraksız kendili inden iir söylemeye, saz çalmaya ba lar. Rüyasında kendisine görünen veya gösterilen maddi ve manevi bir sevgiliyi arayıp bulmak için ömür boyu belde belde gezer dola ır. Bir â ik bir yere gelince o beldenin â ıkları ile görüür, tanı ır. Kar ılıklı saz çalar söyle irler” (Halıcı 1992: 2).

Umay Günay rüyanın görülü ündeki farklılıkları be ba lık altında toplamı tır:

1. *Kutsal ki ilerle kutsal sayılan bir yerde kar ıla ma,*
2. *Pir elinden bade içme,*
3. *Sevgilinin kendisiyle veya resmiyle kar ıla ma,*
4. *Pirler kahramana bilmesi gereken bilgileri ö retirler,*
5. *Kahramana bir mahlas verilerek deyi söylenmesi istenir (Günay 1986: 116-117).*

Â ıklık geleneklerinde bulunan özellikler bunlarla sınırlı de ildir. **Mahlas alma ve mahlas kullanma** da bu gelene in unsurlarındandır. “Her â ı ın mutlaka en az bir mahlası vardır ve bunu iirinin son dördü ünde kullanır” (çel 2009: 22). airin mahlas almasına “tahallüs” denir. airlerin hepsi hemen hemen bütün iirlerinde mahlasını kullanır. öhretini de

bununla sârlar. Öyle ki sairin mahlası zamanla asıl adını unutturur. Sözcüğü Fuzulî'nin asıl adı Mehmet, Nefî'nin Ömer, Gevherî'nin Mehmet (veya Mustafa), Dertli'nin İbrahim, Ruhsatî'nin ise Mustafa'dır.

*Âıklar dilinde mahlasın adı “tapırma”dır. Tapırma; “kendini tanıtmak, bildirme, arz etme” anlamına gelir. Âık karıla malarında hangi âık ayak açıysa veya önden gittiyse karıla maya tapırma suretiyle son vermek de onun hakkıdır. İkinci âık daha önce tapıramaz aksi takdirde mat olmu sayılır”.*⁴

“Muamma asmak ve muamma indirmek” de âıklık geleneklerinden biridir. Bu unsur âıklığın öhretini arttıran bir olaydır. Muamma asmak isteyen âık ehirde âıkların u rak yeri olan bir kahvehaneye gider ve muammasını duvara asar. Cevabını ise kapalı bir zarf içerisinde kahveciye teslim eder. Bazı muammalar çözülemeyerek günlerce duvarda kalır. Bu durumda muammayı asan âık cevabı verir. Muammanın çözüleceği gün usta âıkların çırakları kahvedekilerden bahi toplayarak bunları bahi teptisinde biriktirirler. Muamma asan âık bir gazel okuduktan sonra muammasını çözen birinin olup olmadığını iirle sorar. Muammayı çözmek isteyen âık ise bir fasıldan sonra muammanın cevabını manzum olarak verir. Bu cevap önceden kahveciye teslim edilen zarf içerisindeki cevapla karıla tırılır. Eer ikisi birbirine uyuyorsa muamma duvardan indirilir. Muamma teptisine konan bahi ler ise ya muammayı çözen âıklığın kendi ile çırak arasında payla tırılır ya da orada bulunan tüm âıklar bunları payla ırlar (bkz. Yardımcı 2011: 171-172).

Âıklık geleneinde vezin ve nazım birimi konusunda milli öelerin kullanılmasına dikkat edilir. Halk iirinde âıkların iirlerini dörtlük düzenine göre söylemesi gelenektendir. Dörtlük düzeninde hece ölçüsünü ve bu ölçünün 7'li, 8'li, 11'li olanlarını kullanmaları da geleneğin en belirgin örneklerindedir.

“Âık nazımının belli baılı öeleri ölçüyle ayak ve uyaktır. (...) Âık iiri birimi olan dörtlük aracılığı ile anlatılır. Dörtlükte iç içe bir hayaller dünyası ve bu hayaller dünyasının ifade edili biçimi vardır. Âık iirinin belirlenmi bir dili, ekli, üslubu ve estetiği vardır. Ancak kimi zaman güzel manayı yakaladıklarında bilerek iir geleneğe ekil olarak uymasa da ayak ve kafiyeyi ikinci plana atarlar. Âıklar bunu ‘manayı kafiyeye kurban etmeme’ olarak nitelerler” (Artun 2008: 21).

⁴ <http://dogankaya.com>; “Âık Edebiyatında Mahlas Alma Geleneği”.

“Hece ölçüsü Türk diline en uygun ölçüdür. Âıklar çalar boyu hece ölçüsünü en güzel ekliyle kullanarak ahenk ve anlatım yönünden gelişmesini sağlamışlardır”(Artun 2007: 37).

Âıklık geleneğinin temsilcilerinin şiirlerinde kullandıkları konulara göz attığımızda bunları söyleyebiliriz:

Âıklar şiirlerinde içinde yaşadığı toplumun ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal olaylar karşısındaki duygu ve düşüncelerine her çağda her ortamda tercüman olmaya çalışmışlardır.

“Âık şiirinde öreticilik vazgeçilmez özelliktir. Âık güncel konuları halkın ilgisini canlı tutacak biçimde işler. Onlar yaşadıkları toplumun sözcüleridir. Toplumun ortak norm değerlerini şiirlerinde günlük olaylarla bağ kurarak anlatırlar. şiirlerinde sevgi, kardeşlik, insanlık gibi evrensel değerleri bıkmadan usanmadan konu ederek halkı insanlığın ortak paydalarında birleştirmeyi kendilerine görev sayarlar. Olaylara ayna tutarak insanlığı iyide, doğruya, güzeldede birleştirmeye çaba sarf ederler” (Artun 2003: 35).

“Âıklar gelenekte toplumdaki aksaklıkları, ekonomik sorunları, felekten zamandan ikâyet eklinde dile getirirler. Günümüzde aksayan yönü hicveden şiirlere daha çok rastlamaktayız. Onların şiirlerinde yoksulluk, mizaha çok konu olur. Âıklar kendi yoksulluklarını, çaresizliklerini hicvederken geneldeki yoksulluğu da hicvederler. Âıklar ekonomik bozukluklar sonucunda toplumda moral değerlerinin gevşeyeceğini vef, hırsızlık vb. sosyal bozuklukların ortaya çıkacağını bilincindedirler”(Artun 2008: 33).

Âık şiirinde koçaklamaların da önemli bir yeri vardır. “Her toplumun efsane kahramanları vardır. Bu kahramanların çevresinde onların yiğitliklerini konu alan öyküler oluşmuştur. Bu kahramanlar âıkların şiirlerinde yüceltilmiş ve kutsallaştırılmıştır”(Artun 2008: 101).

“Yiğitlikler, divan şiirindeki hamasi destanî şiirlerin karşılığıdır. Destanî öyküler yiğitliklerde yarar. Bu tür şiirlerin ortak özelliği destansı bir anlatım, yiğitçe bir edadır”(Artun 2008: 102).

Âıklık geleneğine dayalı eserlerde çoklukla “yaratıldı ve yaşatıldı dönemin yaygın Türkçesi kullanılır” (Günay 1986: 7). “Âıklar halkın çeşitli olaylar karşısındaki duygu, düşünce ve tepkilerini ifade ederken onun öz-sade konuşma dilini son derece ustalıkla kullanmışlardır.” (Heziyeva 2010: 82). Ayrıca şiirlerinde geleneğin ortak kelime kadrosunu

kullanan â ıklar bunu yerel kelimeler, deyimler, atasözleri, ikilemeler ve peki tirmelerle süslerler. Bu ba lamda â ıkların anlatımlarını etkili kılan kendilerine has bir dil dünyasının oldu unu söyleyebiliriz.

Â ıkların iirlerinde de indi i bir ba ka mevzu da “ö ütleme” dir. Bu çe it iirlerde

“dolaylı, do rudan ve ironi anlatım ekillerini kullanan â ıklar didaktik iirin do asına uygun kuru bir anlatımı tercih ederler. Nasihatle yerginin iç içe oldu u iirlerde ise dolaylı anlatımı seçerler. Â ıklar mizah üsluplarında yerel a ız özelliklerini güldürücü ö e olarak kullanırlar. Bu yolla dilde nükte objesini yakalarlar. Kimi zaman da över gibi görünerek, yererek mizahı sa larlar. Mizah anlatımlarında dolaylı ve dolaysız anlatım, abartma, karikatürize etme, çift anlamlı kelimeler kullanırlar” (Artun 2008: 74).

“ ledikleri konulara göre anlatım biçimi belirleyen â ıklar kahramanlık iirlerinde epik-lirik, güzellemelerinde lirik anlatım kullanırlar. Yine de onları di erlerinden farklı kılan kelime seçiminden söz dizimine, söz sanatlarından ahenk ö elerine kadar uzanır” (Artun 2008: 73).

Â ıkların yeti tikleri ortamda sözlü gelenek çok yaygın oldu u için atasözleri ve deyimler iirlerde çok kullanım alanı bulur. Genel bir tutum ve durumu nitelemek amacıyla kullanılan deyimler iire anlam zenginli i katar.

Günümüzde kendini “â ık” olarak nitelendiren birçok ki ide bu özellikler tam olarak bulunmamaktadır. Zaten yukarıda â ıklık gelene i hakkında bilgi verirken de gelene in bazı özelliklerini ta ımayan â ıkların da varlı ından söz ettik. Fuat Köprülü bu â ıkları “meslekten yeti meyen â ıklar” olarak nitelendirmi tir.

Ali Çelik, bazı halk airlerinin gelene in usta temsilcilerini dinleyerek yahut onların eserlerini okuyarak iirlerini olu turduklarını dolayısıyla saz çalma, atı ma yapma, irticalen iir söyleme gibi özellikleri ta ımayan bu ki ilere “â ık” denemeyece ini; onların dil, üslup, i lenen konu, vezin ve mahlas kullanmaları bakımından â ıklık gelene inden beslenerek iir yazan “kalem airleri” oldu unu belirtmi tir.⁵

⁵ 04.03.2014 tarihinde Prof. Dr. Ali Çelik ile yapılan sohbetten aktarılmı tir.

Bu tezde hayatını, sanatını ve eserlerini inceleyeceğimiz halk âiri Dursun Ali Akınat de
iirlerini âık tarzı iiri okuyarak dinleyerek oluşturmış başka bir ifadeyle âıklık geleneği
ustalarından ve eserlerinden nasıplenmiş bir “kalem âiri”dir.

B. GÜNÜMÜZDE Â İKLIK GELENE

Â ıklık gelene i ve â ık edebiyatı, müstakil bir sosyo-kültürel kurum kimli iyle XVI. yüzyılda ortaya çıkmı tır. Günümüze kadar da Türk kültürünün bütün katmanlarınca özümsemi , toplumun ortak kültür de erlerini benimsemi tir.

“XVI. yüzyıldaki olu um döneminin ardından XVII. yüzyılda olgunla mı bir yapıyla kar ımıza çıkan â ık edebiyatı Anadolu sahasının yanında Rumeli’de, Balkanlar’da di er taraftan Azerî ve Türkmen toprakları gibi geni bir co raflı alanda yaygın bir ekilde varlı mı sürdürmü tür. Â ıklar asker ocaklarında, sınır kalelerinde, kahvehanelerde, dü ünlerde kısacası halka açık her yerde a k, tabiat, kahramanlık vb. konulu iirlerini saz e li inde söyleyerek ya da nazım-nesir karı ık halk hikâyeleri anlatarak halkın e lenme ve ö renme ihtiyacını kar ılamı lardır” (Çıblak 2004: 78).

Â ıklar tekkelerin kuruldu u ve geli ti i ehir ortamlarında tekke ve medrese kültürüyle yo rularak XIX. yüzyıl sonlarına kadar geleneksel tavırlarını sürdürmü lerdir.

Fransız htilâli, Tanzimat, Me rutiyet, I. Dünya Sava ı XX. yüzyıldan itibaren â ıkların ordudaki görevlerine son verilmesi ve tekkelerin kapatılmasıyla â ıkların koruyucularını kaybetmeleri sonucunda gerilemeye ba lamı tır. Bütün bu olaylar Türk toplumunu ve günlük ya amı hızlı de i im ve dönü ümlere u ratmı tır.

“Toplumsal ya amda geleneksel yapı yer yer çatlamaya, kırılmaya ve yerle mi ö eler sarsılmaya ba lamı , geçi dönemlerine özgü ikilemler ortaya çıkmı tır. Yeni kültürle önerilen yeni ya am biçimlerine halkın uyum gösterememesi eski yeni çatı masını edebiyata da yansıtmı tır” (Artun 2012: 229).

Bunların yanı sıra insanların hayatı ve dünyayı algılayı larındaki farklıla ma, teknolojik geli meler, ileti im araçlarının çe idinin artması ve yaygınla ması, kentle menin artması ve ula ım kolaylı ı â ıklık gelene ini besleyen kültür kaynaklarının azalmasına ve â ıklık gelene inin zayıflamasına sebep olmu tur.

“Dar çevrelerin temsilcileri olan â ıklar uygarlı ın köy ya amına girmesi sonucu toplumun geneline açılarak halkın sanatçısı olma yolunu tuttu. Â ıklık gelene i çevresinden kopu beraberinde birçok sorunu da getirdi. Â ık iirini do al ortamından uzakla ıp halk kültürü kayna ından yeterli beslenemez oldu. Günümüzde gelene i

*ö renemeyen, gelene i ya amadan kulaktan dolma â ık iiri bilgileriyle iir söyleyen
â ıklar ortaya çıktı” (Artun 2012: 230).*

Ayrıca günümüz ya am standartları â ıkların eskisi gibi diyar diyar gezmelerini gerektirmemektedir. Onları dinlemeye istekli insanlar da eskisi gibi fazla de ildir. Kendini dinletmek isteyen veya ba kalarını dinlemek isteyenler artık televizyon, radyo, bilgisayar (internet aracılı ıyla) gibi kitle ileti im araçlarından yahut geli mi dijital ses ve görüntü sistemlerinden faydalanarak bunu gerçeğe tirebiliyorlar.

Bugün daha çok halk ozanlı ı kimli ine bürünen â ıklık gelene i ba ta “**Â ıklar Bayramı**” olmak üzere yurt genelinde her yıl düzenlenen çe itli festival ve özel günlerde Anadolu’nun çe itli yörelerinden gelen â ıklar tarafından ya atılmaya çalı ılmaktadır.

Hüseyin Uysal â ıklık gelene inin günümüzde zayıflamasına gerekçe olarak unları söylemektedir: “Günümüzde sayıları yüzlerce olan â ıklarımızdan sadece birkaçının ön plana çıkarılmasının ayrı bir medya dayatması oldu unu belirtmekte yarar var. Eskisi gibi â ıklık diyar diyar gezmekle olmadı ı için TV kanalları hangi â ıklara yer verirse onlar halk katında ön plana çıkmakta ve â ıklık gelene i bu ki ilerden ibaret sayılmaktadır. Anadolu’nun ücra kö elerinde sessiz sedasız sanatını yapmaya mahkûm olan ve birer kültür mirası ekinde olan bu insanların sayısının hiç de azımsanamayacak kadar çok oldu unu belirtmek isterim.”⁶

“Â ıklık gelene inin yozla tırıldı ını dile getiren Â ık Nuri Çıra ı yeni nesillerin sözden daha çok sese önem verdi ini bunun için de sözün anlamını yitirdi ini söylemektedir.”⁷

Günümüz â ıklık gelene indeki de i meler u ekilde tespit edilmi tir:

- 1.) Saz e li inde do açlama iir söyleyen â ık tipinin yerini yazan â ık tipi almak üzeredir. Â ıklık gelene inde saz çalma, hece ölçüsü ve â ık edebiyatı nazım biçimleri korunmakla birlikte â ıkların mahlâsları yerine adlarını, soyadlarını kullandıkları bazılarının ise adlarının önündeki â ık kelimesini attıkları yahut iirlerine ba lık koydukları görülüyor.
- 2.) Â ıklık gelene i ürünlerinin üretilmesi ve geni halk kitlelerine ula tırılmasında sözlü ortamın yanında yazılı ve elektronik kültür ortamları da kullanılmaktadır.

“Â ıklar sözlü kültür ortamında dinleyicileriyle kapalı ya da açık mekânlarda yer alan gösterim veya icraları sırasında yüz yüze bir ileti im kurmu tur.

⁶ <http://edibane.tr.gg> ; “Günümüzde Â ıklık Gelene i”.

⁷ <http://www.gurbettekierzurum.com> ; “Â ık Nuri Çıra ı”.

Sonraları eserler kâ idâ yazılıp halkın kalabalık oldu u yerlerde ezgili olarak okunmu ya da bastırılarak ço altılmı tır. Di er taraftan â ıkların eserlerini radyo, pikap ve kasetçalarla ya da televizyon aracılı ıyla geni kitlelerle bulu turdukları görülmektedir. Bu durum â ıklık gelene i ve â ıklı a ba lamanın de i ime u ramasına neden olmu tur” (Çıblak 2004: 79).

Gelene i ö renmek isteyen â ık adayı usta bir â ı ın yanında çırak olmaksızın büyük ehirlerde saz ve ba lama kurslarına gitmeyi tercih etmektedir. Bu imkânı bulamayanlar ise kaset dinleyerek â ıkları ve onların usta malı iirlerini taklit ederek gizli bir çıraklık dönemi geçirmektedir. Yazılı ve elektronik kültür ortamının bütün olumsuzlu una ra men olumlu yönlerinin de oldu unu söyleyebiliriz. Â ık adayları bu imkânla sadece ustasının bilgi da arcı ıyla sınırlı kalmayıp pek çok yörenin â ık havalarını da ö renebilmektedir. Ayrıca kaset çıkaran â ıklar geni bir dinleyici kitlesine seslenebilmektedir. Böylelikle mahallî â ık havaları radyo ve televizyonun da etkisiyle süratle ulusal seviyede bilinir ve çalınır hâle gelmektedir.

- 3.) Günümüzde â ıklar arasındaki atı malar konserlerde festivallerde ve televizyon programlarında yapılmaktadır.

“Bu atı malar 1986-2000 yılları arasında stanbul’da her yaz mevsiminde Gülhane Parkı’nda kurulan â ıklar kahvesinde yapılmaktaydı. Eski dönemlerde köylerde büyük odalarda atı ma yapan â ıklar en fazla iki ki i oldu u için zaman sınırı yoktu. Atı ma 2-3 gün sürebilirdi. Günümüzde konserlerde 2 saatlik süre içerisinde 10 tane â ı ın atı ma yapması istenmektedir. Verilen zaman bu kadar sayıda â ı ın atı ma yapabilmesi için yeterli de ildir. Bazı televizyon programlarında yapımcı â ıklara hangi konu hakkında atı maları ve hangi türküleri okumaları gerekti ini bildirmektedirler. Bu yüzden â ıklar diledikleri bir konuda atı ma yapabilme ve bunu daha geni kitlelere duyurabilme yetisine sahip de ildir. Konser ve televizyon programlarında atı ma yapan â ıklar köy odalarında ve â ık kahvelerinde oldu u gibi seyirciler ile göz göze gelememekte ve onların manevî deste ini alamamaktadırlar. Orada bulunan insanlardan bir tanesi onların melekesidir pîridir. Â ık ondan ilham alır” (Eke 2010: 83).

- 4.)“Günümüz â ıklarının bazılarında dikkati çeken bazı olumsuzlukları da göz ardı etmemek gerekir. Bazı â ıklar konserlerde ses sanatçılarının icra etti i türküleri okumaktadırlar. Böyle olunca da türkü söyleyen sanatçılar gibi bir misyon üstlenmektedirler. Ama ses sanatçıları türküleri daha iyi yorumluyorlar. Â ık üretici olmalı kendi deyi lerini ve

eserlerini okumalıdır. Bu durum bazı â ıkların emek vermeden bir yerlere gelmek istemelerinden kaynaklanmaktadır. Eski â ıklar arasında yapılan atı malar günümüzde yapılamamaktadır. Atı ma gelene i daha çok Erzurum ve Kars yöresi â ıklarında vardır. 5-6 â ık bir arada atı ma yapıyorsa ayak açıldıktan sonra sırası gelen â ık dörtlü ünü sazı ve sözü ile söyler söyleyemeyen saz çalmayı bırakır. Bu yüzden atı malarda ayak açmak çok önemlidir. Günümüzde aya ı açacak bazı â ıklar kendine uygun ayak seçmekte ve bu husus bazı güçlükler do urmaktadır. Örne in â ık bazen dar ayak açmakta ve bir süre sonra sıra kendine geldi inde aya ın dı ına çıkmaktadır. Neden böyle yapıyorsun diye müdahale edildi inde itiraz ederek do rusu budur sen beni takip edemedin demekte ve kendisini haklı çıkarmaya çalı maktadır.”⁸

5.)“Â ıkların sazın do al sesiyle çalıp söylemeleri yerine elektro-saz kullanmaları geleneksel ezgiyi bozmaktadır. Gelene in ta ınmasında önemli rolü olan usta â ıkların iirlerinin çalıp söylendi i hatırlatma-canlandırma bölümleri ço u kez yapılmamaktadır” (Artun 2011: 3).

6.)Günümüzde usta-çırak ili kisi çözüme noktasına geldi i için usta â ıkların yeni â ıklar üzerindeki denetimi azalmı tır. Bu nedenle yeni â ıklar gelene i tam olarak ö renip uygulayamamaktadır. Bunda gelene i bilen dinleyici kitlesinin azalmı olması da etkilidir.

---

⁸ <http://edibane.tr.gg> ; “Günümüzde Â ıklık Gelene i”

II. BÖLÜM

DURSUN ALI AKINET'İN HAYATI VE EDEBÎ AHS YET

1. Akinet Ailesi ve Doğumu⁹

Halk iiri tarzının Anadolu'daki önemli temsilcilerinden biri olan Dursun Ali Akinet 20.06.1945'te Ordu'nun Fatsa ilçesine bağlı Sazcılar Köyü Yurtyeri Mahallesi'nde dünyaya gelir. Babası ta i leme sanatıyla nam salan Mevlüt Usta'dır. İni iyi yapması ve sanatına duydu u saygı nedeniyle civar köylerde ve ilçelerde tanınan bir ki idir. Geçimini ev duvarı, mezar ve cami i lemeleri yaparak kazanır. Uzun boylu, iri yapılı bir ki idir. Akinet de fiziksel yönden tıpkı babasına benzer. Mevlüt Usta'nın okuryazarlı ı yoktur. Çalı mayı çok sever, evine ve çocuklarına çok dü kündür. Akinet, baba tarafından Gürcistan asıllıdır. Dedesinin babası Süleyman Bey Gürcistan'ın Batum özerk bölgesinin Kobuleti (Çürüksu) ehrinden olup Gürcistan bünyesinde bulunan Golomanidze boyundandır. Bu yüzden "Golomanidze Süleyman Efendi" olarak bilinir. Açık fikirlili i dürüstlü ü ve adaleti kendisine ilke edinen Süleyman Bey askeriyede görev yapar. Ancak burada ya adı ı adaletsizli i içine sindiremez. Yapılan yanlı lıklara daha fazla boyun e mez ve resmî idareye kar ı gelir. Bunun üzerine üç defa evi kundaklanır. Ancak sabırlı, kararlı ve iradeli ki ili iyle her seferinde kendi imkânlarıyla evini onarır. Baskıların ardı arkası kesilmeyince çareyi Batum vilayeti Çürüksu ilçesinden kalkıp Ünye'nin Lahna Köyü'ne göç etmekte bulur. Yerle tikten birkaç sene sonra da vefat eder. Böylelikle Akinet ailesi Türkiye'ye yerle mi olur. Akinetlerin Gürcistan'daki soyadları "Golomanidze"dir. 1934 Soyadı Kanunu ile önce "GÜL" daha sonra "AKINER" soyadını almı larsa da nüfus kütü üne soyadının sonundaki "R" harfi "T" olarak yazılınca "AKINER" soyadı "AKINET" olur.

Akinet'in büyükbabası Ahmet Bey Ünye'de tahsildarlık yapmı tır. Ahmet Bey Fatsa'nın Sazcılar Köyü'nden Recep onba ı namı ile anılan "Recep Asrak"ın kızı Zekiye Hanım ile evlidir. Çiftin önce "Mevlüt" adında bir o lu sonra da "Huriye" adında bir kızı olur. Zekiye hanım üçüncü çocu una hamileyken e i Ahmet Bey genç sayılabilecek bir ya ta vefat eder. Bunun üzerine Recep onba ı torunlarını ve kızı Zekiye'yi kendi köyü olan Fatsa'nın "Sazcılar Köyü"ne getirip yerle tirir. Zekiye Hanım burada dünyaya getirdi i

⁹ Bkz. Ek-6, Röportaj-1.

erkek çocu una merhum e inin adı olan “Ahmet” ismini verir. Ahmet Bey’in ilk o lu Mevlüt ta i leme zanaatına merak sarar ve bu i te usta olur. Büyüklerinden edinmi oldu u; yapılan i e sevgi, saygı ve dürüstlü ü kendisine ilke edinir. Mesle inde oldukça ba arılı bir ki idir. (Merhum Ta çı Mevlüt Usta’nın yapmı oldu u bazı çe meler günümüzde faal durumdadır.) On yedi-on sekiz ya larına geldi inde “Ülgen” ailesinin kızları Zekiye Hanım ile evlenir. Mevlüt Usta’nın annesinin adı da Zekiye, e inin adı da Zekiye’dir. Bu evlilikten sırasıyla Dürdane, Rukiye ve Dursun Ali adında üç çocu u olur. Akınet çok sevdi i ablalarını öyle anlatıyor:

“Büyük ablam Dürdane annem öldükten sonra bana annelik yaptı. Annemin ölümünden önce pek ilgilenmezdi benimle. Fakat daha sonraları bana daha fazla ilgi gösterir oldu. Ben de onu çok severdim. Bir ey yapaca ım zaman bile ona sorardım o uygun bulursa o i i yapardım. Ancak kader onu benden iki yıl önce ayırdı. Küçük ablam Rukiye ise Hollanda’da oturuyor. Yaz tatillerinde Fatsa’ya gelir ve ço unlukla benim evimde kalır. Rukiye ablamın da kalbimde ayrı bir yeri vardır.

Çocuklu uma ablalarım beni biraz kıskanırdı. Çünkü ben evin tek o luydum ve en küçü üydüm. Bu yüzden ilgi daha çok benim üzerime olurdu. Birlikte yaramazlık yaptı ımız zaman annem ve babam bana pek kızmazdı. Yine bir eyler alınaca ı zaman öncelik sırası hep bende olurdu. Annemin çeyizli inden kalma pembe kadife bir yorganı vardı. Ben o yorganı çok sevdi im için annem onu hep benim üzerime örterdi. Bir de etrafı i lemeli tasımız vardı. Annem benim yeme imi hep o tasa koyardı. Tabi ki bu olay ablalarımın canını sıkardı.”¹⁰

Akınet’in annesi Zekiye Hanım, Fatsalı Sandıkçı Süleyman Usta ve Sultan Hanım’ın kızlarıdır. Bu yüzden Akınet kendini ufak bir tebessümle “*Ben Sultan Süleyman’ın torunuyum.*” diye tanıtır. Dede Süleyman Usta zmir’in Bahçecik nahiyesindeki karde ini ziyarete gitti i sırada hastalanır ve orada vefat eder. Bu yüzden mezarı da orada bulunmaktadır. air anneannesi Sultan Hanım’ı ve onunla olan bir anısını ise öyle anlatıyor:

“Anneannem Sultan Hanım’ı do ruyu söylemek gerekirse pek sevmezdim. Sebebi ise küçükken hep di er torunlarını severdi, beni hiç sevmezdi. Ayrıca bana hiç para vermezdi. Her zaman teyzemin çocuklarını sever, onlarla ilgilenir ve onlara para verirdi.

¹⁰ Bkz. Ek-6, Röportaj-1.

Anneannem çok becerikli bir kadındı. Eli i yapıp sattı ı için parası hiç eksik olmazdı. Aynı zamanda o halk arasında “koca-karı ilacı” diye bilinen bitkisel ilaçlar da yapardı. Bu özelli i ile köyümüze ve civar köylere adını duyurmu tu. Anneannemin öyle bir tedavi yöntemine ahit oldum: otları kaynatıp kızgın zinciri ot kazanının içine attı bunun üzerine müthi bir buhar ve koku olu tu. Hastanın üstüne bir çar af örttü ve o buhar ile hastayı iyice terlettikten sonra yedi kere zincirden geçirdi. Anneannem vefat ettikten sonra bu tedavi yöntemini bir müddet annem uyguladı.

Bir gün anneannem sedirin üstüne oturup kuca ına para kesesini açmı paralarını sayıyordu. Bu sırada ben ocaklı ın önünde ders çalı ıyordum. Sonra paralarını keseye doldurup aya a kalktı ında kuca ında unuttu u para yere dü üp benim önüme yuvarlandı. Fakat anneannemin kula ı duymadı ı için paranın sesini i itmedi. Anneannem teyzemin çocuklarını her zaman için bizden daha çok sever ve sürekli onlara para verir beni es geçirdi. Onun bu davranı ı beni çok kızdırırdı. Bu yüzden ben de önüme dü en parayı anneanneme hiç göstermeden aldım. Oysa teyzemin çocuklarına para verdi inde bana da verseydi böyle bir davranı ta bulunmazdım. imdi bu yaptıklarım aklıma geldikçe kendime gülüyorum ve yaptıklarımın pi manlık duyuyorum. Biraz da kıskançlık vardı galiba. O bana ve aileme iyi davranmazdı fakat hastalanıp yata a dü tü ünde ona biz baktık ve bundan da hiç yakınmadık. Mezarı annemin baba köyü olan Mehmet Akif Köyü’nde bulunmaktadır.”¹¹

On bir ya ına kadar annesi, babası ve ablalarıyla son derece mutlu, huzurlu bir hayat süren Akınet büyük ablası Dürdane’nin dü ününden bir müddet sonra babasını kaybeder. Babasıyla on bir yıl gibi kısa bir süre birlikte olan air onunla geçen yılları ve anılarını öyle anlatıyor:

“Babam çok sinirli bir insandı ama aynı zamanda çok iyi niyetli, merhametli, sevgi dolu ve evine ba lı biriydi. Okuma yazması yoktu. Benim okumamı çok istedi. Fakat onun ölümünden sonra maddi durumumuz kötüle ti i için ne kendimin ne de babamın iste ini yerine getirebildim.

Babam beni çok severdi ve üzerime titrerdi. Bu yüzden okula giderken pe imden bakar ben gözden kayboluncaya kadar içeri girmezdi. Çünkü okula giderken fındık bahçelerinden ormandan ve dere içinden geçiyordum. Okulum bizim köye yaya olarak bir buçuk-iki saatlik uzaklıktaydı. Ya murlu günlerde babam yoluma gelir ve beni

---

¹¹ Bkz. Ek-6, Röportaj-1.

alırdı. Haftanın bir günü ö leye kadar di er günler ak ama kadar ders görürdük.

Ablamın dü ününde bana hediye olarak iki buçuk lira verilmi ti. Bir çar amba günü okuldan çıktıktan sonra Fatsa'ya çar ıya indim. Niyetim keyfimce paramı harcamaktı. Sinemaya gittim gazoz, simit, kalem, silgi aldım; foto raf çektirdim. Ama iki buçuk lirayı bir türlü bitiremedim. Demek ki o zamanlar iki buçuk lira çok de erli bir para imi . Tabi ben ak am ba ıma geleceklerden habersiz zamanın nasıl geçti ini bilmeden gezmeye devam ettim. Hava kararmak üzereydi ki zamanın farkına vardım ve köyün yolunu tuttum. Yollar virajlı ve yoku tu. Yakın zamanlarda da dere içinde bir adamın cesedi bulunmu tu. Dereyi geçerken o kadar korktum ki... Gözlerimi kapattım o yoku u ko arak çıktım. Yolu ezbere biliyordum çünkü. Biraz ilerledikten sonra az ilerde iki ki i gördüm: Ramazan Dayı ile hanımı Sedef'ti onlar. Korktu umu belli etmeden selam verip yanlarından geçtim. Biraz yukarı çıktı ımda annem gelece im yolu tahmin edip elinde bir fenerle kar ıma çıktı. Annem geç kaldı ım için bana hiç kızmamı tı ancak babam eve vardı ımda elinde bir sopa ile kızgın bir ekilde beni bekliyordu. Yanına vardı ımda tam benim üzerime yürüyecekti ki annem önüme geçerek babamın beni dövmesine engel oldu. Annem de çok korkardı babamdan ama bana kıyamadı ı için yapmı tı bunu. Babam kolay kolay sinirlenmezdi fakat sinirlenince de gözü hiçbir eyi görmezdi.”¹²

Artık ailenin bütün yükü annesi ve küçük ablası Rukiye ile engellerle dolu bir hayat mücadelesine giren küçük Dursun Ali'nin cılız omuzlarına binmi tir. Akınet çileli ve zorlu bir hayat ile kar ı kar ıyadır. Birkaç sene sonra Rukiye de evlenir. Artık Zekiye Hanım o lunun o lu da Zekiye Hanım'ın her eyidir.

Mevlüt Bey'in vefatından sonra Akınet ailesi maddi bakımdan oldukça sıkıntıya dü er ve bu olay airimizin ilkokuldan sonra tahsiline devam edememesine sebep olur. Önceleri içine kapanıp kaderine boyun e en Akınet'i içinde hep bir uhde olarak kalan okuma arzusu her geçen gün biraz daha kamçılar. Artık zihnini sürekli me gul eden “*Okula gitmeden büyük adam nasıl olunur?*” sorusuna cevaplar aramaya ba lar. Çareyi bol okumakta bulur eline geçen en küçük gazete parçasını bile okur. Yunus Emre, Karacao lan, Pir Sultan Abdal, Â ık Veysel gibi büyük halk ozanlarının hayatları ve iirlerine merak salar. Okudukça ufku geni ler. air içinde bulundu u durum öyle ifade ediyor: “*Benim mektebim halk türküleridir. Bana iiri ö reten beni iir yazmaya sevk eden onlardır.*” Ayrıca annesi

¹² Bkz. Ek-6, Röportaj-1.

Zekiye Hanım'ın ona sürekli olarak çok sevdiği Veysel Karâni'nin şiirlerini okutması dayıları ve köydeki ya lı insanların yönlendirmesiyle çe itli destan metinlerini okuması da onun edebî ki ili inin geli mesine katkıda bulunur. Bu dönemlerde “Köro lu Dergisi”ni ke feder ve onun takipçisi olur.

airimizin hayatında büyük bir yeri olan annesi Zekiye Hanım çalı kan dürüst, alçakgönüllü ve sevecen yapıdaki ki ili iyle köyün hem ya lıları hem de çocukları tarafından sevilen, saygı gören biridir. Ayrıca Zekiye Hanım'ın airimizin ki ili inin olu masındaki kö e ta larından biri oldu unu da inkâr edemeyiz. Akınet kendisine yöneltti imiz “*Anneniz nasıl bir ki iydi bize biraz ondan bahseder misiniz?*” sorusuna öyle cevap verdi:

“Annem-nur içinde yatsın- çok iyi, temiz kalpli, sevecen, insanları mutlu etmeyi seven, hassas, gururlu, güler yüzlü, becerikli bir kadındı. Okuma yazması olmadı ı için çar ı-pazar i lerinden anlamazdı. Ancak el i i yapmayı çok severdi. Patikler oyalar örer bazen hediye eder bazen de satardı. Bo oturmaya sevmez kendisine sürekli me gale bulurdu. Beni çok sever ve üzerime titrerdi.

O zamanlarda da yamacında kaya kenarında bir evde oturuyorduk. Ak am karanlı nda bir fırtına çıktı ardından iddetli gök gürültüleriyle beraber ya mur ba ladı. Adeta gökyüzü yere iniyordu. Sanki yer yerinden oynuyor kıyamet kopuyordu. Annemle birbirimize sarılıp a lamaya ba ladık. Aynı zamanda annem bildi i bütün duaları okuyordu ve o duaları bir küpün içerisine üfleyip küpü ters çevirip kapatıyordu. Çünkü o bu ekilde fırtınanın dinece ine inanıyordu ancak nafile... Fırtına bir türlü dinmek bilmiyordu. O gece bize o kadar uzun geldi ki gün bir türlü aydınlanmak bilmedi. afak sökmeye ba ladı nda fırtına dinmi ti artık. Fakat tir-tir titriyorduk. Aradan biraz zaman geçtikten sonra ikimiz de sakinle tik.”¹³

Akınet 10-11 ya larındayken annesi Zekiye Hanım ruhsal bir rahatsızlık geçirir. Saldırgan davranı lar sergileyen Zekiye Hanım evdeki e yaları sa a sola fırlatıp camları kırmaya ba layınca ikiz dayılar (Cemâl-Kâmil) onu kollarından ba layarak vasita olmadı ı için yaya olarak hastaneye götürür. Aynı gün (aileden habersiz olarak) i yerinde rahatsızlanan Mevlüt Usta da arkada ları tarafından hastaneye yatırılır. Zekiye Hanım'ın rahatsızlı ına Fatsa'da bir çare bulunamayınca Samsun'a sevk edilir. yerinden aniden rahatsızlanan Mevlüt Usta da aynı hastaneye götürülür. Mevlüt Usta hasta yata nda e inin çı lıklarını

¹³ Bkz. Ek-6, Röportaj-1.

duyar fakat ba ka birisi zanneder ve içinden “*Vah zavallı kadınca ız ne derdi var acaba?*” diye geçirir. Anne Zekiye Hanım burada gördü ü tedavi ile az da olsa iyile ir fakat ara ara yine kriz geçirir. Zekiye Hanım’ın tedavisi bitip evine getirildikten sonra yakalandı ı kötü hastalı ın pençesinden kurtulamayan Mevlüt Usta vefat eder. Bunun üzerine Zekiye Hanım tekrar kötüle ir, bu defa doktor da derdine çare bulamaz. Annesini hocalara, evliya yatırlarına götürürler. Zekiye Hanım manevi inancın da etkisiyle “Asarkaya Evliyası”ndan deva bulur. Asarkaya’nın airimiz üzerindeki bu büyük etkisi onun ilk iir kitabına “Asarkaya” ismini vermesine vesile olur. (Kitabın kapa ında da Asarkaya’nın foto rafı kullanılmı tır.)

“Annem merhametli, sevecen, alçakgönüllü, büyükle büyük, küçükle küçük olmayı bilen çok becerikli ve güçlü bir kadındı. Fakat bünyesi içinde bulundu u me akkatli yolculu a daha fazla dayanamadı. Amansız bir hastalı ın pençesine dü tü. Hastalık son a amaya geldi i için doktorlar da onu kurtaramadı.”¹⁴

Zekiye Hanım 1987 yılında tedavi gördü ü Ankara bn-i Sîna Hastanesi’nde vefat eder. Ancak ölmeden birkaç dakika önce airimize su sözleri sarf eder: “*Bu dünya hiçbir ey de ilmi ömür sadece bir nefes kadarmı .*” Bu sözler Akınet’i derinden etkiler ve onun vicdan azabı çekmesine sebep olur. air “*Acaba annem için gerekli tedaviyi yaptırmadım da bu sözleri o yüzden mi söyledi?*” ekinde bir dü ünçeye kapılır. Akınet kendisini babasız büyüten ona hem annelik hem de babalık yapan Zekiye Hanım’ın cenazesini bir otobüs kiralayarak memleketine getirir ve o anki duygularını bu ulu gözlerle öyle anlatıyor:

“Annemin hastalandı ında onu Fatsa ve Samsun’daki doktorlara götürdük. Ancak oradaki doktorlar hastalı ına bir çare bulamayınca e im ve ben annemi Ankara’ya götürdük. Oradaki doktorlar hastalı ın oldukça ilerledi ini söyleyerek artık yapacak bir eyin olmadığını söylediler. Canımdan çok sevdi im annemi kaybetme dü ünçesini kabullenemedi im için bir hem erimizin tavsiyesi üzerine annemi bn-i Sîna Hastanesi’ne götürdük. Orada doktorlar bir haftalık bir tedavi uygulayacaklarını ve bunun sonunda olumlu yönde bir de i me olursa tedaviye devam edeceklerini söylediler. E im sürekli annemin yanında bekliyordum. Ben de ilaçları temin etmeye çalı ıyordum. Birkaç gün sonra annemin durumunda hafif bir iyile me görüldü. Bu yüzden Fatsa’daki yakınlarımıza haber vermedim. Çünkü annem iyile ecekti ve ben onu sa lam bir ekilde evimize götürecektim. Ancak durum bekledi imiz gibi olmadı ve annem aniden

¹⁴ Bkz. Ek-6, Röportaj-1.

arıyla arak bizleri hayal kırıklığına uğrattı. Ben annemi sağlıklı bir şekilde eve götürme planları yaparken istemeyerek de olsa onun cenazesini götürmek zorunda kaldım. Annem çok gururlu bir kadın oldu u için ve ben onu çok sevdiğim için cenazesini otobüsün bagajında değil de kendi yanımızda memlekete getirdik. Ancak ölmeye önce annemin diğer çocuklarını görmeden ölmesi beni çok üzdü. Yolda gelirken annemin son söylemi oldu u sözleri geçirdi i sıkıntılı hayatı ve bazı olayları hatırlayarak o anki hassasiyetimin de etkisiyle kafamda birtakım mısralar oluştu. Bu mısraların birleştirmesinden de “Yolun Sonu Görünüyor” adlı şiirim meydana geldi.”¹⁵

Akînet çocuk yaşta babasını kaybettiğinde hissettiği acıyı, ardından gelen geçim sıkıntısını, karlıksız aylarını, annesinin vefatını, özlemlerini ve kendisini derinden etkileyen daha fazla olayları kalemiyle paylaşarak birçok güzel şiire imza atmıştır.

2. Çocukluğu, Gençliği ve Evliliği

Akînet ilköğrenimini Sazcılar Köyü'ne bir buçuk-iki kilometre uzaklıkta bulunan Evkaf İlköğretim Okulu'nda yapar. Yağmur çamur demeden bu mesafeyi yürüyerek kat eder. Okula giderken fındık bahçelerinden ormanlardan ve dere içlerinden geçerler. Tahtadan oyma çantalarında kitap, defter ve yiyeceklerini götürürler. Yiyecekler genelde mısır ekmeği ve çökelektir. Nadiren de haşlanmış yumurta bulunur. Ancak Akînet ve arkadaşları ekmeklerini yolda hayvanlara yem olarak atarlar okulda aç kalırlar. Akînet bazen de götürdüğü elma, armut gibi meyveleri okulun karındaki demirci dükkânında satılan çeyrek ekmekle deştirir.

Akînet okuluna hiç aksatmadan devam eder. Okumayı ve okulunu çok sevdiği için her gün bir buçuk-iki saatlik yolu hiç erinmeden kat eder. Baba Mevlüt Usta çok sevdiği oğlunu gözden kayboluncaya kadar evinin bahçesinden gözetler. Akînet'in okuldayken en sevdiği ve başarılı olduğu ders coğrafyadır. Sadece Türkiye değil dünya haritasındaki nehirleri, dağları, ovaları, ülkeleri ve kıtaları en ince ayrıntısına kadar bilir.

Bir gün Akînet'in okuluna müfettiş gelir ve sınıfları teftiş eder. Akînet'in sınıfına geldiğinde öğrencileri kontrol etmek için onlara sorular sorar ve Akînet'e yöneltilen bütün coğrafya sorularına o hiç düşünmeden cevap verir. Bu durum karşısında müfettiş ve

¹⁵ Bkz. Ek-6, Röportaj-1.

ö retmeni hayretler içinde kalır.

Akînet hafta sonları ise ev i lerinde ailesine yardım eder ve köyün biraz yukarısındaki Alageri Merası'nda hayvan otlatır. Bu merada çobanlık yapmanın yanında arkada larıyla oyunlar oynar piknik yapıp e lenir. Ö le vakti geldi inde Akînet ve arkada ları meranın üst tarafında bulunan Kızılkaya'nın tepesine çıkıp getirdikleri yiyecekleri payla arak yerler.

Bu yıllarda airin ba ndan bir de küçük sevda geçer. Ancak küçük ya ta ba a gelmesine ra men bu sevdanın etkisinden air uzun yıllar kurtulamaz.

Akînet henüz dördüncü sınıfa giderken babasının vefatı üzerine okulunu bırakması gerekti inde ö retmenleri evine gelerek ailesine onun çok zeki bir çocuk oldu unu ve okuması gerekti ini söyler. Ancak Akînet ailesi bu yükün altından kalkamayacaklarını ve para kazanacak insana ihtiyaçları oldu unu ifade ederek ö retmenlerin bu iste ini reddeder.

air o dönemlerde geçirdi i zor günleri u ekilde dile getiriyor:

“Hafta sonları aileme yardımcı olmak için hayvanları köyün yukarısındaki Alageri Merası'na götürürdüm. Bu meranın alt tarafında da bir dere vardı. Hayvanları meraya bırakıp arkada larla top, uzune ek, kovalamaca, saklambaç... gibi oyunlar oynardık. Hayvanlar susayınca dereye inip su ihtiyaçlarını giderirlerdi. Biz de onları daha rahat görebilmek için da ın tepesindeki kızılkayaya çıkıp hem oyun oynar hem de ö le vakti geldi inde getirdi imiz yiyecekleri açarak hep birlikte keyifle yerdik. Bir i e de ayran getirip onu sırayla birer yudum alarak içerdik. Ekmeklerimizi ve genelde çökelekten ibaret olan bazen de yumurta ve patatesten olu an katıklarımızı payla ırdık. ncir zamanı geldi inde ise götürdü ümüz yiyecekleri yemezdik. Kızılkayanın alt tarafında olgunla an incirlerle karnımızı doyururduk. Da ın yamacında da küçük bir kulübe vardı. O kulübeden gelen gramofon sesleri da da yankılanırdı.

Bir gün hayvanları otla a saldıktan sonra müzi in geldi i kulübeyi merak ettik ve arkada larla oraya gittik. Kulübeye vardı ımızda bizi bir adam kar ıladı. Kıvrıkcık saçlı, saçlarının ucuna karlar ya mı bu adam bir gramofon ve saat tamircisiydi. O kadar alçakgönüllü biriydi ki çor- çocuk demeden üstleri ba ları pistir demeden bizi içeriye aldı. Mert, iyi niyetli biri oldu u her halinden belliydi. Evinin duvarlarında ünlü sanatçıların resimleri vardı. Masasının üzerinde iskambil kâ ıtları ve günlük gazeteler vardı. Anladı ım kadarıyla o da benim gibi okumayı çok seven biriydi. Daha sonra bir de elime ona ait iir karalamaları geçti. Odanın bir kenarında da içti i sigaraların

kutularını biriktirmi ti. te bu sessiz, sakin hiç kimseye zararı dokunmayan adam benim ‘Halil brahim’ iirimim kahramanı idi.

Bir müddet sonra alı mı tük ona. Artık sık sık gidiyorduk onun yanına. Onun çok de i ik ilginç bir ya antısı vardı. Hiç kendisinden bahsetmezdi. Belki de acılarla dolu geçmi ini hatırlamak istemiyordu. Daha sonra ö rendi ime göre ba ndan içler acısı olaylar geçmi . Bu olaylardan önce hayatı seven, sevgi dolu, e ine ve ailesine ba lı i iyle-gücüyle ilgilenen biriymi . Ma aza ba ı denilen yerde de saat ve gramofon tamir dükkânı varmı .”¹⁶

air 1961 yılında henüz on altı ya ndayken annesi Zekiye Hanım’ın iste i üzerine görücü usulü ile Ayazlı Köyü’nden Sabiha Hanım ile evlenir. Bu evlilikten askerlik öncesi Süleyman (1962), Kenan (1964), Cenan (1966); askerlik sonrası ise Numan (1972) ve Elvan (1974) adlı çocukları dünyaya gelir.

Akînet çocuklarına güzel bir hayat sunmak için elinden geleni yapar, durmaksızın çalı ır. Fakat bu yo un çalı ma onu iir zevkinden alıkoymaz. Fırsatını buldu u her anı bir eyler karalayarak yahut kitap okuyarak geçirir. Bu ekilde hem günün yorgunlu unu ve stresini atmakta hem de içindeki okuma ve bir eyler üretme arzusunu gerçekte tirmektedir. Ancak zaman zaman hastalıklar insanın yakasını bırakmaz. 1966-1967 yılları Akînet için oldukça sıkıntılı geçen yıllardır. air 1966 yılında burun, 1967 yılında apandisit ameliyatı geçirir. Yine aynı yıl içinde omurilik zedelenmesi nedeniyle tedavi görür. Fakat bütün bu hastalıklar Akînet’i yıldırmaz çalı malarına devam eder. 1972-1981 yılları arasında oförlük, 1982-1996 yılları arasında da mobilyacılık yapar. oförlük yaptı ı yıllarda bir de trafik kazası geçirir ve bu kazada ölümden döner. Ancak sa lı na kavu ur kavu maz aynı evkle yoluna devam eder. Çünkü geçimini sa lamak zorunda oldu u bir ailesi vardır. Bütün çabası çocuklarını okutup birer i sahibi yapmaktır. Onların kendisi gibi zor bir hayat sürmesini istemez. Hem bu sebepten hem de içinde bir ukde olarak kalan okuma arzusu sebebiyle çocuklarını okutmak ister. Ancak 1980’li yıllarda meydana gelen “On ki Eylül olayları” sebebiyle çocuklarını okutamaz ve onların da birçok insan gibi i sizler kervanına katılmamaları için o ullarını Ankara’ya götürür. Her birini ayrı ustaların yanına vererek mobilyacılık zanaatını ö renmelerini sa lar. Ara ara ziyaretlerine gitse de tam sekiz yıl

¹⁶ Halil brahim’in ba ndan geçen olaylar EK-2.1’de yer almaktadır.

çocuklarından ayrı kalır. Ama her şey onlara daha iyi bir gelecek sağlamak içindir. Ayrı geçen sekiz yılın ardından artık çocuklarının mobilyacılık mesleğini öğrendiklerine kanaat getirerek memleketinde onlara bir mobilya dükkânı açar ve bu hasretli işi sonlandırır. Çocukları ile birlikte bir müddet mobilyacılık yapar. Daha sonraları çocukların gerek askere gitmeleri gerekse başka işlere girmeleri sebebiyle mobilya dükkânı kapanır. Sonraki bir iki yıl içinde emekli olan Akınat başka bir işle meşgul olmaz. Artık amacına kısmen de olsa ulaşmıştır. Oğullarının hepsi birer iş sahibidir. İkiisi yurtdışında (Süleyman İngiltere’de, Cenan Fransa’da), ikisi de (Kenan ve Numan) İstanbul’da çalışmakta ve ikamet etmektedir. Kızı Elvan ise emekliliği dolayısıyla İzmir’de yaşamaktadır.

Emekli parasıyla hayatını devam ettiren Akınat zamanının büyük çoğunluğunu yazarak ve merak ettiği şeyleri araştırarak geçirir. Bunların yanı sıra sudoku çözmekten, kitap okumaktan, seyahate çıkmaktan da büyük zevk alır. 2008 yılında mide kanaması geçiren ağır bir müddet bu hastalığın tedavisi ile uğraşır. Yıllarca mesleği hayli zaman alır. Ardından tansiyon sıkıntısı baş gösterir. Bu hastalıklar onun 36 yıldır vazgeçemediği sigarayı bırakmasını sağlar. Kendisi de bu durumdan son derece memnundur. *“Daha önceden bırakmak varmış ne vardı da yıllarca içtim bilmem.”* der.

3. Edebî şahsiyeti

Akınat’ın edebî şahsiyetini iki dönemde inceleyebiliriz:

3.1 İlk Adımlar ve Arayışlar Dönemi

Bu dönem Akınat’ın 1962 öncesinde ilk karalamalar yaptığı yılları ve 1962-1980’li yıllar arasında geçen süreyi kapsar. Akınat ciddî anlamdaki ilk şiirini 1962’de kaleme alsa da bundan önceki dönemlerde düğün bayram gibi eğlence yerlerinde insanları güldüren komik şiirler yazar. Akınat kendini şiire yönelten sebepleri ve şiirle geçen ilk yıllarını şöyle anlatıyor:

“Beni şiire yönelten sebeplerin başında şiiri çok sevmem gelir. ‘Şiiri nasıl sevdiniz?’ diye soracak olursanız; bunda çocuk yaşta abonesi olduğum ‘Körölu Dergisi’nin annemin dinlemekten hiç bıkmadığı ve sürekli bana okutturduğu Veysel Karâni şiirlerinin pazarlarda okunan ve satılan destanların büyük rolü olduğunu söyleyebilirim. Biraz da duygusal ve ince ruhlu olmamın payı vardır tabii ki. Bunlardan başka eski evimizde bulunan Yunus Emre kitaplarının Türkçe Mevlüt kitabının; sürekli okumamı isteyen amcamın etkili olduğunu söyleyebilirim.

İirinin bendeki yeri diğer türlerden çok farklıydı. Onda ilgimi çeken husus bazı kavramların farklı şekilde ifade edilmesi, akla gelmeyecek benzetmelerin yapılması ve bünyesinde barındırdığı coşku ahenk ve teknik unsurlarıdır.

Çimde okumaya karşı dayanılmaz bir arzu vardı. Okumaya büyük adam olmaya çok hevesliydim. Okudukça yeni şeyler öğrendikçe bu isteğim daha da artıyordu. Bu yüzden elimde geçen her şeyi yerde bulduğum bir gazete parçasını bile okurdum. Bir taraftan da o zamanların popüler sanatçılarını Zeki Müren, Nilüfer Aydan, Neriman Köksal'a şiirler yazdım. Bu yazdıklarımı da arkadaşlarımda düğünlerde davetlerde bana okuturlardı. Fakat bu şiirlerimi taahhüt sırasında kaybettim. Sonradan aklımda kalanları tekrar yazmayı denesem de bunu başaramadım. Hepsi de iktisadi uydurdu. Ciddi anlamda kaleme aldığım ve hiç de iktisadi uydurdu ramadan ilk yazdığım haliyle yayımlanan ilk şiirim 1962 yılında köydeki evimin bahçesindeki çiti izlerken yazdığım 'Çite Bakarım Çite' isimli şiirdir. Bu şiir dinleyenlerin çok hoşuna gitti. Bir şeyleri başaramadığımi görmek beni daha da heveslendirdi. Mandıra denen yerdeki tarlamın bir kısmını tulla kesmek için kiralamışlardı. O zamanın parasıyla elimde yüz liraya yakın para geçmişti. Çok iyi paraydı o zamanlar. Heveslik de var ya... Parayı aldım. Hemen Eski Ordu denen köyde iyi başlama çalan Ahmet Gümü adında biri vardı onun yanına gittim. Zaten evi dayımın evinin yanındaydı. Dayımlara gittiğimizde bize başlama çalardı. Başlamasını satın almak istedim biraz da ısrar ettim. Bana onu 30 liraya sattı. Zaten çok hevesli oldu umu önceden biliyordu. O zamanlar başlama ile gezmek ayıptı. Köy yerinde yadırganıyordu. Millet yemeye zor para buluyordu. Babam öleli bir yıl olmuştu. Bu yüzden 'Babasına bir mevlit okutmadığı gitti başlama aldı.' diye arkamdan çok laf ettiler. Ben bunlara aldırmadım 'konu an konu sun' dedim. Çünkü ben babamın duasını zaten yapıyordum. Bunu alenen yapmaya gerek yok. Başlama sevdamdan vazgeçmedim düğünlerde başlama çalanları dikkatle izledim. Başlama ustalarından ders aldım ama nafile istediğim gibi çalamıyordum. Bu arada şiire de devam ediyordum. O zamanlar Fatsa'da Lütfullah Topçuo lu isminde bir mühendis vardı. 'Çite Bakarım Çite' şiirimi çok beğenmişti. Bu şiire birlikte beste yaptık. Güzel de oldu ama türkü Fatsa sınırlarını aşamadı. Çünkü o zamanlar ne televizyon vardı ne de medya bu kadar gelişmişti.

Askerden geldikten sonra bir jip alarak oförlüğe başladım. 1978 yılına kadar geçimimi böyle sağladım. Ama bir taraftan da şiir yazmayı sürdürüyordum. Ancak yazdığım şiir defterini bir taahhüt sırasında kaybettim.

Bazı sanatçılar o yıllarda Fatsa'ya uydular. Onlara şiirlerimi gösterdim ama beğenmediler. Bu durum biraz evkimi kırdı. Ancak o zamanlar 'Hayat Mecmuası'nda

ve yerel radyoda şiirlerim yayınlanınca yeniden evkim arttı. Hatta ünlü bir şiir bir gazetede şiir köşesi açıldı. Oraya da şiir gönderdim. Fakat yayınlamadı. Daha sonra öğrendim ki aynı şiir şiirimde ufak tefek deyişlik yaparak onu kendine mülk etmiş.¹⁷

Akıneta içindeki dostluğu, sevgiyi, coşku kuyu, halkın duygularını ve toplumda meydana gelen adaletsizlikleri bir sözcü olarak şiirle açığa çıkarabileceğini düşünüyordu için şiir yazdığını belirtiyor.

Şiir ilk adımlar ve arayışlar döneminde Nesimi, Karacaoğlan, Köroğlu, Veysel Karani, Yunus Emre, Pir Sultan Abdal gibi unutulmaz yerleri asla doldurulamayan ustaların da büyük bir payının olduğunu inkâr etmez. *“Onları yüreğimden aklımdan asla çıkarmadım çıkaramam da. Ben onların eserleriyle besledim ruhumu. O ise siz eserler benim mektebim oldu. Bana acılara güçlüklerle göğüs germeyi; sevgiyi dostluğu adaleti onlara ilâdı.”* der.

Akıneta’in edebî anlamdaki ilk şiiri olarak nitelendirebileceğimiz “Bizim Çit” (Çite Bakarım Çite) adlı şiiri şiirimiz köydeki evinin penceresinden dışarıyı izlerken bahçedeki çitin üzerinde uçan kuşların ve o anki manzaranın etkisiyle oluşan duygularını aktarmak için 1962 yılında kaleme alır.

B Z M Ç T

Çite bakarım çite
Üstünde kuşlar öte
Ne derman bulabildim
Ne de bu derdim bite

Çitin bir yanı bayır
Bayırı sarmı çayır
Erken sevdaya düğün
Yanıyor çayır çayır

Ben çite çıkamadım
Üstünden bakamadım
Yârimin kollarına
Bilezik takamadım

¹⁷ Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

Dutu yerden budadım
 Dolandım adım adım
 Elâ gözlü yarime
 Çifte kurban adadım

Fatsalıyım Fatsalı
 Elimde fındık dalı
 flâh olmam yanarım
 Sevdalıyım sevdalı

(Asarkaya, s. 94)

airin daha önceki yıllara ait merhum Zeki Müren'e ve Neriman Köksal'a ithafen yazdığı komik tarzda ve lenceli şiirleri de varmış. Bu şiirlerini yazıldığı dönemlerde düğünlerde, bayramlarda ve diğer eğlence yerlerinde insanları güldürmek için okurmuş. Şairimiz taahhütleri sırasında yaklaşık bir defter dolusu şiiri kaybeder bu şiirler de onlar arasındadır.

Akınat "Nilüfer" başlığını taşıyan şiirini ise gençlik yıllarının mehur sinema sanatçısı Nilüfer Aydan'a olan hayranlığını ve onun güzelliğini dile getirmek için kaleme alır:

N LÜFER

Güzelliğimi dile gelsin isterim
 Boyun posun sanki sülün Nilüfer
 Gönlüm güllerini dersin isterim
 Ne hoş kokar senin gülün Nilüfer

Bilsem yollarımı gelsem köküne
 Gam yemem uşuna dönsem a kına
 Ben de Kerem gibi yansam a kına
 Olsam da razıyım külün Nilüfer

Her an görmek ister gözlerim seni
 Garip bülbül gibi özlerim seni
 Alırım sineme gizlerim seni
 Bizim ile düğün yolun Nilüfer

Siyah saçlarından bir tel versen de
 Ansızın kapımı çalıversen de
 Bir defa yüzüme gülüversen de
 stersen olurum kulun Nilüfer

(Asarkaya, s. 64)

Akînet'in Hayat Mecmuası'nda yayınlanan "Çite Bakarım" şiirinin yanı sıra 1964 yılında yazdığı ve TRT radyosunda yayınlanan "Elif Teyze" programına gönderdiği "Elif Teyze" başlıklı şiir de ilkler arasındadır. Ancak şiirimiz bu şiirin sadece bir dördüünü hatırlar.

"Elif Teyze öncelikle size
 Selâmlarımı sunarım
 Hayranım sohbetinize
 Dinlemedikçe yanarım"¹⁸

Bu şiir program sunucusu ve dinleyiciler tarafından beğenildiğinde Akînet'in içinde büyük bir coşku belirir ve kendine olan güveni artar. Şiir alanında kendini biraz geliştirdikten sonra şiir ve sanatçıların bulunduğu yerlere, ortamlara girer. Bu olaylar ona yeni ufuklar, yeni kapılar açar, şiirde araştırmalar yapma ve yeni şiirler yazma isteğini uyandırır. Çevresinde gördüğü olaylara insanlara ve diğer tabiat unsurlarına sanatçı gözüyle bakmaya çalışır. Ailesine olan sevgisi kızı Elvan'a olan bağlılığı insanların evlerine ekmek götürmek için sarf ettiği gayret toplumsal bozukluklar ve adaletsizlikler onun şiirlerinin ilham kaynağı olur. Bunların yanında portre şiirlerinin varlığından da bahsedilebilir. 1999 yılında neşredilen "Asarkaya" adlı kitabında yer alan şiirlerin büyük çoğunluğu bu dönemde yazılır. Bu şiirlerde şiir oldukça sade bir dil kullanır. Çünkü amacı şiirlerini okuyan her kesimden insanın onları kolayca anlamasını sağlamaktır.

Akînet şiirli şiirinin yanı sıra 1970'li yıllarda mahallî bir gazetede köşe yazarlığı da yapar. Ancak bir müddet sonra diğerlerinden fırsat bulamadığı için bu işi bırakır. Stresini ve yorgunluğunu şiir yazarak atmaya çalışır. Akînet hayatının her döneminde şiire vakit ayırabilmiştir. şiirsiz bir hayat ona çok yavan gelmektedir.

¹⁸ Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

3.2 Olgunluk Dönemi

1980'lerden günümüze kadar olan yılları kapsayan dönemdir. Her airin edebî ahsiyetini belirleyen çe itli dönüm noktaları vardır. Bu dönüm noktasını bir iir, bir ki i veya herhangi bir olay belirleyebilir. Akınet için bu devre 1980'li yıllar olarak verilebilir. Çünkü airin bu dönemde yazdı ı “Halil brahim” ve “Yolun Sonu Görünüyor” adlı iirler onun popülaritesini artırır.

airin çocukluk yıllarında tanı tı ı ve kahraman olarak gördü ü Halil brahim'e yazdı ı “Halil brahim” adlı iir ve annesi Zekiye Hanım'ın vefatı üzerine 1987 yılında kaleme aldı ı “Yolun Sonu Görünüyor” adlı iir Fatsalı Selahattin Aygün tarafından bestelenir. Musa Ero lu, Arif Sa , Devran Ça lar, Yavuz Bingöl gibi de erli sanatçılar tarafından okunarak halkın gönünde taht kurar. Akınet'in sanat dünyasında adını duyurmasını bu eserler sa lar. 1999 yılında yayımlanan ilk kitabı Asarkaya'daki elli altı iirin bestesi yapılır. “ ekerparem, Tel Vurdu Beni, Sineye Turnam, Yunus, Kamber A a” bunlardan bazılarıdır. “Elvanım Çiçe im, Bir Çiçe im, Güle Güle Canım, Bahar mıydı, Sen Giderken” adlı iirleri de air kızı Elvan için kaleme alır. Akınet kızına besledi i bu büyük sevginin nedenini Elvan'ın tabiat olarak babaannesi Zekiye Hanım'a çok benzemesine ve onun babasının bir dedi ini iki etmeyen ona hiç kar ı gelmeyen sakın, masum bir yapıya sahip olmasına ba lar. Öyle ki airimiz kızından bahsederken bile gözleri dolar. Hatta arabasının arkasına bile kızı için kaleme aldı ı “Sen Giderken” iirinin ba lı ını yazdırır.

airimizin annesine duydu u sevgi de tarif edilemez boyuttadır. Çünkü annesi onun aynı zamanda babası, arkada ı, sırda ı, yolda ı olmu tur. Yakın zamanda yazdı ı iirlerinde bile annesine duydu u özlemin etkileri yo un bir ekilde hissedilir. air “Yalnızlık” temasını i ledi i “Bu Ak am” adlı iirde anne özlemini öyle dile getirir:

“Bu ak am ü üyorum
Koynunda ısınayım
Ninni söyle ne olur
Seni annem sanayım”

“Ren Bulanık” adlı iirde de air derdine bir türlü derman bulunamayan annesini gurbette kaybetti i anı hatırlar.

“....

Merhem var mı gangirene
 Hekimlere sor annem sor
 .....
 Yüzü gülmüyor kaderin
 Bakı ları hor annem hor
 ....
 Sinede tutu an yanan
 Alevlenen kor annem kor
 ...
 Gurbette hastahanede
 Can vermesi zor annem zor”

Akınet geçimini sağlayabilmek için 1982-1996 yılları arasında mobilyacılıkla uğraşır. Aylık Akınet için geçimini sağlayabileceği bir iş değil sadece hobidir. Çünkü o eserlerini hiçbir zaman para kazanma aracı olarak kullanmak istemez. Zaten onlardan elde ettiği kazancın neredeyse tamamını hayır işleri için harcar. Kendisi ile yaptığımız bir söyleşide bu konudaki düşüncelerini bize şöyle aktarıyor:

“Ben işlerimi para kazanmak, karnımı doyurmak için değil; zevk duyduğum için yazıyorum. Yeni eserler yazdıkça sanki yeni bir çocuğa sahip olduğum gibi mutlu oluyorum. Hele onlardan elde ettiğim kazancı ihtiyaç sahibi insanlarla paylaşınca onların mutlu olduğunu görünce... O tarif edilemez bir duygu. Allah’a şükür geçimimi sağlayacak durumdayım. Sokaklarda yiyecek bir lokma ekmeğe ihtiyacı olan o kadar çok insan var ki onlara elimden geldiğince yardımda bulunarak mutlu oluyorum. İşlerimle onların duygularına da ortak olmaya çalışıyorum.”¹⁹

1990’lı yılların sonlarına doğru emekliye ayrılan airimiz artık zamanının büyük çoğunluğunu iş yazmaya ayırır. Çünkü artık çocukları meslek sahibi olmuş hepsi kendi geçimini sağlar duruma gelmiştir. Kendini artık özgür bir kişi gibi hisseden Akınet bazen Sabiha Hanım’la bazen yalnız başına küçüklerinden beri hep hayalini kurduğu yurt içi ve yurt dışına seyahatlere çıkar farklı ülkelerde ve şehirlerde yaşayan evlatlarını ziyaret eder gezip gördüğü yerlerde yeni oluşturma işleri için materyaller toplar. İkinci kitap, üçüncü kitap derken airimiz imdilerde ise dördüncü kitabının sayfalarını dolduracak olan işlerini

¹⁹ Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

kaleme almaktadır. Bunun yanı sıra kıramayacağı davetlerine, halk iirini gençlere sevdirmek amacıyla lise ve üniversitelerde düzenlenen panellere adına düzenlenen özel gecelere katılır. Haftanın iki üç günü de yalnızlığı çok sevdiği için Ordu-Fatsa arasında bulunan Yalıköy'e gider. 2013 sonbaharında Fatsa'daki evinin etrafındaki yol ve inaat yapım çalışmalarından dolayı rahatsızlık duydu u için kısa süreli ine zmir'e kızının yanına gider. Üç-dört ay orada kaldıktan sonra birtakım sağlık sorunları sebebiyle Ankara'ya yerleşir. Burada geçirdiği ani bir rahatsızlık sonucu i itme kaybı yaşar ve halen tedavisi devam etmektedir.

4. Sanat ve Edebiyatla İlgili Görüşleri

4.1 İirinin Sanatla İlgili Görüşleri

Akînet, sanatı ve edebiyatı insanlığı hizmet vasıtası olarak görmektedir. Ancak bunu her sanatkârın farklı şekillerde yapabileceğini savunur. Ona göre sanatçı topluma hizmet etmelidir. Bunu yaparken de ahlâkî kurallara ve toplumun geleneklerine saygı göstermelidir.

İir, sanatkârın vazifesinin topluma ayna tutmak olduğunu görüşündedir. Bu nedenle insanların duygu, düşünce ve hayallerine ortak olmayı bunu kendi üslûbuyla iire yansıtmayı kendine ilke edinir.

Sanatın amacını “insanlığı hizmet” olarak de erlendiren Akînet şöyle der:

“Sanat halk için yapılmalıdır. Gerçekle tirilme amacı insanlığı bir şeyler kazandırmak ve öğretmek olmalıdır. Yapılan sanat her tabakadaki insana hitap edebilmelidir. İhâsa indirgenmişinde sanat amacını kaybeder.”²⁰

“Toplum için sanat” anlayışını benimseyen Akînet sanatçının bazı görevleri olduğunu belirtir. Ona göre sanatçının görevi yazmaktır. Ancak yazarken de toplumun menfaatlerini göz önünde bulundurmalıdır. Bu yüzden de Akînet'in sanatçı kimliği sanat karışında ahlâkçı bir tavır takınır.

“Üretkenlik, hoş görüşü, sevecen yaklaşım, uyarıcılık, barışçılık İirinin görevleri arasındadır. İir, arıya a u çiçeğinden bal sağdırabilmelidir. Mızrabı tetik çektirebilmelidir. İir çok çalışmalıdır sürekli ara tırmalar yapmalıdır. Yani sürekli bir arayış içinde olmalıdır. İirini toplumun kanayan yarasını sarmaktır. Tıpkı bir hekim

²⁰ Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

gibi ona çare bulmaktır. Toplumun dile getiremedi i eyleri kalemi ve kabiliyeti ile gözler önüne sermektir.”²¹

Akînet bir sanatçının ortalı a çıkıp kendini övmesini yanlış bulur ve sanatın “do u tan gelme bir yetenek” oldu unu belirtir.

“Sanatçı ruhu bazı insanlara do u tan bah edilmi bir nimettir. Bu yetenek ki inin kendisini yönlendirdi i sanat dalı ile ekillenir. iiri seven air; sinemaya, televizyona ilgi duyan artist heykele önem veren de heykeltıra olur. Fakat her ne olursa olsun sanatçının ortalı a çıkıp kendini reklam aracı olarak kullanması çok yanlış tır. Bana göre medya önünde boy gösteren ki iler kalıcı olmuyorlar. Fakat benim idealim bırakmı oldu um eserlerle tıpkı Nesimi, Yunus, Â ık Veysel, Karacao lan... gibi asırlar sonra bile anılmaktır.”²²

air, sanat ve sanatçının siyasetle ilgilenmesini de son derece yanlış ve tehlikeli bulur. Hatta bu olayın sanatçının önüne kalın duvarlar çekmek ve sanatını öldürmekten ba ka bir i e yaramayaca ını söyler. Ona göre sanatçının dünyası yüre inde ba lar.

“Birinci kitabım basılmadan önce kitapta yer alacak olan iirlerimin birçok ki i tarafından kontrol edilmesini istedim. Çünkü siyasî ve ideolojik kelimeler yazmamaya özen gösterdi im hâlde okundu u zaman yanlış anla ılmaya sebep olabilecek kelimelerin bulunabilece inden endi e duyuyordum. kinci ve üçüncü kitabımı hazırlarken de bunu göz önünde bulundurdum. Onları da birçok ki inin fikrine sundum. Çünkü kitabın basımında yardım edecek olan ki iler öncelikle iirlerde herhangi bir ideolojinin bulunup bulunmadı ını sordular ve böyle bir eyin olması halinde bana yardım edemeyeceklerini söylediler.”²³

4.2 airin Edebiyatla İlgili Görü leri

4.2.1 iir

iir insanların duygu, dü ünçe ve hayallerini belli kalıplar çerçevesinde yahut hiçbir kurala ba lı kalmadan özgürce ve etkileyici bir biçimde aktardıkları edebî türdür. Do an Aksan, “ iir Dili ve Türk iir Dili” adlı eserinde iirin tanımı ve mahiyeti konusunda öyle der:

²¹ Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

²² Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

²³ Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

“ iir, insano lunun zihninden dizelere aktarılan imgeleri, onun ruhunu kaplayan co kuları, yürek yangınlarını etkileyici bir biçimde yansıtan insan yaratisıdır. Halk iiri, halkın içten gelen duygularını do al, zorlama ve yapmacıktan uzak, yalın bir biçimde yansıtan iir türüdür. Halk iiri ulusun kültürünün, ya am biçiminin, dünya görüşünün, zevkinin ve içtenli inin birçok örne ile de toplumun ruhunun aynasıdır” (1999: 15-16).

Dursun Ali Akınet ise “Sizce iir nedir, nasıl olmalıdır?” sorusuna öyle cevap vermiştir:

“Aslında tarifi yapılması zor bir kavram. Çünkü o bir mucizedir, lütuftur. Yani Allah'ın bazı kullarına bah ettiği bir nimettir. iir eme in birikimin ve hayal gücünün birbirleriyle dayanı ması sonucu yo unla an duyguların dı a yansıması ile ortaya çıkan bir eydir. Sıra dı ı olu umların zihinsel kazanımlar marifetiyle can bulmasıdır. iir okundu u zaman insan ruhunu ok ayabilmeli. iirde kullanılan kelimelerin özenle seçilmesi gerekir. Halka yabancı olmayan her okuyanın kolayca anlayabilece i gündelik kelimelerden olu malı iir. Okundu unda hem kula a hem insan ruhuna hitap etmeli. iir toplumu hem e itmeli hem güldürürken dü ündürmeli. Fakat bunları yaparken de kimseyi incitip onurunu kırmamalı, ahlâki de erlere de ters dü memeli, gelenek ve göreneklere saygı çerçevesinde olu turulmalıdır. Ayrıca iir büyüleyici ve insanları kayna tırıcı nitelikte yazılmalıdır.”²⁴

Ciddî anlamdaki ilk iirini 1962 yılında kaleme alan Akınet bundan önceki senelerde ufak tefek karalamalarda bulunur; Zeki Müren, Neriman Köksal, Nilüfer Aydan gibi dönemin ünlü sanatçılarında ithafen iirler yazar. Ancak onun bu iirleri dü ün, bayram yerlerinde okunmaktan ileri gidemez.

Akınet'in iir anlayı nda “insan-zaman ve muhit” kavramlarının önemli bir yeri vardır. Çünkü insano lu hangi zamanda ve muhitte olursa olsun hayatını devam ettirmek için sürekli bir çaba içindedir. Birçok olayla kar ı kar ıya gelmektedir. Bunlar bizleri bazen güldüren-e lendiren bazen de üzen-a latan eylerdir. te bazı insanlar gerek kimseye payla amadı ı duygularını gerekse çevresindeki insanların ba ından geçen olayları empati yoluyla özümseyerek hatta kendi olaylarıyla da yo urarak o anki duygu yo unlu uyla bir yere karalar. air o anda bir evladına daha kavu u verir. Kim bilir air için bu ne büyük bir hazdır. Ancak bazısı inatçı olur sahibini biraz daha u ra tırır, kahramanından daha çok emek ister. Tıpkı bir kimsenin hem hırçın, daha çok çaba isteyen çocu a hem de mazlum

²⁴ Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

çok zahmet gerektirmeyen bir çocuğa sahip olması gibi. Netice biraz uzağa tan sonra o da son halini alır.

air “ *nsanlar hayatta oldu u müddetçe iir de varlı nı devam ettirir.*” demektedir. “ air-eser-okuyucu” kavramları airin eserlerini oluşturmada önemli etkenlerdir. Bu üç unsurun ortak noktası ise insandır. Çünkü iiri yazan da eser hâline getiren de okuyan da insandır. Akınet’e göre air insanlar sayesinde eserini meydana getirir ve yine insanlar sayesinde belli bir mevkiye ulaşır. air eserini oluşturur ve insanların beğenisine sunar. Artık bundan sonrası okuyucuya kalmıştır. Okuyucunun o eseri beğenmesinin tabii olduğu kadar beğenmemesi de tabiidir. Ancak bu noktada Akınet eleştirinin insanları kırmadan incitmeden yapılmasının daha doğru olduğunu görülmüştür.

aire “ *iirde tasvir ve ifade vasıtalarına bakı açısını*” sorduğumuzda ise bize şöyle cevap veriyor:

“ iirde tasvir ve ifade çok önemlidir. Bazı iirlerimde bu unsurları çokça kullanmışımdır. Tasvir yapıldığında ve düzgün ifadeler kullanıldığında iirin akılda kalma olasılığı daha yüksektir. Bir de okuyucu iiri okurken iirde anlattığım şeyleri o anda hayalinde canlandırabilmelidir. Bütün bunların gerçekleşmesi için de tasvir ve ifade önemlidir. Meselâ ‘Bizim Köy’ adlı iirimde yapmış olduğum tasvirler sayesinde köyü ve köyün yolunu hiç bilmeyen birisi anlattıklarımın hareketle o yerleri rahatlıkla kafasında canlandırabilir. Bu iirde kullandığım tasvirler ve ifadeler iire kılavuz niteliğinde kazandırmıştır. Ayrıca tasvirler yaparken benzetmelerden yararlanmanın da iirin etkili olmasında büyük bir payı vardır.”²⁵

4.2.2 İham

İham bir eserin ortaya çıkmasına vesile olan sanatçının duygu yoğunluğu ya da adımlarında onu eser üretmeye iten histir.

Akınet ilhamın yürek, tecrübe, birikim ve aklın birleşmesi sonucunda oluşturulduğuna inanır. Ona göre bu kavramlar bir iirin meydana gelmesinde etkili olan ana kaynaklardır. iirden dünyadaki olaylardan hareketle airin iç dünyasında oluşur. airin iç dünyasının merkezi “gönül”dür. İç ve dış dünya arasındaki bağlantı yürekle kurulmaktadır.

²⁵ Bkz. Ek-6, Röportaj-3.

air bir iirini olu turaca ı zaman daha önce gözlemlemi oldu u olayları kendi birikimlerini (hayat tecrübelerini) yüre indeki duygularla birle tirir ve zihninde bunların sentezini yapar. te ilham da bütün bu çalı malar sonucunda ortaya çıkar.

Akînet, ilhamın kendili inden gelen bir anda ortaya çıkan bir ça rı sistemi olmadı nı ileri sürer. Ona göre ilhamı ancak sanatçı ruha sahip donanımlı, duygusal ki iler yakalayabilir. airde bu donanımın olu ması onun yetene ine tecrübesine ve harcadı ı eme e ba lıdır.

Kendisine yöneltti imiz “ *lham nedir? iirlerinizi nasıl olu turuyorsunuz?*” sorularına Akînet öyle cevap vermi tir:

“ lham kazanılmı tecrübelerin bir müddet sonra ki inin hayallerine ve içinde bulundu u ortama göre zihninde sentezlenmesi sonucunda ortaya çıkar. lhamın gerçekle mesi için birikime dı âlemden gelen mesajlara yüre e ve akla ihtiyaç vardır.

Ben iirlerimi olu turmadan önce birtakım ara tırmalarda bulunurum. Tabii ki önce bir olaydan veya bir varlıktan etkilenme olur ve zihnimde ufak-tefek cümleler ekillenir. Bunları bir yere not alırım. En iyi ekilde nasıl kaleme alırım diye dü ünürüm sonra özellikle sözlükler, kitaplar ve ansiklopedilerden ara tırmalar yaparım. Olay gerçek bir hikâye ise hikâyenin kahramanları hakkında bilgi toplarım ve buldu um eyleri bir araya getirip kendi duygularımı da katarak bir sentez yaparım. Bu sentez sonucunda iirimi olu tururum.”²⁶

Akînet’e göre ilhamın gerçekle mesi için; bilgi, beceri ve hissiyat gibi donanımların yanında dünyaya air gözüyle bakabilmek önemlidir. Önemli olan herkesin gördü ü, bildi i bir olayı yahut varlı ı farklı bakı açısıyla de erlendirmektir. Bu da airin birtakım çalı malarda bulunarak kendini yenilemesi ve geli tirmesiyle mümkündür.

4.2.3 Yürek

Yürek dı dünyadaki olayların airin içinde yankılandı ı yerdir. Yüre in dı âlemden gelen mesajları alıp kendinde olan duygularla birle tirmesi sonucu iir olu ur. Akînet’e göre yürek; a kın, sevginin, sevincin, üzüntünün ba ka bir ifadeyle insanî duyguların ya andı ı yerdir.

²⁶ Bkz. Ek-6, Röportaj-3.

airin yüre i sevgi ve istekle dolu olmalıdır. Akınet bir airin dünyaya kalp gözüyle bakması gerekti ine inanır ve kendi yüre inin de “*çevresine duyarlı, hassas, gülenle gülebilen, a layanla a layabilen, kötülü ü asla barındırmayan bir yürek*” oldu unu söyler. Ona göre bu duygular airin yüre inde oldu u müddetçe air toplumun kanayan yarasını sarar ve onların dertlerine ortak olur.

Yürek, iirin hem yazıldı ı hem de saklandı ı yerdir. Yürekle ya ayan ve insanların yüre inde yer edinmi olan air ölümsüzdür. air ise insanların yüre inde yer bulamamı olan air ise unutulmaya mahkûmdur.

Akınet en büyük idealinin yazmı oldu u iirlerle “*insanların kalbinde ölümsüzle mek ve asırlar sonra bile hatırlanmak*” oldu unu söyler.

Akınet bir olayı iire dökmek için sadece kulaktan duymanın yetersiz olaca ını savunur. Bunun yanı sıra airin de olay kahramanları ile aynı duyguları payla ması gerekti ine inanır. Ancak insanın ba kasının ba ına gelmi olan olaylardan aynı ekilde etkilenmesi mümkün de ildir. Çünkü ate dü tü ü yeri yakar. Bu yüzden airin kendi hayat tecrübelerinden etkilenerek yazdı ı iirlerinde (Kızılkaya, Halil brahim, Yolun Sonu Görünüyor ...) olayları bizzat ya adı ı için daha ba arılı oldu u söylenebilir.

lham dı dünyadaki olayların birtakım mesajlarla yüre e ulaşmasını sa lar. Yüre e gelen bu mesajlar birikim ve yetenek sonucunda ekillenir. Yürek ilhamdan aldı ı mesajlar do rultusunda dı dünyaya kulak kabartarak burayı gözler. Akıl ise gözlemler sonucunda parçalardan bir bütün olu turarak bunların birtakım zahmetler sonucunda ekillenmesini sa lar.

4.2.4 iir ve Okuyucu

Uzun bir u ra tan sonra eserini olu turan air, göz bebe ini okuyucuya takdim etmek için sabırsızlık içindedir. “Acaba okuyucu eseri be enecek mi esere kar ı nasıl bir tutum sergileyecek?” dü üncesi airin zihnini me gul eder. Hiçbir sanatçı yüzde yüzlük bir ba arı beklentisinde de ildir. Ancak eserin ço unluk tarafından be enilip ilgi görmesi her sanatçının arzu etti i bir durumdur. Her sanatçının hitap etti i kesim farklı oldu undan kendine göre bir okuyucu kitlesi vardır. Ancak Akınet de dâhil olmak üzere bütün airler eserlerine yönelik yapılacak ele tirilerin nezaket çerçevesi içerisinde olmasını ye ler.

Akînet iirinin insanla do du unu ve insanlar oldu u müddetçe de varlı nı devam ettirece ini savunur. Toplumun aç ı a çıkaramadı ı duygu, dü ünçe, sevinç ve hü zünler iir sayesinde aç ı a çıkmaktadır. Dolayısıyla topluma ait olan bu duyguların iire iyi bir eilde yans ıması ve toplumun bu iirleri be enmesi halinde toplum o aire ilgi duyar.

iirinin insanlara bir eyler ö retmek onların duygularını payla mak için yazılması gerekti ini dü ünün air, sanatç ının bu amaçtan sapmaması gerekti ini savunur. Kendisi de iirlerini bu amaçlar do rultusunda olu turdu undan belli bir okuyucu kitlesinin yü re inde güzel bir yere sahip oldu una inanmaktadır.

Akînet kendisine yöneltti imiz “*Sizce iir nasıl olmalıdır?*” sorusuna u cevabı vermi tir:

“ iir güzel olmalıdır ve bu güzelliklerden insanlar faydalanabilmelidir. air hü zün yüklü bir olayı bile kullandı ı kelimelerle ve di er ahenk unsurlarıyla gü zelle tirebilmeli daha etkili hale getirebilmelidir.”²⁷

4.2.5 air

Akînet “Toplum için sanat” anlay ını benimseyen airden biridir. Bu anlay ı halk tarafından anla ılabilirlik, halka yarar sa lama ve toplumsal sorunlara de inmeyi ö ncelemektedir. Bu ba lamda airin bu anlay ı ı benimsemesinin sebebi, insanları sevmesi ve onların dertlerine ortak olmaya çalı masıdır. Ayrıca annesi Zekiye Hanım ile babası Mevlüt Usta’nın insanî ilikilerinin iyi olması toplum tarafından sevilen sayılan ve sözü geçen ki iler olmasının da airin bu anlay ı ı benimsemesindeki rolü büyüktür.

Ailesinin aire a ıladı ı do ruluk, dürüstlük, iyi niyet, sevecenlik, yardımseverlik gibi ahlâkî olgular onun ya antısında ve iirlerinde kendini hissettirmi tir. Bu nedenle airin iirlerinde yansıttı ı samimiyet onun gönüllere taht kurmasında önemli bir etken olmu tur.

Akînet’e göre air: “*toplumun kalbi gözü ve dili*”dir. Topluma yol gösteren onların acılarını payla an onlarla a layıp onlarla gü len ve onların sorunlarına çö züm arayan bir güç olmalıdır. air hep gü zelin pe inde olmalı, iirlerinde gü zelli i yakalayabilmeli. Güzel iirler olu turabilece i etkileyici olayları görebilmelidir. Önemli olan ele alınan obje yahut olayın etkileyici sade anla ılır bir üslûpla aktarılmasıdır. air, duygu yüklü kötü bir olayı

²⁷ Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

bile nasıl daha etkileyici ve güzel bir biçimde kaleme alabileceğini ünebilirdi. Akınat bugün elde ettiği başarıyı bu olguları elinden geldiince gerçekleştirmesine bağlar.

4.2.6 sti'dat (Beceri-Kabiliyet) ve Zahmet

sti'dat "beceri ve kabiliyet" anlamına gelmektedir. Airlık de isti'dat isteyen bir meslektir. Airl olacak ki insanın bu beceriye sahip olması arttır. Bazı insanlar bu sanatçı ruha do u tan sahiptir. Buna tecrübeler, gözlemler, olaylara farklı açıdan yaklaşımlar da eklenince bu kabiliyet daha da gelişir. Sözcükler bir zaman sonra etkileyici bir durum karşısında airin ruhundan bir çırpıda dökülür. Ancak bu iş her zaman böyle kolay olmaz; bazen de iiri tamamlamak emek ve zaman ister. Duruma o anki duyguya uygun olan kelime bir türlü insanın aklına gelmez. Çünkü air mükemmelin peindedir. "*Derdimi daha iyi nasıl anlatırım?*" sorusuna cevap arar. Daha etkileyici ifadeleri arar eseri için. Akınat "isti'dad"ı (kabiliyet) "*airlere do u tan Allah tarafından bah edilen bir nimet*"; "zahmet"i ise "*insanların bir işe ulaşmak için sarf ettikleri çaba*" olarak tanımlıyor ve bunları ekliyor:

"sti'dadı geliştirmek için zahmete ihtiyaç vardır. Air de tanrının kendisine bah ettiği oldu u bu yeteneği korumalı onun kötü amaçlarda kullanılmasına izin vermemeli ve zahmetler çekerek onu somutlaştırmelidir. Bu yeteneğin ortaya çıkarılması ve korunması ancak bilgi birikimi ve çalışmaya bağlıdır. İirlerimin oluşumu sırasında çok çalışmaları yaptım yanlış bir kelime seçmemek ve insanlara yanlış bilgiler vermemek için sürekli araştırmalar yaptım; sözlükler ansiklopediler karıştırdım, çeşitli gözlemlerde bulundum."²⁸

Akınat iiri yazmaya meyilli oldu u nu daha çocuk denebilecek yaşta fark eder. Kendisinde de büyük bir haz uyandıran bu kabiliyetinin üzerine sabırla direnen emek ve çabayla insanların beenisini kazanan güzel etkileyici iirler kaleme alır. Hatta kendisiyle yaptığıımız bir söyleşide "*Benim mektebim halk türkülleri ve eserlerini severek okudu um bu büyük iirlerdir. Yoksa ben bunun emetimini falan almadım. Zaten bence iir yazma da emetikle olacak bir iş de il.*" demiştir.

²⁸ Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

III. BÖLÜM

A R N ÇALI MA HAYATI VE EDEBÎ FAAL YETLER

1. Çalı ma Hayatı

Halk iiri gelene inin Anadolu'daki önemli temsilcilerinden biri olan Fatsalı air Akınet'in ilk iiri 1962 yılında Hayat Mecmuası'nda yayınlanan "Çite Bakarım Çite" ba lı ını ta ır. Bu tarihten sonra Akınet'in Hayat Mecmuası ile bazı gazete ve dergilerde iirleri yayınlanır. Bunlar arasında özellikle mahallî yayın organları öne çıkar. Fatsa Yeni Haber gazetesi, Yeni Oskar TV dergisi, Fatsalılar Kültür ve Dayanı ma Derne i'nin çıkarmı oldu u Fatsalılar Bülteni bu organlardan bazılarıdır.

Okumayı çok seven air ba langıçta Nesimi, Köro lu, Yunus Emre, Â ık Veysel, Pir Sultan Abdal ve Karacao lan gibi büyük airlerin eserlerini okuyarak iire merak saldı ını ve bu airlerden ilham aldı ını belirtir. Sonraları da Teslim Abdal, Kul Himmet, Feymâni, Ali zzet Özkan, Bekir Sıtkı Erdo an, Abdurrahim Karakoç, Cemal Sa cı ve Ahmet Kaçar gibi airleri zevk alarak okudu unu dile getirir.

Akınet'in altmı lı yıllardan itibaren iirlerinin birço u bestelenir. Hatta "Gönül Vurgun Yedi" adlı iirine bugüne kadar on bir adet beste yapılır. Nihayetinde bu arkı merhum Kıvrıcık Ali'nin seslendirmesiyle hayat bulur.

Akınet airli in yanı sıra 1970'li yıllarda Fatsa'da yayınlanan Güne Gazetesi'nde kö e yazarlı ı da yapar. Ancak bir müddet sonra di er i lerinden dolayı vakit ayıramadı ı için bu i ten vazgeçer. Stres atma rahatlama aracı olarak iir yazmaya devam eder. Gün geçtikçe iirlerinin sayısı artar ve bu i ten anlayanların da te vikleriyle bir iir kitabı çıkarmaya karar verir.

airin otuz dört yılın birikimi olan ilk iir kitabı "Asarkaya", 1999 yılında Belge Yayınları tarafından yayımlanır. Akınet bu kitabı için "*Benim ilk çocu um göz bebe im.*" yorumunu yapıyor.

Kitapta yer alan 119 iirin 56 tanesi bestelenir ve bu iirler Muazzez Abacı, Tu rul an,

Zara, Yavuz Bingöl, Kıvrıkcık Ali (merhum), Gaye Aksu, Smail Özden, Brahim Can ... gibi tanınmış sanatçıların seslendirmeleriyle halkın beenisini kazanır.²⁹

Ayrıca bu kitapta yer alan şiirlerinin her biri bir gözlemin yahut etkisinden bir türlü kurtulamadığı hatıraların ürünüdür. Ancak halkın nazarında “Halil Brahim” ve “Yolun Sonu Görünüyor” bir başka güzeldir. Besteleri Selahattin Aygün’e ait olan bu eserler Musa Eroğlu’nun seslendirmesiyle halkın beenisini kazanmıştır. Büyük kitlelerin zihninde yer etmiş olan bu eserler Akınat’ın Anadolu şiir geleneğinin günümüzdeki önemli ustalarından olduğunu kanıtı olduğu gibi adını gelecek çağlara da taşıyacağına belirtisidir.

1998 yılında emekliye ayrıldıktan sonra Akınat şiirle daha fazla meşgul olur. Bu sebeple ilk kitabının yayımlanmasından dört yıl sonra Kora Yayın tarafından ikinci kitabı “Suyun Gözü” yayımlanır. Eserin basıma hazırlanmasında Şerif Müzik ve Ali Özütmez’in (Merhum Kıvrıkcık Ali) katkısı çoktur.

Akınat üçüncü ve son kitabı olan “Şiirsel Esintileri”ni ise 2011 Mart’ında çıkarır. İkinci kitabından sekiz yıl sonra Belge Yayınları tarafından yayımlanan kitap karma bir kitaptır. Yani Şair bu eserde önceki şiir kitaplarında yer alan bazı şiirlere de yer verir. Şaire bu tekrarın sebebini sordu umuzda bize “*İnsanlar bütün kitaplarımı bulamayabilir alamayabilir onların bir tahtaya üç kuruş vermelerini istedim ve hoşuma giden şiirleri tekrar yayımlamaktan çekinmedim.*” cevabını verdi.

Şair, annesi Zekiye Hanım’ın vefatı üzerine yazdığı “Yolun Sonu Görünüyor”adlı şiiri; Akınat’ın nazarında bir kahraman olan ve 1980 yılında jandarmalar tarafından yanlışlıkla öldürülen komutan Halil Brahim için kaleme aldığı “Halil Brahim”i; çocukluk yıllarının unutulmaz hatıralarının geçtiği “Kızılkaya”yı; 1960’lı yıllarda kaleme aldığı edebî anlamdaki ilk şiiri olan “Bizim Çiti”yi; doğup büyüdüğü köyü anlattığı “Bizim Köyümüz (Eski Adres)”ü ve kendinde büyük izler bırakan olay ve hatıraları anlattığı daha birçok şiiri üçüncü kitabına da yerleştirir.³⁰

Şiirlerinde toplumsal temalara da yer veren Şair bu yolla insanlara çeşitli konularda mesajlar vererek yol gösterir. Dünya görüşünü ve hayat felsefesini dile getirdiği “Gani Gani” adlı

²⁹ Akınat’ın bestesi yapılan şiirleri ve onları seslendiren sanatçılar tablo halinde Ek-4’te yer almaktadır.

³⁰ Eserlerde tekrar olarak basılan şiirler istatistikî ve somut şekilde “Şairin Eserleri” kısmında verilmiştir. Ayrıca bu şiirlerden bazılarının başlığında da detaylı bilgiler olmuştur. Bu başlık detaylı bilgileri de aynı bölümde belirtilmiştir.

irinde air gerçek zenginli i tanımlarken okuyucularına u mesajları verir: “ *nsanın gönlü zengin olsun; di er zenginlikler para pul hikâye. En büyük zenginlik tatlı dil güler yüz insana insan gibi davranmaktır.*”

Akînet ayrıca güncel olaylar kar ısındaki tutumunu da iirlerine yansıtmı tır. 2003 Mart’ında Amerika ile Irak arasındaki ba layan sava a tepkisini “Sam’erika” adlı iiriyle gösterir. “Barı çin, Güneye Sitem, Ladin’i, Güneyde Hüzün, Ah Atam Ah, Abuzer Efendi, Deprem” airin güncel olaylar kar ısındaki duyarlılı nı sergiledi i di er iirleridir.

Akînet son yıllarda gezmeye, de i ik yerler görmeye daha çok önem verir. Bu onun çocukluk hayalidir. Bu hobisini ilkokul döneminde co rafya dersine büyük önem vermesine kadar geriye götürebiliriz. O dönemde büyük bir insan olup insanlı a fayda sa lamak, önce yurt içi daha sonra yurt dı ı seyahatlerine çıkmak hayallerini ve rüyalarını süsler. airin gezmeyi farklı yerler görmeyi çok sevmesini â ıklık gelene indeki airlerin diyar diyar gezip kendilerine yeni malzemeler edinmelerine de ba layabiliriz. Akînet bu durumu öyle ifade ediyor:

“Gezmek, yeni yerler görmek, farklı bölgelerdeki insanları onların ya antılarını görmek bana büyük zevk veriyor. Zaten belli sınırlar içerisinde dola mak aynı çevreyi aynı ya antıları görmek airi sanatçıyı geli tirmez. Kendime örnek aldı ım eserlerini okuyarak kendimi geli tirdi im â ıklar da bu yolla kendilerine yeni materyaller edinmi lerdir.”³¹

Akînet önceleri ekonomik artlar nedeniyle gezme hayallerini gerçekle tiremese de emeklilik durumundan sonra fırsat buldu u her anını yurt içi ve yurt dı ı seyahatlere çıkarak geçirmektedir. Bütün bu dileklerin yerine gelmesinde onun temiz ve yufka yüre inin, insanlara olan yardımseverli inin, ho görülü bir ki i olmasının payı oldu u kanaatindeyim. Çünkü bu özelliklerinden ötürü i leri hep yolunda gitmi tir. Akînet bu konudaki dü üncelerini öyle aktarıyor:

“ *nsanları birbirinden hiç ayırmadım. Fakire, yoksula elimden geldi ince yardım ettim. Yalan, dolan, sahtekârlıkla i im olmadı. Dostlu u, samimiyeti, ho görüyü, yardımseverli i, güler yüzlü olmayı kendime ilke edindim. Kimsenin malında mülkünde gözüm olmadı hep kendi i imle gücümle ilgilendim. Bana bu hayat görü ünü önceleri*

³¹ Bkz. Ek-6, Röportaj-4.

annem ve babam sonraları Mevlâna, Yunus, Pir Sultan, Veysel Karâni'nin eserleri öretti. Bu sebepten ötürü de ilerim yolunda gitti. Çocukluk dönemimde özellikle babamın vefatından sonra biraz sıkıntı çektim ama sabır ve sebatla onların üstesinden geldim.”³²

Yalnızlı ı ve sessizli i çok seven air son be yıldır haftanın üç günü Fatsa'ya 15 km uzaklıktaki Yalıköy beldesine gider. Bu gürültülü ortamlardan kaçılarda ona zaman zaman e i Sabiha Hanım da e lik eder. Bunun haricinde Akınet kendisi için hazırlanan gecelere, panellere ve kıramadı ı insanların davetlerine katılmaktan da zevk duyar. Bu katılımların sebebini de halk iirini ba ka bir ifadeyle özümüzü, bizi biz yapan de erleri türkülerimizi kültürümüzü yeni nesle sevdirmek olarak açıklar. Çünkü ona göre yeni nesil Batı kültürüne özenmekte ve kendi öz de erlerimizden giderek uzakla maktadır. Bu anlamda air kültürümüzü ve de erlerimizi gençlere bir nebze olsun sevdirebilmenin insanlı a katkı sa layabilece i kanısındadır.

air söz yazarlı mın yanı sıra beste çalı maları da yapmaktadır. “Sarı Manoli, Arnavut Kaldırımı, Gülün Kokusu” adlı iirlerin hem sözü hem bestesi Akınet'e aittir.

Akınet bütün bu çalı maları gerçeikle tirirken kendini hep gizlemi tir. Ba arılarını insanların eserlerine verdi i güzel tepkileri hep gizliden gizliye takip etmi tir. Güzel ba arılara imza atmak, eserlerinin yurt içinde ve yurt dı ında ilgi görmesi her geçen gün adının daha da yayıldı nı bilmek duymak onu büyük ölçüde onurlandırmaktadır.

“Toplum içinde ön plana çıkmak ‘ben Yolun Sonu Görünüyor, Halil brahim ve daha birçok sevilen arkının söz yazarıyım’ diye insanlara kendimi tanıtmak hiç bana göre de il. nstanların bu arkıları severek dinledi ini görmek, insanlara halk müzi ini ve halk iirini sevdirmek benim için kâfi. nstanlar beni tanıyıp ne yapacak. Ben duygularımı dü üncelerimi fikirlerimi iirlerime yansıtıyorum zaten. ‘Ya bu iirleri arkı sözlerini yazan kim nasıl bir ki i acaba?’ deyip de bizzat tanı mak isteyeniyi de geri çevirmem. O zaman insanlar beni kibirli biri zanneder. Kimi insan vardır bestekârları müzik irketlerini kapı kapı dola ır. iirlerini kendini göstermeye çalı ır. Bence bu hiç ho bir durum de il. Öyle zamanlar oldu ki sözleri bana ait olan arkılar hakkında yanımda be eni yorumları yapıldı. nstanlara o arkının türkünün sözleri bana ait demedim. Fakat bu övgüleri duydu um anlarda hissettiklerimi kelimelerle ifade

³² Bkz. Ek-6, Röportaj-3.

edemem. O çok farklı bir duygu.”³³

2. Eserleri

2.1 Asarkaya

“Asarkaya” Dursun Ali Akinet’in ilk şiir kitabıdır. Eserubat 1999’da Belge Yayınları tarafından yayımlanmıştır. (152 sayfa olup, 13.5x19.5 cm ebadındadır.) Siyah karton kapaklı cildin ön yüzünde Akinet’in hayatında büyük bir yeri olan Asarkaya Kuyuları’ndan birinin resmi bulunmaktadır. Şiirde iki mahlaslar kullanmadığı için eser Dursun Ali Akinet imzasını taşımaktadır. Kitabın arka yüzünde ise İbrahim Can, Ali Osman Erbaş, Mehmet Gümü, Fatih Kaya Kurucu, Turulhan, Ümit Tokcan gibi değerli isimlerin şiir hakkındaki görüşleri yer almaktadır. Otuz dört yıllık bir birikim sonucu oluşturulan bu kitabın adının “Asarkaya” olmasının sebebini Akinet şöyle açıklıyor:

“Çocukluğumda annem iki defa bunalıma girdi. Yine saldırganla ıp camları kırmaya başladığında ikiz dayılarım onun kollarını bağlayarak onu doktora götürdüler. O zamanlar köyden Fatsa’ya vasıta olmadığı için yaya olarak gitmek zorunda kaldılar. Anneme çok güvenirdim. Her gece saldırsa bile bana saldırmayacağını umardım. Ancak annemin durumu o kadar kötüydü ki beni bile gözü görmüyordu. Köylü evimize toplanmıştı. O zamanlar Fatsa’da akıl hastanesi olmadığı için annemin derdine bir çare bulunmadı ve annemi Samsun’a götürmek zorunda kaldılar. Aynı gün iş yerinde fenalaşan babamı iş arkadaşları bizlere haber vermeden Samsun’a götürmüşler. Babam hastanede yatarken annemin çığlıklarını duymu ve ‘vah zavallı kadın ne derdi var kim bilir’ diye kendi kendine söylenmiş. Annem bir müddet sonra ilaçların tesiriyle biraz iyileşti ve onu hastaneden çıkarttılar. Babam hâlâ hastanede yatıyordu. Üzümlü daha kötü olmasınlar diye onları birbirinden haberdar etmedik. Ancak annemin eve gelmesinden kısa bir süre sonra babam vefat etti. Cenazesini eve getirdiler. Bu durum karısında annem yine bunalıma girdi. Bu defa ne doktorlar ne de ilaçlar annemin derdine deva olabildi. Artık çareyi hocalarda evliya yatırlarında arar olduk ve annemi ‘Asarkaya Evliyası’ denilen üzerinde kuyuların olduğu bir yere götürdük. Oldukça yüksek olan bu yere annemi sırtımda çıkardım. Canımdan çok sevdiğim annemin oradan

---

³³ Bkz. Ek-6, Röportaj-2.

içti i suyla iyile mesi üzerine bende bir Asarkaya sevgisi ba ladı. te bu yüzden 1999 yılında basılan kitabıma hayatımda önemli bir yeri olan Asarkaya'nın adını verdim.”³⁴

Bu kitapta toplam 119 iir bulunmaktadır. Bunların 56 tanesi bestelenmi tir.³⁵ Eser “Gülün Siması” adlı iirle ba lar ve airin “Tamama-Pontus’un Yitik Kızı” adlı romandan etkilenerek yazdı ı “Melekler de Duyar” adlı iirle son bulur. Bu iir ikinci ve üçüncü kitapta “Tamama” adıyla yayımlanır.

Akînet bu eserinde yer alan iirlerinde hayatın hakikatlerini, kendisinin ve fakir insanların çekti i sıkıntıları, babasını kaybettikten sonra verdi i hayat mücadelesini, platonik a klarını, toplumsal bozuklukları, fakir insanların çekti i sıkıntılara kayıtsız kalan zenginleri, tabiat ve tabiattaki canlıları anlatır. Bütün bu konuların yanı sıra “Halil brahim, Sa ır smail, Nilüfer, Cumali, Palavra Hüseyin” iirlerinde oldu u gibi bir ki inin özelliklerini yahut onun ba ından geçen olayları anlattı ı portre iirlere de yer verir. Bu ki iler Akînet’in çocuklu undan bu yana tanıdı ı halkın nazarında da büyük yeri olan ahsiyetlerdir.

air bu kitapta yer alan “Makam Bey, am Baba, mansız Kansız, Haram Olsun” adlı iirlerde de toplumsal bozuklukları, haksızlıkları ve adaletsizli i ele tirir.

Mahlas kullanma halk iiri gelene inin olmazsa olmazlarından. Akînet de bu gelene i bozmayıp bu kitapta yer alan on üç iirde “Dursun Ali” mahlasını kullanır. Bu iirler unlardır:

- 1) Nar Kırmızı
- 2) Veraset lamı
- 3) Kerbelâ Ne Yanda
- 4) Kapalı Yerde
- 5) Biri Benden Yana Olsun
- 6) Zay Oldu
- 7) Yediemin
- 8) Zanata Köprüsü
- 9) Yolun Sonu Görünüyor
- 10) mansızın O lu

³⁴ Bkz. Ek-6, Röportaj-4.

³⁵ Bestesi yapılan iirler ve seslendiren sanatçılar Ek-4’te verilmi tir.

- 11) Kilise Kıran
- 12) Oh Olsun
- 13) Yürüyün Beyler lerleyin

Akînet bu eserinde yer alan iirlerinde hecenin 6'lı, 7'li, 8'li, 10'lu, 11'li, 14'lü kalıplarını kullanmıştır.

2.2 Suyun Gözü

Suyun Gözü, Akînet'in Temmuz 2003'te Kora Yayın tarafından yayımlanan ikinci kitabıdır. (192 sayfa olup, 13.5x19.5 cm ebatlarındadır.) Kitabın ön yüzü mavi-ye il zemin üstüne kırmızı-siyah yazılar ve bir elale foto rafı; arka yüzün sol üst kö esinde Dursun Ali Akînet'e bir foto raf bir dördlük; onların alt kısmında ise Prof. Dr. Aziz Ek i ve Prof. Dr. Cemil Yapar'ın sanatçının ki ili i ve eserleri hakkında görüşleri yer almaktadır. Kitapta toplam 168 iir olup bunlardan 56 tanesi birinci kitapta da yer alan iirlerdir. Bunlar haricinde ilk defa Suyun Gözü'nde basılan iir sayısı 122'dir. Tekrar olarak basılan iirleri incelerken bu iirlerden bazılarının ba lı ı de i tirilmiştir. Bu de i iklikleri u ekilde gösterebiliriz:

Birinci Kitap (Asarkaya)

Melekler De Duyar
Aslanım Can Veriyor
Kerbelâ Ne Yanda
De me Tabip De me
Yolun Sonu Görünüyor
Bizim Köyümüz

İkinci Kitap (Suyun Gözü)

Tamama
Aslanım
Kerbelâ
De me Tabip
Yolun Sonu
Eski Adres

Akînet "Suyun Gözü"ndeki iirlerle ilgili olarak: *"Her birinin içinde sevgi var dostluk var. Bu sevgi; topra a, güne e, suya, çiçe e, soludu umuz havaya hatta böce edir."*³⁶der.

Eser "Gün Batımı" adlı iirle ba lar içerisinde kitabın isminin de geçti i "Telkin" adlı dinî içerikli iirle son bulur. Ayrıca airin belirtti ine göre "Gün Batımı" kitabın adı kararla tırılırken dü ünülen ilk isimdir ancak daha sonra kitaba "Suyun Gözü" adı verilir.

³⁶ Bkz. Ek-6, Röportaj-5.

A a rdaki iirler hakkında yapaca ımız de erlendirmeler ilk defa ikinci kitapta yer alan 122 iir göz önünde bulundurularak yapılmı tır.

Akınnet birinci kitabında daha çok platonik a k, ayrılık, hüüzün, geçim sıkıntısı ve zengin-fakir çatı ması gibi kendinin de içinde bulundu u kendini de ilgilendiren konulara de inirken ikinci kitabında (ekonomik açıdan rahatlamanın da etkisiyle) günlük hayatta kar ıla abilece imiz bütün konulara (a k, sevgi, ayrılık, hüüzün, ölüm, toplumsal bozukluklar, adaletsizlik, askerlik, kahramanlık, din, kadere sitem, yalnızlık...) tabiata ve de i ik mekânlarla (Kızılırmak, Gelin Kayası, Akpınar, Beyaz Saray, Yason Burnu, Palandöken, Erzurum, Arguvan, Yo unoluk Yaylası, stanbul ve semtleri, Gelin Da ı, Hıdır Nebi Yaylası, çmeler ...) yer verir. Bu yerlerin ço u airin emekli olduktan sonra gezip gördü ü yerlerdir. Yani bu kitapta airin yeti ti i ya adı ı ortamdan uzakla ıp seyahatlerinde kar ıla tı ı olaylar ki iler ve ilgisini çeken farklı tabiat unsurları yer almaktadır.

Bu kitapta yer alan 118 iirde 5’li, 7’li, 8’li, 11’li, 14’lü hece kalıpları kullanılmı tır. 4 iirde ise air sabit hece kalıbı kullanmamı tır. “Sarı Manoli, Son Nefesim Senin, Bahar mıydı, O Zaman” adlı iirler airin bu tarda yazı ı iirleridir.³⁷

Akınnet bu eserdeki “Gulyabani, Kur unçalı, Çoban Yıldızı, Hastane” iirlerinde “Dursun Ali” mahlasını kullanır.

2.3 imal Esintileri

imal Esintileri, Akınnet’in 2011 Mart’ında Belge Yayınları tarafından yayımlanan üçüncü kitabıdır. (239 sayfa olup, 12x19 cm ebatlarındadır.) Kitabın ön yüzünde gri zemin üstünde harman yerinde elinde tarım aleti bulunan arkasını dönmü bir çiftçinin foto rafı foto rafın üst kısmında aire ait bir dörtlük ve kırmızı italik yazılarla kitabın adı; foto rafın alt kısmında ise airin ve yayın evinin adı yer almaktadır. Kitabın arka yüzünde ise harmanda ekin toplayan iki yorgun bayanın bir yere bakarken çekilmi foto rafları yer almaktadır. çinde toplam 219 iir bulunur. Ancak bu iirlerden 106 tanesi sadece bu kitapta yer alan iirlerdir. 113 tanesi ise birinci yahut ikinci kitapta bulunmaktadır. Di er kitaplarda “Kuz

---

³⁷ Hece sayısı farklılık gösteren iirler örnekleri ve açıklamalarıyla “Vezin ve Duraklar” kısmında yer almaktadır.

Tepe” ba lı ını ta ıyan iir bu kitapta “Kuz Yama”; birinci kitapta “Sen Ne Dersin” olarak adlandırılan iir ise imal Esintileri’inde “Ne Dersin” adını alır. Ayrıca Suyun Gözü kitabında “Bahar mıydı” ba lı ını ta ıyan ve üç kıta-bir beyitten olu an iir imal Esintileri”nde “Sen Giderken” ba lı ıyla ve be kıtaya tamamlanmı ekliyle; Suyun Gözü’nde altı kıtadan olu an ve “ stanbulzedeler” ba lı ını ta ıyan iir imal Esintileri’nde be kıtaya dü ürülmü olarak “Efendiler” ba lı ıyla yer alır.

Akınat ilk defa bu eserinde yer alan 106 iirde hece vezninin 7’li, 8’li, 10’lu, 11’li, 12’li, 13’lü, 14’lü kalıplarını kullanmı tır. Nazım birimi olarak ise genellikle dörtlük kullanılmakla birlikte “Azılı Zaim, Heyelan, Çobandan, Tabya’dan, Din Garda ı, Dim Çayı, Din Garda ı, Gedemen, Çandırılı” (airin aynı kitapta ‘Din Garda ı’ ba lı ını ta ıtan iki farklı iiri vardır.) adlı iirlerde oldu u gibi bentleri üçlüklerle kurulan kavu takları iki dizeden olu an türkü formundaki iirlere de rastlamak mümkündür. Bunların yanı sıra “Emirda ” iiri 3 dörtlük ve 1 dizeden, “Sen Manavgat” 4 dörtlük ve 2 dizeden “Keyifalan” iiri ise 5 üçlükten olu maktadır. Dolayısıyla airin bu kitabında de i iklik anlayı ı içerisinde oldu unu söyleyebiliriz.

Akınat bu eserde yer alan “ stersen, Heptene, Ne Dersin, Sen Benimsin, Hengâme, Al Goncayı, Desinler, Gani Gani” adlı iirlerde mahlas kullanır.

IV. BÖLÜM

RLER N EK L AÇISINDAN NCELENMES

1. Nazım ekli

Nazım ekli iiri olu turan dizelerin sıralanması, kümelenmesi ve uyak düzeninden ortaya çıkan bir unsurdur.

“ iirde biçim/ ekil; iiri olu turan dizelerin sayısı, sözcelerin sıralanma ve bölümleriyle ilgili kalıplar ve bunların dışındaki düzenlemelerle ilgilidir” (Aksan 1999(a): 244).

“Nazım biçimleri (nazım ekileri, e kâl-i nazım) dize ve uyaın bir düzen içinde birle mesinden oluşur. Dizeler bir iirde en az ikili olmak üzere üçlü, dördlü, be li, altılı, yedili, sekizli, dokuzlu ve onlu olarak kümelendir. Bu kümelene te dize düzeni, dizeler arasında uyakların da ılımından da uyak düzeni doğ ar. Nazım biçimleri bu dize ve uyak düzenine göre çe itli adlar alır” (Dilçin 1999: 95).

“Mani, ko ma, destan, semâi, varsa ır” halk iirinin hece vezniyle yazılan nazım ekileridir. Dursun Ali Akınat hece vezni ile yazılan halk iiri nazım ekilerinin hemen hepsine örnek te kil edebilecek iirler kaleme almıştır. Ancak a ırlıklı olarak türkü, ko ma ve Cem Dilçin’in bir ko ma ekli olarak belirtti i ko ma- arklı biçimini kullanmıştır. iirin destan türünde yazdığı uzun soluklu iirleri de mevcuttur.

iir edebî anlamda ilk yazdığı iirin tarihini göz önünde bulundurursak (1962-Bizim Çiti) elli iki yıllık sanat hayatı boyunca yaklaşık 450 iir yazmıştır. Bu tarihten önce de iir denemelerinde bulunur. Ayrıca bir defter dolusu iiri daha önceden de belirtti imiz üzere ta ınmaları sırasında kaybeder. A a ıda iirin iirlerinin nazım ekilerine yönelik verece imiz istatistikî bilgiler iirin üç kitabında yer alan iirlere yöneliktir.³⁸ Akınat’ın üç kitabında toplam 347 adet iir bulunmaktadır. (Tekrar basılan iirler 1’er defa kabul edilmiştir.) Akınat’ın eserlerinde yer alan iirlerin nazım ekilerine göre tasnifi öyledir:

³⁸ Bu iirleri nazım ekileri açısından incelerken Hikmet Dizdaro lu’nun “Halk iirinde Türler; Do an Kaya’nın “Anonim Halk iiri”; Cem Dilçin’in “Türk iir Bilgisi” adlı kitaplarını dikkate aldık.

1.1 Ko ma, Ko ma- arki

“Ko mak” mastarının türetilmesiyle olu turulan “ko ma” kelimesi halk edebiyatı nazım ekillerinden birinin adıdır. Hece ölçüsünün 7’li, 8’li, 11’li kalıplarıyla yazılan bu nazım ekli, halk iirinin en sevilen ve yaygın olarak kullanılan türü olmu tur.

“Ko malar 11’li hece ölçüsüyle söylenir/yazılır. (4+3) yedili ve (4+4) sekizli kalıpla yazılmı ko malar da vardır. Bunların ko ma olarak gösterilmeleri ezgilerinden dolaydır. Zaten halk arasında özel bir ezgiyle okunan herhangi bir iire ‘ko ma’ adı verilir” (Dilçin 1999: 306).

“Uzunlukları 3 ile 5 dörtlük arasındadır. Kafiye düzeni: ‘abab/cccb/ dddb...’ eklindedir. lk dörtlü ü ‘xaxa’ veya ‘aab’ ekinde kafiyeli ko malar da vardır. Halk edebiyatı nazım biçimleri içinde en çok sevilen ve ra bet edilen bir ekil olan ko malar duygu yüklü içtenlikli lirik iirlerdir. Ko malar içeriklerine/temalarına göre koçaklama, güzelleme gibi isimler alırlar. Ta lamalar da bir ko ma türü sayılır” (Karata 2004: 282).

“Ko malar hece ölçüsünün (6+5) ya da (4+4+3) duraklı kalıbıyla yazılır. Bu kalıpların karı ik olarak kullanıldı ı ko malar da vardır. Ko malar 4 dizeli bentlerden olu ur. Dörtlük sayısı genellikle 3 ile 5 arasında de i ir. Dörtlük sayısı be ten artık ko malara da rastlanır” (Dilçin 1999: 306).

“Ko manın son dörtlü ünde airin adı ya da ‘tap ırma’sı³⁹ geçer” (Batur 1998: 168). Her halk airi gibi Dursun Ali Akinet de ço unlukla ko ma nazım eklini kullanmı tır. airin ko ma nazım ekliyle yazdı ı iirlerinin sayısı 171’dir. Ancak bu gruba dâhil etti imiz “Makam Bey-I.II, Palavra Hüseyin” destan tarzında yazılmı uzun soluklu iirlerdir. Yine bu gruba dâhil etti imiz “Çıngı” (imal Esintileri s. 172) adlı iirin kafiye eması “xaxa/bbxa/ccca/ddda” eklindedir. 2. dörtlü ün “bbba” ekinde olması gerekirdi. Biz airin bu iirini de ko ma nazım ekline dâhil ettik.

Akinet’in “ko ma” nazım ekli ile yazdı ı iirler unlardır:

³⁹ Tap ırma: Halk iirinde airin takma adına verilen ad. Divan iirinde airin takma adı “mahlas” terimiyle kar ılanır. Mahlas halk edebiyatında da kullanılmaktadır.

1. Gülün Siması
2. Beyin Gelini
3. Kos Pınarı
4. Yazlama
5. Nar Kırmızı
6. Kur un Çalı
7. Sa ır smail
8. Hey Gidi Günler
9. Uyansın da Allı Turnam
10. Sittin Sene
11. Bir Çiçe im
12. Çemen Köyü
13. Kaderin Öfkesi
14. Nem Var Ay e'm
15. Nazarım Aklımda
16. Bayram Etsin
17. Banaz Yaylası
18. stersen
19. Kavlan A acı
20. Kar Da ları
21. Ak ama Kadar
22. Ne Dersin
23. De me Tabib De me
24. Son Gül
25. Elvanım Çiçe im
26. Hazan Nedir
27. Yediemin
28. Dön Telli Turnam
29. Laz Emine
30. Melet Üstüne
31. Cumali-II
32. Gelin Oy
33. Asar Kaya
34. Zamane
35. Kanber A a
36. Yalınayak
37. Zenginzedede
38. Ta Konak
39. Ayda Hüzün
40. Kapalı Yerde
41. Beyaz Saray
42. Yayla Cenik
43. Sevgili Anneme
44. Ben Varamam
45. Yaslı Bayram
46. Gel Desem
47. Gün Batımı
48. Yarım Asır
49. ahinde'nin Dü ünü
50. Benden Yana
51. Soy A acı
52. Oh Olsun

53. Seyisene	54. Nedir Sevda
55. Saklı Kent	56. Uzayan Yollara
57. Gül Tarumar	58. Dü te Neler Var
59. Nedame	60. Yol Geçen Hanı
61. Nezihe	62. Cumali-I
63. Hıdır Nebi	64. Gönlü Vurgun Yedi
65. Bin Pi man	66. Yunus
67. Tatar Ramazan	68. kence
69. Sitemkara	70. Tekke Köy Treni
71. Nar Çiçe i	72. mansızın O lu
73. Yol Yorgunu	74. Makam Bey-II
75. Kör Çıban	76. Kilise Kıran
77. ımbıl Esmе	78. Bilmiyon Mu
79. Yasun Burnu	80. Halil brahim
81. Sırası mı	82. Ellinci Yıl
83. Deli Deniz	84. Ayazma'dan
85. Ye ilırmak	86. Gulyabani
87. Ah Atam Ah	88. Yo unoluk
89. Zay Oldu	90. Arguvan'a
91. Binde Bir	92. Son arkı
93. Bir Yandan	94. Hazan Yadigarı
95. Vonalı Yunus	96. Hüsrân
97. Yasemen	98. Akpınar
99. En yisi	100. Arma an
101. Manyalı	102. Unutmadan
103. Selam Size	104. Nadas

105. Sudenaz	106. Ren Bulanık
107. Âdemo lu	108. Umuda Be
109. Çıngı	110. Kim Kime
111. Kız Kısmısı	112. Bo Kovan
113. Yalan Mı	114. Virane Han
115. mansız Kansız	116. Nagehan
117. Yaradan Var	118. Bir nce Mehmet
119. Güne mi Do du	120. Peymane
121. Neslihan	122. Yalın Ayak
123. Bu Yola Can Koydum	124. Zemzemle
125. Yalancı Bahar	126. Samerika
127. Nar Çatlasın	128. E in Güzeli
129. Kerbela Ne Yandı	130. Acıpayam
131. Kızılırmak	132. Meyhanecinin
133. Kuz Tepe	134. Heptene
135. Veraset lamı	136. Gılgamı
137. Haydar A a	138. Kim Bilir
139. Kızıl Kaya	140. Men e-i ebin
141. Sineye Turnam	142. Sen Benimsin
143. Haram Olsun	144. Hangar
145. Pa a Kona ı	146. Ekin Altı
147. İssız Liman	148. Çarkıfelek
149. Makam Bey-I	150. Gezegen
151. Güle Güle Canım	152. Nilüfer
153. Bizim Köyümüz	154. Atabilsem
155. Büyük kence	156. Garip Hasan

157. Mangaz Da ı	158. Ya Hızır
159. Palavra Hüseyin	160. Yayla Çiçe im
161. Kandehear	162. Sen Benim çin
163. Zulmet Yaylası	164. Kar Taneleri
165. Ye il Cami	166. Ke mir Yünü
167. Ben Yaralı	168. Bu Ak am
169. Güneye Sitem	170. Kara Yılan
171. Hastane	

Ko ma- arkı:

Ko ma nazım eklinin bir türü olarak kabul edilen “ko ma arkı”yı Cem Dilçin “ İlk dörtlü ün 2. ve 4. dizesi öteki dörtlüklerde nakarat olarak kullanılan ko ma çe ididir” (1999: 309); Suat Batur, “ İlk dörtlü ün ikinci ve dördüncü dizeleri ile öteki dörtlüklerin son dizelerinin ‘nakarat’ olarak yinelenmesiyle olu an ko malar dır. Bu tür ko malar biçim açısından türküye benzerler” (1998: 171) ekinde tanımlar.

Hikmet Dizdaro lu’nun “ko ma- arkı” hakkındaki dü üncesi farklıdır. O, bu tabiri “Dördüncü dizeleri her dörtlü ün sonunda kavu tak olarak tekrarlanan ko malar dır. Bu tip ko malar kurulu ça arkıya benzerler. Türkülerde dördüncü dize kavu tak halinde oldu undan ko ma- arkıya türkü de denilir.” (1969: 83) ekinde açıklar. Biz Hikmet Dizdaro lu’na ait olan ko ma- arkı tanımını “bentlerin son dizesi kavu tak olan türkü” tarzına uygun buldu umuz için bu ekinde yazılmı olan iirleri ayrı ba lık altında topladık. Do an Kaya ise Cem Dilçin ve Suat Batur’un “ko ma- arkı” tanımında kullandı ı “Birinci dörtlüklerin ikinci ve dördüncü mısraları ile sonraki dörtlüklerin dördüncü mısraları hep aynıdır.” (Kaya 1999: 131) tabirine “türkü” tanımında yer verir.

Bu ba lık altındaki inceleme Cem Dilçin ve Suat Batur’un tanımına uygun olarak yapılmı tır. Bu ba lamda “ko ma- arkı”nın kafiye eması “*abab/cccb/dddb/eeeb...*” ekinde dır. Burada “*b*”ler kavu tak olan kısımları belirtir. Akınat’in bu türde yazdı ı toplam 61 iiri vardır. Bunlardan dört tanesi destansı tarzda yazılmı uzun soluklu iirlerdir.

“Angaralı” (Akınet 2011: 198) adlı şiirin ise 2. dördlüğünün kafiyemasında sıkıntı vardır. 2. dördlük “cccb” olması gerekirken “xbxb” ekinde olur.

Akınet’in “ko ma- arki” nazım ekli ile yazdığı şiirler şunlardır:

1. Ba kasını Asla	2. Seyis Ana
3. Barı için	4. Çapanolu
5. Biri Benden Yana Olsun	6. Tenhadan
7. Orta Direk	8. Eyvah Eyvah
9. Yürüyün Beyler lerleyin	10. Defin
11. Erzurum’dan	12. Esme
13. Son stasyon	14. Angaralı
15. Zor Günler	16. Sorma
17. Güney’de Hüzün	18. Ben Bilirim
19. Tazvara’dan	20. Güne e
21. Ramak Kala	22. Hey Bahçıvan
23. Künde	24. Gül Deli Gönül
25. Sen Gittin Ya	26. Kendine Gel
27. Zamane	28. Bizim Köyde Muhabbet Var
29. Hengame	30. Hazan Sonu
31. Kahvehane	32. Gülyüzünde
33. Sarı Çiyan	34. Deryada Gece
35. Bedirhan	36. ahan Bege
37. Sarıyani	38. Ho Mudur
39. Bahti en	40. ehnaz
41. Gani Gani	42. Sözüm Ona
43. ekerparem	44. Telkin
45. Yava Canavarı	46. İlgin

47. Ne Yaparsın	48. Son Gemi
49. Delisin Gönül Delisin	50. Desinler
51. Senin için	52. Yayla Zamanı
53. Hayalistan	54. Deprem
55. Daldan Dala	56. Selam Benden
57. Sen de Gel	58. Nur Da 1
59. Gül Tenlim	60. Ortanca Kız
61. Çoban Yıldızı	

1.2 Türkü

Türkçe söylenmiş şiir anlamına gelen “türkü”nün, ‘türkî’ (Türk’e has) sözünden geldi i dü ünülmektedir. Bu söz zamanla halk a zında ‘türkü’ ekline dönmü tür.

“Türk insanın ço u zaman içini döktü ü; sevincini, heyecanını, hüznünü, acısını dile getirdi i; sırlarını payla tı ı; a kını, sevdasını, hatırasını, gönlünü, kalbini kısacası yüre ini ortaya koydu u türküler Türk kültürünün temel unsurlarından biridir. Türk insanı ‘Türk’üz türkü ça ırırız’ demi türkülerde kendini aramı ve onda kendini bulmu tur. Türküesüz kalmayı vatansız kalma olarak kabul etmi onsuz kendini gurbette hissetmi tir” (Yakıcı 2007: 13).

“Genel olarak türkü adını ta ryan manzumelerde de i mez bir ölçü ve ekil yoktur. Yalnız saz airleri tarafından sanat dü üncesi ile meydana getirilen türkülerde belli ve de i mez bir ekil vardır. Uzun bir gelene e ba lı olan bu türkülerde kavu tak (nakarat) bulunması arttır” (Kaya 1999: 131).

Kaya ayrıca u tanımları da yaparak türkülerin ekil bakımından çe itlilik gösterdi ini vurgular: Türkü “Ko ma ekindeki bir manzumenin her dörtlü üne bir (be inci) veya bir (be inci-altıncı) mısra ilavesi ile söylenilen bir halk şiiridir. (...) Her mısrası kafiyeli üçer mısralı kıtalar ile gene kafiyeli ve iki beyitten müte ekkil ara na meleri olan ve çalınıp söylenen folklorik halk edebiyatı mahsulleridir” (1999: 131).

Karata ise “türkü” yü öyle tanımlar: “Daha çok söyleyeni belli olmayan ve çe itli ezgilerle de i ik makamlarla icra edilen bir ko ma türüdür. Hece ölçüsünün yaygın olana kalıplarıyla (7’li 8’li 11’li) söylenir. Toplum hayatında kar ılı ı olan her ey türkülere konu olabilir”.

“Türkü bentleri, yapı ve sözleri bakımından iki bölümden olu ur. Birinci bölüm türkünün asıl sözlerinin bulundu u bölümdür ki ‘bent’ adı verilir. kinci bölüm ise her bendin sonunda yinelenen ‘nakarat’ tır. Bu bölüme ‘ba lama’ ya da ‘kavu tak’ denir. Bentler ve kavu taklar kendi aralarında uyaklanırlar. Türküler ezgileri konuları ve yapıları bakımından sınıflanabilir” (Dilçin 1999: 289-290).

Dursun Ali Akınat’in türkü nazım ekliyle yazmı oldu u iirlerin sınıflandırması öyledir:

1.2.1 Bentlerin Dördüncü Dizesi Kavu tak Olan Türkü

Bu türkülerde bentlerin ilk 3 dizesi kendi aralarında uyaklıdır. Dördüncü dize her bendin sonunda kavu tak olarak yinelenir. “Uyak düzeni öyledir (Kavu taklar “k” harfiyle gösterilmi tir): ‘aaak/bbbk/ccck...’ İlk bendin uyak düzeni ‘xkxk’ yahut ‘akak’ biçiminde de olabilir” (Dilçin 1999: 301).

Akınat’in bu türde yazdı ı iirlerin sayısı 53’tür. Bunları öyle sıralayabiliriz:

1. Kör Dere	2. irvan
3. Aslanım Can Veriyor	4. Ladini
5. Dur Desem	6. Yan Bey
7. Beyin O lu	8. Alanlı Osman
9. Zamanı De il	10. Sen stanbul
11. Yolun Sonu Görünüyor	12. Sermest
13. am Baba	14. Al Goncayı
15. Sivrisinek	16. Damla Damla
17. En Güzel Sen	18. Dön Yaralı
19. Gelin Da ı	20. Yari Gelin Eylemi ler
21. stanbulzedeler	22. Gönül syanda
23. Mum I ı ı	24. Sen Ne Dersin
25. Sen Eylen	26. Göv Kestane
27. O zaman	28. Ta lar Danasın

29. Silvan'dan	30. O Ne
31. Gel Teskere Gel	32. Ceylan Gözlüm
33. Kör Kur un	34. Curcuna
35. Fettan	36. Kademo lu
37. Dolunay	38. Maziden
39. Huma Ku u	40. Badigart Emin
41. Ne Yaptım Ben	42. Abuzer Efendi
43. Zanata Köprüsü	44. Sakine Kadın
45. Gel Alim Gel	46. Maziden
47. Küçük Kurba a	48. Unut Gitsin
49. ki Buçuk Lira	50. Meyvan
51. Mihenk Ta ı	52. Sö ütlü Çe me
53. Salahana	

Bunlardan “ ki Buçuk Lira, Salahana, Abuzer Efendi” iirleri yine destan niteli inde yazılmı uzun soluklu iirlerdir.

1.2.2 Mani Dörtlükleriyle Kurulu Kavı taksız Türkü

Birbirleriyle az çok ilgili konularda söylenmi mânilerin arka arkaya sıralanmasından oluşur. Yani kafiye eması “*aaxa/bbxb/ccxc...*” eklindedir (Dilçin 1999: 296).

airin bu tarzda yazdı ı iirlerinin sayısı 20'dir. Bu iirlerden iki tanesinin bazı dörtlüklerinde kafiye örgüsü farklılık gösterir. “On Dörtlü” adlı iirin son dörtlü ünün kafiye eması “*ddxd*” olması gerekirken “*xdxd*” eklindedir. “Tepeden” adlı iirin üçüncü dörtlü ünün kafiye eması “*ccxc*” olması gerekirken “*xcxc*” eklindedir.

1. Bizim Çiti	2. Kumsal
3. Palandöken	4. ahinde'm
5. Oyna ma	6. Dü ümde Sen
7. Yemen Hattı	8. Gülün Siması
9. Tut Nari	10. Turan Reis

11. On Dörtlü	12. Bizim Asker
13. Tepeden	14. Oyalı Yazma
15. Memi	16. Pülümür
17. Nazlı Gül	18. n Tepeden
19. Al Kiraz	20. Nar Dinara

Akînet'in mani drtlkleriyle kurulu kavu taksız türkü tarzında yazdı ı iirleri unlardır:

1.2.3 Bentleri lklerle Kurulan, Kavu takları ki Dizeden Olu an Türkü

Bu tarzda yazılan iirlerin kafiye eması “aaa kk/bbb kk/ ccc kk...” eklindedir. Akînet'in bu eilde yazdı ı iir sayısı 15'tir. Bu iirleri öyle sıralayabiliriz:

1. Kazan Dere	2. Din Garda ı-I
3. Sakın Ha	4. Gademene
5. Azılı Zaim	6. Rende Hüzün Var
7. Tabyadan	8. melere
9. Dim ayı	10. obandan
11. Kar Boran	12. Din Garda ı-II
13. Gelin Kayası	14. andırılı
15. Heyelan	

1.2.4 Bentleri Mani Drtlklerinden, Kavu takları ki Dizeden Olu an Türkü

Kafiye eması “aaxa kk/bbxb kk/ccxc kk...” ekinde olan türkülerdir. airin “Tll Ninanay ve Gergelek” adlı iirleri bu tarzda yazılıdır.

1.2.5 Bentleri Dörtlükten, Kavu takları Mani Dörtlü  ekinde Olan Türkü

Akînet bu tarzda yazdı ı “Narin Gelin” adlı iirini ko ma kafiye örgüsüyle yazdı ı dörtlüklerin arasına mani ekinde yazdı ı kavu ta ı ekleyerek olu turmu tur.

1.2.6 Bentleri Dörtlük Biçiminde, Ba lantıları⁴⁰ ki Mısradan Olu an Türkü

Bu türkü çe idinin kafiye örgüsü “*aaab kk/cccb kk/dddb kk...*” eklindedir. Akınet’in “imal Esintileri” adlı kitabında yer alan “Alara Han” ve “Kimseye Deme” adlı iir bu tarzda yazılmıştır.

1.2.7 Bentleri ve Ba lantıları ki Mısradan Olu an Türkü

Kafiye eması “*aa bb/cc bb/dd bb/ee bb*” olan türkülerdir. “Sarı Manoli” ve “Hey Deli Gönül” adlı iirler bu tarzda yazılmıştır.

1.2.8 Bentleri Üçlüklerle Kurulan Kavı taksız Türkü

“Üçlüklerden oluşur. Hece ölçüsünün çe itli kalıplarıyla yazılır. Kafiye eması “*aaa/bbb/ccd/ddd*” eklindedir” (Dilçin 1999: 301). “Keyifalan” adlı iir bu tarzdadır.

1.2.9 Bentleri ve Kavı takları Dört Mısradan Olu an Türkü

Ba lantıları dört mısralık olan manzumelerdir. Bu çe it iirlerin belli bir kafiye düzeni yoktur. Akınet’in “Son Nefesim Senin” başlığını taşıyan iiri bu gruba girer. iirin bent kısımlarının 1. ve 3. dizeleri be heceden; 2. ve 4. dizeleri sekiz heceden oluşur. Kavı tak kısımları da sekiz heceden oluşur. Ancak “Bazı türkülerin bentlerinin hece sayısı ile ba lantılarının hece sayısı aynı olmayabilir” (Kaya 1999: 145).

Akının akrosti sanatını kullanarak kaleme aldığı “Dursun Ali Akınet’e” adlı iir de onun yeni deneyler öğrenme ve uygulama isteminin tezahürüdür. Bu iir 16 dizelik bir banttir. Bu yüzden nazım ekli olarak bir gruba dâhil edilememektedir. Ancak kafiye örgüsü dikkate alındığında her dört dize “*abab/cccb/dddb/eeeb*” ekinde bölümlendiğinde bu iirin nazım ekli “ko ma” nazım birimi de “dörtlük” olarak belirlenebilir.

1.3 Kafiye eması Düzensiz Olan iirler

Bu grupta yer alan iirler kafiye emalarındaki farklılıklar sebebiyle hiçbir nazım ekli grubuna dâhil edilemedi. Bu iirlerin adları ve kafiye örgüleri şöyledir:

“Aydan” ve “Desene”: *xaxa/xbxb/xcx/xdx*.

⁴⁰ Do an Kaya “kavı tak” yerine “ba lantı” kelimesini kullanmıştır.

- “Göl çine”: *aaxa/xbxb/cdcd/eexe.*
 “Hazan Dü leri”: *xaxa/xbba/ddda.*
 “Sen Giderken”: *xaxa/xbxb/xcx/xcd/dxd/xexe.*
 “Natalya”: *abab/cdcd/eexe/ffxf.*
 “Son syan”: *xaxa/xbxb/xcx/dede.*
 “Nazım” : *abab/xbxb/cdcd/xexe.*
 “O Zaman”: *aab cxc/ddb cxc/eeb.*
 “Gabara”: *abac/dbdc/ebec/fbfc/gbgc.*
 “Tut Ya”: *abab/cbcb/ddee/xxxx.*

Görüldü ü gibi bu iirlerin uyak düzenleri belli bir kural do rultusunda de ildir. Buradan airin ya yeni aray lar içinde oldu unu yahut o anki duygularını geli i güzel, hiçbir kalıba sokmadan ifade etmek istemesinden kaynaklandı nı söyleyebiliriz.

2. Nazım Birimi

Nazım birimi nazım biçimlerinde ölçü olarak kullanılan parçaya denir. Dizelerin belli bir düzene göre kümelenmesinden olu ur. “Divan iirinde nazım birimi ‘beyit’ (kimi biçimlerde dize), halk iirinde ‘dörtlük’ ve yeni Türk iirinde de ‘dize’ dir” (Dilçin 1999: 95). Dursun Ali Akınet halk iiri gelene ini bozmayıp iirlerinde genel itibariyle “dörtlük” nazım birimini kullanmı tır.

Akınet kendini yenilemeyi ara tırmalar yapmayı seven bir air oldu unu yeni ve farklı eyler denemenin kendine zevk verdi ini söyler. “Beyitler halinde yazdı ı iirler” bu durumun somut örnekleridir. Beyit, divan edebiyatı nazım ekillerinde kullanılan bir nazım birimidir. Akınet de “Mapushane, Fırtına Tuttu, Yarasalar, Hasrete Rehin” adlı iirleri beyitler halinde yazmı tır. Bunların kafiye örgüsü divan edebiyatı nazım ekillerinden olan “mesnevi” tarzındadır (*aa/bb/cc/dd*). Bunlar haricinde dörtlükler halinde yazılmalarına ra men kafiye örgüsü bakımından iki dizeye bölünerek beyit halinde bölümlenebilen iirler de vardır. “Çatal Ihlamur, Kapankaya, Sen Manavgat” adlı iirler de bu tarzdadır. Bunların kafiye örgüsü “*aabb/ccdd/eeff*” eklindedir.

Akînet “türkü” tazında yazdı ı iirlerinden bazıları üç, be , altı dizelik bentlerden olu mu tur.⁴¹ Ayrıca airin kendi adının akrosti ini yaptı ı “Dursun Ali Akînet’e” adlı iir 16 dizelik bentten olu ur.

3. Vezin (Ölçü) ve Duraklar

Türk halk iirinde vezin kar ılı ı “ölçü” terimi kullanılır. Türk halk iirinin ölçüsü, “millî vezin” olarak da adlandırılan “hece ölçüsü” dür; ça lar boyunca bu durum hiç de i memi tir. “Divânü Lügâti’t-Türk’te vezin, ölçü kar ılı ı ‘kö ’ terimi geçer” (Dizdaro lu 1969: 24).

Hece ölçüsü Türk dilinin yapısından do mu tur; heceleri arasında nitelik bakımından ayırım bulunmayan bir dile-Türkçe’ye-uygun kalıptır.

“Hece ölçüsünde iki heceliden yirmi heceliye kadar birçok kalıp vardır. ki heceli, üç heceli, dört heceli ve be heceli kalıplara genellikle atasözleri, deyimler, tekerlemeler, bilmeceler ve türkü kavu taklarında rastlanır. Hece kalıpları içinde en çok kullanılanlar yeldiler, sekizliler, on birliler ve on dörtlülerdir” (Dilçin 1999: 41-42).

Dursun Ali Akînet de halk iirinin vezin gelene ini bozmayıp iirlerinin tamamında “hece vezni” nin birçok kalıbını kullanır. Bunlar 5’li, 6’lı, 7’li, 8’li, 10’lu, 11’li, 12’li ve 13’lü, 14’lü heceden olu an kalıplardır. Ancak bunlardan 7’li, 8’li ve 11’li kalıpların kullanımı ço unluktur. airin eserlerinde kullandı ı ölçüleri u ekilde tasnif edebiliriz:

Asarkaya:

	6’lı Hece Vezni	7’li Hece Vezni	8’li Hece Vezni	10’lu Hece Vezni	11’li Hece Vezni	14’lü Hece Vezni	Toplam iir Sayısı
iir Sayısı	1	9	58	1	42	8	119

Suyun Gözü:

	5’li Hece Vezni	7’li Hece Vezni	8’li Hece Vezni	11’li Hece Vezni	14’lü Hece Vezni	Toplam iir Sayısı
iir Sayısı	1	10	72	35	1	119

⁴¹ Bu iirlerin isimlerine nazım ekilerinin “türkü” kısmında yer verilmi tir.

Akînet bu kitapta yer alan 3 iirde sabit hece veznini kullanmamı tır. Bu sebeple tablodaki toplam sayıya bu üç iir dâhil edilmemi tir. Hece vezni farklılık gösteren iirleri örneklerle u ekilde somutla tırabiliriz:

“Kervanım geçer Tuna’dan sarı Manoli’m	(13)
Kılavuzum Atina’dan sarıl men ölim	(13)
Sarı Manoli’m sarı Manoli’m	(10)
Sarıl men ölim Eleni sarıl men ölim	(13)
...	

(Suyun Gözü, s. 91)

“Sarı Manoli” adlı iirden alınan bu dörtlükte görüldü ü gibi birinci ikinci ve dördüncü dizeler 13 heceden; üçüncü dize 10 heceden olu mu tur.

“Son Nefesim Senin” adlı iirde ise bentleri olu turan bölümlerin birinci ve üçüncü dizeleri 5 heceden; ikinci, dördüncü dizeleri ve kavu taklar 8 heceden olu mu tur.

“Çal kapımı çal	(5)
Varsın bekleyenin olsun	(8)
Al kalbimi al	(5)
Geri verme senin olsun	(8)
Yerden yere vur gönlümü	(8)
Göze aldım ben ölümü	(8)
Al çiçe imi gülümü	(8)
Geri verme senin olsun	(8)
...	

(Suyun Gözü, s. 126)

“Bahar Mıydı” ba lı nı ta ıyan iir 7’li, 8’li hece kalıplarıyla yazılmı dizelerden meydana gelmi tir.

“Sen giderken gözlerimin	(8)
Doldu unu gördün mü	(7)
Yüre imin paramparça	(8)

Oldu unu gördün mü” (7)

(Suyun Gözü, s.161)

imal Esintileri:

	7’li Hece Vezni	8’li Hece Vezni	10’lu Hece Vezni	11’li Hece Vezni	12’li Hece Vezni	13’lü Hece Vezni	14’lü Hece Vezni	Toplam iir Sayısı
iir Sayısı	13	51	1	37	1	1	2	106

Bu kitapta yer alan “O Zaman” adlı iirin her dörtlü ünün ilk üç dizesi 8 heceden son dizeleri 4 heceden olu turmu tur. Bu yüzden bu iiri yukarıdaki tabloya dâhil etmedik.

“O zaman dünya yıkılır (3+5)

O zaman kıyamet kopar (3+5)

O zaman boynum bükülür (3+5)

Dayanamam” (5)

(imal Esintileri, s. 84)

4. Kafiye

Sözlük anlamı “sonda, arkada gelen” olan kafiye; dize sonlarında bulunan anlamları ve görevleri farklı, okunu ları aynı olan ses, hece veya sözcüklerin (ahenk sa lamak amacıyla) tekrarlanmasıyla olu ur.

“Anlamca ayrı, sesçe bir olan sözcüklerin dize sonunda yer almasıdır uyak. Halk airleri ta eski ça lardan beri uyak konusunda hafif bir ses benzerli i ile yetinmi lerdir. Onlar dize sonundaki sözcüklerin-de i ik cinste yapıda ve yazılı ta olsa bile-sesçe kulakta aynı izlenimi uyandırmasını yeterli bulmu lardır. Bundan ba ka türlü de olamazdı. Belirli bir ö renim görmemi ümmî ve sadece irtical gücü ile de i lerini söyleyen saz airleri kuralların çemberi içine giremezler” (Dizdaro lu 1969: 31-32).

“Kafiye: iirde ahengi ve anlam zenginli ini sa lamak için dizelerin ba nda ortasında veya ba nda esas alınan belli seslerle tesis edilen ses benzerli idir. Â ık iirinde dörtlükte bulundu u yerlere göre iki ekilde kafiye vardır:

1.) lk üç dizede olu turulan kafiye: Buna yaygın anlamıyla ‘kafiye’ yahut ‘uyak’ denir.

2.) *Dörtlük sonlarında olu turulan kafiye: Bu kafiyenin adı ‘ayak’ tır. Kimileri ayak terimini ‘ana uyak’ veya ‘ana kafiye’ diye isimlendirmi tir. Âık iirinde bünyesindeki sesler açısından be çe it kafiye vardır: Çeyrek kafiye, yarım kafiye, tam kafiye, zengin kafiye, cinaslı kafiye.*⁴²

Kafiye sadece nazım ekilerinin tespitinde de il birçok sözlü kültür ürünün kolayca ezberlenmesinde ve hafızalarda saklanmasında da yardımcı bir unsur olarak karımıza çıkar. Halk iirinde kafiye ile ilgili birçok problemin oldu u tespit edilmi tir. Bu problemler Saim Sakao lu,⁴³ Bedri Aydo an,⁴⁴ Mehmet Yardımcı,⁴⁵ ve Do an Kaya⁴⁶ gibi birçok ara tırcı tarafından dile getirilmi tir. Bu problemler ana hatları ile öyledir:

- 1) Kafiye tanımında tam bir birli in sa lanamaması,
- 2) Kafiye çe itleri üzerinde uzlaşma sa lanamaması,
- 3) Verilen örneklerin tanımlarla çeli mesi,
- 4) Örnek kafiye çözümlerinden sonra gerekçelerin açıklanmaması,
- 5) Kafiye ö retimine gereken önemin verilmemesi,
- 6) Bu konuda çözüm önerileri sunulmaması.

Ahmet Talat Onay’ın kafiye konusundaki görüşleri ise öyledir: “Saz ve halk airlerince kafiyenin adı ‘ayak’ tır. Türk milli iirlerinde kafiye yazılı taki benzeyi e göre de il kula ın duydu u ses benzeyi ine göre yapılır. Aruz airleri ise çok kere Arap harflerinin yazılı taki benzeyi lerine göre yaparlardı” (1996: 21) diyerek divan iirindeki kafiyenin yazılı a halk irinindeki ise söze dayandı nı vurgulamı tır.

Görüldü ü gibi kafiye konusunda sonuçlanmı net bir bilgi bulunmamaktadır. Bir halk airi olan Dursun Ali Akınat de bu konuda özel bir e itim almadı ı için kafiye, redif konusunda pek bilgisi olmadı nı söyler. Ancak okuma tutkusu sebebi ile sürekli kendine örnek aldı ı Pir Sultan, Âık Veysel, Yunus Emre, Karacao lan, Nesimi, Mevlana, Veysel Karani gibi

⁴² http://dogankaya.com/foto_raf/asik_siirinde_kafiye_redif.pdf

⁴³ Sakao lu Saim; “Halk Edebiyatında Kafiye Meselesi”, *IV. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı ve Yunus Emre Semineri Bildirileri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991, s.301-305.

⁴⁴ Aydo an Bedri; “Kaynaklarda Uyakla İlgili Olarak Verilen Bilgilerdeki Eksiklik ve Tutarsızlıklar ile Bunların Uyak Ö retiminde Yarattı ı Sorunlar”, *Türk Kültürü*, 2001, sayı 459, s.48-57.

⁴⁵ Yardımcı Mehmet; “Âık Edebiyatında Uyak ve Yeni Bir Uyak Tanımı”, *Uluslararası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, s.697-717.

⁴⁶ Kaya Do an; “Âık iirinde Ayak ile İlgili Problemler”, *Âık Edebiyatı Ara tırmaları*, Kitapevi Yayınları, İstanbul 2000, 33-45.

ustaların eserlerinden ve di er birçok airlerin iirlerinden ö rendi i kadarıyla iirlerinde kafiye türlerini ve redifi ustalıklarla kullanır. Akınet'in iirlerini inceledi imizde yarım, tam, zengin, tunç, cinaslı kafiyeleri kullandı ını görürüz. Bunlar içinde en çok yarım ve tam kafiyeleri kullanır. Bu ba lamda airin kafiye konusunda da gelenekten kopmadı ını söyleyebiliriz.

Akınet kafiye örgüsü olarak da en çok düz ve çapraz kafiyeyi kullanır. Akınet bunların yanı sıra 19 iirini mani kafiye örgüsüyle (*aaxa/bbxb...*) kaleme alır. Beyitlerden olu an iirlerinde ise “*aa/bb/cc/dd ...*” ekindeki mesnevi kafiye örgüsünü kullanır. Bunların sayısı ise 4'tür. Ancak dörtlükleri beyit ekinde yazdı ımızda yine mesnevi örgüsünü yakalayabilece imiz 3 iiri daha vardır. Bu iirlerin kafiye örgüsü öyledir: “*aabb/ccdd...*”.

Akınet'in iirlerinde tespit etti imiz kafiye çe itlerine örneklerle öyle somutla tırabiliriz:

4.1 Yarım Kafiye

Tek ses benzerli ine dayalı olan kafiye çe ididir. Di er halk airleri gibi Akınet de iirlerinde en çok bu kafiye türünü kullanır.

Göv kestane üçer be_er	a	(4+4)
ahsen Irma ı'na dü_er	a	(duraksız)
Gül Hatun'un yolu a_ar	a	(4+4)
Sürüm sürüm sürünüyor	b	(4+4)

(Asarkaya s. 86)

Elinen gördüler seni	a	(duraksız)
Çoban o lu Ahmet Ali	b	(4+4)
Alınan vur_dular seni	a	(duraksız)
Çoban o lu Ahmet Ali	b	(4+4)

(Asarkaya, s. 51)

Yukarıda 1. dörtlükte altı çizili koyu ve italik olarak yazılmış olan “er” ler ve 2. dörtlükte yine aynı tarzda yazılmış olan “er” ve “er” ler yarım kafiyedir. Ayrıca bu iki iirin kafiye örgüsü “düz uyak” tarzındadır.

4.2 Tam Kafiye

ki ses benzerli i yahut bir uzun ünlüyle yapılan uyak türüdür. Akınat'in sıklıkla kullandı ı uyaklardan biridir.

“Karanlık inatla çöker <u>ye</u> re	a	(3+7)	10
Kadehte hengâme ba lar <u>se</u> re	a	(3+5+3)	11
Ak am ahengi vurur <u>se</u> re	a	(5+5)	10
Ardına dü meden duramıyorum”	b	(6+5)	11

(Suyun Gözü, s. 78)

(Yukarıdaki iirin hece sayısı sabit de ildir.)

ahinde'm gır <u>at</u> a biner	a	(3+5)
Çalım ata <u>at</u> a biner	a	(duraksız)
Gız kısmısı fettan olur	x	(4+4)
Seversen gıym <u>at</u> a biner	a	(3+5)

(imal Esintileri, s. 46)

Yukarıda altı çizili koyu ve italik olarak belirtti imiz “-er” ler ve “at” lar tam kafiye dir. Kafiye örgüsü ise “mani tipi kafiye örgüsü” ne örnektir.

4.3 Zengin Kafiye

Ses benzerli i iki sestem fazla olan kafiye ye denir. Akınat'in iirlerinde tam kafiye den sonra en fazla kullandı ı kafiye çe ididir.

“Gel aymazım gel ga <u>fil</u> im	a	(4+4)
A kına dü en se <u>fil</u> im	a	(5+3)
Sevda kokan karan <u>fil</u> im	a	(4+4)
En güzel sen sen güzelsen”	b	(4+4)

(Suyun Gözü, s. 38)

ki küp otuz mi <u>liyon</u>	a	(3+5)
Elektrik kaç a <u>bi</u> liyon	a	(5+3)
Hep üstümüze ge <u>li</u> yon	a	(5+3)

Bir yıldız kaydı yerinden	x	(duraksız)
Belli o da <u>gün görmemi</u>	b	(2+2+4)
Bahçıvan gülü <u>dermemi</u>	c	(3+5)
Sen bahçıvan ol <u>der Memi</u>	c	(5+3)
Deste deste harman eyle	x	(4+4)
Sevdi ine <u>gönder Memi</u>	c	(4+4)
Yelkenleri <u>indir Memi</u>	d	(4+4)
Tayfa tüymü <u>indirmemi</u>	d	(4+4)
Çek mavmayı bodoslama	x	(4+4)
Mendire e <u>bindir Memi</u>	d	(4+4)
Samyelinden <u>gül ermemi</u>	e	(4+4)
Sinsi sinsi <u>güler Memi</u>	e	(4+4)
Yar sana <u>gönül vermemi</u>	f	(3+5)
Sen yare <u>gönül ver Memi</u>	f	(3+5)
Gül de Memi <u>gül de Memi</u>	g	(4+4)
Dikenler var <u>gülde Memi</u>	g	(4+4)
Gülmeyi çoktan unuttum	x	(3+5)
Gülmem Mevla'm <u>gül dememi</u>	g	(4+4)

(imal Esintileri, s. 117)

5. Redif

Halk iirinde kafiyeenin yanı sıra yine bir ahenk unsuru olan redifin de önemli rolü vardır. Redif: Kafiyeeden sonra gelen ve aynen tekrarlanan ek yahut kelimelerdir.

“Redif için esas olan bir husus vardır ki o da tanımda da belirtti imiz gibi redifin kafiyeeden sonra gelecek olmasıdır. öyle ki bazı airler dize ba larında aynı kelimelerin tekrarına yer verirler. Bu tekrar kelimelerini redif olarak görmek hata olur. O vakit hem dize ba ında hem de dize sonunda olmak üzere iki redif ortaya çıkar ki bu redif kavramına ters dü er ve konuyu iyice girift hâle getirir. Bir ba ka deyi le; dörtlükte bir kafiye iki redif durumu ortaya çıkar. Redif ‘gerideki sıra dizi’ anlamına gelir. Bu yüzden Osmanlı ordusundaki geride bekletilen redif taburlarına da redif denilmekteydi. Burada da oldu u gibi redifin sonra gelme gibi bir özelli i vardır. iirde de bu böyledir. iirde

esas olan kafiye dir ve redif tali unsurdur. Bu bakımdan kafiye den önce gelmesi söz konusu olamaz."⁴⁷

"Halk airleri redife uyaktan daha çok önem vermişlerdir. Bütün duygu, düşünce ve benzetmeleri rediften doğar. Halk edebiyatı ürünlerinin çoğu rediflidir" (Dilçin 1999: 80).

Saz airlerinin eserlerinde redif çeşitli biçimlerde görülür. "Genellikle dizenin sonundadır. Kimi zaman da başa da doğru kayar ve dize başındaki sözcüklerin dışında kalan bütün sözcükleri kapsar. Böylece uyak dizelerin ilk sözcüklerine geçmesi olur" (Dizdaroğlu 1969: 38).

İirde ahengin sağlanmasında önemli bir yere sahip olan redifler Akınat'ın iirlerindeki genel üslûbun bir parçasıdır. Bir ahenk ve armoni unsuru olan redifler Akınat'ın iirlerinde ek ekinde, kelime ekinde, hem ek hem kelime ve mısra ekinde yer almıştır. Bu redifleri u ekinde örneklendirebiliriz:

5.1 Eklerle Yapılan Redifler

"Kâmil olsam bazı sırlara <u>ersem</u>	a	(4+7)
Haz duyarım yârin başına <u>girsem</u>	a	(4+7)
Yârem kapanmıyor merhem de <u>sürsem</u>	a	(6+5)
Göz hapsinde iken dil vurdu beni"	b	(6+5)

(Asarkaya, s. 138)

"Kâh gül olur deril <u>irsin</u>	a	(4+4)
Kâh çarınha geril <u>irsin</u>	a	(4+4)
Kâh ölür kâh diril <u>irsin</u>	a	(3+5)
Delisin gönül delisin"	b	(5+3)

(Asarkaya, s. 134)

Yukarıdaki dörtlüklerin 1.sinde bulunan "-sem"ler ve 2. dörtlükte bulunan "-irsin"ler eklerle yapılan rediflere örnek olarak verilebilir. Bu örneklerin sayısı çoğaltılabilir.

⁴⁷ <http://dogankaya.com>; "Âlık iirinde Kafiye-Redif"

5.2 Kelimelerle Yapılan Redifler

“Ya ma ya mur gül <u>ıslanır</u>	a	(4+4)
Ya ma mor sümbül <u>ıslanır</u>	a	(2+3+3)
Titreyen bülbül <u>ıslanır</u>	a	(duraksız)
Islanır ya ma <u>ıslanır</u>	b	(3+5)

(Asarkaya, s. 89)

Bu dörtlükte “**ıslanır**” kelimeleri aynı anlamda kullanıldı ı için rediftir.

Nar ıslanmı nar <u>yanıyor</u>	a	(4+4)
Nara dü en kar <u>yanıyor</u>	a	(4+4)
Susamı pınar <u>yanıyor</u>	a	(5+3)
Tutu an sular kırmızı	b	(5+3)

(Asarkaya, s. 10)

Bu dörtlükte yer alan “**yanıyor**” kelimeleri de rediftir. Akınet bu ekilde olu turulan redifleri iirlerinde pek kullanmamı tır.

5.3 Hem Ek Hem Kelime le Yapılan Redifler

Akınet eklerle ve kelimelerle yapılan rediflerin yanında bir de hem ek hem kelime ile yapılan redifleri kullanır.

Yaylaların karı eridi amma	a	(4+4+3)
Ay e’ m niye yaz <u>lamaya gelmiyor</u>	b	(duraksız)
Ezelinden meyli var idi amma	a	(4+5+2)
Elin kızı naz <u>lamaya gelmiyor</u>	b	(4+4+3)

(imal Esintileri, s. 35)

“ u dünyanın dire <u>i yok</u>	a	(4+4)
Merhameti yüre <u>i yok</u>	a	(4+4)
Kılavuzun gere <u>i yok</u>	a	(4+4)
Yolun sonu görünüyor”	b	(4+4)

(Asarkaya, s. 100)

Bu dörtlüklerde kırmızı renkle yazılmı olan “-lamaya gelmiyor” ve “-i yok” lar hem ek hem kelimeyle olu turulan redife örnektir. Bu redif e idine örnektir.

5.4 Mısra ekindeki Redifler

Genellikle bir türkünün kavu ta ı durumunda tekrarlanan kısımlarıdır. Bunu Akinet’in iirlerinden öyle örneklendirebiliriz:

Samanyolu’nu kolaçan ederken	a	(6+5)
<u>Dokunsam diyorum Ay’ın yüzüne</u>	b	(6+5)
Kayan yıldızın ardından giderken	a	(6+5)
<u>Dokunsam diyorum Ay’ın yüzüne</u>	b	(6+5)
Asumanım pırıl pırıl yarıyor	c	(6+5)
Mehtabım d görmeden uyanıyor	c	(6+5)
Emellerim sonsuza dayanıyor	c	(6+5)
<u>Dokunsam diyorum Ay’ın yüzüne</u>	b	(6+5)

(Suyun Gözü s. 58)

5.5 Sözde Redif

Redif için “kafiyeden sonra gelen anlamları, görevleri ve yazılı ları aynı olan ek yahut sözcüklerdir” tanımı yapılmı tır. Â ıklar bu kurala uymaya çalı mı lardır fakat bazı durumlarda buna riayet etmeyip aralarında kafiye olu turmayan kelimelere aynı görev ve yazılı taki ekler getirmi ler. Dolayısıyla söz konusu olan bu ekler aslında redif olmadıkları halde redif görevi slenirler. Bu durum bazı ara tırmacılar tarafından “sözde redif” olarak adlandırılmı tır.

“ iirde kafiyenin mutlak olması gelenektendir ve â ık buna elinden geldi ince riayet eder. Ancak zaman zaman ba arı sa layamayabilir. Szgeli i kafiye olu turmayacak kelimelere redif getirir. Ancak redifin var olabilmesi için mutlaka kafiyenin var olması gerekir. Bu bakımdan söz konusu eklere redif denmesi mümkün de ildir. Redif olmamakla redif görevi üstlenen bu eklere “sözde redif” adı verilir.”⁴⁸

⁴⁸<http://dogankaya.com>; “Â ık iirinde Kafiye-Redif”; Bekki 2008: 62-63.

Bir halk airi olan Akinet de bazı iirlerinde “sözde redif”i kullanmıştır. Yukarıdaki tanımdan yola çıkarak bu redif çeşidini şöyle örneklendirebiliriz:

“Efendi hiç özen <u>me</u>	a	(3+4)
dare yap fazla y <u>me</u>	a	(4+3)
Bayramda da yeni giy <u>me</u>	a	(4+3)
Çünkü sen orta direksin	b	(3+4)

(Asarkaya, s. 113)

Yukarıdaki dörtlükte yer alan “**özen, ye, giy**” kelimeleri arasında kafiye olabileceği herhangi bir ses benzerliği yoktur. Bu sözcüklere eklenen “-me” olumsuzluk eki ise redif durumundadır. Ancak kafiye bulunmayan yerde redif olmaz. Redif kafiyeden sonra gelen bir ahenk unsurudur. Bu durumda kendinde önce kafiyesi bulunmayan “-me” olumsuzluk ekine bazı ara tırmacıların da belirttiği gibi “sözde redif” demek daha uygun olacaktır.

“De me gönül yaras <u>ını</u>	a	(duraksız)
Bulamam ki çares <u>ini</u>	a	(duraksız)
ki ıktan biris <u>ini</u>	a	(duraksız)
Nasıl seçtim sen bana sor”	b	(4+4)

(Asarkaya, s. 102)

Bu dörtlükte yer alan “**yara, çare, biri**” kelimeleri arasında kafiye yoktur. “a” ve “e” sesleri çıkışları hususunda benzerlik gösterdiği için kafiye kabul edilebilir ancak “i” sesi diğer seslerle benzerlik oluşturmadığından bu sözler arasında kafiye vardır diyemeyiz. Dolayısıyla bu kelimelere eklenen “-sını” eki bir kafiyeden sonra gelmediği için “sözde redif”tir.

Sonuç: iirlerinin büyük çoğunluğu âk nazım ekollerinden olan ko ma ve onun bir türü olan ko ma- arki ile yazan Akinet, türkü nazım ekliyle de eserler vermiştir. Öyle ki bu tarzda iirler yazması ve iirlerinin birçoğunun bestelenip yorumlanması onun “iirlerinde türkü havası estiren air” olarak nitelenmesini sağlamıştır. Air, mani nazım eklini mani dörtlükleriyle oluşturdu ve türkülerde kullanmıştır. Akinet nazım birimi olarak ise iirlerinin neredeyse tamamında âk iirinin nazım birimi olan dörtlüğü tercih etmiştir.

Vezin ve kafiye konusunda ise Akınat, â ıklık gelene inde yaygın olarak kullanılan hece ölçüsünü tercih etmiştir. Â ıklar iirlerinde kafiye olarak ço unlukla yarım kafiye sonra da tam kafiye kullanılmaktadır. Zengin ve cinaslı kafiyenin de onların iirlerinde yer aldığını söyleyebiliriz. Akınat de iirlerinde büyük ölçüde yarım ve tam kafiye kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra zengin ve cinaslı kafiye de mevcuttur. Akınat iirlerinde kullanılan nazım ekli, birimi, vezin, kafiye ve redif â ıklık gelene indeki â ıkların da tercih ettikleri ekil unsurlarıdır. Bu durumda Akınat'ın dinleme, okuma yoluyla da olsa â ık iirini iyi özümlediğini söyleyebiliriz.

V. BÖLÜM

D. AL AKINET' N İRRLERİNDE MUHTEVA, DİL VE ÜSLUP

1. Muhteva

Akînet gelenekte i lenmi konuların tamamını iirlerinde i lemi tir. Bu konular tabiat, a k, sevgi, ayrılık, ölüm, sitem, toplumsal bozukluklar, adaletsizlikler, ekonomik sıkıntılardır. Akînet özellikle ilk adımlar ve aray lar dönemi olarak adlandırdı ımız iir denemeleri yaptı ı ve edebî anlamdaki iirlerini olu turdu u dönemlerde Köro lu, Â ık Veysel, Pir Sultan Abdal, Nesimî gibi usta â ıkların eserlerini bol bol okuyup ve dinledi ini onlardan ö rendikleriyle iirlerini olu turdu unu söyler. Hatta o *“Benim mektebim türkülerdir arkılardır; bunları yazan söyleyen ustalardır bana iiri sevdiren ve ö reten.”* der.

Akînet bu konuların yanı sıra portre iirler de yazmı tir. iirlerinde ele aldı ı konuları ve yazdı ı portre iirleri ayrı ba lıklar halinde incelemeye çalı tık.

1.1 A k-Sevgi

A k ve sevgi insanlara ya ama sevinci veren onları hayata ba layan ve onların hayattan zevk almasını sa layan birbirine sıkı sıkıya ba lı duygusal kavramlardır. Bu iki kavram ça lar boyunca edebiyatımızda kendilerine bir yer bulabilmi tir. Çünkü insano lu do ar büyür ya lanır ve nihayetinde ölür fakat hayatının her safhasında bu duygular onunla beraberdir. A k ve sevgi insan hayatına ta bebeklikte hatta anne karnında girer. Bebek, anne sevgisi gibi kutsal bir sevgiyle beslenir büyür. Büyüdükçe ve çevresindeki varlıkları insanları gördükçe bu sevgi çe itlenir. nsan sevgisi aile sevgisi evlât sevgisi tabiat sevgisi hayvan sevgisi gibi... nsan hayatında bu kadar önemli yere sahip olan a k ve sevgi hemen hemen bütün iirlerin iirlerine konu olmu tur. A kla ilk olarak ilkokul ça larında kar ıla an Akînet de bu konuya eserlerinde çokça yer verir. Ayrıca iirin çevresine sevgi ile bakabilen yüre i sevgi dolu bir ki i olmasının da bu konuları tercih etmesindeki etkisi büyüktür. Akînet “a k ve sevgi” kavramları ile ilgili olarak unları söylüyor:

“A k ve sevgi insana ya ama sevinci veren, insanı hayata ba layan manevi güçlerdir.

Bu duygular olmadan insan hayattan zevk alamaz. Bu iki unsur ta kalpli insanların bile

kalbini yumu atan mukaddes kavramlardır. İnsanlar kalplerini bu iki unsurla beslerse kin ve kötülük insanlar arasında asla barınmaz. Savaşlar olmaz bir hiç u ruha anaların yürekleri yanmaz, el kadar bebekler yetim kalmaz. Ben etrafıma sevgi ve efkat ile bakmasını bilen biriyim ve elimden geldi ince iirlerimde bunu insanlara a ılamaya çalışıyorum. Yaradan'ın yarattığı her varlığı severim; tabiatı, tabiattaki bütün varlıkları insanları severim. isterim ki savaş olmasın insanlar ölmesin üzülmessin a lamasın kırgınlıklar olmasın. Cennet gibi bir ülkede ya ıyoruz. İnsanlar bunun farkına varmalı tadını çıkarmalı. İnsanca huzur ve mutluluk içinde ya amak varken insanlar birbirini niye üzer niye kırar anlamıyorum.”⁴⁹

Akînet'in hayata karşı beslediği bu büyük sevgi büyük halk airi Yunus Emre'nin “*Yaratılanı hoş gör Yaratan'dan ötürü*” sözünü akla getirmektedir. Bu başlamda küçük yaşlardan beri okuduğu Yunus Emre kitaplarının airin sanat anlayışında ve hayat görüşünde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

airin “a k” kavramı üzerine dikkat çekici tespitleri vardır:

“A k insanın başını hoş eden aklını başından alan ona hayatı tozpembe gösteren bir duygudur. Onun da çeşitleri vardır: Biri Allah'a duyulan a k. Yani 'manevi a k' dilerse O'nun yarattıklarına duyulan 'dünyevî a k' tır. Allah a kı maneviyatla ilgilidir insanın kendini sadece Allah'a adanması o yolda ilerlemesidir. Mevlana, Yunus, Pir Sultan, Veysel Karani'nin a kları bu türdendir. Dünyevî a k ise her insanın hayatında en az bir kere başından geçen ona hayatı tozpembe gösteren bir duygudur. A k ın gözü sevdiğinden başkasını görmez. Onun hayaliyle yatar onun hayaliyle kalkar.”⁵⁰

airimizin de dediği gibi a k ve sevgi kavramları hemen hemen her insanın başından geçen insanlara güzel şeyler düşündüren onları başka âlemlere götüren birbirinden ayrı düşüneyemeyen duygulardır. Özellikle sanatçı ruha sahip duygusal insanlar için bu duyguların bir türlü sonu gelmez. Onlar hep arayış içindedir. Âşk sürekli sevgilinin peşindedir. Onun için sevgilinin peşinden koşmak, onun a k ile yanıp tutunmak, gündelik hayatın zevklerinden daha hoştur. O vuslat gerçeği içinde büyü bozulacak zanneder. A k üzerine yazılmış hemen bütün iirlerde özlem, hasret, sevgilinin nazına i vesine sitem ve onun a kından deli divane olma anlatılır. Tam arzu ettikleri güzele kavutuklarını zannederken bir anda sevdiklerini kaybederler. Bu vuslat özlemi içerisinde air duygularını

⁴⁹ Bkz. Ek-6, Röportaj-3.

⁵⁰ Bkz. Ek-6, Röportaj-3.

iiirlerine döker. Öyle ki sevgilinin tek bir bakışı âlık için dünyalara bedeldir. Akınet de bu duyguları “Gel Desen” adlı iirinde öyle dile getiriyor:

“Gözlerin gizlice bir bakıverse
 nan ki kendimden geçer gelirim
 Dü lerim inadı bırakıverse
 A kı yudum yudum içer gelirim.”

(Asarkaya, s. 57)

Akınet a kıla ilk defa çocukluk yıllarında merada hayvan otlattığı yerlerde tanışır. Fakat sevgisine karşılık bulamaz. Onunki platonik bir a ktır. Bir müddet bu a kılı kalbinden söküp atamaz. “Kızılkaya” adlı iirde Akınet, â kına karşılık vermeyen sevgiliye kırgındır. Onu Kızılkaya’ya ikâyet eder ve çareyi o diyardan kaçıp gitmekte bulur. “Nazarım Aklımda” adlı iirde ise air sevgilinin güzelli i karşısındaki hayranlığını dile getirir. “Ba kasını Asla ve Gülün Siması” da airin bu duyguları dile getirdi i iirlerdir.

Sevda konusunda karamsarlığı a dü en air “Kapalı Yerde” adlı iirinde sevdanın ne ve nerede olduğunu anlayabilmek için kendi kendine sorular sorarken; “Nedir Sevda” adlı iirde bu soruya güzel benzetmelerle kendi cevap bulur. Akınet bu iirde sevdayı “gonca güle, de i ik çiçeklere, bahara, yaza, dü lerdeki huri kıza, eker erbet olmu söze, yeni yıla, sa ılmamı bala, uzun ince yola, berrak gökyüzüne suyun gözü” ne benzetererek açıklamaya çalışır. Ayrıca aynı iirin son dörtlü ünde sevda için “A k muhabbet üçüzüdür.” der.

“Kos Pınarı” adlı iirde ise Yetim smail ile Seher’in a k hikâyesi etkileyici bir ekilde anlatılır.⁵¹ Bu hikâyede yer alan â lığın gözünde sevgilinin atın üstünde alevler içinde yanması gibi ola anüstü olaylar bu iiri destan türüne yakla tırmaktadır.

1.2 Kaderden ikâyet-Sitem

Çocuklu undan beri sıkıntı ve zorluklar içinde ya ayan air bu dönemlerde ya adlı ı olayları iirlerinde kadere sitemli bir üslûpla dile getirir. “Yüzü gülmüyor kaderin, Dursun Ali cenderede, bahtım ile çeki im var, dert sayfası sütun sütun, gün yüzü görmedim, deli gönül sen murada istesen de eremezsin, kem talihin yüzüne ne demeli ne diyeyim erenler,

⁵¹ Bu iirin hikâyesi Ek-2.5’te yer almaktadır.

atamadım gam yükünü tahammül kalmadı canda” gibi sözlerle kadere sitemde bulunur. Ayrıca a a ıdaki dörtlüklerde de bu temanın örneklerini görmekteyiz:

“Elimde olsa gelmezdim
Esirin kölen olmazdım
O zaman belki ölmezdim
Yalan mı ya yalan dünya
...

Has bahçelerini ele
Pay eyledin bile bile
Beni lâıyk gördün çöle
Yalan mı ya yalan dünya”

(Suyun Gözü, s. 181)

“E ir zalim e ir yün Ke mir yünü
Ba ıma bir çorap ör istiyorsan
Kader hicranıma dikti tüyünü
Peri an halimi gör istiyorsan
...

Gonca iken koparıldım derildim
Hüküm giydim sürgüne gönderildim
Zindanlarda öldüm öldüm dirildim
Alın yazım böyle yer istiyorsan”

(imal Esintileri, s. 56)

“Nefes aldım yerine nefes verdim
Çekerim çekerim bitmiyor derdim
Ben kendimi sürgünlere gönderdim
Nice nice derbederin içinden”

(Suyun Gözü, s. 43)

air iirlerinde sadece kaderine sitemde bulunmaz. Bunun yanı sıra a kına bir türlü kar ılık vermeyen sevgiliye, bozuk düzene ve adaletsizliklere de sitemde bulunur. “Son arkı,

ımbıl Esme, Virane Han, Hazan Dü leri, Hüsran, Gül Tarumar, Zanata Köprüsü, Kendine Gel, Kuz Tepe, Neslihan” adlı iirlerde Akınet sevgiliye sitem konusunu ele alır.

“...
Selâm gönder gelmesen de
Kadir kıymet bilmesen de
Beni a latırsan sen de
Gülme Neslihan Neslihan
...”

(Asarkaya, s. 43)

“...
Kuz tepeye varamam
Yarem derin saramam
Halden bilmez birine
El açıp yalvaramam
...”

(Asarkaya, s. 33)

Görüldü ü gibi yukarıdaki iirlerde a kına kar ılık vermeyen sevgiliye sitemde bulunmaktadır.

Ta lama türünde yazılmı olan “ mansız Kansız, Beyin O lu, Yürüyün Beyler lerleyin, am Baba, mansızın O lu, Murtaza Bey, Makam Bey, Tekkeköy Treni, kence, Bilmiyon mu, Orta Direk, Kandehar, Hangar...” bozuk düzene sitem konusunu i ledi i iirlerdir. Bu iirlerde air sitemini öyle dile gitiriyor:

“...
Yasa zembille iniyor
Zenginden yana yonuyor
Gör ne dolaplar dönüyor
Bak dingonun ahırına
...”

(Asarkaya, s. 145)

“...
hale onun i i
Vurgunla gelir pe i
hracatta yok e i

Bu baba ba ka baba
 Pastanın ço u onun
 Kayma ı ya ı onun
 Bakan orta ı onun
 Bu baba ba ka baba
 ...”

(Asarkaya, s.119)

Akınat kendisine yöneltti imiz “*Niçin iirlerinizde kaderden ikâyet ve sitem konusuna a ırlık verdiniz?*” sorusunu öyle cevaplıyor:

“Hayatımda gülererek geçirdi im dönemlerin sayısı çok azdır. On bir ya ımdayken babamı kaybettim. Bundan sonra evin bütün sorumlulu u benim üzerime bindi. Bu döneme hayatımın dönüm noktasıdır diyebilirim. Çünkü bundan önceki dönemlerde sadece evin ufak i leriyle ilgileniyor arkadaş larımla oynayabiliyordum. Babamın vefatından sonra ne çocuklu umun ne de gençli imin tadını çıkarabildim. Sürekli sefalet ve eziklik içinde büyüdüm. Kader bir türlü yüzüme gülmüyordu. Bu yüzden iirlerimde ba ka konulara de insem bile söz yine gelip ya adı ım bu sıkıntılı döneme geliyor. Tabi ki sonradan çok çalı mamın durmaksızın mücadele içinde olmamın mükâfatını aldım. Çok ükür imdi ekonomik durumum daha iyi. Öte yandan adaletsizli e haksızlı a dalavereyle dönen i lere hiç tahammülüm yok. Bu yüzden bu konulara iirlerimde de inmeden edemiyorum. Hatta bu konuda biraz da sivri dilli oldu um söylenir.”⁵²

airin bu dü üncelerine en somut örnek a a ıdaki iirdir:

MANSIZ KANSIZ

Beyzadenin dölü gel de gör hele
 Benim canım senin cana benzer mi?
 Hançeri gö süme al da vur hele
 Benim kanım senin kana benzer mi?
 Bizim handa pösteki var saymaya
 Ekmek kuru katık mı var koymaya

⁵² Bkz. Ek-6, Röportaj-3.

Canım çeker gözüm kesmez soymaya
 Senin hanın benim hana benzer mi?

Do um günüm var da ebe zor bilir
 Et yemeye sıra kurbanda gelir
 Senin ya gününde kuzu çevrilir
 Senin günün benim güne benzer mi?

Sen benden çok sevmez misin talanı
 Bırak palavrayı bırak yalanı
 Gör sayende u kışım da kalanı
 Benim donum senin dona benzer mi?

Çorbandaki su alınımın teridir
 İmdi de il ta öteden beridir
 Sinirlensem küfür etsem yeridir
 Senin kinin benimkine benzer mi?

(Asarkaya, s.46)

1.3 Ayrılık-Ölüm

Ayrılık hayatta her insanın ba ından geçen yahut geçecek olan insanda derin izler bırakan olaylardır. Ölüm ise insan hayatının üç önemli geçi döneminden (do um, evlenme, ölüm) biridir. Sanatın insanlar için onların duygularını paylaşmak için olması gerekti ini dü ünen Akınat de “ayrılık ve ölüm” temalarına iirlerinde çokça yer verir. airimiz insanı sarsan bu duygularla henüz çocuk ya ata babasını kaybetmekle tanı ır. Hayatı toz pembe olarak görmesi gereken yıllarda o hayatın acı gerçekleriyle yüzle ir. Zaman geçtikçe ayrılıklar kayıplar ya amaya devam eder. Sevdikleri birer birer terk eder onu. Akınat zamanla bu zor duruma kendini alı tırır. “Her nefsin ölümü tadaca ına” inanan Akınat bu ebedî yolculu un bir gün kendisine de u rayaca ını dü ünerek “Mezar Ta ıma” adlı tek dörtlükten olu an bir iir yazar.

MEZAR TA İMA

“Cepsiz kefen Dünya malı
 Birkaç ar ın bez kemâli

Bu gerçe i Dursun Ali
Gördü sen görme istersen”

Mezarının yerini imdiden tespit eden air bu dörtlü ün mezar ta ının üstüne yazılmasını ister. (Bu dörtlük iir kitaplarında yer almamaktadır.)

Ölümden ba ka her eyin çaresinin bulunabilece ini dü ünen Akınet bu dü üncesini “Sevgili Anneme” adlı iirin son dörtlü ünde öyle dile getiriyor:

“Neyleyim çaresi yok ki ölümün
Rengi solmu kokusu yok gülümün
Kıvranırm pençesinde zulümün
Kahrolurum yoklu unu tadarken”

(Asarkaya, s. 95)

Akınet canından çok sevdi i annesini ebedî yolculu a u urlarken ya adı ı ayrılık acısını u ekilde dizelere döker:

“Kıyametse koptu ötesi ne ki
Sen ye illere bürünüp giderken
Mah eri ya adım öylesine ki
Gözlerin kapalı elveda derken”

(Asarkaya, s. 95)

Henüz küçük ya larda ölüm acısıyla tanı an Akınet için bu ebedî ayrılık duygusu acı vericidir. Bazı iirlerinde ölümü kabullenmi gibi görünse de hassas bir yapıya sahip olan Akınet’in içinde bir ölüm korkusu hep varlı ını korumu tur. air bu korkusunu dört bentten olu an “Ren’de Hüzün Var” adlı iirin her bendinin son iki dizesinde öyle ifade ediyor:

“Deme doktor ölüyon deme
Ölümden korkarım biliyon deme”

(Asarkaya, s. 85)

Akınet ölüm kapıyı çaldı ında insanın gözünün hiçbir eyi görmeyece i dü üncesini canından çok sevdi i annesinin ölümü üzerine kaleme aldı ı “Yolun Sonu Görünüyor” adlı

irde dile getirir. Bu iirin esin kayna ı annesi Zekiye Hanım'ın ölürken o luna fısıldadı ı
 “*Bu dünya hiçbir ey de ilmi ömür sadece bir nefes kadarmı .*” sözleridir. Bu iir:

YOLUN SONU GÖRÜNÜYOR

“Bana ne yazdan bahardan
 Bana ne borandan kardan
 A a ıdan yukarıdan
 Yolun sonu görünüyor
 u dünyanın dire i yok
 Merhameti yüre i yok
 Kılavuzun gere i yok
 Yolun sonu görünüyor
 Azrail'in gelir kendi
 Ne a a der ne efendi
 Sayılı günler tükendi
 Yolun sonu görünüyor”

(Asarkaya, s. 100)

“Aslanım Can Veriyor, Cumali-I, Cumali-II, Sevgili Anneme, Ren'de Hüzün Var, Ren Bulanık, Ye il Cami, Gelin Kayası, Çapano lu, Kademo lu, irvan, Yaslı Bayram, Alanlı Osman, Son stasyon, Vonalı Yunus, Silvan'dan, Meyvan, Kör Kur un...” ölüm temasının i lendi i di er iirlerdir.

Akınet'in iirlerinde “ayrılık” temasının önemli bir yeri vardır. Bu tema onun iirlerinde ebedî ayrılık, gurbet ve sevgiliden ayrılma ekinde i lenir. air bunların her üçünü de ya amı tır. Her birinin kendisinde derin yaralar bıraktı ını söyler.

“Çocuklarımın hepsi gurbette. Onları yazdan yaza görebiliyorum. Çok özlüyorum onları. Hele de torunlarımı... Tatilleri bitip de gitme vakti gelince içimde inceden bir sızı ba lıyor. Kızım Elvan'ı evlendirdi imde onu otogarda yolcu ederken hissetti im acı ile annemi son yolculu una u urlarken hissetti im acı tarif edilemez.”⁵³

⁵³ Bkz. Ek-6, Röportaj-4.

Akînet kızı için yazdı ı “Güle Güle Canım” adlı şiirde ona olan sevgisini ve ayrılık vaktini öyle anlatır:

GÜLE GÜLE CANIM

Ben a lamadım ki sen giderken

Sadece gözlerimdi ya aran

Hadi güle güle kızım derken

Dilimdi kekeleyen a ıran

Ben a lamadım ki sen giderken

Tüylerimdi diken diken olan

Bir ayrılı ı daha tadarken

Yüre imdi hüzünlenen dolan

Ben a lamadım ki sen giderken

Kalbimdi nefesimdi titreyen

En son otobüsü seyrederken

Hayalindi gözlerimde eriyen

(Asarkaya, s. 116)

“Yâri Gelin Eylemi ler, Ben Varamam, Oh Olsun, Sevgili Anneme, Bahar mıydı, Zor Günler, ırvan, Yayla Çiçe im, Gül Tenlim, Hazan Dü leri, Defin, Dön Yaralı, Son syan...” ayrılık temasını i ledi i şiirlerdir.

1.4 Tabiat

Dursun Ali Akînet tabiatla iç içe ya amayı çok seven biridir. airli inin ilk yıllarında yazdı ı tabiat konulu şiirlerde tamamen ya adı ı çevreyi tasvir eder. airin do up büyüdü ü “Sazcılar Köyü” için yazdı ı “Bizim Köyümüz” (Eski Adres) adlı şiiri adeta bir yol tarifi niteli indedir. Öyle ki Sazcılar Köyü’ne hiç gitmemi olan bir ki i bu şiiri okuyarak oraya rahatlıkla ula abilir. Ayrıca airimizin çocukluk yıllarının mekânları olan Alageri Merası, Kızılkaya, Asarkaya, Kazandere Akînet’in şiirlerine konu olur. Bu mekânların onun zihninde ruhunda özel bir yeri vardır. “Kör Dere, Kazan Dere, Bizim Köyümüz, Deli Deniz, Yalancı Bahar, Kızılkaya, Asarkaya, Yasun Burnu, Beyaz Saray” bu mekânlardan söz etti i şiirlerdir.

Akînet ilk zamanlarda kaleme aldığı tabiat konulu şiirlerinde Fatsa ve civarından bahseder. Olgunluk döneminde özellikle de emekli olduktan sonra yazdığı tabiat konulu şiirlerinde ise gezip gördüğü yerleri anlatır. Şair hem şehirle meyle gelen betonlaşma ve gürültüden uzaklaşmak hem de yeni yerler görmek ve tabiat güzellikleriyle baş başa kalmak amacıyla eyle birlikte sık sık seyahatlere çıkar. Tabii ki bu güzelliklerden etkilenip şiir yazmamak elde değildir. Akînet gördüğü bildiği tabiatı şiirlerinde okuyucularına sanki kelimelerle resim çizer gibi aktarır. Amacı buraları görmeyen kişilerin de hafızasında o yerleri canlandırıp bu gezintilerden nasibini almalarını sağlamaktır. “Yol Yorgunu, Hıdır Nebi, Unutmadan, Gelin Dağı, Sen de Gel, Yolculuk, Arguvan’a, Curcuna, Erzurum’dan, Palandöken, Dim Çayı, Emir Dağı, Sen Manavgat, Eğin, Mangaz Dağı, Yeşilirmak, Kızılırmak, Ren’de Hüzün Var” adlı şiirlerinde Akînet gezdiği yerleri bazen betimlemelerle bazen de orada yaşanan olaylara telmihte bulunarak aktarmaya çalışır. Bazı şiirlerinde ise sadece bu yerlerin isimlerini kullanarak farklı mevzulara değinir. Örneğin “Ren’de Hüzün Var” ve “Ren Bulanık” adlı şiirleri Fransa seyahatinde kaleme alır. Ancak bu şiirlerde Ren nehrini anlatmaktan ziyade annesinin ölümünü konu eder. “Ren’de Hüzün Var” adlı şiirde Milavus, Kolmar, Tuna, Man, Hegun, gibi nehir deniz ve yerlerin sadece ismi geçer.

Akînet için tabiat yalnızca manzaradan ibaret değildir. Doğadaki varlıklar da onun dikkatini çekmektedir. Şair ağaçlar, çiçekler, böcekler üzerine de şiirler yazmıştır. “Sivrisinek, Küçük Kurbağa, Yarasalar, Kavlan Ağacı, Gergelek, Nar Çatlasın, Nar Kırmızı, Hey Bahçıvan, Çatal İhlamur” adlı şiirlerde şair doğanın unsurlarının güzelliklerini betimlemelerle anlatır. Mesela kurbağayı: “benekleri boncuk boncuk, yüzünde iki baloncuk, yeşil fanilasını donu, yüksek atlamada usta, göle çivileme dalar, vırak vırak diye öter gölü birbirine katar”; nar meyvesini: “nar açıldı nar kırmızı, daneleri var kırmızı, nar salınır narda çiçek”; gergeleği: “dane dane gergelek, yosun kokan gergelek, sararır muma döner” şeklinde tasvir eder.

“Yalancı Bahar” adlı şiir de ise şair bir tabiat olayını ustalıklı anlatır. Akînet kendisiyle yaptığıımız bir söyleşide bu şiirin hikâyesini şöyle anlatıyor:

“Gül çiçeklerin padişahıdır. Bahar mevsimi geldiğinde en erken açan çiçek güldür. Ancak bahar mevsiminin başlangıcında hava aldatıcıdır. Gül de ilk zamanlarda ortaya çıkan güneş aldanır ve ilk goncasını verir. Fakat aniden yaşanan bir kar gülü mahveder. İşte bu yüzden bahar mevsimini ‘Yalancı Bahar’ olarak adlandırdım.”⁵⁴

⁵⁴ Bkz. Ek-6, Röportaj-3.

air “Kavlan a acı” adlı iirinde tabiat konusunu farklı bir ekilde ele alır. “Kavlan A acı” Fatsa’nın merkezinde yer alan ulu bir a açtır. Fatsalı olup da Kavlan A acı’nın gölgesinde anısı geçmeyen hiç kimse yoktur. Fatsa’ya misafir olarak gelenlerin bile bu a açtan söz etmemesi mümkün de ildir. Bu ulu a acın airimizin zihninde de ayrı bir yeri vardır. Onu di er kavlan a açlarından farklı kılan bir özelli i vardır. Asırlara meydan okuyan bu ulu çınar a acı nice padi ahlar görür hatta 1940’lardan önce idam sehпасı olarak bile kullanılır. Akınet bunu iirinde öyle aktarıyor:

“...
dam sehпасıydın kırklardan önce
Asılıp can vermek kolay mı sence
nfazın ardından hü zün çökünce
Tir tir tir titrerdin kavlan a acı
...”

(Asarkaya, s. 22)

1.5 Toplumdaki Bozukluklar ve Adaletsizlik

Â ıklar gelenekte toplumdaki aksaklıkları, ekonomik sorunları, felekten, zamandan ikâyet olarak dile getirirlerdi. Günümüzde toplumun aksayan yönlerinin hicvedilmesi daha fazla görülmektedir. Bu ba lamda “Sanat toplum içindir.” anlayı nı benimseyen Akınet de toplumda meydana gelen bozuklukları ve adaletsizlikleri toplumun dile getiremedi i duyguları ifade etmeyi kendine vazife edinir. air bu konulara de inerek toplumun kanayan yarasına elinden geldi ince derman olmaya çalı ır. Sonuçta o da toplumun bir ferdidir ve aynı dertlerden o da mustarıptır. Son derece tatlı dilli, güler yü zlü, insanların kalbini kırmaktan çekinen bir mizaca sahip olan Akınet’in toplumsal bozuklukları ve adaletsizlikleri ele aldı ı iirlerinde ü slûbu oldukça serttir.

“Makam Bey I-II, Murtaza Bey, Haram Olsun, Tekke Köy Treni, Bilmiyon mu, ki Buçuk Lira, Kamber A a, Ah Atam Ah, stanbulzedeler, Abuzer Efendi, Samerika, Gılgamı , Zamane, Din Garda ı (airin bu ba lı ı ta ıyan iki iiri vardır. Burada bahsedilen imal Esintileri s. 97’deki iirdir), Beyin O lu, Ladin’i, Künde, Ramak Kala, Kim Bilir, Hangar” toplumsal bozukluklar ve adaletsizlikleri ele aldı ı iirlerdir. “Murtaza Bey” adlı iirin son

dörtlü ünde toplumumuzda yer alan “Murtaza Bey”lerin airin hiciv dolu sözlerinden bir türlü etkilenmemesinden ikâyetçidir.

“(…)
Güler görelim yüzleri
Geceleri gündüzleri
Dursun Ali’nin sözleri
Batmıyor mu Murtaza Bey” (Asarkaya s. 120)

“Makam Bey” ve “ ki Buçuk Lira” adlı iirlerinde de Türk Lirası’nın enflasyon karşısında değer kaybetmesini, fakir kilerin çektiği sıkıntıları ve buna karşılık üst düzeydeki insanların yaptıkları yolsuzlukları hicveder.

“Dursun Ali ne söylersen nâfile
Sözü hançer etsen de mez gâfile
Yakın bu gidi le bizim kâfile
Aynı gemi ile battı batacak”
(Asarkaya, s. 125)

“ mansızın O lu” adlı iirden alınan yukarıdaki dörtlükte air ülkemizin içinde bulunduğu kötü durumu ve kötü insanlara hançerli sözlerin bile fayda etmeyeceğini, bu gidi le de ülkemizin hazin sonunun yaklaştığını vurgulamaktadır.

1.6 Hasret

Hasret, ayrılık sonrası hissedilen insanı hüznlendiren buruk bir duygudur. Hayatında hem ebedî ayrılığın verdiği hüznü hem de gurbetin hissettirdiği hüznü tadan airimiz bu duyguları dizelere döker. Çünkü ancak bu şekilde gönlünü ferahlatabilmektedir. Akınet’in iirlerine yansıttığı özlem duygusu bazen geçmişine bazen sevdiğine bazen de memleketine yöneliktir. Airin bu temada yazdığı iirler şunlardır: “Gülün Siması, Ak ama Kadar, Sen Eylen, Beyin Gelini, Yazlama, Sen Benim için, Hey Gidi Günler, Yol Geçen Hanı, Uzayan Yollar, Ben Varamam, Gel Ali’m Gel, Dön Yaralı, Boş Kovan, Saklı Kent, Dur Desem, Yayla Cenik.” Akınet’in ayrıca, ayrılık ve ölüm üzerine yazdığı iirlerde de hasret duygusunun varlığından söz edebiliriz. Çünkü hasret; ayrılık ve ölüm sonucunda ortaya çıkan histir. Bazı iirlerden alıntılar yaparak bu konuyu somutlaştırabiliriz.

“ u gönlümün içinde bir sevgi var gizlenen
Her mevsim çiçek açan her mevsim filizlenen
Uslanmayan hasretin kırık penceresinden
Sevenle sevilenle bir de sensin izlenen
...”

(Asarkaya, s. 7)

“...
Bir ya mur ki dinmiyor
Fener söndü yanmıyor
Yüre im dayanmıyor
Hasret bitene kadar”

(imal Esintileri, s. 54)

1.7 Portre iirler

“Portre iirler” olarak de erlendirdi imiz iirler Akınet’in kendi hayatında ve halkın nazarında önemli bir yere sahip olan yahut farklı özellikleriyle insanların dikkatini çeken ki iler için yazılmıştır. airimiz bu ki ilerın bazılarını bizzat tanımakta bazıları nı ba kalarından dinledi i kadarıyla bilmektedir. “Palavra Hüseyin, Badigar Emin, Neziye, Halil brahim, Sa ır smail, Arma an, Sudenaz, Bahtı en” iirlerinde bahsedilen ki iler airin bizzat tanıdı ı gördü ü ki ilerdir. Hatta Sudenaz ve Bahtı en airin torunlarıdır. Akınet’in bu tarzda yazdı ı iirlerini öyle sıralayabiliriz:

1. Seyis Ana	2. Çapano lu (Hüsnav)
3. Haydar A a	4. Karayılan (Yusuf)
5. Kamber A a	6. Azılı Zaim
7. Nilüfer	8. Memi
9. Gel Alim Gel	10. Ya Hızır
11. Badigar Emin	12. Melekler de Duyar (Tamama)
13. Bo Kovan (Ali)	14. Turan Reis
15. Tatar Ramazan	16. Künde (Hamza Pehlivan)
17. Bedirhan	18. Kademo lu
19. Garip Hasan	20. Nâgehan

21. Yava Canavarı	22. Abuzer Efendi
23. Yunus	24. Narin Gelin
25. Cumali	

Akînet'in bizzat tanımadan bir şekilde hikâyesini öğrendiği kişiler için yazdığı portre şiirler şunlardır:

“Boş Kovan”da bahsedilen Ali, şiirin mobilyacılık yaptığı yıllarda tanıştığı “Ükrü Bey” in oğludur. Ükrü Bey bir gün benden geçen olay vesilesiyle şiirimizle tanışır ve daha sonra bir süre önce kaybettiği oğlundan bahseder. Akînet, Ükrü Bey'in anlattığı hikâyeden etkilenerek “Boş Kovan” adlı şiirini yazar.⁵⁵ Akînet bunların yanı sıra okuduğu kitapların kahramanlarından etkilenerek de portre şiirler kaleme alır. Şiirin “Melekler de Duyar”(Tamama) adlı şiirde bahsettiği kız Yorgo Andreadis'in “Tamama- Pontus'un Yitik Kızı” adlı romanının kahramanı olan Tamama'dır. Akînet bu kitabı okurken Tamama'nın benden geçen olaylardan büyük ölçüde etkilenir ve bu şiiri kaleme alır.

“Nilüfer” adlı şiirini ise gençlik yıllarında hayran olduğu meşhur sinema sanatçısı “Nilüfer Aydan” için yazar.

Akînet'in toplumdaki bazı kesimi temsilen kullandığı hayali portreleri de vardır. Toplumdaki adaletsizlikleri ve bozuk düzeni ele aldığı “Murtaza Bey” bu türden bir karakterdir. Yani hayalî bir portredir.

Akînet yukarıda adını verdiği şiir portre şiirlerde ya da oğlunun benden geçen bir olayı anlatır ya da bir kişi iyi tasvir eder yahut aşkına karşılık vermeyen bir güzeli anlatır.

1.8 Diğer Temalar

Akînet halkı ilgilendiren başka konulara da şiirlerinde yer verir. Ancak bu konular sayıca az olduğundan bu konular sadece şiir başlıklarıyla verilmiştir.

- 1) **Nasihat:** “Gül Deli Gönül, Yaradan Var, Orta Direk, Telkin, Tabyadan, Kahvehane.
- 2) **Alevilik:** “Banaz Yaylası, Kerbelâ Ne Yanda.”

---

⁵⁵ Bu hikâyenin tamamı Ek-2.4'te yer almaktadır.

- 3) **Birlik-Beraberlik:** “Barı çin.”
- 4) **Kahramanlık:** “Aslanım Can Veriyor, Künde, Bir nce Mehmet, Tatar Ramazan, Kamber A a, Silvan’dan.”
- 5) **Mizah:** “O Ne, Tut Nari, Natalya.”
- 6) **Din:** “Bismillahirrahmanirrahim, Zemzemle, Binde Bir.”
- 7) **E lence Âlemi:** “Deryada Gece, Meyhane, Serbest.”
- 8) **Hayattan Beklentiler:** “Kim Kime.”
- 9) **Askerlik:** “Bizim Asker, Gel Tezkere Gel.”
- 10) **Üzüntü - Keder:** “Binpi man, Mapushane.”
- 11) **Mutluluk:** “Mum I 1 1.”
- 12) **Yalnızlık:** “Benden Yana, Zay Oldu, Bu Ak am.”
- 13) **Deniz :** “Yasun Burnu.”

Sonuç olarak; iirlerinde a k, sevgi, tabiat, hasret, ayrılık... gibi konulara yer veren â ıklar içinde ya adıkları toplumun ekonomik, toplumsal, kültürel, siyasî olaylar kar ısındaki duygu ve dü üncelerine her ça da, her ortamda tercüman olmu lardır. Ayrıca toplumlarındaki efsane kahramanları da koçaklama türündeki eserleriyle ölümsüzle tirmi lerdir. Bu ba lamda Akınet’in iirlerinde ele aldı ı konular da hayranlık duydu u â ıklarla benzerlik gösterir. Dolayısıyla airin eserlerinde yer verdi i muhteva hususunda gelene e ba lı kaldı ını belirtebiliriz.

2. Dil ve Üslûp

Üslup, sanatçının anlatı tarzı, dili kullanı biçimidir. Bu nedenle üslubu dilden ayrı dü ünemeyiz. “Bir â ı ın yaradılı ı, kültür yapısı, iiri söylediindeki ruhsal durumu, söyleme nedeni, seslendi i kitle ile ili kisi ve dilin sundu u olanaklar arasında yaptı ı seçim üslubunu belirler. Â ık, kendine özgü bir dil dünyası olan söyleyicidir” (Artun 2008: 72).

Halk iiri tarzının Anadolu’daki önemli temsilcilerinden olan Akınet “toplum için sanat” anlayı ını benimseyen edebî dilin halk diline yakla tı ı açık sade ve anla ılır üslûpla iirlerini olu turan bir kalem airidir. airin iirlerinde kullandı ı yöresel kelimeler onun kendine has bir üslûp özelliklerinden biridir. Akınet’in hem arayı lar döneminde hem de olgunluk döneminde epik-lirik ve lirik-romantik tarzda iirler yazmı tır. Ayrıca toplumumuzdaki aksaklıkları, adaletsizlikleri dile getirdi i iirlerinde hicivli bir üslup kullanır. iirlerinde daha çok tebih sanatını kullanmakla birlikte tehis, kinaye, cinas,

mübala a, tariz, akrosti ve telmih sanatlarını da kullandı ı olmu tur. air klasik iir gelene inde yer alan terkiplerden uzak durur halk dilinin zengin hazinesinden edebî ifade vasıtalarından da istifade eder.

airin amacını “*topluma bir eyler ö retmek; onların sevincini, üzüntüsünü payla mak dertlerine ifade aracı*” olarak belirleyen Akınet iirlerinde kullandı ı kelimeler hususunda titizdir. Bu yüzden onun hassas ve manalı bir iir diline sahip oldu unu söyleyebiliriz. Okuyucunun kula ına ho gelebilecek toplumun gülünç aksak yanlarını onları incitmeden anlatabilece i kelimeleri seçerek iir yazmak air için son derece önemlidir. Bu ba lamda airin mizah ve ironiye de iirlerinde yer verdi ini söyleyebiliriz. u örneklerle de bu konuyu somutla tırabiliriz:

“Kasabadan boy gösterip geç yeter
Sakın köyümüze gelme bakan bey
Bize Allah’ın verdi i güç yeter
Onu da kendinden bilme bakan bey”

(Asarkaya, s.127)

“.....
Dünyayı baki sanır
Ne korkar ne utanır
Bir tek parayı tanır
Bu baba ba ka baba”

(Asarkaya, s.119)

“....
Yasa zembille iniyor
Zenginlerden yana yonuyor
Gör ne dolaplar dönüyor
Bak dingonun ahırına”

(Asarkaya, s.145)

“Kapıları tek tek vurdum ölmedi
Yolu kestim bir damla kan gelmedi
Gıdıkladım kader yine gülmedi

Ben a arım sen gel a ma bu i e”

(Asarkaya, s.114)

Halk iirini çekici kılan ona içtenlik getirerek etkileyici ve kalıcı olmasını sağlayan tabii söyleyişler Akınat’ın iirlerinin yapı taşlarıdır. “Bu doğal söyleyiş çoğu zaman konuşulan dilden günlük konuşma dilinde yerleşmiş anlatım biçimlerinden kalıplaşmış örneklere dayanarak gerçekleştirilir” (Aksan 1999: 47).

Akınat de iirlerinde akılda kolaylıkla kalabilecek çabuk ezberlenecek kelimeleri, ikilemeleri, peki tirmeleri, halk dilinin yapı taşlarından olan deyimleri ve atasözlerini de kullanmaya dikkat eder. iirin iirlerinin söz varlığı üzerine yapılan bir çalışmaya göre⁵⁶ Akınat mevcut olan iir kitaplarında yer alan eserlerinde 141 tane deyim; 2 tane de atasözü kullanmıştır. Ancak iir bu atasözü ve deyimlerin bazılarını ses ve sözcük düzeyinde de i ikliklere başvurarak kullanır. Ömer Asım Aksoy’un “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü”nde “Boynuz kulaktan sonra çıkar ama kulağı geçer.” ekinde geçen atasözünü Akınat halkımızın kullandığı “Boynuz kulağı geçer.” ekinde kullanır. iirin de i ikli e u ratarak kullandığı deyimlere de örnekleri de ekleyerek bu sayıyı artırabiliriz: (Ekin yazı ile verilen kısım Akınat’ın kullanımını parantez içinde verilen kısım Aksoy’un sözlüğündeki kullanımı göstermektedir.)

“Çalım atmak (çalım satmak, caka satmak, fiyaka satmak)

Dile gelmek (dili açılmak, dili çözülmek)

Felekten bir gece çalmak (felekten bir gün çalmak)

iki eli iki yakasında olmak (iki eli -birinin- yakasında olmak)

Keyfini sürmek (keyfini çıkarmak)

Pılınyı pırtısını toplamak (pılınyı pırtıyı toplamak)

ifayı kapmak (ifayı bulmak)

Sırtını dönmek (sırt çevirmek)

Üstüne alınmak (üstüne almak)

Zırnık koklatmamak (zırnık bile vermemek).”⁵⁷

⁵⁶ Volkan Odaba , Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilimdalı, Yeni Türk Dili yayımlanmamış yüksek lisans seminer çalışması.

⁵⁷ Volkan Odaba , a.g.e

Akınat'ın türleri incelendi inde yöresel a ız özelliklerini yansıtan kelimeleri bol miktarda kullandı ı görülmektedir. “Halkın içinden çıkan onun diliyle konu an halk airinin halkın dilini konu ulan dili kullanması elbette öteki türlerine göre daha yo un olacaktır” (Aksan 1999: 94). Bu ba lamda bir halk airi olan Akınat'ın de türlerinde konu ulan dili ve “yöresel a ız özelliklerini yansıtan kelimeleri”⁵⁸ sıklıkla kullanması tabiidir. A a ıda airin kullandı ı yöresel kelimeler ve anlamları verilmi tir:

Asarma: *Ormanın içindeki korunmaya alınmı bölge.* (imal Esintileri)

Avkuru: *Yan, di er taraf; dikle düz arası.* (Suyun Gözü)

Bıldır: *Geçen yıl.* (imal Esintileri)

Bozilik: *Bir ku türü.* (Asarkaya)

Bük: *Dere kıyılarındaki çalılık, dikenlik.* (imal Esintileri)

Cebi : *Bir çe it keçiye verilen ad.* (Asarkaya)

Cıppan çalmak: *Alkı lamak.* (Suyun Gözü)

Cibinlik: *Sivrisinekten ve ba ka böceklerden korunmak için yata n üstüne ve yanlarına gerilen çadır biçimindeki tül.* (Suyun Gözü)

Con kesmek: *Hasta hayvanların bazı bölgelerinin kesilerek yaraya tuz ve sarımsak sürülmesiyle yapılan tedavi yöntemi.* (imal Esintileri)

Cömek: *Erkeklerin çene bölümünde bıraktıkları sakala verilen ad.* (imal Esintileri)

Çemrenmek: *Çabalamak, hareket etmek.* (Suyun Gözü)

Çe ni: *Yiyece in ve iççe in tadı.* (Suyun Gözü)

Çıngı çalmak: *Ate lemek, tutu turmak.* (imal Esintileri)

Çiten: *Saman ta ımak için arabalara konulan ince dallardan örülmü büyük sepet.* (Suyun Gözü)

Digelmek: *Ayakta durmak.* (imal Esintileri)

Ecinni: *Cin.* (Asarkaya)

Evelek: *Dönümün dörtte biri kadar olan alan ölçüsü.* (Asarkaya)

Gadana: *Süvarilerin bindi i at.* (imal Esintileri)

Gergelek: *Dalgaların veya selin kıyıya ta ıdı ı çalı ve odun parçaları.* (imal Esintileri)

---

⁵⁸ Volkan Odaba , a.g.e

- Geven:** *Ordu/Mesudiye bölgesinde yeti en çalı türü bir bitki.* (imal Esintileri)
- Gıdım gıdım:** *Azar azar anlamında kullanılan bir ikileme.* (imal Esintileri)
- Gostil:** *Patates.* (Suyun Gözü)
- Gozak:** *Olgunla mamı meyve.* (Suyun Gözü)
- Guzine:** *Ordu ve yöresi köylerinde kullanılan sac soba.* (Suyun Gözü)
- Hamaylı:** *Muskanın büyü ü.* (Suyun Gözü)
- Harani:** *Büyük kazan.* (imal Esintileri)
- Heybani:** *Korkunç bakı lı.* (Suyun Gözü)
- Hitam:** *Son, bitim.* (Suyun Gözü)
- Höbek:** *Mısır ve bu dayın sap yı nları.* (imal Esintileri)
- İlgın:** *Bir çe it ho kokulu çiçek.* (imal Esintileri)
- Irganmak:** *Yerinden oynamak, hareket etmek.* (Suyun Gözü)
- I gın:** *Fındık ocaklarının dibinde filizlenen küçük fidan, dal.* (Asarkaya)
- meci:** *Köylerde kom uların bir araya gelerek yardımla arak tarlada çalı maları.* (Suyun Gözü)
- Kav çalmak:** *Kibrit çakmak, yakmak.* (Suyun Gözü)
- Kavlan:** *Çınar a acı.* (Suyun Gözü)
- Kepir:** *Ta fırında kurutulan mısırdan elde edilen yarma un.* (Suyun Gözü)
- Kertilme:** *Kertme i i yapılmak.* (Asarkaya)
- Kolibice:** *Ordu yöresinde karabata a verilen ad.* (Asarkaya)
- Me um:** *U ursuz.* (imal Esintileri)
- Palaz:** *Kaz ördek güvercin vb. bazı ku yavrularının civcivlikten sonraki durumu.* (imal Esintileri)
- Payanda:** *Destek.* (imal Esintileri)
- Pey:** *Ta duvar.* (Asarkaya)
- Pösteki:** *Koyun veya keçi postu.* (Asarkaya)
- Sayvan:** *Bahçelerde çadırdan veya çalılardan kurulan ya mur ve güne ten korunmak için yapılan korunak.* (imal Esintileri)
- Sehven:** *Sef, yanlı .* (imal Esintileri)
- ima:** *Betonun ya lı ve parlak kısmı yüzeyi.* (imal Esintileri)
- Tay:** *Atın bir tarafına vurulan yük.* (imal Esintileri)
- Teyin:** *Sincap.* (Asarkaya)
- Tille:** *Yük hayvanlarının eyerinde bulunan bir çe it kalın ip.* (imal Esintileri)

Üvendere: *Çifte ko ulan öküzleri yürütmek için kullanılan ucuna odun çakılmış uzun de nek.* (Suyun Gözü)

Yivdin: *Sultanotu da denir. Ordu ve yöresinde yeti en bir çe it bitki.* (Asarkaya)

Zispasa: *Gürcüce bir yemek.* (Suyun Gözü).

2.1 Akınat'ın iirlerinde Kullandığı Söz Sanatları

Bir airin üslubunu oluşturmada etkili olan unsurlardan biri de söz sanatlarıdır. Akınat eserlerinde “te bih, te his, cinas, telmih, tariz, kinaye, mübalağa, akrosti” gibi söz sanatlarını kullanmıştır. Bu sanatların kullanıldığı yerleri şöyle örneklendirebiliriz:

Te bih (Benzetme):

“Hicran demir attı gizli dünyama” (İmal Esintileri, s.131)

“Biri çatıda mahsur kalmış biçare gibi

Tela la çırpınıyor kanatlı fare gibi”

(Asarkaya, s.118)

Te his (Ki ile tirme):

“Lalelere el sallıyor karanfil

Leylaklar altında menekşe sefil

...

Gelincikle yüz göz olmuş orkide”

(İmal Esintileri, s. 203)

Kinaye:

“Yâd ellerde bir **dikene** baktım

Çiçeğim zayı oldu gülüm zayı oldu”

(İmal Esintileri, s. 131)

Cinas:

“....

Dünya benim olur baksan bu **yana**

Göz etmen bir yana nazın bir **yana**

Sevda pınarına ben yana **yana**

Varmazsam bir bela varsam bir bela”

(Suyun Gözü, s.118)

Telmih:

“Ferhat ırın için da ları a ar
Kerem Aslı için dillere dü er
Veysel tırna ıyla topra ı e er”

(Suyun Gözü, s.67)

Mubala a:

“Gücüm gözya ımı tutmaya yetmez
Derdi kasveti atmaya yetmez”

(Asarkaya, s.68)

Tariz:

“Sular donar matarada
Kur un izleri yarada
Kaç bin yi it bir arada
Beyin o lu hangisidir

Uzak dur gözü dönmü ten
Dalda acıyan yemi ten
Onca helâl süt emmi ten
Beyin o lu hangisidir”

(imal Esintileri, s.137)

Akrosti :

Duymak istedi im bir ses var amma
Uzaktan yakından duyamıyorum
Refahta benim de payım var amma
Soylu zadelere uyamıyorum
U runa adasam ömrümü bile
Nafile ho görü sevgi nafile
A ardı saçlarım elem vesile
Lafı laf üstüne koyamıyorum
nsanlık ne yanda hangi tarafta
Acımak merhamet sadâkat lafta
Kimde itibar var kim hangi safta

İrk ayrı demeye kıyamıyorum
Nihayet sonu var âb-ı hayatın
Eri mez namerde tek nasihatın
Tükenir kısmetin biter rahatın
Evmek istiyorum evemiyorum

(Asarkaya, s.98)

Â ıkların iirlerinde kullandı ı yerel kelimeler, deyim ve atasözleri, ikilemeler, peki tirmeler kendilerine özgü bir üslup olu turmalarını sa lamı tır. Ayrıca iirlerinde mizah ve ironi unsurlarına, söz sanatlarına yer vermeleri de onların eserlerine farklı bir renk katar. Dursun Ali Akınet'in de â ıklık gelene inin takipçisi olarak iirlerinde â ıkların kullandı ı dil-üslup unsurlarını (yerel kelimeler, deyimler ve atasözleri, peki tirmeler, ikilemeler, söz sanatlarıyla mizâhî ve ironik anlatım) ustalıkla kullanmı tır.

SONUÇ

slamiyet'ten önceki dönemlerde ozan, kam, baskı gibi adlarla anılan airler XV. yüzyıldan sonra "â ik" yahut "saz airi" olarak adlandırılmıştır. Daha sonraları ise i levlerine göre ba ka bir ifadeyle saz çalmaları, okuryazar olup olmamalarına göre kalem uarası halk airi â ik ozan gibi de i ik adlarla anılmışlardır. Ancak genel itibariyle hepsi halkın diliyle eser vermişlerdir ve halkın duygu, dü ünçe ve ortak ya antılarını problemlerini dile getirmişlerdir.

Ya ayan halk airlerinden Dursun Ali Akınet de iirlerinde birlikte ya adı ı halkın bütün duygularını yine halkın diliyle aktarmaya çalış an bu sebeple halk iiri gelene inin ya ayan temsilcisi olarak nitelendirebilece imiz bir air olmu tur. "Asarkaya, Suyun Gözü, imal Esintileri" adlı üç iir kitabına sahip olan Akınet iirlerinde atasözleri, deyimler, yöresel söyleyi ler gibi halk edebiyatı unsurlarını sık sık kullanmıştı r. Eserlerinde türkü havası estiren Karadenizli air güldüren, hüznlendiren üslubuyla bazen de adaletsizliklere boyun e meyen çıkı larıyla halkın dili olmu tur. Ancak o öfkeli ve hicivli üslubun heybetli görünü ün altında son derece hassas duygusal en ufak bir duygusallık ânında bile gözleri ya aran ince ruhlu bir ki ilik yatmaktadır. Akınet'in amacı yediden yetmi e herkese halk iirini sevdirmektir. Bunun için de iirlerinde her ya grubuna hitap eden konulara yer vermiş tir. Yine bu amaçla iirlerini son derece sade anla ılır bir üslupla kaleme almıştı r.

Akınet iir yazmaya başlad ından bu yana 450'nin üstünde iir kaleme almıştı r ancak bunlardan bir kısmını ta ınmalar sırasında kaybetti i için sadece 347 tanesini kitapla tırabilmiş tir. 2. ve 3. kitapta yer alan iirlerin bazıları tekrar ekinde basılmıştı r. Bu nedenle her iiri bir defa saymak artıyla 347 adet iiri oldu unu tespit ettik. Bu iirlerden 119'u 1. Kitapta, 122'si 2. Kitapta, 106'sı da 3. kitapta yer almaktadır. Akınet 347 iirin 171'ini "ko ma", 61'ini "ko ma- arkı", 97'sini "türkü" nazım ekliyle yazmıştı r. Geriye kalan 18 iiri ise gerek hece sayılarındaki uyumsuzluktan gerekse nazım birimi ve kafiye emalarındaki düzensizlikten dolayı serbest biçimde olu turdu unu söyleyebiliriz. Nazım birimi olarak genel itibariyle dörtlü ü, türkü biçiminde yazdı ı bazı iirlerinde 3, 5, 6 dizelik bentleri, 4 iirde ise beyiti tercih etmiş tir. Ölçü olarak ise hece veznini kullanmıştı r.

Ak, sevgi, ayrılık, hüzn, hasret, ölüm, kaderden ikâyet gibi temalar; hece vezniyle ölçü nazım birimini kullanması, yarım ve tam kafiye tercihini D. Ali Akın'ın âk tarzı şiir geleneğinde de erlendirmeye imkân vermektedir.

Usta çırak ilişkisi ortamında yeti memi olması, usta bir şekilde saz çalamaması, irtical yoldan şiir söyleyememesi ve bunun sonucu olarak âk atı malarında yer almaması onu gelenekte yeti en âklardan farklı kılar. Ancak günümüz âkları incelendiğinde teknolojik gelişmeler ve imkânlar dolusuunda pek az halk şiirinin âklık geleneğinin özelliklerini taşıdığı da bir gerçektir. Teknolojik imkânlar ve okuma yoluyla da âk tarzını özümsemek ve bu tarz şiirler yazmak bu yolla geleneği sürdürmek de mümkün. Günümüzde de açlama yapan âk sayısının azlığına ve sadece şiir yazan âk tipine rastlanmaktadır. Bu çeyit şiirler ise kalem şiiri olarak adlandırılmaktadır. Ordulu halk şiiri Dursun Ali Akın da bu bağlamda kalem şiiri olarak değerlendirilebilir.

Şair hiçbir edisim görmemekle birlikte şiiri oluşturan ahenk unsurlarını (kafiye, redif, ölçü, birim...) eserlerinde ustalıkla kullanır. Şiirlerinde teknik hataların çok olmadığını söyleyebiliriz. Şairliğin tamamen kendi çabasıyla öğrenen birine göre şiirleri güzel ve başarılıdır. Çocukluk hayali olan büyük insan olma arzusu ve bitmek tükenmek bilmeyen yeni şeyler öğrenme isteğinin sayesinde şiirlikte önemli başarılarına imza atmıştır.

EKLER

EK-1 Dursun Ali Akınet'in Sanat Hatıraları⁵⁹

Akınet bizzat kendinin ahit oldu u yahut ba kalarından dinledi i onu çok duygulandıran anları ve olayları kendisi ile yaptı ımız görü melerde öyle dile getirir:

“Bir gün bir tanıd ımızın cenazesine gitmi tim. Orada herkes toplanm ı cenazenin getirilmesini bekliyordu. Cenaze biraz gecikti ben de teyzemin o lu Naim A abey ile bir kenara ta ın üstüne oturdum hem cenazenin gelmesini bekliyoruz hem de oradan buradan sohbet ediyorduk. Naim A abey bakırcı ustası ve duygusal bir insandır. Yanımıza bir iki ki i daha geldi cenaze hakkında konu malar oldu. te iyi bir insan oldu u, ömrünün uzun olmad ı vs. Naim A abey aniden duygulandı elini omzuma koydu ve dönüp dedi ki: ‘Yaa teyze o lu adam ne güzel yazm ı . Ben de ‘Neyi?’ dedim. Naim A abey benim ‘Yolun Sonu Görünüyor’ adlı iirimi ba tan sona ezbere okudu. Yazanın ben oldu umu bilmiyor tabii. ‘He yaa güzel yazm ı .’ dedim gülümsedim. O sırada bekledi imiz cenaze geldi ve kalktık gittik. iirim o an hatırlanması ve ba tan sona eksiksiz okunması çok ho uma gitti.”

“Yılda bir iki kere hanımla birlikte çocuklarımızın yanına gideriz torunlarımızı görmeye hasret gidermeye. Gidince de on- on be gün kalırdık. Yıl 2000-2001’di herhalde. stanbul’daki o lumun yanına gittik. Gündüz canım sıkıldı ı vakit stanbul’un semtlerini merak etti im yerleri geziyordum. Bir gün ‘Gücüm Yetene Kadar’ ve ‘Sarı Manoli’ adlı iirlerimin muvaffakatnamesini ükriye Tutkun’a vermek için dı arı çıktım stiklâl Caddesi’nden a a ı do ru giderken hava da hafif çiseliyordu ama so uk yoktu cadde baya ı kalabalıktı. A a camiye do ru giderken sa dan yürüyordum. Bir türkü sesi i ittim. Biraz daha yürüdüm. Sözü ve müzi ini kendimin yaptı ı ‘Sarı Manoli’ydi duydu um türkü. ‘Allah Allah rüyada mıyım ne?’ dedim, kulaklarıma inanamıyordum. stiklâl Caddesi gibi bir yerde benim arkım çalıyordu. Çünkü oralarda hep yabancı müzikler çalar. a ırımı tım. Sese do ru iyice yakla tım. Müzi in çaldı ı yer caddenin kar ı tarafındaydı. Hemen kar ıya geçtim. ‘stavrit’ yazıyordu tabelada. Önce bir balık restoranı zannettim. Sonra gördüm ki orası bir müzik market. Orada dikildim biraz arkıyı dinledim. Bir adam bana do ru yakla tı ve bir CD uzattı ‘çok güzel de il mi içinde ba ka güzel arkılar da var.’ dedi. CD’yi aldım ve büyük bir sevinçle oradan uzakla tım. ükriye’nin kaseti çoktan çıkm ı . Sözü bana ait olan bir arkıyı orada

⁵⁹ Akınet bu bilgileri 22 Kasım 2013’te bir arkada ortamında anlattı.

duymak beni çok duygulandırdı.”

“Bir gün Fatsa’daki evimde otuyordum telefonum çaldı. Cevap verdim. Arayan Mara lı çok sevdi im bir arkada ımdı. Biraz hal hatır sorduktan sonra biraz önce bir cenaze namazında bulundu unu namazın ardından imam helâllik aldıktan sonra bana ait bir dörtlük okudu unu söyledi. mamın okudu u dörtlük uydı:

“Geçtim Dünya üzerinden
Ömür bir nefes derinden
Bak fele in çemberinden
Yolun sonu görünüyor.”

Arkada ım bunu duyunca çok gururlanmı ve bunu benimle payla mak istemi ti. Ben de çok duygulandım iirim böyle bir ortamda okunması güzel duyguydu.

“Almanya’da müzik e itmenli i yapan Mansur Bilgiç isminde biri, yabancı ö rencilere benim türkülerimi de ö retmi . Bir gün evde televizyon izliyordum telefonum çaldı. Cevapladım. Arayan Mansur Bey’di. TRT AVAZ’da üç yabancının benim arkılarımı okuyaca ını söyledi ve benim de izlememi istedi. Saati geldi inde kanalı açtım ve bahsetti i ki iler ellerinde ba lama benim türkülerimi çaldılar söylediler. Gerçekten çok a ırdım çok duygulandım. Bu çok güzel bir eydi. Türkülerim yabancı insanların bile be enisini kazanmı tı.

Bu gibi olaylar beni gerçekten çok mutlu ediyor. nsanlar beni bilsin bilmesin bu hiç önemli de il; iirlerim, arkılarım, türkülerim biliniyor ya; insanlara kendi özümüz olan de erleri sevdirebilmi im ya; bana bu yeter. nsanımıza halk iiri ve halk arkılarını biraz olsun sevdirebilmek beni çok sevindiriyor. Çünkü yeni nesil halka dair hiçbir ey bilmiyor. Yabancı müziklerle pop ve rock müziklerle büyüyorlar. Bilgi yarı maları izliyorum. Bizim adetlerimiz, göreneklerimize ait soruları yeni nesil hiç cevaplayamıyor gerçekten çok üzülüyorum. Eski köy dü ünleri, e dost ziyaretleri, bayramlar, aile toplantıları kalmadı artık. Gençlerin elinde bir bilgisayar bir tablet hayatları bundan ibaret. Misafire büyü e saygı kalmamı artık. Okullarda yapılan panellere, davetlere katılmamın sebebi halk iirini ve halk airlerini gençlerimize biraz olsun tanıtmak, sevdirmektir. Aralarında tek tük benim türküleri bilen ve halk müzi ine ilgisi olanlar çıkıyor bu beni çok mutlu ediyor.”

EK-2 Bazı İirlerin Hikâyeleri⁶⁰

Akînet bazı İirlerini bir olayı, ölümü, bir kiinin fiziksel yahut kiisel özelliklerini anlatmak için kaleme almıştır. Bu bölümde bu İirleri ve onların olumsuz hikâyelerini Akînet'ten örendiimiz ekliyle aktarmaya çalıştık.

EK-2.1 Halil İbrahim

Halil İbrahim 1931 yılında Fatsa'da doğar. Akînet komşu köyde ikamet eden H. İbrahim'i çobanlık yaptığı yıllarda tanır ve çok iyi arkadaş olurlar. H. İbrahim oldukça modern ve kültürlü biridir. Daha 1950'lerde iskarpin giyer, kravat takar, takım elbise ile dolaşır. Kıvrıkcık saçları onun en belirgin özelliğidir. H. İbrahim okumayı çok seven ve bu yüzden evinde en az iki tane günlük gazete bulunduran biridir. Genellikle Hürriyet ve Milliyet gazetelerini okur. Masasının üzerinden sürekli fal açtığı iskambil kâğıtları hiç eksik olmaz. Fatsa'da gramofon ve saat tamirciliği yaparak geçimini sağlar. Bir kız bir erkek çocuğu babası olan İbrahim askerde iken komşularından bir mektup alır. Mektupta "eğinin başına kağıt yere satılacak arazilerinin de başına tarafından gasp edileceği" yazmaktadır. Bu başının tezgâhladığı bir oyundur. Bunu öğrenen H. İbrahim askerden firar ederek Fatsa'ya gelir. Ancak başının yakalanması için Jandarmayla işbirliği yaparak kısa sürede yakalanır askerler tarafından telefon direğine bağlanarak iyice dövülür. Bu sırada başından ciddi bir darbe alır uzun süre iyilemez. Bu olaydan sonra İbrahim'in askere ve polise karşı bir anti-patisi oluşur. (İlerde bu anti-pati onun hayatına mal olacaktır.) Askerliğini bitirip evine döndüğünde artık içinde çalışmaya isteği kalmaz. Kayınpederi ailesini geçindiremeyeceğinden üzülen onu eğinden ayırır. Bunun üzerine H. İbrahim iyice yıkıma uğrar. Kendini toplumdan soyutlayarak dağın yamacındaki evine kapanır. Bundan sonraki hayatı Fatsa'nın Sazcılar Köyü'ndeki ormanlarda geçer. Yakın komşuları Dursun ve Cemal amcalarla dostluğunu sürdüren H. İbrahim onların verdiği yemeklerle karnını doyurur.

12 Eylül'den kısa bir süre önce Fatsa'da nokta operasyonları başlar. Bu operasyonlarda H. İbrahim'in evi yanar. Bu yangından sadece gramofonunu, masasını ve birkaç önemli eşyasını kurtarabilmiştir. Kimseyi rahatsız etmek istemeyen İbrahim köyün ilerisindeki bir kayanın altına sığınarak burada yaşamaya başlar. Ancak kötü havalarda yağmurdan ve soğuktan korunmak için Dursun Amca'nın samanlığına sığınır.

⁶⁰ İir bu hikâyeleri 15 Mart 2002; 6, 7 ve 14 Nisan 2013 tarihlerindeki sohbetlerimizde anlattı.

O günlerde öldürülen bir ö retmenin katilinin bulunması için geni çaplı bir operasyon düzenlenir. Askerler köylerdeki evleri ahırları samanlıkları inceden inceye arar. Derken sıra Dursun Amca'nın samanlığına gelir. Orada hiçbir şeyden haberdar olmayan sadece soğuktan ve yağmurdan korunmak için samanlığına sığınan Halil brahim'i bulurlar. Anlamadan dinlemeden Halil brahim'i suçlu diye tutuklarlar. Halil brahim'in üzerinden dağbaşında yağadığından kendini korumak için tıdıklı silahı çıkar. Bu onun için dezavantajdır. Dursun Amca onun zararsız kendi halinde biri olduğunu izah etmeye çalışır da askerlere bunu anlatamaz. Halil brahim bu münakaşası sırasında bir yolunu bularak kaçar. Zaten daha önceden dağbaşıdan geçen olaylardan ötürü bir asker fobisi oluyordu. Uzun bir kovalamacadan sonra askerlerin silahından çıkan kurşunla hayatını kaybeder ve Halil brahim'in çile dolu ömrü bu olayla son bulur.

Yakından tanıdığı Halil brahim'i ve dramını niçin şiir hâline getirmek istediğini de şöyle anlatır:

“Çok alçak gönüllü bir insandı. Hayvanları merada bırakıp yamaçtaki evine çıktı. Bizimde bizi hiç geri çevirmez, bunlar çocuktur, pistir demeden içeri alırdı. Onun nazarında zengin-fakir, güzel-çirkin, temiz-pis hepsi birdi. Yani insanları olduğu gibi kabul ederdi. Çok sessiz, sakin bir kişiydi. Halil brahim'i yakından tanıyan ona değer veren bir kişi oldu. O da dağbaşıdan geçen olaylardan derinden etkilendi. İm için onun hayatını 'Halil brahim' şiiriyle halka anlatmaya çalıştım.”

Halil BRAHİM

Atı çek yularınan

Gezme bakalarının

Bulanık sularınan

İslan Halil brahim

Kıvırcık saçlarına

Ak düğümlerine

Dağın yamaçlarına

Yaslan Halil brahim

Dağda kızıl ot biter

çinde keklik öter

Soytar o lundan beter
Uslan Halil brahim

Derede su durulur
Dal köprüler kurulur
El yerine vurulur
Aslan Halil brahim

Ömür boyu gülmedin
Yine de üzülmedin
Dayan daha ölmedin
Sızlan Halil brahim

Komando da ı sarar
E kıyayı kovalar
Geçit vermez kayalar
Pes lan Halil brahim

Odayanın kahrolsun
Gülü çiçe i solsun
Bu son isyanın olsun
Seslen Halil brahim.

EK-2. 2 Yolun Sonu Görünüyor

D. Ali Akınet 11 ya ında iken babası ölür (1956). Annesi ona hem analık hem babalık yapar. Bu sebeple onun gözünde annesinin apayrı bir yeri vardır. Annesi 1987 yılında aniden hastalanır. Hastalığına Fatsa'da tam bir tedavi konulamaz. Ankara bn-i Sina Hastanesi'nde iyi bir doktor olduğunu duyarlar ve air canından çok sevdiği annesini derhal Ankara'ya götürür. Burada rahatsızlığının midesinden olduğunu anlaşırlar. Ancak doktorlar iyileceği hususunda pek ümit vermez. Ne var ki Akınet annesinin ölümünü bir türlü yakınlardan hep onun iyileceği ümidiyle yazar. Bu sebeple de yakınlarının ve kardeşlerinin Ankara'ya gelmelerini gerekli görmez. Yanında sadece eşi Sabiha Hanım bulunmaktadır. Sabiha Hanım kayınvalidesinin yanından bir an olsun ayrılmaz. Akınet ise gerekli olan ilaçları diğer e yaları tedarik etmek üzere dışarıya ilgilenir. Annesinin

durumunda herhangi bir de i me olmayacağını anılması üzerine hem ehri Sami Tando du'nun yanına giderek ondan yardım ister. Tando du ona yeni bir doktor tavsiye eder. Ertesi gün bu doktora gidilir. Doktor muayeneden sonra bir haftalık i ne ve serum tedavisi verir. laç tedavisi per embe günü bitecektir. Ancak henüz tedavi süresi dolmadan Zekiye Hanım'ın durumu iyice kötüleşir. Bir-iki saat içerisinde de hayatını kaybeder. Akınet'in dünyası başına yıkılmıştır. Gerekli i lemleri yaptırdıktan sonra annesinin cenazesini alır ve memleketi Fatsa'ya dönmek üzere yola çıkar. Ancak yol bir türlü bitmek bilmez. Akınet'in annesinin cenazesini almaya gitmesi için daha başka eylemler yapabilir miydi acaba? Bir yandan bunları düşünür bir yandan da annesiyle geçirdi i günleri, birlikte verdikleri hayat mücadelesini, onunla dertleşti i anları, annesinin hayat mücadelesi verdi i son dakikaları ve daha birçok eylem film eridi gibi gözünün önünden geçer. Tabii bunları düşünürken de gözyaşlarına hâkim olamaz. Annesinin ölmeden son defa di er evlatlarını ve yakınlarını göremeyi i de onu ayrıca üzer. Bu sebeple “Annem benim yüzümden di er evlâtlarını ve yakınlarımızı göremeden onlarla helâllemeyen öldü.” diye de hayıflanır.

Bütün bunların yanı sıra ölüm dö eindeki Zekiye Hanım'ın ölmeden önce Akınet'e fısıldadığı “Bu dünya hiçbir eylemde ilmi . Ömür sadece bir nefes kadarmı ...” sözleri de airimizi derinden etkiler. Akınet annesinin vefatı üzerine duydu u derin üzüntüyü “Yolun Sonu Görünüyor” adlı iiriyle somutla tırmaya çalışır.

YOLUN SONU GÖRÜNÜYOR

Bana ne yazdan bahardan

Bana ne tipiden kardan

A a ıdan yukarıdan

Yolun sonu görünüyor

Geçtim dünya üzerinden

Ömür bir nefes derinden

Bak fele in çemberinden

Yolun sonu görünüyor

u dünyanın dire i yok
 Merhameti yüre i yok
 Kılavuzun gere i yok
 Yolun sonu görünüyor

Dursun Ali böyle söyler
 Elveda a alar beyler
 Gelen neyler giden neyler
 Yolun sonu görünüyor

EK-2. 3 Kızılkaya

air Akınet'in "Kızılkaya" ile muhabbeti çocukluk yıllarından itibaren ba lar. İlk defa oradan görür Fatsa'yı. Fatsa'daki rengârenk boyalı evleri görmek heyecan vericiydi onun için. air bir an önce oraya inmek ve oraları gezmek için can atar.

Kızılkaya airin çocukluk yıllarında hafta sonları hayvan otlattı ı "Alageri Merası" yakınlarında yüksekçe bir tepedir. Alageri çalılık ve fundalık olup tarla olmaya müsait olmayan yoku bir yerdir. Kazan Dere ile Kabalma Deresi arasında yer alan hazineye ait bir yerdir.

airimiz oralarda arkadaşlarıyla hafta sonları ve di er bo zamanlarında hayvan otlatıp oyunlar oynar. Kızılkaya'ya çıkıldı ında her yer ayaklar altındadır. Kayanın sol tarafında yanlamasına bir yol olu tu u için bu kayaya ini -çıkı lar kolay olur.

Zaman zaman çocuklar getirmi oldukları -halk arasında "azık" diye bilinen- yiyecekleri kayanın üzerine serip etrafı seyrede seyrede hep birlikte yerler. Yemek bohçaları; ha lanmı yumurta, bileki (mısır) ekme i, çökelek ve i elerdeki ayrandan ibarettir. Tabi ki bu ayranlar ö leye kadar ek ir ve i enin dibinde yo unla ır. O ek i ayranı tatlandırır ise aynı i eden sırayla içmeleridir. Çocuklar ayranı önce çalkalayıp sonra sırayla birer yudum içip karınlarını doyurur. airin bazı zamanlar da aç susuz dola tı ı yerdir Kızılkaya.

"Kızılkaya'nın a a ı tarafında incir a açları vardır. Bu incirler oldu u zaman çocuklar karınlarını onunla doyurur. Bö ürtlen, ham elma, ahlat (yaban armudu) bile olurdu Kızılkaya'da."

Bir gün Kızılkaya'nın a a ı taraflarında oynarken airin dikkatini oracıkta kendili inden yeti mi bir gül çeker. Çok güzel bir güldür. Dikenleri yoktur kadifemsi bir hali vardır. Yerden elli-altmı santim kadar yüksekliktedir. Akınet bir an o gülün kendi evlerinin bahçesinde oldu unu hayal eder ve gülü kökünden söküp evlerinin önüne dikmek ister. Önce gülün etrafındaki ta ları alır topra ı e er fakat nafile... Çiçe in kökünü bulup onu bir türlü çıkaramaz. Çok çaba sarf etmesi sonucunda ne mi olur? O güzelim çiçe in narın kökü kırılıverir. Akınet buna çok üzülür.

Tesadüf bu ya! air ertesi sene o gülü aynı ekliyle yine görür. Yine aynı heyecana kapılır ve yine onu sökmek için büyük bir çaba sarf eder; fakat emekleri yine bo a çıkar. Bir türlü çiçe in kökünü bulamaz. Bu hırsından vazgeçer ve üzgün bir ekilde çiçe in yanından ayrılır.

te airin “Kızılkaya” adlı iirindeki gerçekte deremedi i fakat iirinde derip gitti ini söyledi i “Yaban Gülü” bu güldür.

Akınet ve arkada ları zaman zaman Kızılkaya'nın ilerisindeki tepeye çıkıp yukardan ta yuvarlarlar. Kayalar Kazan Dere'ye, Hamide Gölü'ne kadar gürültülü bir ekilde iner. Aslında bu olay çocuklar için çok tehlikeli gelir ama çocukluk bu ya ta yuvarlamaya devam ederler. O yıllarda airin ba ından ufak bir de sevda geçer. Çocukluk a kı diyelim biz buna. Akınet'e “Kızılkaya” adlı iirini yazdıran belki bu küçük sevda belki de o dönemde ya adı ı güzel günlerdir.

KIZILKAYA

Kızıl kaya yare benim

Varıp gitti imi söyle

Ceketimi omuzuma

Vurup gitti imi söyle

Dü ün ola bayram ola

Kimler öle kimler kala

Atımı meçhul bir yola

Sürüp gitti imi söyle

Muhabbetim gülüm ile
 Sohbetim bülbülüm ile
 Kadehleri elim ile
 Kırıp gitti imi söyle

çmedim meyi arabı
 Hep hissettim ızdırabı
 Kendi ba ıma çorabı
 Örup gitti imi söyle

Bahçe kapısı sürgülü
 Duvarı diken örgülü
 Bana dü en yaban gülü
 Derip gitti imi söyle

Hüzün sardı dört yanımı
 Depre tirdi hicranımı
 Ku kadar kalan canımı
 Verip gitti imi söyle

EK-2. 4 Bo Kovan

Akınat bu iirinde, 1981 yılında Mandıra’da mobilyacılık yaparken tanı tı ı Kumru ilçesine ba lı Divane Köyü’nden ükrü adlı bir arabacının ba ından geçen olayları anlatır.

Akınat, o zamanlar hafta içi her gün mobilya dükkânında çalı ır pazar günleri de etraftaki kahvehanelerden birinde oturup arkadaşlarıyla sohbet eder. Bir gün kahvenin önünde otururken at arabasıyla yabancı birinin geçti ini fark eder. Arabayı süren ki iyi daha önce hiç görmemi tir. Ba ka bir pazar günü yine kahvenin önünde otururken aynı yabancının kendilerine do ru geldi ini görür. Adam selam verdikten sonra mahcup ve üzgün bir ekilde bir maruzatının oldu unu söyler. “Nedir?” diye sorduklarında: “At arabam kayboldu bana yardımcı olabilir misiniz?” der. Adamın adı ükrü’dür. Akınat ve arkadaşları ona birkaç soru sorarak dü manının veya zıtlı tı ı birinin olup olmadığını ö renirler. Dü manı yoktur. Ancak i ini di er arabacılardan daha makul bir fiyata yaptı ı için arabasını onu çekemeyenlerden birinin çaldı ını dü ünürler. Ve bu hususta bir ki iden üphelenirler. Bu

ki i Hasan Dayı'dan ba kası de ildir. Hasan Dayı'yı ça ırıp arabanın nerede oldu unu sorarlar. O önce afallar sonra ısrarlara dayanamayıp bir an hırsına yenik dü üp arabayı çaldı mı ve bir çalılı n içine sakladı mı fakat oradan tek ba ına çıkaramayaca nı söyler. Birkaç arkada n da yardımıyla arabayı oradan çıkartırlar. Akınet'in ükrü Bey ile tanı ması bu ekilde olur. ükrü Bey o günden sonra sürekli Akınet'in dükkânına gelip halini hatırını sorar. Bir sohbet ortamında ise Akınet'e iki o lunun oldu unu ve bunlardan büyü ünü in aat i inde çalı ması için stanbul'a gönderdi ini ve orada bir i kazası sonunda o lunu kaybetti ini söyler. ükrü Bey o lunun stanbul'a gidip i buldu unu ö renince çok sevinir ve onu evlendirme hazırlıklarına ba lar. Her ey yolundadır. Ta ki Ali'nin bir i kazası sonucu hayatını kaybetti ini ö renene kadar. ükrü Bey'in bütün hayalleri suya dü er, hayatı kararır. ükrü Bey ba ından geçen bu olayları anlatırken airimiz çok duygulanır. Ve kendisini derinden etkileyen bu olayı "Bo Kovan" adlı iirinde anlatır."

BO KOVAN

Dert kervanı çıkar yola
Hazin hazin yürü Ali'm
Kara haber dü er dile
Divana'ya varır Ali'm

O ul yoksulun bekârı
Döner yalvarı yakarı
Divana'nın yı ma karı
Sanma kolay erir Ali'm

Çeken bilir kahrını
çen bilir zehrini
Ol zamanın ahırını
Yad ellerde görür Ali'm

Gurbetin yolu çileli
Tükenmez bildim bileli
Düzenin oku hileli
Garibanı vurur Ali'm

Arın yaban kovanın yok
 Feryadını duyanın yok
 Tutunacak bi yanın yok
 Elin bo ta durur Ali'm

EK-2. 5 Kos Pınarı

İir Ordu'nun Korgan ilçesinde yazılan bir halk hikâyesini anlatır. İirin yazılı tarihi Akınet'in öförlük yaptığı 1970'li yıllara rastlar.

Akınet öförlük yaptığı yıllarda Korgan'ın bir köyünde çeşme başında bir ihtiyarla tanışır. Bu ihtiyar isimize Seher isminde bir kızının olduğunu ve çaresi olmayan bir hastalığı yakalandığını söyler. Kızının hastalığı veremdir.

Seher ile çocukluk arkadaşları mail birbirini çok sever. mail; yetim, saygılı ve uysal bir gençtir. ki genç evlenmek için büyüklerinin rızasını alıp düğün hazırlıklarına başlarlar. Ancak düğüne bir hafta kala köyde bir cenaze olur ve bu cenazeye daha önce o köyde oturan bir kadın gelir. Bu kadın cenazeden sonra evine gitmek için köyden ayrılacağı sırada köylüler bir hafta sonra Seher ile Yetim mail'in düğünü olacağını söyleyerek onu yolundan alıkoymak isterler. Bunun üzerine kadın o düğünü olamayacağını çünkü onların sütkarde olduklarını söyler. Bunu öğrenen genç âklar beyinlerinden vurulmuş döner evlilik planları suya düşer. Seher birkaç sene evlenmez. mail de sevdası yüreğinde köyden ayrılır. Ancak bir müddet sonra Seher'in annesi ve babası öldükleri zaman onun yalnız kalacağını düşünerek Seher'i evlendirmeye karar verirler. O her ne kadar istemese de bu düğün gerçekleşir. Düğüne mail de gelir. Seher'i mail'in âhı tutar. Beyaz gelinlik içerisinde olan Seher mail'in gözünde alev almış bir şekilde görünür. Kısa bir süre sonra da Seher'in "verem" olduğu öğrenilir.

Bir gün Seher evlerinin önündeki çeşmenin başında kan tükürürken mail onu görür ve bu durumdan derin üzüntü duyar içi sızlar ama müdahale de etmek istemez çünkü o artık başkasındır. Aradan bir-iki gün geçmeden Seher vefat eder. Yani Seher ne mail'in olur ne de başkasının. Bu olaydan sonra mail de kayıplara karışır. Akınet de Seher ile mail'in bu vuslatı gerçekleşen kara sevdasını "Kos Pınarı" adlı İirinde etkileyici bir şekilde anlatır.

KOS PINARI

Gelin atın kav çalıyor nalıynan
 Tutu uyon duva ıynan teliynen
 Felek seni aldı benden eliynen
 Gönül dertten kurtulur mu bilmiyom

Sevgini sakladım me um saysan da
 Geri vermem gasp etsen de soysan da
 Hicranımı teraziye koysan da
 Dirhem dirhem tartılır mı bilmiyom

Yaylaların emeli ne kastı ne
 Pınarından damla dü mez testine
 Ay 1 ısın kefen olsun üstüne
 Kolayınan örtülür mü bilmiyom

Ver ilacın doktor deme be verem
 Al canımı söyle üste ne verem
 Yaslan yüre ime ol ci er-parem
 Ferman densiz yırtılır mı bilmiyom

Tenhalarda eylenemem kalamam
 Ardına dü ersem hızım alamam
 smini yazmaya bir yer bulamam
 Yüre ime kertilir mi bilmiyom

EK-2. 6 Arma an

2000 yılında bir ahbap ziyareti için Artvin'e giden D. Ali Akınet, Murgul'da misafir bulundu u evin "Arma an" adındaki küçük torunlarıyla tanışır. Arma an oldukça sevimli afacan ama bir o kadar da ımarık bir çocuktur. İir Arma an'ın babaannesinin vefatı üzerine yazılır. Akınet'in bu iirinin hikâyesini de kendi a zından aktaralım:

" ki yıl önce Murgul'da bir balık lokantasında arkada larla yemek yerken on iki ya larında Arma an isimli bir çocuk yanımıza geldi. Çocu un siyah ve ehla(a ı)

bakılı gözleri vardı. Bu çocuk ilk önce yapmış olduğu şımarık hareketlerle dikkatimi çekti. Bizi yemeğe davet eden onun dedesi idi. Arma an'ın bu tavırlarının sebebi hem anne hem de baba tarafının varlıklı olmasıydı. Bir başka sebep de annesinin Arma an'ın doğumu sırasında hayatını kaybetmesinden dolayı onu babaannesi ve babasının el üstünde nazlatarak büyütmesi onun her isteğini yerine getirmeleriydi. Annesinin ölümü üzerine onu on yaşına kadar babaannesi anne sıcaklığı ile büyütür. Ancak Arma an Borçka'ya anneannesinin yanına gittiğinde küçüklükünden beri annesi olarak gördüğü babaannesini bir trafik kazası sonucu kaybeder. Arma an bu haberi alıp cenaze yerine geldiğinde topluluğu yarararak dedesinin boynuna sarılarak: “Ben yine mi öksüz kaldım dede?” der ve onun bu sözü cenazede bulunan herkesi alıtır. Bu olayı duyduğumda ben de gözyaşlarıma hâkim olamadım çok etkilendim. Babamı annemi kaybettiğimde hissettiklerim geldi aklıma. Ve duygularımı bu şiirle anlatmaya çalıştım”

ARMA AN

Ben almadım sen koynuna al beni

Gözyaşların ile taşa çal beni

Sen ahlaklı larken alırsın gider sal beni

Yalan dünya sana kalsın Arma an

Murgul'a bir melek inmiş gör hele

Var kanadının altına gir hele

Unutma gel karanfiller ver hele

Bayramdan bayrama olsun Arma an

Benim canım senin olsun al eylen

Gözün karam anılara dal eylen

Yalnız kalsan da aldırma gül eylen

Hüzünlenme yüzün gülsün Arma an

Sevip okumaya varmadı elim

Alın yazın böyle imiş güzelim

Ey ehla bakılımlım göçmenim ivelim

Deymeyin muradın alsın Arma an

EK-2. 7 Peymane

Çakır Emine XX. yüzyıl ortalarında Trakya bölgesinde yaşayan bir genç kızdır. Babası derin din bilgisiyle tanınan Ha im Hoca'dır. Ha im Hoca hali vakti yerinde etrafta sevilen ve yardım severli iyle tanınan birisidir.

Emine dört erkek çocuktan sonra do ar ve ailenin tek kızıdır. Bu nedenle büyük bir ilgiyle yeti tirilir. Emine zamanla büyüüp güzel bir genç kız olur. Güzelli iyle nam salar. Özellikle lacivert iri gözleri “Çakır” lakabını almasına sebeptir. Emine'nin çok isteyeni vardır. Evlerinden görücü eksik olmaz. Ancak Emine gönlünü a abeyinin arkada ı Sefer Bey'e kaptırır. Sefer Bey maden mektebinden mezun olmu ve kömür i letmelerinde eflık yapmaktadır. Sefer'in ailesi de yörede sevilip sayılan bir ailedir. Çiftçilik ve hayvancılıkla u ra an aile at yeti tiricili i de yapmaktadır. Sefer'in bir a abeyi Kurtulu Sava ı gazisidir. ki kız karde i vardır. Onlar da ev kızıdır. Sefer ile Çakır Emine'nin a kı bir süre sonra evlilikle sonuçlanır. Çakır Emine henüz on altı ya ındadır.

Sefer evlili inin üçüncü yılında çok sevdi i Emine'sini ailesine emanet ederek askere gider. Sefer askere giderken bir buçuk ya ında bir kız çocu u vardır. Emine ise ikinci çocu una hamiledir. Bir süre sonra do um yapan Emine'nin bir kız çocu u daha olur.

Emine bir gün tarlada çalı anlara yemek götürürken eskiden beri kendisinde gözü olan Sabri A a ile kar ıla ır. Birkaç gün sonra; “Emine ile Sabri A a gizlice görüşüyorlar. Sefer askerden gelmezse evlenecekler.” diye bir dedikodu yayılır.

Söylentiler Sefer'in kız karde lerinin kula ına kadar gelir. Sefer asker dönü ü e ine ipekli kuma lar takılar ve çe itli hediyeler getirir. Bunları kıskanan kız karde leri; “Sen Emine'yi tepene bindir. Emine senden biraz haber gelmeyince Sabri A a ile söz kesmi derler” diyerek konu ulanları anlatırlar.

Sefer durumu Emine'den sorar. Ancak Emine'nin söylediklerine inanmaz. Emine'yi öldüresiye döver. O gece ayrı odalarda yatarlar. Sefer sabah gün ı ımadan Emine'yi alarak ailesine götürür. Emine yolda; “Beni öldür u ormana göm. Ama aileme götürme. Bu yalanlar yüzünden ailemin namusuna leke sürme” diyerek yalvarır. Sefer; “Sabri'nin sana olan sevdasını bilirken onunla nasıl konu ursun” diyerek inadından dönmez. Üstüne bir de; “ art olsun ki seni bo adım” diyerek olaya son noktayı koyar. Emine'yi götürüp ailesine

teslim eder. Durumu onlara anlatır. Emine'nin ailesi bu duruma inanmaz. Seferi ikna etmeye çalı ırlar. Ama nafile...

Emine'nin ailesi Sabri A a ile görü meye giderek Emine ile ne konu tuklarını sorarlar. Sabri A a Emine'ye hal-hatır sordu unu Sefer'den ve çocuklardan bahsetti ini söyler. Söylentilerin do ru olmadı ını ve nereden kaynaklandı ını bilmedi ini söyler. Yapılan ara tırmaların sonunda söylentilerin Sabri A a'nın kâhyası tarafından çıkartıldı ı anla ılır. Önce inkâr etmeye kalkan kâhya zorlayınca dili çözülür Sabri A a'nın ve Emine'nin a abeylerinin ayaklarına kapanır. Kâhya, Sabri A a tarafından öldüresiye dövülür.

Durum anla ılınca Sefer'e araçılar gönderilir. Ancak Sefer onları azarlayarak "Artık Emine bo tur" der. Tükürdü ünü yalamak istemez. Bunun üzerine a a bir kere de Sefer'e kendisi gider. Emine ile aralarında geçen konu maların hal-hatır sormaktan ileri gitmedi ini ifade eder. Emine'yi üç gün içerisinde ailesinin yanından alarak üzerlerine sürülen iftirayı temizlemesini ister. Aksi halde Emine'yi ailesinden kendisinin isteyece ini belirtir.

Sefer hatasını anlamı tır. çten içe pi manlık duymaktadır. Ancak verdi i yemin ve ailesinin baskısı nedeniyle geri adım da atamaz.

Bunun üzerine Sabri A a üç e inden en büyü ünü Emine'yi istemeye gönderir. Aile Emine'yi vermez. Ancak Emine "bu ekilde kendi evinde kalamayaca ını namusunu temizlemesi gerekti ini ve bu yüzden Sabri A a ile evlenmeye razı oldu unu" söyler. Sabri A a anlı anlı bir dü ün yaparak Emine ile evlenir.

Gerdek gecesi Emine kendisinden 30 ya büyük olan Sabri a aya a layarak içini döker ve A a'yı kendisine yakla tırmaz. Sabri A a "bilirim ben de gönlün hiç olmadı. Sen istemedi in müddetçe ben sana yakla mam. Sana kızım gibi davranırım. Ama her zaman yanımda olacaksın ve her yerde benim karım gibi görüneceksin" der.

Emine Sabri A a'nın kızlarından ve o ullarından küçüktür. Evdeki sessiz sakin ve üzüntülü haliyle evin di er fertleri tarafından da çok sevilir. A a'nın büyük hanımı ise adeta Emine'nin hamisi gibidir. Onu koruyup kollar.

Bu evde sevilip saygı gören Emine çocuklarının hasretiyle için için yanar. Eski e i Sefer çocuklarını Emine'ye hiç göstermez.

Sabri A a seneler sonra bile aralarında karı koca ili kisi ya anmamasına ra men Emine’yi atının terkisinden hiç indirmez. A a 70 ya nda iken vefat eder. Emine 40 ya nda iken ikinci defa dul kalır. Sabri A a’nın çocukları Emine’yi babalarının mirası olarak görür ve ona aynı saygıyı gösterirler.

Sabri A a’nın ölümünden be yıl sonra Emine emekli ö retmen Mehmet Bey’le evlenir. Bu arada daha çocukken bıraktı ı kızları büyüyüp serpilmeye ba lamı lardır. Bir gün köye gezme e gelen bu kızlar bir akrabaları tarafından annelerine götürülür. Emine yıllardır göremedi i kızlarını hasretle kucaklar. Ancak kızlar oldukça so uk davranır. Kendilerine anlatılan yalan dolan nedeniyle annelerine yakla mazlar.

Yıllar sonra evlenip çoluk çocu a kavu an Emine’nin kızları annelik duygusunun bamba ka oldu unu anlayınca yaptıklarında utanıp annelerini ziyarete gelirler. Aralarında yakınlı ma ba lar. Bu ziyaret her sene tekrarlanır.

Emine üçüncü evlili inin onuncu yılında hastalanır. Derdini kimseye söylemez. Zaten az konu an Emine hasta yata nda hiç konu maz olur. Ölümünden bir hafta evvel kendi kızları ile Sabri A a’nın kızlarını yanına ça ırarak geçmi i bütün çıplaklı ıyla onlara anlatır:

“En çok Sefer Bey’i sevdim ancak korkunç bir iftira yüzünden kendisinden ayrılmak zorunda kaldım Sabri A a ile aramda baba-kız ili kisinden ba ka hiçbir ey olmadı bana hiç el sürmedi. Mehmet Bey’e gelince çok efendi biriydi bana iyi davrandı. Ölünce Sabri A a’nın yanına gömülmek istiyorum onun ve ailesinin iyiliklerini asla unutamam.”

Böylelikle vasiyetini de iletmi olur. Son olarak kızlarına bir falcıya gitti ini falcının kendisine; “Senin soyunda senden ba ka iki kız daha çileli olacak. Onlar da senin kadar güzel senin kadar anssız olacaklar. Üçüncüsü iki erkek çocuk sahibi olacak ve o da haksız bir ayrılık ya ayacak” dedi ini anlatır.

Hastalı ı gittikçe ilerleyen Emine bir hafta sonra ölür. Emine aslında rahim kanseridir. Doktorlara muayene olmaktan utandı ı için kanamalarından hiç kimseye bahsetmez.

Kocasını aldatmakla suçlanan Emine, Sefer Bey’den ba ka kimsenin olmamı ölümü pahasına hiçbir erke e mahremiyetini göstermemi tir. Ölümüne sebep olan kanserli ur, yıllar sonra onu yıkayanlar vasıtasıyla Emine’yi aklamı tır.

Kız torununun a zından:

“Anneannemle ilk kar ıla mamızda on iki ya larında idim. Bana “senin çirkin bir kız olman için Allaha çok dua ettim. Ke ke bu kadar güzel olmasaydın” demi ti. aka sanmı tım. Daha sonraki yıllarda evlendim ve iki o lum oldu. E imden ayrıldı ımda annem yıllar önce annesinden dinledi i falcı kadının kehanetlerini anlattı.”

Çakır Emine güzelli inin bedelini çirkin bir iftira ile öderken Sefer’e ve çocuklarına olan hasreti onu senelerce yüre i yaralı ve ezik bıraktı.

PEYMANE

Seherinen yürür suna
Gülücükler suna suna
Göz koyan var namusuna
Ya an lanet dinmeyecek

Emine Çakır Emine
Gözleri akır Emine
Seni kim yakır Emine
Mehiren ödenmeyecek

Akan gözya ını dindir
Kurusun sineye indir
Güldürmeyen talihindir
nadından dönmeyecek

Giden dönmez mi Kore’den
Kim aslını inkâr eden
Çıbanın ba ı nereden
Merhemini edinmeyecek

EK-2. 8 İmbıl Esmе

Olay air Akınat’ın oförlük yaptı ı 1970’li yıllara rastlar. Akınat Fatsa’nın Tepeköy İkö retim okulunda çalı an ö retmenlerin servis i ini üstlenerek birkaç yıl boyunca uygun fiyatla onları ta ır. Onları sabahları okula götürür ak amları evlerine bırakır. Günün di er

saatlerinde ise taksicilik yapar. Zamanla ö retmenlerle aralarındaki samimiyet gelişir. Bunlar arasında İzmir-Ödemiş Hikmet Sıvayı adında güzel ve pek nazik bir bayan da vardır. Hikmet Hanım İzmir'den bir bayram dönümünde okula geç kaldığı için Akınetsi onu okula tek götürmek zorunda kalır. Tepeköy yolcuları da Maazaba civarında beklerdi. Akınetsi hem tek kişiyi köye çıkarmamak için hem de Hikmet Hanım yalnız kalmasın diye Maazaba'ından arabasına ihtiyar bir bayan yolcu alır. Arka koltukta yaşlı bayan ön koltukta da Hikmet Ö retmen oturur sohbet edebilir köyün yolunu tutarlar. Sohbet sırasında Akınetsi'nin ihtiyar kadınla uzaktan tanıştıkları ortaya çıkar. Yollar tenha ve stabildedir. Kasis gördüğünü bir yerde Akınetsi direksiyonu sağa sola kırmak zorunda kalır. Tam bu esnada ihtiyar kadın Akınetsi'nin sol omzuna bir yumruk indirir ve “önen bak yahni kafalı olan önen bak!” der. Akınetsi neye uğradığını şaşırır. Biraz da Hikmet Hanım'ın yanında olmasından duyduğu utanç vardır tabiki... Bir müddet ortalığı bir sessizlik kaplar. Biraz sonra ihtiyar kadın Akınetsi'nin sırtına yumruğunu tekrar indirerek özür mahiyetinde; “Üzülme o lum! Ben senin babanı da tanıyom amcanı da tanıyom. Siz sülâlece yahni kafasız.” der. Esasında onun asıl söylemek istediği Akınetsi ailesinin iri yapılı olduğudur. Ancak Akınetsi bu duruma çok kızgındır. Fakat mü terisi olduğu için ve saygıda kusur etmemek için elinden bir şey gelmez. Zaten sonradan bu ihtiyarla çok iyi dost olurlar. İhtiyarın komşu köyedeki Bekiro'nun “İmbil Esme” namıyla ünlenen hanımı Esme Kadın olduğunu öğrenir.

İmbil Esme bir gün hastalanır ve ölüne; “Ben ölüyüm lan Bekiro! Atı sat da beni doktora götür lan Bekiro benim gibi bulaman lan Bekiro!” der. Onun bu sözleri bütün köy halkının diline sakız olur.

Bir tartı mayla balayan İliki güzel bir dostluğa dönüerek Bekiro ve Esme Hanım ölünceye kadar devam eder. Akınetsi utanç verici bir durumla tanıştığı gerçi sonra araları iyileşir ama İmbil Esme'yi ve ölü Bekiro'yu “İmbil Esme” adlı şiiriyle ölümsüz hâle getirmek ister.

İMBİL ESME

Atı satan mı Bekiro
Tayı katan mı Bekiro
Duydum oynadığını var imi
Beni atan mı Bekiro

Arnakme e'ye çıkaman
 Elin titrer kav çakaman
 çme diyom ayıkaman
 Yana yatan mı Bekiro

laç desem alamazsın
 Derde deva olamazsın
 Ölüüm de bulamazsın
 Yasım tutan mı Bekiro

Engiz Da ı'na kar dü er
 Lâzut saçak sarkar dü er
 Geceleyin efkâr dü er
 Sen unutan mı Bekiro

EK- 2. 9. Karayılan

Küçük ya ta havale geçirerek akli dengesini kaybeden Yusuf, köyün ne esi ve e lencesidir. Yusuf sürekli gülen herkesin yardımına ko an büyükle büyük, küçükle küçük olabilen biridir. çenle içer, oynayanla oynar, söyleyenle söyler. Kısaca her cemiyette aranan ve sevilen biridir.

Köye ilk geldi inde delikanlıdır kabadayıdır efelenmesini bilir nara atar karayılan gibi ıslık çalar aslanlar gibi kükrer fakat hiç kimseye kıyamaz gönlü birilerini üzme el vermez. Ancak Yusuf'un yanında "ana" kelimesinin kullanılmasına tahammülü yoktur. Bunun sebebini ise hiç kimse bilmemektedir.

Bu durumu merak eden birkaç ki i bir cenaze merasimi sırasında Yusuf'u mezarı ba ında "ana ana!" diye a layan birinin yanına götürürler. Yusuf delirir. Etrafa saldırmaya ba lar. Küfürler eder. O kadar ki a layanlar bile gülmek zorunda kalır.

Akînet "Tekkiraz enlikleri" sırasında Yusuf'u tanır ve onu izlemeye koyulur. Bu sırada Yusuf u dikkatlice izleyen ba ka birisi daha vardır. O ki i Yusuf'la güler, Yusuf'la a lar. Daha sonra Akînet bu adamla konu ma fırsatı bulur ve onun Yusuf un babası oldu unu ö renir. Adamın dört çocu undan üçü havale geçirerek akıl hastası olur. Adam bu duruma

çok üzülmemekte ancak elinden bir şey gelmemektedir. Mesleği olan köylüden de memnun değildir. Sallanan olan çocuğun kendisi gibi karda, kıta rezil olmasını istemez ve onu çırak olarak bir ustanın yanına verir. Ancak çocuk bir müddet orada çalıştıktan sonra işten çıkar ve babasının otobüsünde çalışmaya başlar. Baba onunun üzülmemesi için -istemeyerek de olsa- durumu kabullenir. Bir gün o luyula birlikte sefere çıkar. Yollar karlı ve buzludur. Çocuk babasının yanında otururken arkadan bir yolcunun çarpması üzerine yerinden kalkar. Tam bu esnada dikkati dağılan baba otobüsü devirir. Hafif bir kaza olmasına rağmen çocuk oracıkta ölüverir. Sallanan çocuğun ölmesine üzülen baba ona çok benzeyen diğer çocuğu Yusuf'a ayrı bir ilgi duymaya başlar ve bu olayı anlatırken gözyaşları sel olup akar.

KARAYILAN

Kıvrım kıvrım kâkülünü
 Tarar Yusuf'um Yusuf'um
 Süt mısırın püskülünü
 Sarar Yusuf'um Yusuf'um

Kilisekırın'dan beri
 Yürür kibari kibari
 Zeynep'ini görse bari
 Sorar Yusuf'um Yusuf'um

Narda salkım salkım üzüm
 Deneleri süzüm süzüm
 Bin derdin birine çözüm
 Arar Yusuf'um Yusuf'um

Bir of çeker kederinden
 Sızı nükseder derinden
 Ümide son seferinden
 Firar Yusuf'um Yusuf'um

EK-2. 10 Gelin Kayası

Akînet'in anlattığına göre iki tane "Gelin Kayası" vardır. Bu kayanın bir tanesinin olumsuz hikâyesi şöyledir:

Efsaneye göre ilk einden ayrıldıktan sonra başka bir kadınla evlenen baba, bir zaman sonra vefat eder. Üvey anne ile babanın önceki einden olan kızı hayatlarını sürdürmeye devam ederler. Üvey anne ile kız güzel bir şekilde geçinirler. Anne elinden geldiği kadar kızı iyi bir şekilde yeti tirmeye çalışır ve eksiksiz olarak çeyizini hazırlar. Kız güzeldir. Evlilik çağı geldiğinde üvey anne, kızı bir locaya satar. Ancak kız annenin kendine verdiği çeyizlerle yetinmeyip anneden habersiz sandıktan birkaç parçayı daha alır. Bunu fark eden anne kızı "ta olursun in allah" diye beddua eder. Gelin olan kız daha sonra bir kayanın tepesinde otururken ta oluverir. Bu olaydan sonra o kayanın adı Gelin Kayası olarak kalır.

Uzaktan bakıldığında gerçekten bu kaya bir geline benzemektedir. Ancak Akînet böyle bir ihtimalin mümkün olamayacağını dolayısıyla bu hikâyeye inanmadığını söylemektedir. Ona göre bir insanın beddua ile ta la ması imkânsızdır. Fakat halkı ilgilendiren, halkın hoşuna giden olayları kalemiyle yansıtan bir halk airi olduğu için bu konuyu da halkın anlattığı kadarıyla iirine yansıtmaya çalışır.

GELİN KAYASI

Ürmeli'ye bahar gelir yaz gelmez
 Felek lanet okur imtiyaz bilmez
 Kim demi se yeni gelinler ölmez
 Yasını tutuyor Ürmeli gelin
 Gözlerin kudretten sürmeli gelin

Gelin kayasına tutunamazsın
 Bir tutam gülinen yetinemezsin
 Duva nı ıslanır örtünemezsin
 Yasını tutuyor Ürmeli gelin
 Gözlerin kudretten sürmeli gelin

Kara petek o ul vermez bal vermez
 Ahududum tutunacak dal vermez

Dani med'in yı ma karı yol vermez
 Yasını tutuyor Ürmeli gelin
 Gözlerin kudretten sürmeli gelin

Kırmızılar giyinirsen eynine
 Gözü dönmü biri çıkar öynüne
 Kınalı kuzunu aldın koynuna
 Yasını tutuyor Ürmeli gelin
 Gözlerin kudretten sürmeli gelin

Gelin kayasına fidan dikilmez
 Eyens almayınca darı ekilmez
 Üvey ananın gahırı çekilmez
 Yasını tutuyor Ürmeli gelin
 Gözlerin kudretten sürmeli gelin

EK-2. 11 irvan

Nahide ö retmendir ve ö retmen biriyle evlenir. Çok sevdi i kocasına hep “gurban gurban” diye hitap eder. Çok sever gurbanını, gurbanı da onu.

Nahide bir sabah “Gurban gurban” sesleriyle uyanır. Yata ından korku içinde kalkar korku tasından suyunu içer pencereden dı arıya bakar biraz gezinir sonra tekrar yata ına uzanır. Annesi yanına gelir saçlarını yüzünü ok ar “geçti geçti, bir ey yok, korkma” diyerek her zaman oldu u gibi sakinle tirmeye çalı ır yavrusunu.

Nahide uykusundan zaman zaman “gurban gurban!” diye ba ırarak uyanır. Yanında birileri paniklerse o da onlara “gurban gurban” diyerek e lik eder. Özellikle uçakların alçaktan uçtu u zamanlarda arabaların bir yere çarptı ı yahut gürültülü geçti i zamanlarda havai fi eklerin atıldı ı zamanlarda Nahide'nin heyecanı da artar.

17 A ustos ve 12 Kasım depremlerinde ve artçı sarsıntılarda Avcılar- ükrü Bey civarında oturdu u evden de herkesin “Allah Allah” sesleri ile dı arı fırlamaları esnasında o hep “gurban gurban” sesleriyle inmi tir merdivenlerden.

Nahide annesine sürekli sorar: “Gurban nerde gurban nerde?” O da; “ irvan’da irvan’da” diye cevap verir. “Niye gelmiyor?” deyince de annesi ona “çok kar var” deyip geçi tirir. Zamanla Nahide bu soru sorma huyundan vazgeçer. Belki de annesinin bunaldı nı sezer. Arada bir istemeyerek de olsa “gurban nerde gurban nerde?” diye sorar fakat cevabını kendi kendine “ irvan’da irvan’da” diye verir.

Bir gün Güney-Do u’da küçük bir kasabaya çıkar tayinleri. Henüz oraları tanıma fırsatını bile bulamadan korkunç bir kaza sonucunda gurbanını kaybeder kendisi ise uzun süre koma da kalır. Kendine gelip uyandı ında ilk sözleri; “Gurban nerede gurban nerede?” olur. Yanındakiler o halinde onu üzmemek için “gurban irvan’da” diye cevap verir. Hiç biri çıkıp da gurbanının çoktan öldü ünü söyleme cesaretini gösteremez. Bir zaman sonra gurbanını, o feci kazada kaybetti ini ö renir ve aklına hâkim olamaz.

RVAN

Aney irvan ne yandadır
 Hasret acısı candadır
 Koç yi idim zindandadır
 Canım gider ben gidemem

Emirhan’da yı ma kar var
 Yol iki ba lı canavar
 Beni irvan’a kim kovar
 Canım gider ben gidemem

Aney gurban ne yandadır
 Vebal bize kıyandadır
 Aney gurban irvan’dadır
 Canım gider ben gidemem

Ben yaralı ahin miyem
 Gaip bilen kahin miyem
 Ba lanmı m rehin miyem
 Canım gider ben gidemem

EK-2. 12 Kazan Dere

Kazan Gölü, Fatsa'da bulunan bir tabiat olayıdır. Büyük bir kayanın içinde meydana gelir. Büyük bir ihtimalle "Kazan Dere" de ismi bu gölden alır. Önce bir havuza dolan su, elale olu turur kuyu gibi büyük bir göle iner, oradan dönerek daha büyük bir göle geçer. Bu arada hareketini yitirir, sakinleşir, uyur gibi bir hal alır. Orada kayanın etrafı yosunlu sarmaıklı kimi yerleri de çıplaktır. Kazan Gölü güneş almaz yazın bile suyu soğuk olur. Üst taraftan bakıldığında korkunç bir görüntüsü vardır. İnsanın tüylerini ürpertir. Derindir her babayı idin harcı değildir oraya girmek.

Sonra yine kayanın üzerinden çalayıp Sazcılar suyunun kaynağını geçer, ilerde Kabalma Deresi'yle birleşerek Elekçi Irmağı'na bağlanıp denize dökülür.

Fatsa'da içme suyu olmadığı için Sazcılar Köyü'ndeki Kazan Dere suyu atlarla katırlarla Fatsa'ya getirilir. Adeta bir sucular kervanı olur. Geriye dönükte atların kiki nemeleri ve teneke sesleri dereyi gürültüye boğar ve yankılanır. Kayaların arasında doğru dürüst bir yol yoktur. Bu yüzden atlar hep aynı izden yürür.

Birçok kikiinin ekme teknesi haline gelir Kazan Dere suyu.

Muhtar veya heyetlerden bir kikii para karlıında suyun membaında su teknelerinin kapakını kurunla mühürler.

Kazan Dere'nin akası olmaz iddetli yağmurlarda taşar, sel olur, yol vermez kimseye. Kenarları yaygın ağaçları ile kaplı olmasına rağmen sel olduunda onları bile söker denize götürür.

Kazan Gölü'nün biraz yukarısında Dris Amca isminde bir kikii vardır. Sazcılar Suyu'nu okefeder ve tahlil ettirir, suyu köye kazandırır. Fatsa Belediyesi zamanla bu suyu Fatsa'ya indirir. Dolum tesisleri sayesinde civar köylere gönderir. Her hangi bir olay sonucu yazılmayan bu şiirde D. Ali Akın, Kazan Dere'nin ihtiamını anlatır.

KAZAN DERE

Kazan Dere suyun uyur nazınan

Bir baharın baharınan yazınan

Seni tarif edemem ki azınan
 Yollarımı kesme benim selinen
 Kavlimiz var köyde bir güzelinen

Kazan Dere menek en var lalen var
 Kayalardan yolun var elalen var
 Bana bu gün uzaklardan gelen var
 Yollarımı kesme benim selinen
 Kavlimiz var köyde bir güzelinen

Kayaların yosun ile bezenmi
 So uk suyun yaylaya mı özenmi
 Söyle senin adın niye Kazan'mı
 Yollarımı kesme benim selinen
 Kavlimiz var köyde bir güzelinen

Kazan Dere yolların ötedendir
 Kervanların su çekmiyor nedendir
 Adın sanın belli çok eskidendir
 Yollarımı kesme benim selinen
 Kavlimiz var köyde bir güzelinen

EK-2. 13 En Güzel Sen

air Akınet e i Sabiha Hanım için Eylül 2002'ye dek hiç iir yazmamı tır. Ancak Sabiha Hanım'ın rahatsızlanması sonucu bir ameliyat geçirmesi üzerine onun için "En Güzel Sen" adlı iiri yazar.

Sabiha Hanım ameliyat sonrasında komaya girer ve bir müddet mü ahede altında tutulur. Camekan arkasından baygın haldeki e ine bakan Akınet onunla geçirmi oldu u güzel günleri, onun gamzeli, güler yüzünü ve çocuklarını hayalinde canlandırarak duygulanır ve göz ya ı döker. Kalbinde bir acı hisseder ve bu acıyı kalemiyle payla ır.

EN GÜZEL SEN

Öyle bakma yalan demem
En güzel sen sen güzelsen
Söylemeden de edemem
Sen güzelsen en güzel sen

Her çiçe in rengi sende
Gamzelerinde busende
Sevimlisin gülmesen de
En güzel sen sen güzel sen

Yüzün kudretten men eyli
Gözlerin mor menev eli
Ne seher ne seher yeli
Sen güzelsen en güzel sen

Gel aymazım gel gafilim
A kına dü en sefilim
Sevda kokan karanfilim
En güzel sen sen güzel sen

EK-2. 14 Sa ır smail

Sa ır smail Sazcılar Köyü'ne kom u bir köyde oturan iyi niyetli, sa ır olması ve konu amamasına ra men her eyi anlayabilen ve elinden her ey gelen bir ki idir. Aynı bu niteliklere sahip biri de Sazcılar Köyü'nde bulunmaktadır. Bu iki delikanlı çocukları hiç sevmezdi. Çünkü çocuklar onlarla her zaman e lenirler ve onları kızdırırlar.

Bu iki genç evlerindeki a ır i lerin fedaileridirler. De irmen odun tarla hayvanlar... kısacası evin bütün i leri onların üstündedir. Mehmet Ali'yle smail birbirlerini çok severler ve birbirleriyle çok iyi anla ırlar. A ır i lerde birbirlerine hep yardım ederler.

Zamanı gelince bu iki genci askere ça ır ırlar. Muayeneye giderler di er askerler gibi. Ancak Fatsa'da askeri doktor olmadı ı için onları sevkıyat gemisiyle Samsun'a gönderirler. Yanlarında tanıdık hiç kimse yoktur. Bunlar kaybolurlar, aylar geçtikten sonra yakınları

onları ararlar sorarlar ancak izlerine rastlayamazlar. Smail ve Mehmet Ali aynı gemi ile geri dönerler fakat Fatsa'dan geçerken Fatsa'yı tanıyamazlar. Gemi Trabzon'a yakın bir kasaba limanına demir atar. ki genç neye u radıklarını a rarak gemi tayfası tarafından gemiden atılırlar. Paraları ve nüfus cüzdanları çalınır. Akşam karanlı ında a kın a kın yürürken gece bekçisinin dikkatini çekerler ve bekçinin “dur” ihtarını üzerine korkarak kaçımaya ba larlar. Smail bekçinin attı ı bir kur unla aya ından vurulur. Mehmet Ali can dostunu bırakmayıp smail'e sarılır ve yaralarını sarmaya ba lar. Aylar sonra smail'in a abeyi Süleyman tarafından bulunurlar. Süleyman onları eve getirir. Her taraflarını bit sarar ve koku içerisinde kaldıkları için üzerlerindeki kıyafetleri çıkarırlar ve yakarlar. ki genç temizlendikten sonra ba larından geçen maceraları i aretlerle anlatırlar. Hayatlarına bıraktıkları yerden devam ederler.

Smail atı ile Fatsa'ya odun çekip satarak geçimini sa lar. Bir gün küçük küçük kesti i a aç köklerini heybeye doldurur ve atın üzerine yükler Fatsa'da satı nını yaptıktan sonra evine dönerken Elekçi Irma ı'nın ortasında atın aya ı takılır ve at dü er. Smail de atını kurtarmaya çalı mak isterken Elekçi'nin sularına kapılır. Su hem smail'i hem de atı alır götürür. At iki yüz metre ilerde ırma ın kenarında, smail'in cesedi ise on bir gün sonra Fatsa sahilinde Yeykinlik denilen yerde bulunur.

Mehmet Ali ise ye eninin dü ününde serseri bir kur unun kurbanı olur ve böylelikle iki gencin zaten tadı tuzu olmayan hayatı son bulur.

SA IR SMA L

Güzün bükte sıra sıra höbekler

Bahar geldi geçti sorma smail

Pusu kurmu Elekçi seni bekler

Su bulanık atı sürme smail

Asker oldun potinleri giymedin

Komutanlar seslendiler duymadın

Gençli ini ya amadın doymadın

Nefesini alıp verme smail

Gemi gelir iskeleye yana maz

Tertibin yanında durur konu maz
 Sesin a a 1 tepeye ula maz
 Da lar birbirine girme smail

Elekçi'nin sularına sı madın
 Zalim ku a kurda boyun e medin
 Yosun tutmu kayalara de medin
 Deniz seni komaz durma smail

EK-2. 15 Gv Kestane

Kocaman a acın tepesinden kopan kestaneler gürültü ile dökülür yere. Çama ır kayasına d enler ise birkaç takla atarak ırma ı boylar.

Çama ır kayası mahallenin a a 1 tarafında yarım oda büyüklü nde üzeri düz siyah bir ta tır. Hemen yanı ba nda ise di er bir kayanın oyuk kısmı bulunmaktadır. Çama ır yıkandı ı zamanlarda ya mur ya arsa insanlar korunsun diye yapılmı tı sanki. Sıcak havalarda da Gv Kestane'nin gölgesi yaman olur hani.

Gl Hatun'un ikinci evidir Gv Kestane'nin altı. Ta tan ktme ine postu serdi mi gel keyfim gel. Çorap, eldiven, kazak rer; ate yakar elma, kirit (bir çe it mantar), mısır pi irir kzde; çok sever burasını gerisi umurunda de ildir zaten.

Bu sefa böyle sürmez tabii ki... Eni tesi Bekir'in gözü vardır onda. Zaten çok zaman geçmeden hayatını alt-üst eder hayallerini yıkar Gl Hatun'un. Gl Hatun kaderine küser dünyası kararır adeta. stemeyerek de olsa Bekir'in tacizleri ve ısrarı üzerine ablasına ihanet etmek zorunda kalır ve eni tesiyle kaçar. Gerçi Bekir de Allah'ından bulur belasını. Bir kaza kur unu onu fel eder srndrr. Fakat Gl Hatun bu olanlara hiç kulak asmaz aksine sevinir bile. O kendi halinde hiç kimseden bir beklentisi olmadan hayatını sürdürmeye devam eder. Neticede adalet yerini bulur ve bütün kötüler cezasını çeker.

GV KESTANE

Gv kestane üçer be er
 ahsen ırma ına d er

Gül Hatun'un yolu a ar
Sürüm sürüm sürünüyor

Göv kestane takır tukur
Kendini yere bırakır
Hatun'u kaçırın Bekir
Sürüm sürüm sürünüyor

ahsen ırma ı bulandı
Demir köprüyü dolandı
Bekir'i vuran dellendi
Sürüm sürüm sürünüyor

Hainler kefen soyanlar
Zülmü marifet sayanlar
Bakın kana susayanlar
Sürüm sürüm sürünüyor

EK-3 airin Bestesi Yapılan Bazı iirlerinin Notaları⁶¹

HALİL İBRAHİM

Yüre : FATMA
Söz : Dursun Ali Akınel
Müzik : Selahattin Aygün

Saz .....

Dağda gı zıl ot bi ter Saz ..... İ çin de kek_ lik ö ter_
De re de su du ru lur Daldan köp rü_ ku ru lur_ Saz ...

İ çin de kek_ lik ö ter_ Saz ... Eş ki ya dan_ da be ter_ Saz .....
Daldan köp rü_ ku ru lur_ El ye ri ne_ vu ru lur_ Saz .....

Uslan beHa lil İb rahim_ Saz ..... Uslan beHa lil İb rahim_ Saz ...
Aslan beHa lil İb rahim_ Aslan beHa lil İb rahim_ Saz ...

Kı vircik_ saç_ la rı na_ Saz ..... Kardüşmü ş_ uç_ la rı na_ Saz ...

Dağın yamaç_ la rı na_ Saz ..... Ya slan beHa lil İb rahim_

3-) Müfreze dağı sarar
Dağda kaçaklar arar
Geçit cermez kayalar
Hızlan be halil İbrahim,

⁶¹ Bu belgeler D. Ali Akınel'in ar ivinden temin edilmi tir.

Yolun Sonu Görünüyor

Müzik: Selahattin AYGUN
Söz: Dursunall AKINET

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of seven staves. The first five staves are guitar accompaniment, and the last two are vocal lines. The guitar part includes various techniques such as triplets, slurs, and dynamic markings. The vocal lines are in a simple, melodic style with lyrics in Turkish.

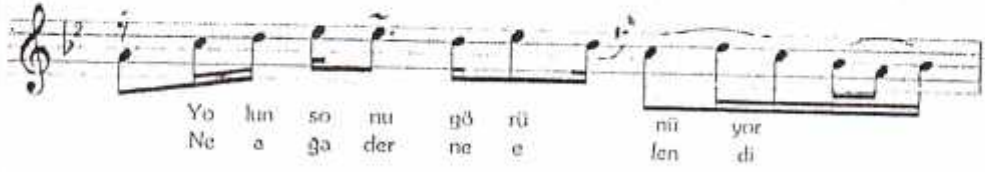
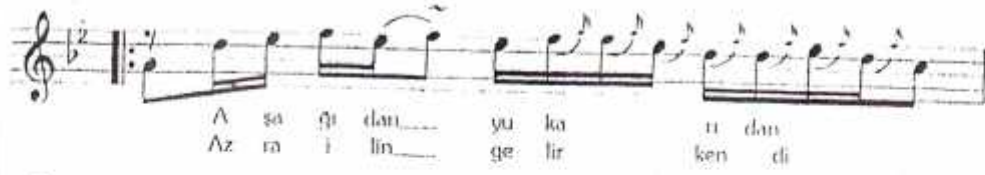
Guitar Staff 1: 5

Guitar Staff 2: 0 5 0 1 5 0 5 2 1 2

Guitar Staff 3: 0

Vocal Staff 6: Ba na ne yaz dan ba har dan

Vocal Staff 7: Ba na ne bo ran dan kar dan

Geçtim dünya üzerinden
Ömür bir nefes derinden
Bak feleğin çemberinden
Yolun sonu görünüyor

2 { Bu dünyanın direği yok
Merhameti yüreği yok
Kılavuzun gereği yok
Yolun sonu görünüyor

Azrailin gelir kendi
Ne ağa der ne efendi
Sayılı günler tükendi
Yolun sonu görünüyor

Geçtim dünya üzerinden
Ömür bir nefes derinden
Bak feleğin çemberinden
Yolun sonu görünüyor

YASLI BAYRAM

Söz : D. Ali AKINET
Müzik : Arif DERYAL

SAL LAN YE ŞİL CA Mİ SAL LAN SAL LAN YI KİL SIN MU SAL LAN
U YAN GÖZ YA ŞI MI DİN DİR U YAN TAN RI ŞA Hİ DİN DİR

CU MA Lİ Mİ BA ŞU KA RI A LIP GİT Tİ LER SALI NAN
Cİ VA NİM KOÇ Yİ ĞİDİM DİR CAN VE RİYOR EM SALI NAN

SÖY LE KAN Dİ LİN NE REN DE - İ Şİ MI YOR MI NA REN DE
YA ĞAN TAN RI LA NE Tİ Mİ DEP REŞ Tİ REN MİH NE Tİ Mİ

DEP REM ZAN NET SİN GÖ REN DE SALLAN YE ŞİL CAMİ SAL LAN
CU MA Lİ NİN DÖRT YE Tİ Mİ U YANIR MI MİA Lİ NAN

1

SALLAN YEŞİL CAMİ SALLAN
SALLAN YIKIL SİN MUSALLAN
CUMALİ'Yİ BAŞ YUKARI
ALIP GİTTİLER SALINAN

3

UYAN GÖZYAŞIMI DİNDİR
UYAN TANRI ŞAHİDİNDİR
CİVANIM KOÇ YİĞİDİM BİR
CAN VERİYOR EMSALINAN

2

SÖYLE KANDİLİN NERENDE
İŞİMİYOR MİNARENDE
DEPREM ZANNETSİN GÖREN DE
SALLAN YEŞİL CAMİ SALLAN

4

YAĞAN TANRI LANETİ Mİ
DEPREŞTİREN MİHNETİMİ
CUMALİ'NİN DÖRT YETİMİ
AVUNUR MU MASALINAN

TÜRKÜ ADI: *BASIM BENİM*

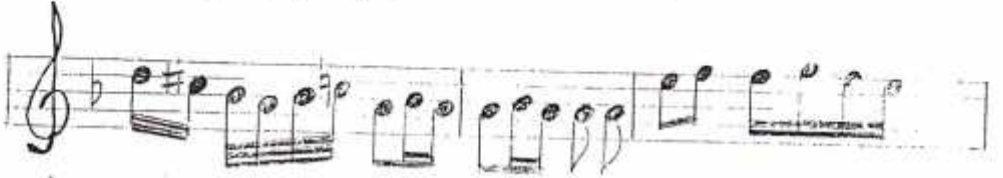
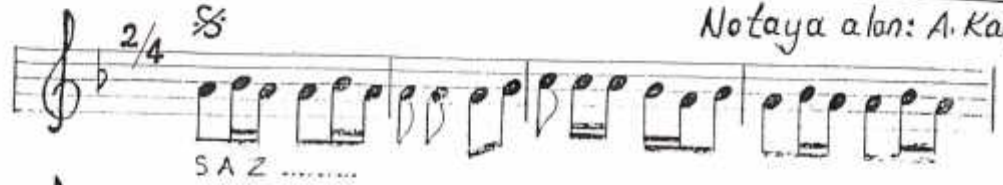
SÖZ: *Dursun Ali Akınel*

MÜZİK: *Avni KAYSAL*

pozisyonu: *ÇÖĞÜ*

Tarih: _____

Notaya alan: *A. Kays*

TÜRKÜ ADI:

SÖZ:

MÜZİK:

pozisyonu:

Tarih:

DA HA GO R GE NE YA SI M BE NİM
GÖZ YA SI M I SEL E T Tİ LER

SAZ

O NU GÖ R ME DEN Ö LÜR SE
A CI MA DA N İ KI MI Zİ

M AĞ LAR ME ZA R Tİ Sİ
A YI R DI LA R DİL E

SAZ

M BE NİM
T Tİ LER

TÜRKÜ ADI:

SÖZ:

MÜZİK:

pozisyonu:

Tarih:

AY SEM Nİ VE KUTLU ME YAZ LA MI TA J ZE Fİ ME

SAZ

GEL Mİ YOR DARTIŞ LER

E VE LİR DE N MEY LI VA R İ Dİ A İÇİŞİ LER EL Sİ Gİ İZİN İŞİ

SAZ

SAZ

BA SIM BE Nİ SEV Dİ Gİ Mİ SAZ

M BA Sİ M BE NİM EL E T Tİ LER

GÜLÜN KOKUSUNU

Söz : D.Ali AKINET
Müzik : D.Ali AKINET

GÖZLERİNDEN HÜZÜN SELİ AKARKEN
HASRET ATEŞİ SİNENİ YAKARKEN
DALGIN DALGIN YILDIZLARA BAKARKEN
İÇİNDEN BİRİNİ TUT BENİM İÇİN

MAZİYE DALARKEN İNME DERİNE
İSYAN ET BU NE DE SOR KADERİNE
KATLA ANILARI ÖRT ÜZERİNE
UYU BENİM İÇİN YAT BENİM İÇİN

UYANSIN ALLI TURNAM UYANSIN

Yöre : Ordu-Fatsa

Söz : D.Ali AKINET
Müzik : Arif DERYAL

U yan s in da al l ı tur nam u yan s in Ş im d i d ü ş g ö r me nin sı ra
Y ü r ü s ü n de al l ı tur nam y ü r ü s ü n G ü zel l i ğ i yay la la r ı

s ı m ı d ır V i ran ba ğ lar al ye ş i le bo yan s in
b ü r ü s ü n He le ş u da ğ la r ın ka r ı e ri s in

Ç ö l ü ho ş g ö r me nin sı ra s ı m ı d ır Tur nam sı ra s ı m ı d ır
Ya z ı k ı ş g ö r me nin sı ra s ı m ı d ır " " " " " " " "

SAZ ..... Ney le s in de al l ı tur nam ney le s in
" " " " " " " " " "

Ba ğ r ı ya n ık na s ıl g ö n ü l ey le s in Der di ni kim din ler ki me
" " " " " " " " " "

s ö y le s in G ö z de ya ş g ö r me nin sı ra s ı m ı d ır
" " " " " " " " " "

Tur nam sı ra s ı m ı d ır SAZ ..... " " " " " " " "

ÇEKELİM TURNAM SİNEYE

Tur-nan başım - dar-da benim - şu ya ban-di-
yar-da benim - bir-sevenim - var mı bil mem
göz-den uzak - lar-da benim - bir sevenim var mı bil mem
uzak lar da be nim - der di si ne ye -
bu-yıl-bize -
gül-mek haram - bel ki se ne ye -

Başım öne eğdirdiler

Yüzüm yere değdirdiler

Saçıma kar yağdırdılar

Yaz ile baharda benim

Söz = Dursun Ali Hekmet

Beste = Mehmet

Bümüç

HOŞ MUDUR

Gök-te u çan hu-ma ku-şu tozlu dur-ha yat-yo
 ku şu fe-le gin-bi
 ze ba kış ı hoş-mu dur-hoş de-gil mi dir fe-le şin bi
 ze-ba kış ı hoş-mu dur-hoş de-gil mi-dir oy
 -oy oy-

Bir fener al da eline
 Karanlığın yur beline
 Bak şu köyün güzeline
 Hoş mudur Hoş değil midir

Bana bir sevgili göster
 Ben istemem gönül ister
 Yüzünden Pahalı astar
 Hoş mudur hoş değil midir

Söz = Dursun Ali AKINET

Beste = Mehmet Gümüş

ŞAHSEN İRMAĞI

Söz : Dursun Ali AKINET
Müzik : Arif DERYAL
Notlar : Arif DERYAL

1
GÖV KESTANE ÜÇER BEŞER
ŞAHSEN İRMAĞINA DÜŞER
GÜL HATUNUN YOLU ŞAŞAR
SÜRÜM SÜRÜM SÜRÜNÜYOR

2
ŞAHSEN İRMAĞI BULANDI
DEMİR KÖPRÜYÜ DOLANDI
BEKİRİ VURAN DELLENDİ
SÜRÜM SÜRÜM SÜRÜNÜYOR

Nakarat
GÖV KESTANE TAKUR TUKUR
KENDİNİ YERE BIRAKIR
HATUNU KAÇIRAN BEKİR
SÜRÜM SÜRÜM SÜRÜNÜYOR

Lainsale

MIZRAP TETİK GEKTİ

2-3-1999

Handwritten musical score for "MIZRAP TETİK GEKTİ" in 4/4 time, dated 2-3-1999. The score consists of ten staves of music with lyrics in Turkish. The lyrics are: peri-şan-na-lim, Dostyo luuu kestti, peri-şan-na-lim ekur du be ni, saz ve fu sız ol du, perde la za, liu, mızrap tetik çekti, telvur du be ni, telvur du be ni, mızrap betin mayli, bana deşil ki, ya renler benen, yana daşil ki, şika yatıngary, wana de şil ki, UMMER E Sİ ğim clau, kulvurdu be ni, saz, kulvurdu be ni.

A circular stamp is visible on the right side of the page, containing the text: "KEMAL İZETTİN", "MIZRAP BAŞINA", "DULLANILAMAZ", "0 0 5 4 7 6", "24 HAZİRAN 1999".

At the bottom right, the text "Söz: Dursun Ali AKINET" is written.

T. C.
FATSA NOTERLİĞİ

ÖRNEK

TÜRKÜ ADI: ARGUVAN

SÖZ

: Dursun Ali AKINLET

MÜZİK

: Ayni KAYSAL

27 HAZ 2001
No: 06088

NOTAYA ALAN: Ayni KAYSAL

TARİH: 26.06.2001

5/8

A DİN TÜRKÜ LER DE -
A DI N DI L LER DE SÜL MEN LER Ü S TÜN DE
YE Rİ N AR GU VAN SAZ
SAZ
NİCE KOÇ YI Ğİ DI N
GUR BET E L LER DE DEŞ ME YE LİM DERDİ N
DE Rİ N AR GU VAN SAZ

FATSA NOTERLİĞİ
ERGAN ERGİN
Başkatip AYLA ERGİN

KINIK DERESİNDEN İNSEM AŞAĞI
KONAK KONAK DEĞİL SERSEM DÜŞEĞİ
GARA MUHUN YANSIN GÖCER UŞAĞI
AYSAR ÇAYINDA KEVSERİN ARGUVAN

ERMİŞLİYE KOMAZ BEMEER DAMI
GADİR BİYMET BİLMEZ ELİN ADAMI
AHİRETTEMİDİR BU DÜNYADAMI
ME YANDADIR GÜNGÖRENİN ARGOVA

T. C.
FATİHA NOTERLİĞİ

15 ARALIK, 2000, SÖZ: Dursun RÜ AKINET

ÖRNEK

NO 17811
200 GÜNLER

MİZİK: AVNİ KAYSAL

TARİH: 10 ARALIK 2000

Gidengeri döner sanma Yan Yaralı Yü reğim Yan SAZ

Alev Can da Söner sanma Yan Yaralı Yü reğim

Al Feryadın Ezberine susma i ner kenderine uslanmayan Kaderi re

Yan Yaralı Yü reğim Yan uslanmayan Kaderi ne

Yan Yaralı Yü reğim Yan

Sitemle kalkarsan saha işleğin kalır, eyvaha.

Avcılar göknüğü oturur

SARAYLI NOTERLİK
ERGAN İLAK YEKÜL
Nurullah Başkurt
15 ARALIK 2000

EK-4 Bestesi Yapılan Halk Halkları, Bestecileri ve Seslendiren Sanatçılar

Sayı	Bestesi Yapılan Halk Halkları	Bestecisi	Seslendiren Sanatçılar
1	Halil İbrahim	Selahattin AYGÜN	Musa ERO LU Ali Han SAMEDOV Uur ARSLAN
2	Yolun Sonu Görünüyor	Selahattin AYGÜN	Musa ERO LU Yıldız TEZCAN
3	Beyin O lu Hangisidir?	Musa ERO LU	Musa ERO LU
4	Nar Çiçe im	Mehmet GÜMÜ	Onur AKIN
5	Tel Vurdu Beni (Gönül Vurgun Yedi) (Mızrap Tetik Çekti)		Ali ÖZÜTEM Z (Kıvırcık Ali)
6	Laz Emine		Ali ÖZÜTEM Z (Kıvırcık Ali)
7	Geriye Dönün Seneler (Dur Desem)		Ali ÖZÜTEM Z (Kıvırcık Ali)
8	Arguvan	Avni KAYSAL	Ali ÖZÜTEM Z (Kıvırcık Ali)
9	Kör Çıban		Ali ÖZÜTEM Z (Kıvırcık Ali)
10	Sarı Manolım	Dursun Ali AKINET	ükriye TUTKUN
11	Yalancı Bahar	Yusuf GÜL	Güler DUMAN
12	Kamber A a	Ali Osman ERBA I	Songül KARLI
13	Cumali	smail ÖZDEN	Burhan ÇAÇAN
14	Kızılkaya	Ali Osman ERBA I	Ne e YILMAZ (Zara) Raman BOZGELOW
15	Yazlama (Ba ım Benim)	Avni KAYSAL	Bülent SERTTA
16	Yan Yaralı Yüre im (Zor Günler)	Avni KAYSAL	Mahsun KIRMIZIGÜL
17	Turnam Ba ım Darda Benim (Çekelim Turnam Sineye)	Mehmet GÜMÜ	Yavuz B NGÖL Serkan Burak TEKTA (Ali an)
18	Karadeniz	İbrahim CAN	İbrahim CAN Veysel AYDIN
19	Ak ama Kadar		Mustafa YILDIZDO AN
20	Ayda Hüzün	Ali Osman ERBA I	Nisa
21	Zay Oldu	Ahmet GÜLÜMSER Arif DERYAL	Ahmet Önder ÇUHADAR smail HAZAR
22	Atla Gel İstanbul'a		Selda E G N
23	Halay Çekelim Ha Halay		Mansur B LG Ç
24	Murtaza Bey	Ali Osman ERBA I	Mavi Besk Grubu
25	Hazan Nedir?	Ali Osman ERBA I	Deniz TOPRAK
26	Varma Üstüme	Arif DERYAL	smail HAZAR
27	Güney İleri	Ali Osman ERBA I	Gülizar T RYAK

28	Barı Çin	Ali Osman ERBA I	Aygül KILIÇ
29	Sen Giderken		Mustafa ÖZARSLAN
30	Yaslı Bayram	Arif DERYAL	
31	Gülün Kokusunu	Dursun Ali AKINET	
32	Uyansın Allı Turnam	Arif DERYAL	
33	Ho Mudur?	Mehmet GÜMÜ	
34	Göv Kestane (ahsen Irma 1)	Arif DERYAL	
35	Dur Deseydin	Avni KAYSAL	

EK-5 airin Yayım lanmamı iirleri**KORDON'DA**

Peygamber çiçe i var
 Cevriye'nin donunda
 Alem üzüntü savar
 zmir'in kordonunda

Basmahane'de livar
 Elimde yar eli var
 Çılgın bahriyeli var
 zmir'in kordonunda

Gemi gelir seslenir
 Mendire e yaslanır
 Deli gönül uslanır
 zmir'in kordonunda

Mendil ba ladım güle
 Kokladım güle güle
 Kadehler elden ele
 zmir'in kordonunda

(MAYIS- 1)

ZEYNO

Bakma ceylan vari bakma
 Kalbim densiz atar Zeyno
 Korkarım yalnız bırakma
 Ay birazdan batar Zeyno

Sevdan aklımı a ırır
 Yaban ellere dü ürür

Ümit sabrımı ta ırır
Hıncı ta a tutar Zeyno

Matem var ekin düzünde
Bitmez elem de hüzn de
Bu da ın öte yüzünde
Yavru ceylan yatar Zeyno

Senin gözlerin eladır
Seven gönül müpteladır
Zulmet ba ıma beladır
Derdime dert katar Zeyno

(HAZ RAN- 2)

O DUVAR

çimde alev alev
Yanan a kın odu var
Seni benden ayıran
Yıkılası o duvar

Bir yanında sevilen
Bir yanında seven var
Acımayan ayıran
Yıkılası o duvar
Yüküm sevda ate i
Usandım ta ı ta ı
Çatlayan sabır ta ı
Yıkılası o duvar

çimde mevzilenen
Özlemin inadı var
Seni benden ayıran
Yıkılası o duvar

(HAZ RAN – 3)

ÇIYAN

Çıyan eyhin ahı olmu
 Payitahtta oturuyor
 Cihan padi ahı olmu
 Kan gövdeyi götürüyor

Kim niye yapmı atomu
 Adam yiyen adam o mu
 Ümidin adı Nato mu
 Güvenini yitiriyor

Mayın tarlasına bakın
 Kalsın toplamayın sakın
 Hasadın zamanı yakın
 Husumeti bitiriyor

Kaynıyor amı arabı
 Tükenmiyor ızdırabı
 Karma zemzemle arabı
 çme adam batırıyor

(Temmuz - 4)

DEB YANI

Bedestene giden yolun
 De biyanı benim olsun
 Angara'nın stanbul'un
 De biyanı benim olsun

Beni gülistana götür
 Korkarım yanıma otur
 Ak gerdan üstüne yatır

De biyanı benim olsun

Anma adını tenhanın
 çinde virane hanın
 Ka ızman'ın Ardahan'ın
 De biyanı benim olsun

Görünce döndüm a kına
 Gel Yaradan'ın a kına
 Al beni gönül kö küne
 De biyanı benim olsun

(TEMMUZ - 5)

DÜNYA SANA

Yalan dünya beni benden
 Aldı ını inkar etme
 Acımadan ta tan ta a
 Çaldı ını inkar etme

Ha a inkar etme dini
 man edenin fendini
 Kendi içinde kendini
 Buldu unu inkar etme

Bohçan yok öteberin yok
 Senin senden haberin yok
 Kitabın peygamberin yok
 Öldü ünü inkar etme

Mevcudiyetin manidar
 ki yanın da bana dar
 Ömrün kıyamete kadar
 Oldu unu inkar etme

(A USTOS- 6)

YABANCI

Ba ınıza sehven geldim
 Eyleme beni gideyim
 Usul usul ehven geldim
 Eyleme beni gideyim

Mendili aldım asmadan
 Deli rüzigar esmeden
 Beleni duman basmadan
 Eyleme beni gideyim

Muradıma eremedim
 Akıl sır erdiremedim
 Gonca imi deremedim
 Eyleme beni gideyim

Hani Dursun Ali hani
 Yitirdin çe m-i cihanı
 Eyleme yolgeçen hanı
 Eyleme beni gideyim

(A USTOS- 7)

SEN YABANCI

Ya mur ya ar gelincikler ıslanır
 Islanır da merdivana yaslanır
 Yabancı yar pencereden seslenir
 Ey versem nafile kâr etmeyecek

Harmandayım emsiyeni al da gel
 Yasemenler sıralanmı dalda gel
 Kem talihin iki eli balda gel

Belli seni bana yar etmeyecek
 Gidiyorum demeyin bidaneme
 Alın yazıma deli divaneme
 Hicran tohumunu gönül haneme
 Ekti sevenlere yer etmeyecek

(A USTOS 8)

LDEN LE

Turnalar E in'den geçin
 Uçun yükse inden geçin
 Mardin Kapısı'nı açın
 Re an Çayı'nı seyredin

Üryan gelsin üryan gitsin
 Tay acemi sür yan gitsin
 Koparılın bir yan gitsin
 Bir yandan da bayram edin

Mazı Da 'na dizilin
 Harrana öyle süzülün
 Adı Nusaybin menzilin
 Eyleni eyleni gidin

Turnalar gurbet eldeyim
 Karanlık bir tüneldeyim
 Söyleyemem ne haldeyim
 Ne sorun ne sual edin

(A USTOS- 9)

YALANÇI

Bir sevenim vardı nazlı edalı
 Adımı çıkardı kara sevdalı

Elim ile kestim bindi im dalı
Tutmadım olmadı tuttum olmadı

Yalan dolan içinde var âlemin
Kimi inkar eder kendinden emin
Kelam-ı kadime el basıp yemin
Etmedim olmadı ettim olmadı

Deva bulmam bin derdimin birine
Yaradan'ın a kına takdirine
Helali haramı biri birine
Katmadım olmadı kattım olmadı

Pay ettim cihanı vurdum dönüme
Dokunmayın bu günüme dünüme
Irgat sürüsünü kattım önüme
Gütmedim olmadı güttüm olmadı

(EYLÜL 10)

ASLAN SÜTÜ

Gümü hane gümü senin içinde
Aslan sütü cam kasenin içinde
Haydin içelim Kostan'a geçelim

Gümü hane inci senin içinde
nci ibri im kesenin içinde
Haydin içelim Kostan'a geçelim

Gümü hane geven senin içinde
çim yanar yansın senin içinde
Haydin içelim Kostan'a geçelim

Gümü hane seven senin içinde

Bin mana var bir busenin içinde
Haydin içelim Kostan'a geçelim

(EYLÜL 11)

OMARO LU

Omaro lu ava gelir
Atı kova kova gelir
Kayna lıyı indin miydi
Dayan Gümü ova gelir

Koç yi itlerin diyarı
Adamları iriyarı
Kindar genci ihtiyarı
Ne kanar ne tava gelir

Omaro lu kırkındadır
Etti inin farkındadır
Ceylan senin terkindedir
Kör kur un bedava gelir

Yeti in yara derinde
Kanlı cepken üzerinde
Lokman yok Cumayerinde
Zannetmeyin deva gelir (EK M 12)

ZIR DEL

Ceylan gözlüm ver elini gidelim
Buralardan kervan geçmez bekleme
Gel aymazım gel divanem zırdelim
Buralardan kervan geçmez bekleme

Dumanı üstünde Munzur Da ının
Goncası isyanda viran ba ının

Yollarını kar kaplamı E inin
Buralardan kervan geçmez bekleme

Güngörmezın öte yanı Mu de il
Pınar donmu zemheri olmu de il
Felek senin yüzüne gülmü de il
Buralardan kervan geçmez bekleme

Huma ku u gökten yere inmiyor
Deli gönülde fırtına dinmiyor
Yaban çiçe im içime sinmiyor
Buralardan kervan geçmez bekleme

(ARALIK 13)

YORGUN DÜ LER

Nazlım turnalara yine bir selam
Kat bir yandan bu hasreti bitirsin
Gönül köprüsünü çat gözü elam
Çat bir yandan bu hasreti bitirsin

Yorgun dü lerine girersem ayet
Talihime gem vurulur nihayet
Uzamasın yeni yollar in a et
Et bir yandan bu hasreti bitirsin

Ver elini iki Cihana inat
Senin olsun içimdeki kainat
Gam yükünü omuzundan yere at
At bir yandan bu hasreti bitirsin

Sorma tükenmiyor bendeki umut
Ömür ne bir nebze ne de layemut
Yaradana sı ın öyle dilek tut

Tut bir yandan bu hasreti bitirsin

(ARALIK 14)

GED Z

Taytan Suyu dize gelir
Dolanır Gediz'e gelir
Aydınlı yükünü tutmu
Dengi mar andize gelir

Sözüm Ü ümü üstüne
Güne ı ımı üstüne
Bilmem alemin kastı ne
Kirman Efe dize gelir

Taytan suyu düze gelir
Gecesi gündüze gelir
Aydınlı handa vurulur
Acısı Sündüse gelir

Çanakçıda Kapankaya
Olman tarla tapan kaya
Yamanlardan kopan kaya
Döne döne düze gelir

Hani bayku un öttü mü
Murat almana yetti mi
Gediz önüne kattı mı
Gecesi gündüze gelir

(OCAK - 15)

SUNA SUNA

Güneyliden bahçeye in

Al kırmızı gonca senin
 Önü deniz Medrese'nin
 Bi yanı Yasun'a çıkar

Ekin biçtim darıyanan
 Öteyinen beriyinen
 Göçmen ku u sürüyünen
 çinden bir suna çıkar

Dü ün boyalı evde mi
 Aslan sütü kadehte mi
 Gelini götüren gemi
 Yarın Giresun'a çıkar

Ekin tarlasında darı
 Marabaya ne kadarı
 Kovana kapanan arı
 Gülün kokusuna çıkar

Varma beylerin hanına
 Lokma konmaz sahanına
 Rıhtımda kahve yanına
 Ku ular yosuna çıkar

(UBAT - 16)

CAN KLER'E

Gel aymazım zalim gurbet elinden
 Ver elini ver bir yandan gidelim
 Bitmeyen husumet var ezelinden
 Ver elini ver bir yandan gidelim

Bizim ele bahar gelmi gül açmı

Bir tebessüm bin bir derde ilaçmı
 Çe menin önünden yeni yol geçmi
 Ver elini ver bir yandan gidelim

Yıllanmı özlemin yükünü tuttum
 Sensiz geçen mevsimleri unuttum
 Ne diyeyim kendi kendime ettim
 Ver elini ver bir yandan gidelim

Güne dönsün Canik'lere yürüsün
 Güneyinde kar kalmasın erisin
 Gel birtanem sen ömrümün varısın
 Ver elini ver bir yandan gidelim

(MART – 17)

RE AN ÇAYI

Re an Çayı senin suyun içilmez
 Acem gızın çalımından geçilmez
 Mardin Kapısı'nı çalsam açılmaz
 Alın beni Hind'e Yemen'e sürün

Can çeki en solan papatyaların
 Lokman gelse sarılmaz yaraların
 çimde saklanan hatıraların
 Kalan izlerini silin süpürün
 Mazıda ı yolumuzun üstü mü
 Çekilmezsin karanlı ın bastı mı
 Acem gızın elindeki testi mi
 Görsün beni de çe meye götürün

Viran ba da ceylan olsa avlasam
 Ele gelmez sevsem gönül eylesem
 Adı çıkar acımazlar söylesem

Atın beni zindana süründürün

(MART – 18)

ÜRMELE GEL N

Hızması sarı altından
Güler eyvanın altından
Zaten güzelsin eltinden
Desem göze mi gelirsin

Sen cilveli sen yosmasın
Eyvanı saran asmasın
Uyan uyan al basmasın
Desem göze mi gelirsin

Saçın ibri im sarısı
Omuzlarında yarısı
Gizemli yaban arısı
Desem göze mi gelirsin

(MART – 19)

BENZEMEZ

Dünya senin adın sanın
Biri birine benzemez
Niye sayısız insanın
Biri birine benzemez

lim irfan i in ba 1
Bir manga er bir onba 1
Kan karda 1 din karda 1
Biri birine benzemez

Alınan can aparmak var

Fırtınalar koparmak var
 ki elde on parmak var
 Biri birine benzemez

Gurup denizde kırmızı
 Karanfil dizde kırmızı
 Gül de nergiz de kırmızı
 Biri birine benzemez

Kiminin esamesi ah
 Kimi do u tan padi ah
 Aynı dilden yalan essah
 Biri birine benzemez

(MART – 20)

ACEM HIRSIZ

Göz göre göre emellerimi
 Elimden aldın acemi hırsız
 Tutma bir daha ver ellerimi
 Kalbimi çaldın acemi hırsız

Gönül haneme giriver dedim
 Halım nicedir görüver dedim
 Bana a kımı geri ver dedim
 Nerede kaldın acemi hırsız
 Hüsnüniyetin adımını at
 Bir gülü üne etmem kanaat
 Ansızın çöken zulmete inat
 Diye mi geldin acemi hırsız

Ate e tuttun yaktın içimi
 Bu ızdırabın ba ka biçimi
 Gülü goncayı çiçe i çimi

Talan eyledin acemi hırsız

(N SAN 21)

TEPEDAM

Tepedam'ı duman almı
Gün geceye döner imdi
Nazlı yarım gelin olmu
Yüre ime iner imdi

Ardından gitsem söz olur
Sinem tutu ur köz olur
Yarelerim göz göz olur
Çıbanba ı kanar imdi

Gelincik lise yanında
Karanfil ise yanında
Fener kilise yanında
Bir yanar bir söner imdi

Dikenler gülün yerine
Zülûf kakülün yerine
Bayku bülbülün yerine
Tepedam'a konar imdi

(MAYIS – 22)

SEN STANBUL

Caniklerden geldim sana
Ver elini ver stanbul
Beni sineye sarsana
Ver elini ver stanbul

Al beni gönül kö küne
Al yaradanın a kına

Talihim dönsün a kına
Ver elini ver stanbul

A iyanda gül olayım
akıyan bülbül olayım
Yana yana kül olayım
Ver elini ver stanbul

ahin yükse inden insin
Kınalıada'yı dönsün
Kandilli'nin içi yansın
Ver elini ver stanbul

(MAYIS- 23)

ALBEN L M

O bakı lar beni sana kul eder
Ver elini ver Yasemen gidelim
Kalem ka lar iki stanbul eder
Ver elini ver Yasemen gidelim

Semahınan seherinen tan sensin
Albenilim kalbimde atan sensin
Mevsimplere rengini katan sensin
Ver elini ver Yasemen gidelim

Mor bulutlar elem ile tartılmı
Yaban elin üzerine örtülmü
A iyanda be i imiz kertilmi
Ver elini ver Yasemen gidelim

Kandilli'de gülü harman eyledim
Kokusunu derde derman eyledim
Senin için stanbul'u boyladım

Ver elini ver Yasemen gidelim

(KASIM- 24)

MANGAZ

Mangaz yolu dö eme
 Fiyan beni bo ama
 E er beni bo arsan
 Ömrün bitsin ya ama

Yemenimi yamadım
 Atmaya kıyamadım
 Son yazdı ın mektubu
 Açtım okuyamadım

Dö eme yol yan gider
 Savulun Fiyan gider
 Cenderme yolu tutmu
 Yıkılır bi yan gider

Göv elmayı asardım
 Dibine üzüm sardım
 nanmıyom deseydin
 Kuran'a el basardım

(TEMMUZ – 25)

SESLENMEK

Yalan dünya sana geldim geleli
 Gam içinde figan eyledim durdum
 Bana gül demedin bildim bileli
 çimden geçeni söyledim durdum

Da ların ardında yol bulamadım
 E dim tutunacak dal bulamadım

Gönül bahçesinde gül bulamadım
Yaban çiçe ini yayladım durdum

Tütünüm tellenir harman içinde
Payımı komadın derman içinde
Esemem geçiyor ferman içinde
Kurdu kuzuyunan hayladım durdum

Ba a girdim gülün nargını aldım
Virane hanede eylendim kaldım
Adım Dursun Ali ummana daldım
En derin yerini boyladım durdum

(TEMMUZ – 26)

TEMENN

Pınarın ba ında eylenen güzel
Testin kolayınan dolmayıversin
U run u run bakıp söylenen güzel
Sende kara sevda olmayıversin

Çi dem açıvermi elinde dursun
Nilüfer saçının telinde dursun
Yaban gülü kendi halinde dursun
De me incinmesin solmayıversin
Sevdim bir çiçekle yetinemedim
Elini vermedin tutunamadım
Lokma haram imi yutunamadım
Sakladım el alem bilmeyiversin

Gönül bahçesinin yolunu tuttum
Geçen mevsimleri önüme kattım
Talihime küstüm sitemler ettim
Alınsın yüzüme gülmeyiversin

(EK M – 27)

ÇE M- NAZ

Az mı yalvardım az mı yakardım
 nadın tuttu kandıramadım
 Ben sana gözüm gibi bakardım
 nadın tuttu kandıramadım

Ne kadar bekledim dönersin diye
 Son istasyona inersin diye
 Yalan söyledim kanarsın diye
 nadın tuttu kandıramadım

Son bir ümidin ardına dü tüm
 Sandım ki gönül yurduna dü tüm
 Ben yine senin derdine dü tüm
 nadın tuttu kandıramadım

Etme kapımı çal dedim sana
 Gitme benim ile kal dedim sana
 Al u canımı al dedim sana
 nadın tuttu kandıramadım

(KASIM – 28)

YALIÇAPKINI

Ak amdan içer
 Kendinden geçer
 Sevinçten uçar
 Yalıçapkını

Susam deriyor
 Dama seriyor
 Selam veriyor

Yalıçapkını

Konakları var

Bıyanı livar

Sessiz canavar

Yalıçapkını

Ha in bakıyor

Canlar yakıyor

Yosun kokuyor

Yalıçapkını

Tabyadan iner

Sandala biner

Hisardan döner

Yalıçapkını

Kement atan mı

Hı ım katan mı

Çalım satan mı

Yalıçapkını

(ARALIK – 29)

KOVAN KAYASI

Kovan kayasına çöken dumana

Beni de kat seher yeli gideyim

Sinsi sinsi gelen geçen zamana

Beni de kat seher yeli gideyim

A inayım kırmızı olan güle

El de meden sararan solan güle

Sonsuza yürüyen yol alan güle

Beni de kat seher yeli gideyim

Rıhtımın feneri yanıp sönüyor
Ay tepenin üzerinden iniyor
Göçmen ku u yuvasına dönüyor
Beni de kat seher yeli gideyim

Uslanmayan deli gönül var bende
nanan da benim inkar eden de
Çoban kızı sürüyünen gidende
Beni de kat seher yeli gideyim

(ARALIK-30)

KA M R YÜNÜ

E ir zalim e ir yün ka mir yünü
Ba ıma bir çorap ör dane dane
Hicran sinsi sinsi dikti tüyünü
Peri an halimi gör dane dane

Seni inadından döndüremedim
Yalan da söylesem kandıramadım
çerim yanıyor söndüremedim
Sinemin üstünde kor dane dane
Muradını alma yar arıyorsan
Aha bende intizar arıyorsan
Tükenmeyen ah-u zar arıyorsan
Dinle ahvalimi sor dane dane

Ölür müsün benim için öl desem
Her nefesin bedelini ödesem
Ya amak ölümden kolay mı desem
Sıralanıverir zor dane dane

(OCAK – 31)

MD SEYRET

Sen e m-i siyahım uyan uyuma
 Turnalar uçuyor görmüyor musun
 Gamzelerin solar yzünü yuma
 Nasıl gl açıyor görmüyor musun

Bülbülün isyanı gln derdinden
 Selamı sabahı gönül yurdundan
 Mangaz'ı dolanan günün ardından
 Bir mr geçiyor görmüyor musun

ıkarsam yamaya sersem tütünü
 Benim omzumda dengin bütünü
 Rengarenk bulutlar aslan sütünü
 Kaynatıp içiyor görmüyor musun

Gönül ba ı yine ye erecekmi
 Kim zlecekmi kim glecekmi
 Muhannet sineme rzigar ekmi
 Fırtına biçiyor görmüyor musun

(UBAT – 32)

DAYANAMAM

Rabbim seni aldı benden
 im yanar dayanamam
 Can gidiyor can bedenden
 im yanar dayanamam

Gönül ba ım talan oldu
 Ömür desen yalan oldu
 En sonunda olan oldu
 im yanar dayanamam

Çıyan yeni yolu tutmu
 Öldürmeye yemin etmi
 I imadan bayku ötmü
 çim yanar dayanamam

Bahtın rengi kara bende
 Ne ararsan ara bende
 Kapanmayan yara bende
 çim yanar dayanamam

(MART – 33)

ÇET N CEV Z

Kırlangıçlar tepe damda oturur
 Yaban ellerinden selam getirir
 Huma desen ümidimi bitirir
 Her ku un eti yenir mi Muhitdin

ahin havalanır etmez endi e
 Atmaca söylenir kavim karde e
 Ya penguen ba a ya kuzgun le e
 Her ku un eti yenir mi Muhitdin

Yalı çapkınını sünnet ederler
 Tutmayın kedi ne budu ne derler
 Akbabanın mevlidine giderler
 Her ku un eti yenir mi Muhitdin

Dedim neyin nesi kasaba yasta
 Dediler yaralı Muhiddin usta
 mam musallada hindi mapusta
 Her ku un eti yenir mi Muhitdin

(N SAN – 34)

VANLI ÇOBAN

Vanlı oban kadanayı
 Sür de Mardin'e gidelim
 Cepkenimi üzerime
 Ser de Mardin'e gidelim

Kimli imde Mu yazılı
 Muallim olmu yazılı
 Kim mülayim kim azılı
 Gör de Mardin'e gidelim

Van yolunu tutmadık mı
 çinde kin gütmedik mi
 Nusaybin'e gitmedik mi
 Bir de Mardin'e gidelim

Gonca iken derilmi im
 Hizana gönderilmi im
 Ben ne diye vurulmu um
 Sor da Mardin'e gidelim

(N SAN – 35)

ÖYLE KALSIN

En son gülü ün var ya
 Dokunma öyle kalsın
 Bin kere seyredeyim
 Öyle canımı alsın

Dünyaya yeni gelmi
 Ya da ölmü say beni
 Ya kapında kul olmu
 Ya kovulmu say beni

En son gülü ün var ya
 Anılarıma dolsun
 ster gonca gül olsun
 ster sararsın solsun

En son gülü ün var ya
 Dokunma öyle kalsın
 Dokunma seyredeyim
 Heyecanımı alsın

(N SAN – 36)

MUALL M BEY

Zanata'dan gelin geçer
 Demedim mi muallim bey
 Oyna ın cilvelin geçer
 Demedim mi muallim bey

Ay karanlık ay tutulmu
 Sen güne i say tutulmu
 Adın sanın unutulmu
 Demedim mi muallim bey

Cuma pazarı kurulur
 Sular bulanır durulur
 Alınan adam vurulur
 Demedim mi muallim bey

Zanata'dan dolan da gel
 Han gölüne dalan da gel
 Maralını bulan da gel
 Demedim mi muallim bey

(MAYIS – 37)

Ekin tarlasının yoncası çimi

Kar suyunu emer gabarıverir
Öyle bakma alev sarar içimi
Çılgın arzularım gabarıverir

Sevdalandım kime ne söyliyeyim
Deli gönülü nasıl eyliyeyim
Rabbim seni aldı ben neyliyeyim
Ne öteye verir ne beri verir

EK-6 Birle Yapılan Röportaj Bilgileri

Röportaj 1 (15 Mart 2002)⁶²:

F. Hatun Kuzu: “Dursun Ali Akınet kimdir? Bize kendinizden bahseder misiniz?”

D. Ali Akınet: 20 Haziran 1945 yılında Fatsa'nın Sazcılar Köyü, Yurtyeri Mahallesinde doğdum. Babamın adı Mevlüt, annemin adı Zekiye. Üç kardeşim en küçüğüyüm. İki ablam var. Büyüğünün adı Dürdane, küçüğünün adı Rukiye. Aslında annemle babamın ablamlardan sonra üç ya da dört tane erkek çocukları oldu ama hastalıkları ve köyde doktor olmadığı sebebiyle hepsi vefat etmiş. Daha sonra ben dünyaya gelmişim. Benim de sol omzumda bir çıban çıkmış. Çıbanı köyün sıhhiyecisi kesmiş, ölümden dönmüşüm. Ailemde tek erkek çocuk ben olduğum için annemle babam bana çok düşkünlü. Babam taustasıydı. İni çok iyi yaptığı için ve dürüst olduğu için köyde çok saygın ve mehurdu. Ev duvarı, mezar ve camii temelleri yapıyordu. Uzun boylu iri yapılı bir kişiydi. Okuryazarlığı yoktu. Çalı mayı çok severdi, bize çok değer verirdi.

F. Hatun Kuzu: Babanız Ordulu mu?

D. Ali Akınet: Hayır. Babam Gürcistan asıllı, dedesinin babası olan Süleyman dede, Gürcistan'ın Batum özerk bölgesinin Kobuleti (Çürüksu) ehrindenmiş. Golomanidze boyuna mensupmuş. Bu yüzden de Golomanidze Süleyman Efendi diye çağırılmış. Çok dürüst, açık fikirli, adaletli biriymiş. Askeriyede görevliymiş. İnde babasına gelen bazı adaletsizlikleri sindiremediği için idareye karşı gelmiş. Bu yüzden de üç defa evi kundaklanmış. Bunun üzerinde sabredemeyip Çürüksu'dan taşınıp Ünye'de Lahna Köyü var, oraya göç etmiş. Atalarımın Türkiye'ye gelişi böyle olmuş. 1934'teki soyadı kanunuyla Gürcistan'da Golomanidze olan soy isimleri önce Gül olmuş. Sonra Akıner olarak değiştirmek istediklerinde nüfus memurunun hatası yüzünden Akınet olarak kütüğe geçmiş. Babamın babasının adı Ahmet'ti. Ünye'de tahsildarlık yapıyordu. Büyükbabam Sazcılar Köyü'nden Recep onbaşı namıyla anılan Recep Asrak'ın kızı Zekiye ile evlenmiş, yani babaannemle. Babam ve Huriye halam doğduktan sonra bir müddet sonra babaannem üçüncü çocuğuna hamileyken büyükbabam ölmüş. Babaannem de babamı ve halamı alıp babasının köyüne, Sazcılar Köyü'ne gelmiş. Sonra amcam doğmuş. Babaannem adını

⁶² Bu bilgiler D. Ali Akınet hakkında yüksek lisans tezi yapılmaya karar verildikten sonra Akınet ile 9, 10 ve 17 Mart 2013 tarihlerinde yapılan röportajlarla daha detaylı hale getirildi. Birleştirilerek Röportaj 1'e yazıldı.

Ahmet koymu . Babam burada büyümü , ta i leme sanatını ö renmi . 17-18 ya ına geldi inde annemle evlenmi . Sonra i te ablamlarla ben olmu um. Annemin babası Sandıkçı Süleyman Usta, annesinin adı da Sultan. Bu yüzden ben kendime Sultan Süleyman'ın torunuyum derim. Süleyman dedem zmir'in Bahçecik nahiyesindeki karde ini ziyarete gitti inde orda hastalanmı , ölmü . Mezarı da orda. Anneanneme gelince do ruyu söylemek gerekirse onu pek sevmezdim.

F. Hatun Kuzu: Neden?

D. Ali Akınet: Çünkü; küçükken hep di er torunlarını severdi, beni hiç sevmezdi. Ayrıca bana hiç para vermezdi. Her zaman teyzemin çocuklarını sever, onlarla ilgilenir ve onlara para verirdi. Anneannem çok becerikli bir kadındı. Eli i yapıp sattı ı için parası hiç eksik olmazdı. Aynı zamanda o halk arasında “koca-karı ilacı” diye bilinen bitkisel ilaçlar da yapardı. Bu özelli i ile köyümüze ve civar köylere adını duyurmu tu. Anneannemin öyle bir tedavi yöntemine ahit oldum: otları kaynatıp kızgın zinciri ot kazanının içine attı bunun üzerine müthi bir buhar ve koku olu tu. Hastanın üstüne bir çar af örttü ve o buhar ile hastayı iyice terlettikten sonra yedi kere zincirden geçirdi. Anneannem vefat ettikten sonra bu tedavi yöntemini bir müddet annem uyguladı.

Bir gün anneannem sedirin üstüne oturup kuca ına para kesesini açmı paralarını sayıyordu. Bu sırada ben ocaklı ın önünde ders çalı ıyordum. Sonra paralarını keseye doldurup aya a kalktı nda kuca nda unuttu u para yere dü üp benim önüme yuvarlandı. Fakat anneannemin kula ı duymadı ı için paranın sesini i itmedi. Anneannem teyzemin çocuklarını her zaman için bizden daha çok sever ve sürekli onlara para verir beni es geçirdi. Onun bu davranı ı beni çok kızdırdı. Bu yüzden ben de önüme dü en parayı anneanneme hiç göstermeden aldım. Oysa teyzemin çocuklarına para verdi inde bana da verseydi böyle bir davranı ta bulunmazdım. imdi bu yaptıklarım aklıma geldikçe kendime gülüyorum ve yaptıklarımın pi manlık duyuyorum. Biraz da kıskançlık vardı galiba. O bana ve aileme iyi davranmazdı fakat hastalanıp yata a dü tü ünde ona biz baktık ve bundan da hiç yakınmadık. Mezarı annemin baba köyü olan Mehmet Akif Köyü'nde (Eski Ordu) bulunmaktadır.

F. Hatun Kuzu: Nasıl bir ailede yeti tiniz? Bize ailenizden bahseder misiniz?

D. Ali Akınet: Bizim aile be ki ilik bir aileydi. Hayvanlarımız, ba ımız bahçemiz vardı.

Geçimimizi öyle sağlıyorduk. Annem eli i yapıp satıyordu, babam ta ustasıydı. Babam çok sinirli bir insandı ama aynı zamanda çok iyi niyetli, merhametli, sevgi dolu ve evine ba lı biriydi. Okuma yazması yoktu. Benim okumamı çok istedi. Fakat onun ölümünden sonra maddi durumumuz kötüle ti i için ne kendimin ne de babamın iste ini yerine getirebildim.

Babam beni çok severdi ve üzerime titrerdi. Bu yüzden okula giderken pe imden bakar ben gözden kayboluncaya kadar içeri girmezdi. Çünkü okula giderken fındık bahçelerinden ormandan ve dere içinden geçiyordum. Okulum bizim köye yaya olarak bir buçuk-iki saatlik uzaklıktaydı. Ya murlu günlerde babam yoluma gelir ve beni alırdı. Haftanın bir günü ö leye kadar di er günler ak ama kadar ders görürdük.

Ablamın dü ününde bana hediye olarak iki buçuk lira verilmi ti. Bir çar amba günü okuldan çıktıktan sonra Fatsa'ya çar ıya indim. Niyetim keyfimce paramı harcamaktı. Sinemaya gittim gazoz, simit, kalem, silgi aldım; foto raf çektirdim. Ama iki buçuk lirayı bir türlü bitiremedim. Demek ki o zamanlar iki buçuk lira çok de erli bir para imi . Tabi ben ak am ba ima geleceklerden habersiz zamanın nasıl geçti ini bilmeden gezmeye devam ettim. Hava kararmak üzereydi ki zamanın farkına vardım ve köyün yolunu tuttum. Yollar virajlı ve yoku tu. Yakın zamanlarda da dere içinde bir adamın cesedi bulunmu tu. Dereyi geçerken o kadar korktum ki... Gözlerimi kapattım o yoku u ko arak çıktım. Yolu ezbere biliyordum çünkü. Biraz ilerledikten sonra az ilerde iki ki i gördüm: Ramazan Dayı ile hanımı Sedef'ti onlar. Korktu umu belli etmeden selam verip yanlarından geçtim. Biraz yukarı çıktı ımda annem gelece im yolu tahmin edip elinde bir fenerle kar ıma çıktı. Annem geç kaldı ım için bana hiç kızmamı tı ancak babam eve vardı ımda elinde bir sopa ile kızgın bir ekilde beni bekliyordu. Yanına vardı ımda tam benim üzerime yürüyecekti ki annem önüme geçerek babamın beni dövmesine engel oldu. Annem de çok korkardı babamdan ama bana kıyamadı ı için yapmı tı bunu. Babam kolay kolay sinirlenmezdi fakat sinirlenince de gözü hiçbir eyi görmezdi.

F. Hatun Kuzu: Peki anneniz nasıl bir ki iydi bize biraz da ondan bahseder misiniz?

D. Ali Akınet: Annem-nur içinde yatsın çok iyi, temiz kalpli, sevecen, insanları mutlu etmeyi seven, hassas, gururlu, güler yüzlü, becerikli bir kadındı. Okuma yazması olmadı ı için çar ı-pazar i lerinden anlamazdı. Ancak el i i yapmayı çok severdi. Patikler oyalar örer bazen hediye eder bazen de satardı. Bo oturmamı sevmez kendisine sürekli me gale bulurdu. Beni çok sever ve üzerime titrerdi. Ablalarım gelince; Büyük ablam Dürdane

annem öldükten sonra bana annelik yaptı. Annemin ölümünden önce pek ilgilenmezdi benimle. Fakat daha sonraları bana daha fazla ilgi gösterir oldu. Ben de onu çok severdim. Bir ey yapacağım zaman bile ona sorardım o uygun bulursa o işi yapardım. Ancak kader onu benden iki yıl önce ayırdı. Küçük ablam Rukiye ise Hollanda'da oturuyor. Yaz tatillerinde Fatsa'ya gelir ve çok uzunlukla benim evimde kalır. Rukiye ablamın da kalbimde ayrı bir yeri vardır.

Çocukluğumda ablalarım beni biraz kıskanırdı. Çünkü ben evin tek oğluydum ve en küçük üydüm. Bu yüzden ilgi daha çok benim üzerime olurdu. Birlikte yaramazlık yaptığımız zaman annem ve babam bana pek kızmazdı. Yine bir eyler alınacağı zaman öncelik sırası hep bende olurdu. Annemin çeyizlerinden kalma pembe kadife bir yorganı vardı. Ben o yorganı çok sevdim için annem onu hep benim üzerime örterdi. Bir de etrafı ile ilgili tasarımlarımız vardı. Annem benim yemeğimi hep o tase koyardı. Tabii ki bu olay ablalarımın canını sıkardı.

F. Hatun Kuzu: Çocukluk yıllarınız hakkında bilgi verir misiniz?

D. Ali Akın: Çocukluk yıllarım, on bir yaşına kadar gayet güzeldi. Evin en küçük üyü olduğum için herkes beni çok sevdi, nazlatırdı. Bahçede oyun oynardım. Kızılkaya'ya çıkar orda oyunlar oynardık arkadaşlarımla. İlkokulu Sazcılar Köyü'ne iki km uzaklıktaki Evkaf İlköğretim okulunda okudum. Okulumu, öğretmenimi çok seviyordum. Her sabah yağmur, çamur, dere, yamaç demeden bu mesafeyi bir buçuk iki saatte kat ederdim. Babam her sabah beni yol ederdi. Gözden kayboluncaya kadar eve girmezdi. Bazı zamanlar da okuluma gelir, okul çıkışında beni alırdı. Okulda iken en başarılı olduğum ders, çok sevdiğim coğrafya dersiydi. Türkiye ve dünya haritalarını incelemek, nehirleri, dağları, ovaları keşfetmek, atlaslardan onları ayrıntılı bir şekilde incelemek çok hoşuma giderdi. Hatta şimdi bile dürbünümle evimin balkonundan gökyüzünü, geceleri yıldızları seyretmekten çok hoşlanırım. Bir gün okulda coğrafya dersindeyken sınıfa bir müfettiş geldi. Bizlere sorular sordu. Sıra bana geldiğinde müfettişin sorduğu tüm sorulara hiç düşünmeden cevap verdim. Cevapların hepsi doğruydü. Öğretmenim de müfettişe çok teşekkür etti. Bana bütün bunları nasıl bildiğimi sordu. Ben de ona, coğrafya dersini çok sevdiğimi, atlalara karşı özel bir ilgim olduğunu söyledim. Müfettiş bana aferin dedi.

F. Hatun Kuzu: Peki hafta sonları ne yapardınız?

D. Ali Akınet: Hafta sonları aileme yardımcı olmak için hayvanları köyün yukarısındaki Alageri Merası'na götürürdüm. Bu meranın alt tarafında da bir dere vardı. Hayvanları meraya bırakıp arkadaşlarla top, uzune ek, kovalamaca, saklambaç... gibi oyunlar oynardık. Hayvanlar susayınca dereye inip su ihtiyaçlarını giderirlerdi. Biz de onları daha rahat görebilmek için dağın tepesindeki Kızılkaya'ya çıkıp hem oyun oynar hem de öle vakti geldi inde getirdi imiz yiyecekleri açarak hep birlikte keyifle yerdik. Bir i e de ayran getirip onu sırayla birer yudum alarak içerdik. Ekmeklerimizi ve genelde çökelekten ibaret olan bazen de yumurta ve patatesten oluşan katıklarımızı paylaşırdık. Ncir zamanı geldi inde ise götürdü tümümüz yiyecekleri yemezdik. Kızılkaya'nın ana tarafında incir ağaçları vardı. Bu incirler oldu u zaman karnımızı onlarla doyururduk. Böğürtlen, ham elma, ahlat (yaban armudu) bile olurdu Kızılkaya'da. Müzik bile dinlerdik. Dağın yamacında küçük bir kulübe vardı. O kulübeden gelen gramofon sesleri dağda yankılanırdı.

Bir gün hayvanları otlatırdık sonra müziğin geldiği kulübeyi merak ettik ve arkadaşlarla oraya gittik. Kulübeye vardığımızda bizi bir adam karşıladı. Kıvrıkcık saçlı, saçlarının ucuna karlar ya mı bu adam bir gramofon ve saat tamircisiydi. O kadar alçakgönüllü biriydi ki çor-çocuk demeden üstleri balar pistir demeden bizi içeriye aldı. Mert, iyi niyetli biri oldu u her halinden belliydi. Evinin duvarlarında ünlü sanatçıların resimleri vardı. Masasının üzerinde iskambil kâğıtları ve günlük gazeteler vardı. Anladığım kadarıyla o da benim gibi okumayı çok seven biriydi. Daha sonra bir de elime ona ait iir karalamaları geçti. Odanın bir kenarında da içtiği sigaraların kutularını biriktirmişti. te bu sessiz, sakın hiç kimseye zararı dokunmayan adam, benim Halil İbrahim İirimin kahramanı idi.

Bir müddet sonra alı mı tük ona. Artık sık sık gidiyorduk onun yanına. Onun çok de i ik ilginç bir ya antısı vardı. Hiç kendisinden bahsetmezdi. Belki de acılarıyla dolu geçmi ini hatırlamak istemiyordu. Daha sonra örendi ime göre bından içler acısı olaylar geçmi . Bu olaylardan önce hayatı seven, sevgi dolu, e ine ve ailesine ba lı i iyle-gücüyüyle ilgilenen biriyim . Ma aza ba ı denilen yerde de saat ve gramofon tamir dükkânı varmı .

Bir gün yine hayvan otlatırken arkadaşlarla oynuyorduk. Kırın ortasında tek dal üzerinde uzamı bir yaban gülü gördüm. Tarif edemeyece im bir renkteydi. Siyah desem de il, lacivert desem de il, bordo desem de il. Çok tuhaf bir rengi vardı gülün. Çocukluk bu ya. O gülü söküp evimizin bahçesine dikmek istedim. Çok u ra tım fakat yerinden bir türlü

çıkaramadım. Sonunda u ra ırken gül sapından ko ptu, kökünden çıkaramadım. Bırakıp arkada larımın yanına gittim. Olayın üzerinden bir yıl geçtikten sonra aynı gül aynı yerinde yine bir çiçek açmı tı. Bu sefer bu gülü köklemeye karalıydım. Ancak u ra larım yine bo a çıktı. Kızılkaya adlı iirimde bahsetti im yabangülü buydu.

On bir ya ıma kadar hayat böyle güle oynaya geçti. On bir ya ımda babamı kaybettim. Büyük ablam Dürdane yeni evlenmi ti. Rukiye ablam, ben ve annem zorlu bir hayat mücadelesinin içine girdik. Maddi yönden sıkıntıya dü tük. Okulu bırakmak zorunda kaldım. Okuma iste i içimde bir uhde olarak kaldı. Bir müddet içime kapanıp hayattan hiçbir zevk almadım. Ama kafamda “Okula gitmeden büyük adam nasıl olunur?” dü üncesi dolanıp duruyordu. Bol bol kitap okuyordum. Elime geçen küçük bir gazete parçasını bile okuyordum. Annem Veysel Karani’nin iirlerini çok severdi ve bana sürekli okuturdu. Yunus Emre, Karacao lan, Pir Sultan, Â ık Veysel gibi büyük airlerin iirlerini okumak bana zevk veriyordu. Zaten okulu tamamlayamadı m için benim mektebim bu iirler, halk türküleri oldu. Bana iiri ve iir yazmayı ö reten onlardı. Daha sonra Köro lu Dergisi’ni ke fettim ve onun takipçisi oldum.

Babamın ölümünden birkaç yıl sonra küçük ablam Rukiye de evlendi. Annemle ben bir ba ımıza kaldık. Annem benim her eyimdi, ben de onun. Birbirimize sıkı sıkıya ba lanmı tık. O zamanlarda da yamacında kaya kenarında bir evde oturuyorduk. Bir gün ak am karanlı nda bir fırtına çıktı ardından iddetli gök gürültüleriyle beraber ya mur ba ladı. Adeta gökyüzü yere iniyordu. Sanki yer yerinden oynuyor kıyamet kopuyordu. Annemle birbirimize sarılıp a lamaya ba ladık. Aynı zamanda annem bildi i bütün duaları okuyordu ve o duaları bir küpün içerisine üfleyip küpü ters çevirip kapatıyordu. Çünkü o bu ekilde fırtınanın dinece ine inanıyordu ancak nafile... Fırtına bir türlü dinmek bilmiyordu. O gece bize o kadar uzun geldi ki gün bir türlü aydınlanmak bilmedi. afak sökmeye ba ladı nda fırtına dinmi ti artık. Fakat tir-tir titriyorduk. Aradan biraz zaman geçtikten sonra ikimiz de sakinle tik.

F. Hatun Kuzu: Annenizle geçirdi iniz ba ka anınız var mı?

D. Ali Akınet: Mandıraki evimizin önünde ufak bir arazimiz vardı. Annem süt darıyı çok severdi. Orada yeti tirirdik. Payla mayı, hak vermeyi çok seven birisi oldu u için tüm kom ulara, mahalledeki çocuklara göz hakkı verirdi. Yine bi sene o araziye darı ekmi tik. Kargalar ekti imiz tohumları, filizlenmi olanları hep çekiyordu. Annem bana “bir korkuluk

yap o lum” dedi. Ben aldırı etmedim. “Bırak yesinler anne, herkes kısmetini yer dedim. Fakat gün geçtikçe kargaların sayısı artıyor, ekti imiz darılar eksiliyordu. Artık bir korkuluk yapmaya karar verdim. Her eyiyle dört dörtlük bir korkuluk yaptım. apkası, ceketi, pantolonu her eyi vardı. Onu bahçeye diktim. Ertesi sabah bir uyandım ki, karganın bir tanesi gelmi , benim korkulu un omzuna konmu bar bar ba ırıyor. Sanki benimle alay ediyordu. Hemen tüfe i alıp ate ettim. Annem onu öldürdü ümü sandı ve bana çok kızdı. O kadar iyi niyetli birisiydi ki malına zarar verse de hiçbir canlıya kıyamazdı. Beni de bu konuda sürekli ö ütlerdi. Benim de alçakgönüllülü üm, iyi niyetlili im, yufka yüreklili im anneme benzemi . Ba ka bir anım da öyle oldu:

Babam öldükten sonra Rukiye ablamda da evlendi. Annemle tek ba ımıza kaldık. Evimiz تنها bir yerdeydi. Ormanın kenarındaydı. Gök gürlemesinden, im ek çakmasından çok korkardım. Bazen çok iddetli rüzgâr eserde. Evin üzerindeki kiremitleri sökerdi. Öyle gecelerde gün bir türlü aydınlanmak bilmezdi. Annem sürekli dualar okurdu, rüzgâr duaları bilirdi. Onları okuyup okuyup küpün içine üfler küpün a zını kapatırdı. Böylece rüzgârı küpün içine hapsetti ini zannederdi. Fakat nafile, rüzgâr yine eserde yine eserde. Bende nuska yani hamaylı vardı. Bal mumuyla mumlanmı tı. Bu bana babadan yadigâr oldu u için onu sürekli takardım. Annem hacı-hocaya çok inanırdı. Kendisinde bir hamaylı bulunmamasından sürekli yakınırdı. O zamanlar hamayl yapmakla nam salmı Nuri Hoca vardı. Fakat çok pahalıya yapıyordu. Bizim de o kadar paramız yoktu. Annemim yakınmalarına dayanamayıp bir gün çar ıdan kırmızı mürekkepli bir kalem aldım. Hamaylın nasıl yapıldı ını da biraz biliyordum. Sırf annemi rahatlatmak için bir hamayl yaptım ve anneme verdim. Onu Nuri Hoca’nın verdi ini söyledim. Annemin ruhsal rahatsızlı ı vardı. Onu taktıktan sonra biraz rahatladı. Zannedersem kendini psikolojikmen artlandırmı tı. Hatta bazen de “Allah razı olsun Nuri Hoca’dan, eytan kula ına kur un o hamaylıdan sonra baya ı rahatladım” derdi. Bir gün anneme hamaylıyı benim yaptı ımı söyledim, ama annem inanmadı.

Zavallı anneci im, babam ölmeden önce de ruhsal bir rahatsızlık geçirmi ti. Biraz iyile ir gibi olmu tu, ancak sonradan saldırgan davranı lar sergilemeye ba ladı. E yaları sa a-sola fırlatıyor, camları kırıyor. Sakinle tirmeye çalı ıyorduk ama nafile. Bir gün yine annemin krizi tuttu. kız dayılarım Cemalle Kamil, onu kolundan ba layarak vasita olmadı ı için yürüyerek hastaneye götürdüler. Annemin o halini hiç unutamam. Aynı gün, babam da i yerinde rahatsızlanmı . Arkada ları da onu hastaneye getirmi . Babam hastanede annemin

sesini duymu , fakat annem olaca mı dü ünememi . Hatta “Vah zavallı kadınca ız ne derdi var acaba?” diye mırıldanmı . Ne annemin babamdan ne de babamın annemden haberi olmu . Tabii etraftakiler biliyor ama onlara hiçbir ey söylememi ler. Annemin tedavisi bittikten sonra onu eve getirdiler. Ablalarım ve ben merak içindeydik. Annem eve geldi, fakat babam henüz hastanedeydi. Bize de sürekli iyile ecek birkaç güne kadar getirece iz diyorlardı. Fakat bizi avutuyorlarmı . Birkaç gün sonra babamın cenazesi eve geldi. Annem bunun üzerine eskisinden daha da kötü bir hal aldı. Artık doktorlar da dersine çare olamıyordu. Onu hocalara, evliya yatırlarına götürdük. Asarkaya Evliya’sı denen yerden biraz ifa buldu. Bu yüzden Asarkaya’nın hayatımdaki önemi büyüktür. Annem iyile ti. Hayatımıza kaldı ımız yerden devam ettik. Daha sonra evlendim.

F. Hatun Kuzu: Görücü usulüyle mi yoksa severek mi evlendiniz?

D. Ali Aknet: On altı ya ındaydım, annem e imi görmü be enmi , onun iste i üzerine Sabiha’yla evlendim. 1961 yılıydı.

F. Hatun Kuzu: Sabiha Hanım nereli?

D. Ali Aknet: O da Fatsalı. Fatsa’nın Ayazlı Köyü’nden.

F. Hatun Kuzu: Peki askere ne zaman gittiniz?

D. Ali Aknet: Askere evlendikten yedi-sekiz yıl sonra gittim. Evlendikten sonra 1962 yılında o lum Süleyman, 1964’te Kenan, 1966’da da Cenan dünyaya geldi. 1966 yılında burun, 1967 yılında apandisit ameliyatı geçirdim. Köyde ba -bahçe i leriyle u ra tı ım için yine aynı yıl omurilik zedelenmesinden tedavi gördüm. 1969-1970 yıllarında askerdeydim. Askerden geldikten sonra dedemden kalan topra ı satıp, çar ıdan bir yer aldım. Çocuklarıma ya adı ım zorlu hayatı ya atmamak için çok çalı tım, çaba harcadım. Sonra bir jip alıp oförlük yapmaya ba ladım. 1972 yılında o lum Numan do du. 1974’te de kızım Elvan do du. 1972 ve 1982 yılları arasında oförlük yaptım. Bu i te amacım, para kazanmaktan ziyade köylerde hastası olan insanlara yardım etmek ve onları bir an önce doktora yeti tirmektir. stesem o zamanlar çok para kazanabilirdim ama ben sadece hak etti im kadarını aldım. Çünkü o çaresiz insanları görünce, annem ve babamın çekti i anılar aklıma geliyordu. Jip oförlü ü yaptı ım dönemlerde arabamda üç çocuk do du. Köylerden do um hastalarını alıp Fatsa’ya getiriyordum. Fatsa’da tedavi olamayan hastaları ise Ordu’ya veya Samsun’a götürüyordum. 1970-1971 yıllarında bir jip kazası geçirdim ve ölümden döndüm.

Kaza anında ölümün bize ne kadar yakın oldu unu gördüm. Bir anda tüm hayatım, e im dostum, çocuklarım bir film eridi gibi gözümün önünden geçti. Ancak daha sonra beni ziyarete gelen çok yakın akrabalarım ödedikleri ilaç paralarını, yanıma gelirken yolda harcadıkları paraları benden istediler. te bu beni çok üzmü tü.

1982-1996 yılları arasında da mobilyacılık yaptım. Bu sıralarda iir de yazıyordum tabii. Bu ekilde günün yorgunlu unu ve stresini atıyordum. Çocuklarımın iyi e itim almaları için elimden geleni yaptım. Fakat 1980’li yıllardaki on iki eylül olayları yüzünden onları okutamadım. Hiç de ilse bi i leri olsun diye her birini Ankara’da farklı ustaların yanına verip mobilyacılık ö renmelerini istedim. Onlara Ankara’da bir ev tutmu tum. Ara ara ben de ziyaretlerine gidiyordum. Ben de Fatsa’da bir mobilyacının yanında i i ö renmeye başladım. Yedi-sekiz yıl aradan sonra bir mobilya dükkânı açıp çocuklarımı yanıma getirdim. Bir müddet çalı tıktan sonra kimi askere gitti, kimi kendine ba ka bir i buldu. Ben de mobilya dükkânını kapattım. Zaten bir-iki yıl sonra emekli oldum. Çocuklar da evlendikten sonra kimi yurtdı na kimi stanbul’a gitti yerle ti. Süleyman ngiltere’ye, Cenan Fransa’ya yerle ti. Kenan’la Numan stanbul’da, Elvan da zmir’e gelin oldu. imdi de zmir’de ya ıyor zaten.

F. Hatun Kuzu: Bu dönemlerde anneniz ya ıyor muydu? Ne yapıyordu?

D. Ali Akınet: Annem önceleri merhametli, sevecen, alçakgönüllü, büyükle büyük, küçükle küçük olmayı bilen çok becerikli ve güçlü bir kadındı. Fakat bünyesi içinde bulundu u me akkatli yolculu a daha fazla dayanamadı. Amansız bir hastalı ın pençesine dü tü. Hastalık son a amaya geldi i için doktorlar da onu kurtaramadı.

Annemin hastalandı nda onu Fatsa ve Samsun’daki doktorlara götürdük. Ancak oradaki doktorlar hastalı na bir çare bulamayınca e im ve ben annemi Ankara’ya götürdük. Oradaki doktorlar hastalı ın oldukça ilerledi ini söyleyerek artık yapacak bir eyin olmadığını söylediler. Canımdan çok sevdi im annemi kaybetme dü üncesini kabullenemedi im için bir hem erimizin tavsiyesi üzerine annemi bn-i Sîna Hastanesi’ ne götürdük. Orada doktorlar bir haftalık bir tedavi uygulayacaklarını ve bunun sonunda olumlu yönde bir de i me olursa tedaviye devam edeceklerini söylediler. E im sürekli annemin yanında bekliyordu. Ben de ilaçları temin etmeye çalı ıyordum. Birkaç gün sonra annemin durumunda hafif bir iyile me görüldü. Bu yüzden Fatsa’daki yakınlarımıza haber vermedim. Çünkü annem iyile ecekti ve ben onu sa lam bir ekilde evimize götürecektim. Ancak

durum bekledi imiz gibi olmadı ve annem aniden a ırla arak bizleri hayal kırıklı ına u rattı. Ben annemi sa lıklı bir ekilde eve götürme planları yaparken istemeyerek de olsa onun cenazesini götürmek zorunda kaldım. Annem çok gururlu bir kadın oldu u için ve ben onu çok sevdi im için cenazesini otobüsün bagajında de il de kendi yanımızda memlekete getirdik. Ancak ölmeden önce annemin di er çocuklarını görmeden ölmesi beni çok üzdü. Yolda gelirken annemin son söylemi oldu u sözleri geçirdi i sıkıntılı hayatı ve bazı olayları hatırlayarak o anki hassasiyetimin de etkisiyle kafamda birtakım mısralar olu tu. Bu mısraların birle mesinden de “Yolun Sonu Görünüyor” adlı iirim meydana geldi. Kızım Elvan’ı evlendirdi imde onu otogarda yolcu ederken hissetti im acı ile annemi son yolculu una u urlarken hissetti im acı tarif edilemez. Bu iki olay bende derin izler bıraktı.

F. Hatun Kuzu: Gerçekten güzel, duygu yüklü bir iir. Hikâyesini dinleyince daha da anlam kazandı. Size bu duygu yüklü iiri yazdıran annenizin hangi sözleriydi?

D. Ali Akınet: Annem son nefesini vermeden önce bana: “Bu dünya hiçbir ey de ilmi ömür sadece bir nefes kadarmı .” dedi. Sonradan annem bana bu sözleri sitem için mi söyledi diye çok dü ündüm. Hatta Acaba annem için gerekli tedaviyi yaptıramadım da bu sözleri o yüzden mi söyledi? diye çok üzüldüm.

Röportaj 2 (25 Mart 2002)⁶³:

F. Hatun Kuzu: Geçen seferki görü memizde “Yolun Sonu Görünüyor” adlı iirinizin hikâyesini anlatmı tınız. Bu ekilde hikâyesi olan ba ka iiriniz var mı?

D. Ali Akınet: Evet var. Aslında her iirin bir hikâyesi vardır. Özel bir durumu soruyorsanız meselâ Halil brahim, Kızılkaya, Bo Kovan, Kos Pınarı, Arma an gibi daha birçok iirimin hikâyesi var.⁶⁴

F. Hatun Kuzu: Sizi iir yazmaya yönelten sebepler neydi? İlk iirinizi ne zaman yazdınız?

D. Ali Akınet: Beni iire yönelten sebeplerin ba ında iiri çok sevmem gelir. ‘ iiri nasıl sevdiniz?’ diye soracak olursanız; bunda çocuk ya ta abonesi oldu um ‘Köro lu Dergisi’nin annemin dinlemekten hiç bıkmadı ı ve sürekli bana okutturdu u Veysel Karâni iirlerinin pazarlarda okunan ve satılan destanların büyük rolü oldu unu söyleyebilirim. Biraz da

⁶³ Bu bilgiler, yüksek lisans tez çalı ması sırasında Akınet ile 6, 7, 14 Nisan 2013 tarihlerinde yapılan görüşmelerle geni letilmi tir.

⁶⁴ Bu iirlerin hikâyelerine EK-2’de yer verilmi tir.

duygusal ve ince ruhlu olmamın payı vardır tabii ki. Bunlardan başka eski evimizde bulunan Yunus Emre kitaplarının, Türkçe Mevlüt kitabının ve sürekli bir şeyler okumamı isteyen amcamın etkili olduğunu söyleyebilirim. Ayrıca Nesimi, Karacaoğlan, Köroğlu, Veysel Karani, Yunus Emre, Pir Sultan Abdal gibi unutulmaz, yerleri asla doldurulamayacak ustaların şiirlerini severek bol bol okudum. Onları yüreğimden aklımdan asla çıkarmadım çıkaramam da. Ben onların eserleriyle besledim ruhumu. Oyseniz eserler benim mektebim oldu. Bana acılara güçlüklerle göğüs germeyi; sevgiyi, dostluğu, adaleti onlara öğütledi.

Şiirin bendeki yeri diğer türlerden çok farklıydı. Onda ilgimi çeken husus bazı kavramların farklı şekilde ifade edilmesi, akla gelmeyecek benzetmelerin yapılması ve bünyesinde barındırdığı coşku ahenk ve ekil unsurlarıdır.

Çocuklukta okumaya karşı dayanılmaz bir arzu vardı. Okumaya büyük adam olmaya çok hevesliydim. Okudukça yeni şeyler öğrendikçe bu isteğim daha da artıyordu. Bu yüzden elimе geçen her şeyi yerde bulduğum bir gazete parçasını bile okurdum. Bir taraftan da o zamanların popüler sanatçılara Zeki Müren, Nilüfer Aydan, Neriman Köksal'a şiirler yazardım. Bu yazdıklarımı da arkadaşlarımda düğünlerde davetlerde bana okuturlardı. Fakat bu şiirlerimi taahhüt sırasında kaybettim. Sonradan aklımda kalanları tekrar yazmayı denesem de bunu başaramadım. Hepsi de iktisadiye uydurdu. Ciddi anlamda kaleme aldığım ve hiç de iktisadiye uydurmadığım haliyle yayımlanan ilk şiirim 1962 yılında köydeki evimin bahçesindeki çiti izlerken yazdığım 'Çite Bakarım Çite' isimli şiirdir. Bu şiir dinleyenlerin çok hoşuna gitti. Bir şeyleri başaramadığımı görmek beni daha da heveslendirdi. Bunun yanı sıra 1964 yılında TRT radyosunda yayınlanan "Elif Teyze" programı vardı. Programı ve sunucusunu çok sevdiğim için ona bir şiir yazmıştım. Şiirin bir dördüğü aklımda. O da şöyleydi sanırım:

"Elif Teyze öncelikle size
Selâmlarımı sunarım
Hayranım sohbetinize
Dinlemedikçe yanarım"

Bu şiirim program sunucusu ve dinleyiciler tarafından beğenildi. Bu da beni heveslendiren bir olaydı. Sonraları şiire kabiliyetimin olduğunu iyice kanaat getirdim. Mandıra denen yerdeki tarlamın bir kısmını tulla kesmek için kiralama vardı. O zamanın parasıyla elimе yüz liraya yakın para geçmişti. Çok iyi paraydı o zamanlar. Heveslik de var

ya... Parayı aldım. Hemen Eski Ordu denen köyde iyi ba lama çalan Ahmet Gümü adında biri vardı onun yanına gittim. Zaten evi dayımın evinin yanındaydı. Dayımlara gitti imizde bize ba lama çalardı. Ba lamasını satın almak istedim biraz da ısrar ettim. Bana onu 30 liraya sattı. Zaten çok hevesli oldu umu önceden biliyordu. O zamanlar ba lama ile gezmek ayıptı. Köy yerinde yadırganıyordu. Millet yemeye zor para buluyordu. Babam öleli bir yıl olmu tu. Bu yüzden 'Babasına bir mevlit okutmadı gitti ba lama aldı.' diye arkamdan çok laf ettiler. Ben bunlara aldırmadım 'konu an konu sun' dedim. Çünkü ben babamın duasını zaten yapıyordum. Bunu alenen yapmaya gerek yok. Ba lama sevdamdan vazgeçmedim dü ünlerde ba lama çalanları dikkatle izledim. Ba lama ustalarından ders aldım ama nafile istedi im gibi çalamıyordum. Bu arada iire de devam ediyordum. O zamanlar Fatsa'da Lütfullah Topçuo lu isminde bir mühendis vardı. 'Çite Bakarım Çite' iirimi çok be enmi ti. Bu iire birlikte beste yaptık. Güzel de oldu ama türkü Fatsa sınırlarını a amadı. Çünkü o zamanlar ne televizyon vardı ne de medya bu kadar geli mi ti.

Askerden geldikten sonra bir jip alarak oförlü e ba ladım. 1982 yılına kadar geçimimi böyle sa ladım. Ama bir taraftan da iir yazmayı sürdürüyordum. Ancak yazdı m iir defterini bir ta ınma sırasında kaybettim.

Bazı sanatçılar o yıllarda Fatsa'ya u radılar. Onlara iirlerimi gösterdim ama be enmediler. Bu durum biraz evkimi kırdı. Ancak o zamanlar 'Hayat Mecmuası'nda ve yerel radyoda iirlerim yayınlanınca yeniden evkim arttı. Hatta ünlü bir air bir gazetede iir kö esi açmı tı. Oraya da iir gönderdim. Fakat yayınlamadı. Daha sonra ö rendim ki aynı air iirimde ufak tefek de i iklik yaparak onu kendine mâl etmi .

F. Hatun Kuzu: Dursu Ali Akinet'e göre iir nedir? Nasıl olmalıdır?

D. Ali Akinet: iir yüce bir sanattır. Çünkü duygu dü ünçe ve hayaller iirde belli kurallar çerçevesinde aktarılıyor. Bazı airler vardır, bir olayı ya da nesneyi anlatırken o kadar güzel kelimeler kullanıyorlar ki insan hayran kalıyor. Benzetmeleri de güzel yapıyorlar. Mesela böyle yazılan iirler, üzerinden yıllar geçse de hiç unutulmuyor. Bana daha önce de senin gibi röportaj yapmaya gelen ö renciler, ö retmenler oldu. Onlar da bana iiri sordular. nsanın o anda aklına bir ey gelmiyor. Bir eyler söylüyordum ama, bu yüzden iir hakkındaki dü üncelerimi bir ka ıda yazdım. iir; eme in, birikimin, hayal gücünün birbirleriyle dayanı ması sonucu yo unla an duyguların dı a yansıması ile olu ur. Tarifi pek de kolay olmayan farklı bir anlatım eklidir. Günümüzde iir yazıyorum diye dü z yazı

eklinde bir şeyler yazıp buna şiir diyorlar. Tabii herkesin bu konudaki düşünceleri farklı, bu zevk meselesi. Benim zevkime hitap etmediği için ben onları zevk olarak görmüyorum.

Şiir güzel olmalıdır ve bu güzelliklerden insanlar faydalanabilmelidir. Şiir hüznü yüklü bir olayı bile kullandığı kelimelerle ve diğer ahenk unsurlarıyla güzelleştirebilmeli daha etkili hale getirebilmelidir.

Benim mektebim halk türküleri ve eserlerini severek okuduğum bu büyük şiirlerdir. Yoksa ben bunun eğitimini falan almadım. Zaten bence şiir yazma da eğitimle olacak bir iş değil.

(14 Nisan 2013 tarihinde yaptığım röportajda şiir için söyledikleri)

Aslında tarifi yapılması zor bir kavram. Çünkü o bir mucizedir, lütuftur. Yani Allah'ın bazı kullarına bah ettiği bir nimettir. Şiir emelin birikimin ve hayal gücünün birbirleriyle dayanması sonucu oluşan duyguların dışa yansması ile ortaya çıkan bir şeydir. Sıradışı olumların zihinsel kazanımlar marifetiyle can bulmasıdır. Şiir okunduğu zaman insan ruhunu okuyabilmeli. Şiirde kullanılan kelimelerin özenle seçilmesi gerekir. Halka yabancı olmayan her okuyanın kolayca anlayabileceği gündelik kelimelerden oluşmalı şiir. Okunduğunda hem kulağa hem insan ruhuna hitap etmeli. Şiir toplumu hem eğitmeli hem güldürürken düşündürmeli. Fakat bunları yaparken de kimseyi incitip onurunu kırmamalı, ahlâki değerlere de ters düşmemeli, gelenek ve göreneklere saygı çerçevesinde oluşmalıdır. Ayrıca şiir büyüleyici ve insanları kaynatıcı nitelikte yazılmalıdır. İnsanlar hayatta olduğu müddetçe şiir de varlığını devam ettirir.

F. Hatun Kuzu: Şiir kimdir? Nasıl bir tavır sergilemelidir?

D. Ali Akmet: Şiir, hayâl gücü geni olan olayları ve nesnelere herkesten farklı gözlemleyen yani herkesin gördüğünden farklı gören kişidir. Şiir, şiir yazmayı sevmeli, duyarlı, sevecen, hoşgörülü olmalı. Olaylara ve insanlara farklı yönden yaklaşabilmeli.

Şiirli bir maddi kazanç için yapmamalı. Şiir arıya atılan çiçeğinden bal sağdırabilmelidir. Mızrabı tetik çektirebilmelidir. Yani gerçekle mesafeli zor olan şeyleri hatta mümkün olmayan olayları hayâlde gerçekleştiren bunu eserlerine yansıtmalıdır. Şiir çok çalışmalıdır. Araştırmalar yapmalıdır. Bir konu üzerinde şiir yazacağı zaman o konu hakkında çeşitli kaynaklardan ve farklı gözlemlerden yararlanmalıdır. Mesela ben “Yarasalar” şiirimi yazarken yarasalar hakkında bilgi edinmek için birçok ansiklopedi ve kitap karıştırdım. “Kerbela Ne Yanda, Banaz Yaylası” şiirlerimi yazarken de yanlı bir şey yazmayayım diye

Alevilik ve Bekta ilik tarihi hakkında kitaplar okudum. airin i i toplumun kanayan yarasını sarmaktır. Tıpkı bir hekim gibi ona çare bulmaktır. Toplumun dile getiremedi i eyleri kalemi ve kabiliyeti ile gözler önüne sermektir. air, toplumun kalbi, gözü ve dilidir. Topluma bir eyler ö retmek; onların sevincini, üzüntüsünü paylaşmak, dertlerini ifade etmelerine yardımcı olmak airin amacı olmalıdır. Sanatçı siyaset yapmamalı, ortalı a çıkıp kendini övmemeli. Toplum içinde ön plana çıkmak ‘ben Yolun Sonu Görünüyor, Halil brahim ve daha birçok sevilen arkının söz yazarıyım’ diye insanlara kendimi tanıtmak hiç bana göre de il. nsanların bu arkıları severek dinledi ini görmek, insanlara halk müzi ini ve halk iirini sevdirmek benim için kâfi. nsanlar beni tanıyıp ne yapacak. Ben duygularımı dü üncelerimi fikirlerimi iirlerime yansıtıyorum zaten. ‘Ya bu iirleri arkı sözlerini yazan kim nasıl bir ki i acaba?’ deyip de bizzat tanı mak isteyen de geri çevirmem. O zaman insanlar beni kibirli biri zanneder. Kimi insan vardır bestekârları müzik irketlerini kapı kapı dola ır. iirlerini kendini göstermeye çalı ır. Bence bu hiç ho bir durum de il. Öyle zamanlar oldu ki sözleri bana ait olan arkılar hakkında yanımda be ni yorumları yapıldı. nsanlara o arkının türkünün sözleri bana ait demedim. Fakat bu övgüleri duydu um anlarda hissettiklerimi kelimelerle ifade edemem. O çok farklı bir duygu.

Ben iirlerimi para kazanmak, karnımı doyurmak için de il; zevk duydu um için yazıyorum. Yeni eserler yazdıkça sanki yeni bir çocu a sahip olmu um gibi mutlu oluyorum. Hele onlardan elde etti im kazancı ihtiyaç sahibi insanlarla paylaşınca onların mutlu oldu unu görünce... O tarif edilemez bir duygu. Allah’a ükür geçimimi sa layacak durumdayım. Sokaklarda yiyecek bir lokma ekme e ihtiyacı olan o kadar çok insan var ki onlara elimden geldi ince yardımda bulunarak mutlu oluyorum. iirlerimle onların duygularına da ortak olmaya çalı ıyorum.

F. Hatun Kuzu: iir yazmak kabiliyet gerektirir mi? Sonradan ö renilebilir mi?

D. Ali Akınet: Evet. iir yazmak kabiliyet gerektirir tabii. nsanın okudu unu, gördü ünü, duydu unu, dü ündü ünü yo urup belli kurallar çerçevesinde yazması yetenek i idir. Yetenek, airlere do u tan Allah tarafından bah edilen bir nimettir. Bu yetenek ki inin kendisini yönlendirdi i sanat dalı ile ekillenir. iiri seven air; sinemaya, televizyona ilgi duyan artist heykele önem veren de heykelıra olur. Fakat her ne olursa olsun sanatçının ortalı a çıkıp kendini reklam aracı olarak kullanması çok yanlı tır. Bana göre medya önünde boy gösteren ki iler kalıcı olmuyorlar. Fakat benim idealim bırakmı oldu um

eserlerle insanların kalbinde ölümsüzle mek tıpkı Nesimi, Yunus, Âık Veysel, Karacao lan... gibi asırlar sonra bile anılmaktır.

F. Hatun Kuzu: nsan yetene ini nasıl geli tirir?

D. Ali Aknet: Yetene i geli tirmek için zahmete ihtiyaç vardır. air de tanrının kendisine bah etmi oldu u bu yetene i korumalı onun kötü amaçlarda kullanılmasına izin vermemeli ve zahmetler çekerek onu somutla tırabilmelidir. Zahmet ise insanların bir eye ula mak için sarf ettikleri çabadır. Yetene in ortaya çıkarılması ve korunması ancak bilgi birikimi ve çalı ma ile olur. iirlerimin olu umu sırasında çok çalı malar yaptım yanlı bir kelime seçmemek ve insanlara yanlı bilgiler vermemek için sürekli ara tırmalar yaptım; sözlükler ansiklopediler karı tırdım, çe itli gözlemlerde bulundum.

F. Hatun Kuzu: Sanat nedir? Nasıl yapılmalıdır?

D. Ali Aknet: Yaradan'ın bazı insanlara bah etti i yeteneklerin farklı ekillerde kendini göstermesidir. Sanat kelimesi genel bir kavramdır. Tiyatro da bir sanattır, sinema da bir sanattır, resim de bir sanattır. Aynı zamanda iir, roman, hikâye, yazmak da bir sanattır. Bu tamamen yetenek i idir ve yaratıcılıktır.

Sanatın amacı insanlı a hizmet etmek olmalıdır. Sanat halk için yapılmalıdır. Gerçekle tirilme amacı insanlı a bir eyler kazandırmak ve ö retmek olmalıdır. Yapılan sanat her tabakadaki insana hitap edebilmelidir. ahsa indirgendi inde sanat amacını kaybeder.

Birinci kitabım basılmadan önce kitapta yer alacak olan iirlerimin birçok ki i tarafından kontrol edilmesini istedim. Çünkü siyasî ve ideolojik kelimeler yazmamaya özen gösterdi im hâlde okundu u zaman yanlı anla ilmaya sebep olabilecek kelimelerin bulunabilece inden endi e duyuyordum. kinci ve üçüncü kitabımı hazırlarken de bunu göz önünde bulundurdum. Onları da birçok ki inin fikrine sundum. Çünkü kitabın basımında yardım edecek olan ki iler öncelikle iirlerde herhangi bir ideolojinin bulunup bulunmadı mını sordular ve böyle bir eyin olması halinde bana yardım edemeyeceklerini söylediler.

Röportaj 3 (17 Nisan 2002)⁶⁵:

F. Hatun Kuzu: iirde tasvir ve ifade sizce önemli midir?

D. Ali Akın: iirde tasvir ve ifade çok önemlidir. Bazı iirlerimde bu unsurları çokça kullanmışım. Tasvir yapıldığında ve düzgün ifadeler kullanıldığında iirin akılda kalma olasılığı daha yüksektir. Bir de okuyucu iiri okurken iirde anlattığı şeyleri o anda hayalinde canlandırabilmelidir. Bütün bunların gerçekleşmesi için de tasvir ve ifade önemlidir. Meselâ ‘Bizim Köy’ adlı iirimde yaptığım tasvirler sayesinde köyü ve köyün yolunu hiç bilmeyen birisi anlattıklarımın hareketle o yerleri rahatlıkla kafasında canlandırabilir. Bu iirde kullandığım tasvirler ve ifadeler iire kılavuz niteliğinde kazandırmıştır. Ayrıca tasvirler yaparken benzetmelerden yararlanmanın da iirin etkili olmasında büyük bir payı vardır. Mesela “Yalancı Bahar” adlı iirimde bir tabiat olayını yöresel söyleyişle ifade ettim. Orada “Yalancı Bahar”la anlatmak istediğim şu: Gül çiçeklerin padişahıdır. Bahar mevsimi geldiğinde en erken açan çiçek güldür. Ancak bahar mevsiminin başlangıcında hava aldatıcıdır. Gül de ilk zamanlarda ortaya çıkan güneşle aldanır ve ilk goncasını verir. Fakat aniden yağan bir kar gülü mahveder. İşte bu yüzden bahar mevsimini ‘Yalancı Bahar’ olarak adlandırdım. Bu söyleyiş bizim oralarda bu tabiat olayı için kullanılıyor.

F. Hatun Kuzu: iirde kelime seçimi nasıl olmalıdır?

D. Ali Akın: Kelime iirin mihenk taşıdır. iire bir tuşla gibi yerli yerine yerleştirilmelidir. Bazen bir kelimedenden yola çıkarak iir oluşturulur. Kelimelerin titizlikle seçilmesi ve yerli yerli olması gerekir. Atasözleri, deyimler ve yöresel kelimelerin iirde kullanılması, iire farklı bir güzellik katar. Ben de bunları iirlerimle kullanmışım. Mesela iirler iirlerinde zaman zaman halk söyleyişlerine, inançlarına, yöresel kelimelere yer verirler. Böylelikle bu iirleri okuyan farklı bölgelerdeki insanlar kültür alış-verişini gerçekleştirir. Mesela bizim yörede “ta lar ansın” diye deyim var. Söylenmesi istenmeyen bir şeyden bahsedilirken söylenilir bu deyim.

F. Hatun Kuzu: İham nedir? iirlerinizi nasıl oluşturuyorsunuz?

---

⁶⁵ 27 Nisan 2013 tarihinde iirle yaptığımız görüşmede, burada anlatılanlar daha detaylı ele alındı.

D. Ali Akın: İham kazanılmı tecrübelerin bir müddet sonra ki inin hayallerine ve içinde bulundu u ortama göre zihninde sentezlenmesi sonucunda ortaya çıkar. İhamın gerçekle mesi için birikime dı âlemden gelen mesajlara yüre e ve akla ihtiyaç vardır. İham hayatı özümsemektir.

Ben iirlerimi olu turmadan önce birtakım ara tırmalarda bulunurum. Tabii ki önce bir olaydan veya bir varlıktan etkilenme olur ve zihnimde ufak-tefek cümleler ekillenir. Bunları bir yere not alırım. En iyi ekilde nasıl kaleme alırım diye dü ünürüm sonra özellikle sözlükler, kitaplar ve ansiklopedilerden ara tırmalar yaparım. Olay gerçek bir hikâye ise hikâyenin kahramanları hakkında bilgi toplarım ve buldu um eyleri bir araya getirip kendi duygularımı da katarak bir sentez yaparım. Bu sentez sonucunda iirimi olu tururum.

F. Hatun Kuzu: Adınıza düzenlenen birçok panele ve geceye katıldı ınızı, buralarda çok ilgi gördü ünüzü biliyoruz. iirleriniz de insanlar tarafından daha çok ilgi görmeye ba ladı. Bu ba arınızı neye borçlusunuz?

D. Ali Akın: nsanları birbirinden hiç ayırmadım. Fakire, yoksula elimden geldi ince yardım ettim. Yalan, dolan, sahtekârlıkla i im olmadı. Dostlu u, samimiyeti, ho görüyü, yardımseverli i, güler yüzlü olmayı kendime ilke edindim. Kimsenin malında mülkünde gözüm olmadı hep kendi i imle gücümle ilgilendim. Bana bu hayat görü ünü önceleri annem ve babam sonraları Mevlâna, Yunus, Pir Sultan, Veysel Karâni'nin eserleri ö retti. Bu sebepten ötürü de i lerim yolunda gitti. Çocukluk dönemimde özellikle babamın vefatından sonra biraz sıkıntı çektim ama sabır ve sebatla onların üstesinden geldim. nsanın gönlü zengin olsun; di er zenginlikler para pul hikâye. En büyük zenginlik tatlı dil güler yüz insana insan gibi davranmaktır. "Gani Gani" iirimde bu gönül zenginli ine deyindim.

F. Hatun Kuzu: iirlerinizi inceledi imde kaderden ikâyet ve sitem konusuna a ırlık verdi inizi fark ettim. Bunun sebebi nedir?

D. Ali Akın: Hayatımda gülerek geçirdi im dönemlerin sayısı çok azdır. On bir ya ımdayken babamı kaybettim. Bundan sonra evin bütün sorumlulu u benim üzerime bindi. Bu döneme hayatımın dönüm noktasıdır diyebilirim. Çünkü bundan önceki dönemlerde sadece evin ufak i leriyle ilgileniyor arkada larımla oynayabiliyordum. Babamın vefatından sonra ne çocuklu umun ne de gençli imin tadını çıkarabildim. Sürekli

sefalet ve eziklik içinde büyüdüm. Kader bir türlü yüzüme gülmüyordu. Bu yüzden iirlerimde ba ka konulara de insem bile söz yine gelip ya adı ım bu sıkıntılı döneme geliyor. Tabi ki sonradan çok çalı mamın durmaksızın mücadele içinde olmamın mükâfatını aldım. Çok ükür imdi ekonomik durumum daha iyi. Öte yandan adaletsizli e haksızlı a dalavereyle dönen i lere hiç tahammülüm yok. Bu yüzden bu konulara iirlerimde de inmeden edemiyorum. Hatta bu konuda biraz da sivri dilli oldu um söylenir.

F. Hatun Kuzu: iirlerinizde a k ve sevgi konusunu da yo un bir ekilde i lemi siniz. Sizce a k ve sevgi kavramları neyi ifade eder?

D. Ali Akınet: A k ve sevgi insana ya ama sevinci veren, insanı hayata ba layan manevi güçlerdir. Bu duygular olmadan insan hayattan zevk alamaz. Bu iki unsur ta kalpli insanların bile kalbini yumu atan mukaddes kavramlardır. nsanlar kalplerini bu iki unsurla beslerse kin ve kötülük insanlar arasında asla barınmaz. Sava lar olmaz bir hiç u runa anaların yürekleri yanmaz, el kadar bebekler yetim kalmaz. Ben etrafıma sevgi ve efkat ile bakmasını bilen biriyim ve elimden geldi ince iirlerimde bunu insanlara a ılamaya çalı ıyorum. Yaradan'ın yarattı ı her varlı ı severim; tabiatı, tabiattaki bütün varlıkları insanları severim. sterim ki sava olmasın insanlar ölmesin üzülmessin a lamasın kırgınlıklar olmasın. Cennet gibi bir ülkede ya ıyoruz. nsanlar bunun farkına varmalı tadını çıkarmalı. nsanca huzur ve mutluluk içinde ya amak varken insanlar birbirini niye üzer niye kırar anlamıyorum.

A k insanın ba ını ho eden aklını ba ndan alan ona hayatı tozpembe gösteren bir duygudur. Onun da çe itleri vardır: Biri Allah'a duyulan a k. Yani 'manevi a k' di eri ise O'nun yarattıklarına duyulan 'dünyevî a k' tır. Allah a kı maneviyatla ilgilidir insanın kendini sadece Allah'a adaması o yolda ilerlemesidir. Mevlana, Yunus, Pir Sultan, Veysel Karani'nin a kları bu türdendir. Dünyevî a k ise her insanın hayatında en az bir kere ba ndan geçen ona hayatı tozpembe gösteren bir duygudur. A ı ın gözü sevdi inden ba kasını görmez. Onun hayaliyle yatar onun hayaliyle kalkar.

Röportaj 4 (27 Nisan 2002)⁶⁶:

F. Hatun Kuzu: Emeklili e ayrıldıktan sonra ne yaptınız?

⁶⁶ 18 Mayıs 2013 tarihinde yapılan söyle ide edinilen bu kısma eklendi.

D. Ali Aknet: Emekliye ayrıldıktan sonra herhangi bir i le u ra madım. Çünkü yılların yorgunlu unu atmak istiyordum. On bir ya ımdan beri çok çalı tım çok yoruldu m çok sıkıntı çektim. Kendimi iire verdim. Merak etti im bazı eyleri ara tırdım. Sudoku çözmeyi çok sevdi im için sudoku çözdüm. Kitap okudum. Çocuklarımı ziyaret ediyorum. Çocuklarımın hepsi gurbette. Onları yazdan yaza görebiliyorum. Çok özlüyorum onları. Hele de torunlarımı... Tatilleri bitip de gitme vakti gelince içimde inceden bir sızı ba lıyor. Zaten gezmek, farklı yerler görmek çocukluktan beri hayalimdi. Fransa, ngiltere, stanbul ve zmir'i çocuklarım sayesinde gezdim. Gezmek, yeni yerler görmek, farklı bölgelerdeki insanları onların ya antılarını görmek bana büyük zevk veriyor. Zaten belli sınırlar içerisinde dola mak aynı çevreyi aynı ya antıları görmek airi, sanatçıyı geli tirmez. Kendime örnek aldı m eserlerini okuyarak kendimi geli tirdi im â ıklar da bu yolla kendilerine yeni malzemeler edinmi lerdir. İlk iir kitabım "Asarkaya"yı da emekliye ayrıldıktan sonra 1999'da çıkardım. Bu kitabı otuz dört yıllık birikim sonucunda olu turdum. Aslında bu kitaptaki iirler daha önceden de hazırda ama bi türlü fırsat bulup kitapla tıramamı tım. Benim iirlerimi okuyan bazı arkada lar ve yayın i leriyle u ra an ki iler "bu iirleri kitap haline getirelim" dediler. Kitaptaki bazı iirlerimin de bestesi yapılmış sevilen sanatçılar tarafından okununca "artık zamanı geldi herhalde" dedim ve ilk iir kitabımı yayınladım. Bu kitap benim ilk çocu um göz bebe im gibi. Kitap basıldı nda çok heyecanlıydım. Acaba okuyucular be enecek mi diye dü ünüyordum. te emeklilikten sonra bunlarla u ra tım. Ayrıca ufak tefek beste çalı maları yapmaya ba ladım. "Sarı Manoli, Arnavut Kaldırımı" ve "Gülün Kokusu" adlı iirlerime beste yaptım.

F. Hatun Kuzu: İlk iir kitabınızın adını niçin "Asarkaya" verdiniz?

D. Ali Aknet: Daha önce de bahsetmi tim annemin ruhsal rahatsızlı ından. Babamın vefatından sonra annem tekrar fenala tı. Bu defa ne doktorlar ne de ilaçlar annemin derdine deva olabildi. Artık çareyi hocalarda evliya yatırırlarında arar olduk ve annemi 'Asarkaya Evliyası' denilen üzerinde kuyuların oldu u bir yere götürdük. Oldukça yüksek olan bu yere annemi sırtımda çıkardım. Canımdan çok sevdi im annemin oradan içti i suyla iyile mesi üzerine bende bir Asarkaya sevgisi ba ladı. te bu yüzden 1999 yılında basılan kitabıma hayatımda önemli bir yeri olan Asarkaya'nın adını verdim. iir yazmaya devam ettim. İlk kitabımdan olumlu tepkiler aldım. Bu kitaptaki elli altı iirin bestesi yapıldı. Hatta "Gönül Vurgun Yedi" adlı iirime on bir beste yapıldı. Bu beni çok gururlandırdı. Hiç vakit kaybetmeden ikinci kitabımın hazırlıklarına ba ladım.

Röportaj 5 (1 Haziran, 15 Haziran 2013):

F. Hatun Ünlüyol: İkinci şiir kitabınız hakkında bilgi verir misiniz?

İkinci kitabım Temmuz 2003'te basıldı. Bu kitabın oluştuurulmasında ve basılmasında rahmetli Ali Özütemiz'in yani Kıvırcık Ali'nin emeli çoktur. İkinci kitabımın ismini ilk önce "Gün Batımı" olarak belirlemi tim. Ancak sonra kitap baskıya girece i sırada "Suyun Gözü" diye de i tirdik. Bu kitaba birinci kitabımda hoşuma giden şiirlerden bazıları nı tekrar koydum. Kitapta yer alan şiirlerimin her birinde sevgi var, dostluk var. Bu sevgi; toprağa, güneşe, suya, çiçee, soludu umuz havaya hatta böce edir. Emeklilikten sonraki rahatlamış lı mımı, gezip-gördüğüm yerlerdeki gözlemlerimi bu kitaptaki şiirlerime yansıttım. Tabii yılleri de i için ufak tefek rahatsızlıklar peşimi bırakmadı. Bu yüzden şiire pek vakit ayıramadım.

F. Hatun Ünlüyol: Üçüncü kitabınız sekiz yıl gibi uzun bir aradan sonra basıldı . Bu kitabınızdan da biraz bahsedebilir misiniz?

D. Ali Akınet: Evet. İkinci kitabımdan tansiyon rahatsızlığı ya adım. Ayrıca 2005 yılında mide kanaması geçirdim ve bir yıl tedavi gördüm. Bu hastalıklar benim otuz altı yıldır vazgeçemediğim sigarayı bırakmamı sağladı. Aslında bu durumdan çok memnunum. Sigarayı daha önceden bırakmak varmış ne vardı da yıllarca içtim bilmem. Vücudumun, beynimin rahatladığını hissettim. Fakat biraz kilo aldım ve sinirli olmaya başladım. Bu yüzden üçüncü kitabımı oluşturmam biraz zaman aldı. Mart 2011'de "İmal Esintileri" adlı üçüncü kitabım basıldı. Bu kitapta da birinci ve ikinci kitapta bulunan şiirlerden bazılarına yer verdim. Tabii ilk defa basılan şiirlerim de var.

F. Hatun Ünlüyol: Bazı şiirlerinizi kitaplarınıza tekrar tekrar koymanızın sebebi nedir?

D. Ali Akınet: Bu şiirler okuyucunun beğendiği şiirler. İnsanlar bütün kitaplarımı bulamayabilir alamayabilir onların bir tala üç kuruşlarını istedim. Benim ve okuyucunun hoşuna giden şiirleri tekrar yayımlamaktan çekinmedim. Kötü bir şey oldu unu da düşünmüyorum.

Not: 22 Kasım 2013 ve 14 Aralık 2013'te şiirle tez üzerine genel bir sohbet yapıp, bazı eksik bilgileri tamamladık. Ayrıca Ocak 2014'te ani bir rahatsızlık sonucu şiir yazma kaybı

ya amı tır. Bu yüzden 10 ubat 2014, 21 Mart 2014 ve 14 Nisan 2014 tarihlerinde sms yoluyla tez hakkında kısa görüşmelerimiz oldu.

EK-7 Foto raflar⁶⁷

Cemile Cevher Çiçek'in sa ında Dursun Ali Akınet, solunda Ali Ekber Çiçek

F. Hatun Ünlüyol, Dursun Ali Akınet ile söyle i yaparken

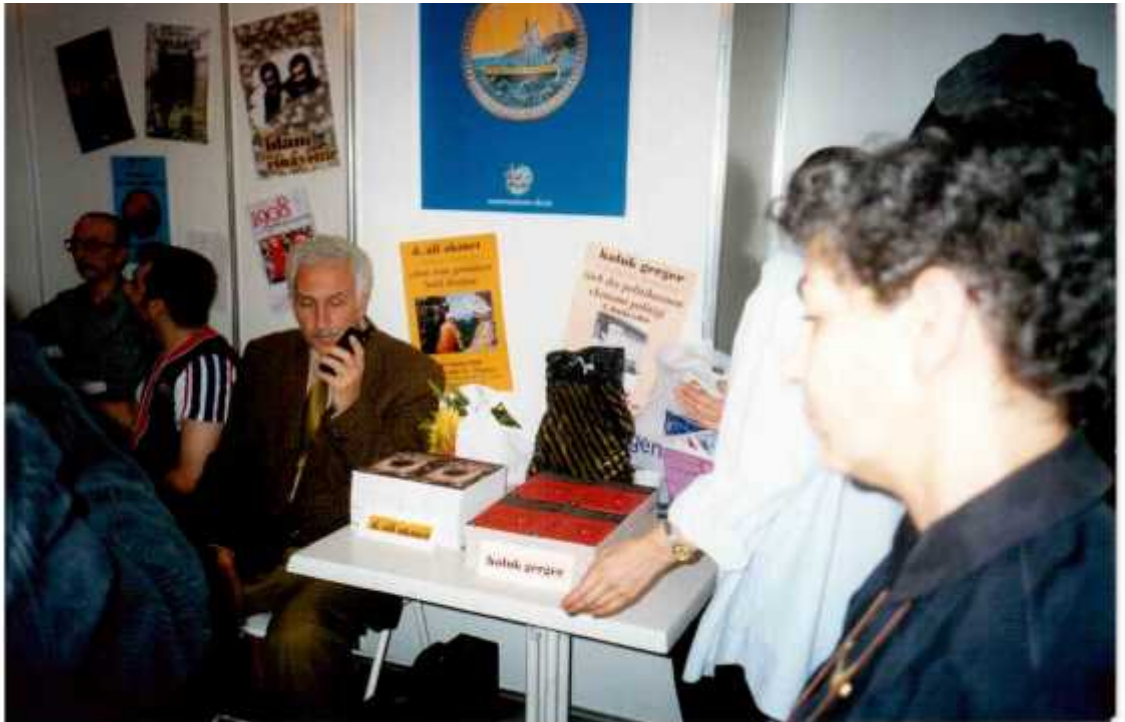
⁶⁷ Bu belgeler D. Ali Akınet'in ar ivinden temin edilmi tir.

Dursun Ali Akınet'in evdeki çalı ma odası

Dursun Ali Akınet ve e i Sabiha Akınet

zmir TÜYAP Kitap Fuarında Nisan 2011

zmir TÜYAP Kitap Fuarında Nisan 2011

Dursun Ali Akın için Düzenlenen Bir Gece

Dursun Ali Akinet Sanatçı Songül Karlı ile

Torunları ile

Evinde özel olarak hazırlanmış odası

Divan sazı ile

Evdeki yeni çalı ma odasında

KAYNAKÇA

- AÇA Mehmet, Gökalp Halûk, Kocakaplan sa, **Ba langıç Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve ekil Bilgisi**, Kriter Yayınları, stanbul Ekim 2009.
- AKINET Dursun Ali, **Asarkaya**, Belge Yayınları, stanbul ubat 1999.
- AKINET Dursun Ali, **Suyun Gözü**, Kora Yayınevi, Temmuz 2003.
- AKINET Dursun Ali, **imal Esintileri**, Belge Yayınları, Mart 2011.
- AKSAN Do an, **iir Dili ve Türk iir Dili**, Engin Yayınevi, Ankara 1999.
- AKSAN Do an, **Halk iirimizin Gücü**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1999.
- ALPTEK N Ali Berat, **Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı**, Akça Yayınları, Ankara 2002.
- ANDREAD S Yorgo, **Tamama-Pontus'un Yitik Kızı**, 3. Baskı, Belge Yayınları, stanbul-1993.
- ARAT Re it Rahmeti, **Eski Türk iiri**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1965.
- ARI Bülent, Antakya Sallangaç Türküleri, Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi UTEK'13, Saraybosna 17-19 Mayıs 2013 Bildiri Kitabı I.
- ARTUN Erman, “Adana Â ıklık Gelene i ve Â ık Fasılları”, 5. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, I.Cilt. Ankara 1997, s.41-52.
- ARTUN Erman, “Osmanlı-Türk Kültüründe Â ık iirinin Belirleyici Rolü”, Folklor Halk Bilim Dergisi, 2003, C.6, S.51, stanbul s.34-37
- ARTUN Erman, “Â ık iiri Gelene inde Dil, Üslup, Motif ve Metin Merkezli Anlama-Açıklama Üzerine Dü ünceler”, 14. Kıbatek Edebiyat Sempozyumu, Gagauz Kültürü Bildirileri, Ankara 2007, s.35-41.
- ARTUN Erman, **Â ık Edebiyatı Ara tırmaları**, Kitabevi Yayıncılık, stanbul Eylül 2008.
- ARTUN Erman, “Günümüzde Ya ayan Â ıklık Gelene i Üzerine Dü ünceler”, Türkoloji, 2011, no:9791, s. 1-5.
- ARTUN Erman, **Â ıklık Gelene i ve Â ık Edebiyatı (Edebiyat Tarihi/Metinler)**, 5. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana 2012.
- ARVAS Abdulselam, “ ‘Â ıklar’ ve Türk Do açlama Sanatının Tarihî-Tipolojik Men eî” Manas Journal of Social Studies, 2009, v.22, 41-53.
- ASLAN Ensar, **Çıldırılı Â ık enlik Hayatı, iirleri ve Hikâyeleri (nceleme-Metin-Sözlük)**, Sevinç Matbaası, Atatürk Üniversitesi Yayınları No:359, Ankara 1975.

- AYDO AN Bedri, “Kaynaklarda Uyakla İlgili Olarak Verilen Bilgilerdeki Eksiklik ve Tutarsızlıklar ile Bunların Uyak Ö retiminde Yarattığı Sorunlar”, Türk Kültürü, 2001, Sayı 459, 48-57.
- BANARLI Nihat Sami, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi-I**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998.
- BA GÖZ İhan, “Halk İiri: Karacao İlan mı, Pir Sultan mı Halkın Dilinden Konu uyor, Halk mı Onların Dilinden?”, Milliyet Sanat Dergisi, 1977, Sayı 216, s. 13-16 devamı s. 32.
- BATUR Suat, **Açıklamalı-Örnekli Türk Halk Edebiyatı**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1998.
- BEKK Salahaddin, “Anadolu Sahası Halk İirinde Kafiye: Tespitler ve Öneriler”, Millî Folklor, 2008, Sayı 78, s. 55-67.
- ÇIBLAK Nilgün, “Günümüz Â ıklardan Devran Baba”, Millî Folklor, 2004, Sayı 61, s.77-89.
- ÇOBANO LU Özkul, Â ık Tarzı Kültür Gelene ği ve Destan Türü, Akça Yayınları, Ankara 2000.
- ÇUKURLU Celal, **Dünyüyle Bugünüyle Fatsa**, Nur Anadolu Matbaacılık, Samsun 2010.
- D LÇ N Cem, **Örneklerle Türk İir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999.
- D ZDARO LU Hikmet, **Halk İirinde Türler**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1969.
- DURB LMEZ Bayram, “Â ıklık Geleneklerinde Saz”, Millî Folklor, 2010, Sayı 85,148-158.
- EKE Metin, “Geçmi te Yapılan Â ıklık Atı malarının Günümüzdeki Görünümü”, Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi, Ocak 2010, II/1, 75-84.
- EREN Hasan, **Türk Saz airleri Hakkında Ara tırmalar-I**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1952.
- GÜNAY Umay, **Â ık Tarzı İir Gelene ği ve Rüya Motifi**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1986.
- HALICI Feyzi, **Â ıklık Gelene ği ve Günümüz Halk airleri Güldeste**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını Sayı:58, Ankara 1992.
- HEZ YEVA ergiyye, “Tarihi Süreç çinde Türkiye’de Â ıklık ve Â ıklık Gelene ği”, Türk Dünyası ncelemeleri Dergisi/Journal of Turkish World Studies, zmir 2010, Cilt: X, Sayı 1, s. 81-89.

- ÇEL Hatice, “Çıldırli Âık enlik'in iirlerinde Halk Kültürü Unsurları”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, *Fırat University Journal of Social Science*, Elazı -2009, Cilt: 19, Sayı: 1, s. 11-29.
- KARATA Turan, **Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlü ü**, Akça Yayınları, Ankara 2004.
- KAYA Do an, **Sivas'ta Âıklık Gelene i ve Âık Ruhsati**”, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları No:55, Sivas 1994.
- KAYA Do an, **Anonim Halk iiri**, Akça Yayınları, Ankara 1999.
- KAYA Do an; **Âık iirinde Ayak ile lgili Problemler**, Âık Edebiyatı Ara tırmaları, Kitapevi Yayınları, stanbul 2000.
- KAYA Do an, “*Âık iirinde Kafiye ve Redif*”, http://dogankaya.com/fotograf/asik_siirinde_kafiye_redif.pdf
- KAYA Do an, “*Âık Edebiyatında Mahlas Alma Gelene i*” http://dogankaya.com/fotograf/asik_edebiyatinda_mahlas_alma_gelenegi.pdf
- KOM SYON, **81 lde Kültür ve ehir ORDU**, Ordu Valili i Ne riyatı, stanbul 2012.
- KÖPRÜLÜ Fuat, **Türk Edebiyatının Men ei**, Edebiyat Ara tırmaları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1966.
- KÜÇÜK Salim ve Odaba Volkan, **Dursun Ali Akınat iirinin Sözvarlı ı**, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalı Seminer Çalı ması, Ordu 2013.
- O UZ Öcal ve di erleri, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Grafiker Yayınları, Ankara 2011.
- ONAY Ahmet Talat, **Türk Halk iirlerinin ekil ve Nev'i**, (hızl., Cemal Kurnaz), Akça Yayınları, Ankara 1996.
- ÖZDEM R Cafer, “*Âıkların Dilinden Âıklık Gelene i*”, *The Journal of International Social Research*, 2011, C.4, S.17,130-146.
- SAKAO LU Saim, “*Ozan, Âık, Saz airi ve Halk airi Kavramları Üzerine*”, III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara 1986, C.1, s. 247-251.
- SAKAO LU Saim, “*Türk Saz iiri*”, *Türk Dili*, Türk iiri Özel Sayısı III- Halk iiri, Ocak-Haziran 1989, Cilt: 57, S. 445-450, s.105-250.
- SAKAO LU Saim, “*Halk Edebiyatında Kafiye Meselesi*”, IV. Uluslararası Türk Halk Edebiyatı ve Yunus Emre Semineri Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara 1991, s. 301-305.

- YAKICI Ali, **Halk İirinde Türkü (Tanım-Tasnif- nceleme-Metin)**, Akça Yayınları, Ankara 2007.
- YARDIMCI Mehmet, **Â ık Edebiyatında Uyak ve Yeni Bir Uyak Tanımı**, Uluslararası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, 697-717.
- YARDIMCI Mehmet, “*Geçmi ten Günümüze Ozanlık Gelene i ve Bu Süreçte leti im Araçlarının Rolü*”, Türkoloji, no:5532, 2009, s.1-7.
- YARDIMCI Mehmet, **Ba langıçtan Günümüze Halk İiri, Â ık İiri, Tekke İiri**, Ürün Yayınları, Ankara 2011.